

ΤΕΤΡΑΜΗΝΑ

ΒΓΑΙΝΟΥΝΕ ΤΡΕΙΣ ΦΟΡΕΣ ΤΟ ΧΡΟΝΟ ΜΟΝΟ ΜΕ ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΗ ΓΛΩ
ΕΚΑΟΤΗΣ - ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: ΔΡΟΣΟΣ ΚΡΑΒΑΡΤΟΓΙΑΝΝΟΣ - ΑΜΦΙΣΣΑ

- ΡΕΝΟΣ:** Τὸ αἷτημα τῆς ἐπαναστατικῆς λογοτεχνίας καὶ ἡ κακὴ ψευτοαντι-
στασιακὴ «φιλολογία» στὴν 7ετία '67-'74. (Ἐνδεικτικὰ κριτικὰ καὶ σημειώ-
σεις στὰ περιθώρια ἐκδόσεων καὶ «κειμένων». Κριτικὴ 1248 σελίδων ψευτο-
αντιστασιακῶν ἐκδόσεων καὶ εἰδικώτερα τῶν ἄθλιων «18 κειμένων», μὲ τεκμη-
ρια γιὰ τὸν καθένα ἀπὸ τοὺς «συγγραφεῖς» τους, πού εἰδοποιοῦν τοὺς νέους
καὶ τοὺς ἀπληροφόρητους γιὰ τοιοῦς ἀ ν τ ι δ ρ α σ τ ι κ ο ῦ ς πρόκειται.) 121—143
- Λόγος γιὰ τὸν Καποδίστρια (πού τὸν φοβήθηκε ἡ Δικτατορία καὶ δὲν ἄφησε
νὰ τὸν ἀκούσῃ ἢ Κέρκυρα.) 148—164
- Ἐνοιχτὴ ἐπιστολὴ. (Ἰδιόγραφο, τῆς 10-12/10/74.) 241—247
- Ἄλλες οἱ κεφαλίδες τῶν σελίδων τοῦ τεύχους, μὲ τίς θέσεις καὶ τ' ἀντιμετωπι-
ζόμενα θέματα κατὰ σελίδα ἢ διὰ σελίδα, κι ὅλοι οἱ τίτλοι μὲ τίς λεζάντες τῶν
στίχων τοῦ Μροζ καὶ τοῦ Σπληνάκη. 143, 180
190
- ΜΡΟΖ:** Διαβολικὸ σχέδιο, μὲ τὴ λεζάντα: «Ὅταν ὁ καρabanάς αὐτοδιπλασιά-
ζεται καὶ παράγῃ τὸ φυσικὸ του ταίρι: αὐτὸν πού τὸν γεννᾷ στὸ τετράγωνο!» 143
- Σχέδιο μὲ τὴ λεζάντα: «Μήπως ἐπιτήδες κάνετε πὼς βλέπετε κ ρ ἄ ν η, ἐκεῖ
δπου ἐμεῖς βλέπουμε, ἀπλά, κ ο χ λ ί α, μὲ φ τ ε ρ ἄ ῃ ἔ λ α τ α :»
- ΤΕΚΜΗΡΙΑ:** Ἔργα καὶ ἡμέραι τῆς Δικτατορίας. Ἡ βλακεία τῶν διαστῶν. (Κλισιὲ
τεσσάρων δημοσίων ἐγγράφων, μὲ τὰ ὅποια ἡ ἠλίθια Λογοκρισία τῆς Χούντας
ἀπαγόρευε τὴν «Πρέβεζα» καὶ τοὺς «Δημόσιους ὑπάλληλους» τοῦ Καρυωτάκη,
γιατὶ «περιυβρίζουν» λέει «τὴν Ἀρχὴν» καὶ «παρομοιάζουν» τὴν... Πολιτεία
μὲ... «ἠλεκτρολόγο!») 144—147
- Τὸ ἀπίθανο Κράτος: Σὲ τυλίγουμε σ' ἓνα χαρτί κ' ἠουχάζουμε ἀπ' τίς κρίσεις
σου! (Κλισιὲ δημοσίου ἐγγράφου τῆς Χωροφυλακῆς, μὲ τὸ ὅποιο διετάχθη ἡ
σὺλληψις τοῦ διευθυντοῦ τῶν «Τετραμηνῶν», γιατί ἐγράφε «ἀπίθανο» τὸ Κρά-
τος καὶ «περιύβρισε», λέει, ἔτσι τὴν «Ἀρχὴν»! Πράγματι: γιὰ νὰ κλείσουν
τὰ ἐνοχλητικὰ τους «Τετράμηνα». Μόνο πού δὲν τὸ κατάφεραν!) 170
- ΗΡΑΚΛΗΣ Ν. ΑΠΟΣΤΟΛΙΑΗΣ:** Ἐνάρθμο 263: «Τὰ φριχτότερα ἐγκλήματα
γίναν ὑπὲρ τοῦ Θεοῦ κ' ὑπηρετήσαν τὸ Διάβολο...» 164
- Ἀνέκδοτά του '51-'66: Ἐνας προφητικὸς ἐπιάλτης, ἰδωμένος νύχτα Νοέμβρη
τοῦ '66... 166
- Ἐ, ὄχι κ' οἱ ξένοι «τί τὸ δικό μας ἀξίζει!» 169
- Ἐθνικὸ καὶ Ἐπαναστατικὸ. 169
- Στοιχεῖα Ἀναρχίας: 4 ἀντι- : 167—169
- Ἀντι-κοινοβουλευτισμός. 167
- Ἀντι-μιλιταρισμός. 167
- Ἀντι-πατριωτισμός. 167—168
- Ἀντισωτικὸς. (Ὁ κατὰ τῆς «ισότητος».) 168—169 ➔

ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΚΑΝΕΛΛΟΠΟΥΛΟΣ: 'Ο μοναδικός «Δύτης-΄Ανθολόγος» φίλος μου ΄Ηρακλής ΄Αποστολίδης.	165—166
ΔΡΟΣΟΣ ΚΡΑΒΑΡΤΟΓΙΑΝΝΟΣ: Τό άπίθανο αυτό Κράτος! ('Η δίκη μου. ΄Ενα τεκμήριο τής εποχής.) ΄Από τά έπίσημα πρακτικά τής δίκης τού διευθυντού των «Τετραμήνων», «έπί περιωθήσει τής ΄Αρχής» κ.λ., ένώπιον τού Τριμμελούς Πλημμελειοδικείου ΄Αμφίσσης, τήν 25-6-74. Οι καταθέσεις των μαρτύρων ύπερασπίσεως: Λεωνίδα Καπράλου, Θωμά Διακομανώλη, Νικολάου Κοκκίνου, Ρένου ΄Ηρ. ΄Αποστολίδη. ΄Η φωτισμένη στάση τού ΄Εισαγγελέως καί ή γενναία τού Δικαστηρίου. ΄Η άθώωση κ' ή θερμή συμπάρασταση Έλων των πράγματι έλεύθερων τής ΄Αμφίσσης, ως τις 2 μετά τά μεσάνυχτα... Καί ύστερα: ή συνωμοτημένη πάλι σιωπή, άπό τούς γνωστούς δούλους.	170—180
Πολιορκία καί πτώση τού Κάστρου των Σαλώνων - καί συνέπειες για τόν ΄Αγώνα.	194—202
Κατάλογος θυζαντινών νομισμάτων (491-1203 μ.Χ.) μεμονωμένων εδρημάτων ΄Αμφίσσης.	209—232
Πρόλογος στην κριτική τού Ρένου για τά «18 κείμενα».	130
ΣΠΛΗΝΑΚΗΣ: Ξεκαρδιστικό — ή άξιοθρήνητο (έπως τό πάρετε) — σκίτσο για τó πώς πάνω-κάτω μάς κρατάνε μέ τούς «περί τύπου» (κι έδλους τούς ρέστους φιμωτικούς) νόμους δ λ ο ι, χτεσινοί, σημερινοί καί αύριανοί!	180
ΕΛΕΝΑ ΣΤΡΙΓΓΑΡΗ: ΄Ανοιχτή έπιστολή (στούς: ΄Αργυρίου, Ζάνα, ΄Αλ. Κοτζιά, Σινόπουλο καί CIA). Θέσεις κι αντιμετωπιζόμενα θέματα: «Οί νέοι σάς ζητάν των ήλικιωμένων νά μήν ψεύδεσθε!» - «Μπάτε σκύλοι άλέστε ψευδοδημοκρατία στο ΕΙΡΤ!» - «Κουτοπονηριές τής κλίμας των ψευτοαντιστασιωτών.»	181—190 181 181—182 182—183
«Μιά κλίμα μέτριων πών νά καπηλευτούν τήν αντίσταση.» - «Μέ τά τάνκς: σιωπή! Χωρίς τά τάνκς: κραυγούλες!» - «΄Η ΄Ανθολογία στον Τύπο ήταν φάς καί ήπνοθύμηση! Κι α δ τ ή έσπασε άλήθεια τή Λογοκρισία!» - «Κονφόρμ τού προδότη Τύπου καί τής Χούντας.» - «Τό πιό άνατιναχτικό διήγημα τής Τετίας: «δ Α ₂ » τού Ρένου!» - «΄Η άνακοίνωση τού δικτάτορα Παπαδόπουλου στον Τύπο ήπου διέκοπτε, κατά ώμή άπαίτηση τής Χούντας, τή δημοσίευση τού «Α ₂ » τού Ρένου. - «Νά πάψη ή καπηλεία κ' ή συνωμοσία τής σιωπής!» - Υ.Γ.12-10-74: «Κ' ή συνωμοσία τής σιωπής άράγιστη!...»	183—185 185—186 186—188 188—189 189 189 189—190 190
ΡΑΜΠΙΝΤΡΑΝΑΘ ΤΑΓΚΟΡ: ΄Από τά «Διαβατάρικα πουλιά».	191—193
ΜΙΛΙΑ ΡΟΖΙΔΗ: «΄Η πολεμική άρετή των Έλλήνων». (Διήγημα.)	203—205
ΜΑΡΙΑ ΛΙΩΝΗ: Πέτα νά προφτάσης, γρηγοράδα μου! (Μιά κοπέλλα γράφει στον έαυτό της.)	206—207
ΓΙΩΡΓΗΣ ΔΙΑΜΠΟΗΣ: Σχήματα. (Τρίγωνο - Κύκλος - Τραπεζίο - Κύβος.)	208
ΑΡΗΣ ΔΙΚΤΑΙΟΣ: ΄Απ' τó «Ταξίδι για τά Κύθηρα». (Τά έφήμερα, Νάρκισσος.)	235—236
ΚΩΣΤΑΣ ΓΑΡΜΠΗΣ: ΄Ορπίδα. ('Ανθολογείται άπό τόν Ρ.Η.Α. στα Συμπληρώματα τής ΄Ανθολογίας τού Διηγήματος.)	237—239
ΤΑ ΤΕΤΡΑΜΗΝΑ σάς έμπιστεύονται... (Πρέπει: ν ά π ο λ ε μ ά τ ε για τήν έκφρασή σας!)	240

ΡΕΝΟΣ

Τὸ αἶτημα τῆς ἐπαναστατικῆς λογοτεχνίας καὶ ἡ κακὴ ψευτοαντιστασιακὴ «φιλολογία»

στὴν 7ετία '67 - '74

Ἡ μελέτη αὐτὴ
εἶχε στοιχειοθετη-
θῆ ἔτσι, πρὶν πέ-
ση ἡ δικτατορία.

Ἐνδεικτικὰ κριτικὰ
καὶ σημειώσεις στὰ περιθώρια
ἐκδόσεων καὶ «κειμένων»

Πρωτοδημοσιεύε-
ται χωρὶς καμμιὰ
ἀλλαγὴ, ὅπως εἶ-
χε κυκλοφορήσει.

Ἀνέκαθεν τὸ πνεῦμα εἶχε θεὸ τὸν Προμηθεά: αὐτὸν ποῦ κλέβει τὴ φωτιά ἀπ' τὸν τύραννο — μιὰ σπίθα ἔστω μόνο, μὲς σ' ἓνα σωλῆνα (δηλαδὴ: ἓνα σπέρμα νοῦ, μὲς σ' ἓνα κουκουλι μύθου) — καὶ χαρίζει στους δυναστευόμενους τὸ μέσο τοῦ ἐμπρησμοῦ καὶ τῆς ἀνατροπῆς, τοῦ φωτισμοῦ καὶ τῆς καλλιέργειας, τῆς ἐλευθερίας καὶ τῆς οὐσίας, πούναι φλόγα καὶ γίνεσθαι, ὄχι πάγος καὶ τάξις. Ἀγκαλιὰ κ' ἡ ποιητὴ γιὰ τὴν ὕβρι — ποῦ γι' αὐτὴν κ' ἡ «τιμὴ» (κι ὄλ' ἡ σχετικὴ «φιλοδοξία» πάντα τῶν «δημιουργῶν») — προχαραγμένη στους αἰῶνες ὅπως τὴ σκάλισε θεώρημα ἔσαι στὸ μεγαλιθικό του ἀρχέτυπο ὁ μαραθωνομάχος, ποῦ θάπρεπε ἀλλῆθια π ρ ὦ τ ο ς — πῶς τοὺς ξέφυγε τῶν καταδικωκτῶν τῆς ἀέναως ἐπανάστασης; — ν ἄ σ υ λ λ α μ β ἄ ν ε τ α ι, κι ἄς πολέμησε ὁ πατριώτης τὸ Μῆδο, κι ἄς τὸν πήρανε φορὰδην ἀναισθητο ἀπ' τὶς βαρειές πληγές γιὰ τὴν Πόλη του τῆς Παλλάδας, στὸν κάμπο ὅπου ἔτσι ἐστόρεσαν ταπεινωτικὰ τὴν δύναμιν τῶν χρυσοφόρων ἐκείνων τυράννων τῆς Ἑλλάδας:

ΑΙΣΧΥΛΟΥ

ΠΡΟΜΗΘΕΥΣ ΔΕΣΜΩΤΗΣ
(καὶ χάρθηκε ὁ Λυόμενος
κι ἀκόμα νὰ φανῆ ὁ Πυρφόρος)

ΚΡΑΤΟΣ

Χθονὸς μὲς ἐς τηλουρὸν ἤκομεν πέδον,
Σκύθην ἐς οἶμον, ἄβροτον εἰς ἐρημίαν.
"Ἦφαιστε, σοὶ δὲ χρὴ μέλειν ἐπιστολάς
ἄς σοι πατὴρ ἐφέιτο, τόνδε πρὸς πέτραις
ὕψηλοκρήμους τὸν λεωργὸν ὀχμάσαι
ἀδαμαντίνων δεσμῶν ἐν ἀρρήκτοις πέ-
δαις.
τὸ σὸν γὰρ ἄνθος, παντέχνου πυρὸς σέλας,
θηνητοῖσι κλέψας ὤπασεν. τοιαῦδέ τοι
ἀμαρτίας σφε δεῖ θεοῖς δοῦναι δίκην,
ὡς ἂν διδαχθῆ τὴν Διὸς τυραννίδα
στέργειν, φιλανθρωπῶπον δὲ παύεσθαι τρό-
που.

ΚΡΑΤΟΣ

Τῆς γῆς λοιπὸν κατάνακρα φτάσαμε, νά,
στὰ σκυθικὰ τ' ἀπάτητα, τὴν ἐρημιά...
"Ἦφαιστε, τώρα τὴ δουλειὰ σου, μπρὸς -
τις προσταγές ποῦ σοῦδωσ' ὁ πατέρας!
Τοῦτον ἐδῶ: κειπάνω
στὰ βράχια, στὰ γκρεμιά,
τὸ λαοπλάνο,
μ' ἀκατάλυτα δεσμὰ
— καὶ τὰ πόδια στὰ σίδερα —
κάρφωστον!
Ποῦ τὸ δικό σου τὸ λουλούδι,
ὁ κλέφτης,
φλόγα τῆς παντοδύναμης φωτιᾶς
χάρισε στους ἀνθρώπους!
Μὰ τέτοιο κρίμα
πρέπει νὰ τὸ πληρώσῃ
στοὺς θεοὺς -
νὰ μάθῃ
τοῦ Δία τὴν τυραννία
νὰ στέργῃ
καὶ τοὺς φιλόανθρωπους ν' ἀφήνῃ τρόπους.

Δηλαδή: τὸ πνεῦμα εἶναι τὸ θεῖο, λείει ὁ μαραθινομάχος· κ' ἡ τέχνη: τὸ διάμεσο τῆς παράδοσης τοῦ κλοπιμαίου στοὺς ἀποδέκτες. (Θεοὶ καὶ δαίμονες, ἀπὸ τότε, κυνηγᾶν, γι' αὐτὸ, ἀνήμερα καὶ λυσσαλέα, τοὺς δημιουργοὺς· καὶ τόσο μανιακώτερα, ὅσο γνησιώτεροι· γιατί ἐλευθερώνουν κι ἀνοίγουν μάτια, καλλιεργοῦν ψυχὲς καὶ τέχνες κατεργάζονται μύριες, γιὰ νὰ δίνουν φόρα σὲ καρδιὲς φλογερές, γκρεμίζουν ἱερά καὶ ὅσια, δείχνουν διαρκῶς τὴν οὐσία, ξαλλάζουν τὴν ὄραση, τὴ γεύση, τὴν ἀφή, τὴν ὄσφρηση, τὸ ἀφτί τῆς ὑποψίας, ὑψώνουν κατακόρυφη τὴν ἔβρι τῆς γνώσης, μὲ τὸ κοντάρι μπηγμένο στὸν πυρῆνα τῶν πραγμάτων καὶ τὴν αἰχμὴ νὰ διατρυπᾷ τὸ στέρνο τοῦ θόλου, ὅπου σκίζονται στὰ δυὸ τὰ καταπετάσματα πάντα τῶν οὐρανῶν καὶ ἄντε τρεχάτε γιὰ καινούργιες παρθενοραφές, μὲ τοὺς «θεοὺς» νὰ χύνονται ἀχρηστοὶ στὶς καταβάθρες!)

Μὰ κι αὐτὸς ὁ κούτσαβλος ὁ Ἡφαιστος — πού οἱ μυστήριοι οἱ τρελλοαθηναῖοι τοῦ ἔχανε κιόλας κ ο ι ν ὸ βωμὸ μὲ τὸν Προμηθέα (τί ἔνωμα δεσμώτη καὶ δεσμευτῆ!) ξὸν πού κι ὄλοι οἱ μῦθοι μας μ π ε ρ δ ε υ α ν τὰ «ἔργα» τοὺς αὐτῶν τῶν δυὸ τοῦ τρομεροῦ Ἐμφυλλίου θεῶν κι ἀνθρώπων — τ ἰ κ ἄ ν ε ι· δηλαδή ὁ Ἡφαιστος, μάστορας τοῦ παντέχνου πυρός, μ' ὄλα του τὰ σύνεργα τῆς προσπασσάλευσης τοῦ ἀδελφόθεου ἐκείνου Προμηθέα;

Τί ἄλλο, παρ' ὅ,τι πάντα ἡ τέχνη: Πάνω στὸν πάγο — βράχο — τῶν κρουσάλλινων μορφῶν της — ὅταν εὐτυχῆ στὴν πλάση της — νάχη δεσμεύσει τὴν καθαρὴ φωτιὰ τῆς πλάσης τοῦ κόσμου ὄλου, γιατί τ α ν τ ὄ ν ἐστὶ ν ο ἔ ε ι ν τε καὶ ε ἴ ν α ι φωνάζει ὁ Παρμενίδης, σ' ὄ λ ε ς τὶς δυνατὲς σημασίες, κι ὁ κόσμος κι ὁ λόγος εἶναι φωτιὰ τοῦ αἰεὶ γίνεσθαι — ἡ ἴ δ ι α φωτιὰ! — φωνάζει ὁμοίᾳ ὁ σκοτεινὸς Ἡράκλειτος, ὁ αἰνικτῆς καὶ ὄχλολοῖδορος, πού ὅταν κάποτε τὸν ρώτησαν γιατί σωμαίνει, ἀποκρίθηκε: ἴν' ὄ μ ε ἰ ς λαλήτε!..

Ἰν' ὄ μ ε ἰ ς λαλήτε, λοιπόν, γι' αὐτὸ σωπάζονται, στὸν καιρὸ καὶ στὸν τόπο μας, οἱ πλάστες οἱ ἀληθινοί... Καὶ τὸ λέω, βέβαια, σ' ὅσους μὲ τόσο θράσος λαλᾶνε καὶ σταματημὸ δὲν ἔχουν τὰ τελευταῖα χρόνια γύρω μας, πού μυρίστηκαν πῶς «ἔχει ψωμί» ἡ «ὑπόθεση» μιᾶς ἀπαιτούμενης ἀπ' τὶς συνειδήσεις «ἀντιστασιακῆς λογοτεχνίας», καὶ μάνι-μάνι ρίχτηκαν ν' ἀποδειχτοῦν «συμμετέχοντες» καὶ «συστασιῶτες» - π ο ι ο ἰ ; Κάθε καρυδιᾶς καρύδι καὶ κάθε γεννημένος δοῦλος τῆς ὑποταγῆς καὶ τοῦ προσκυνήματος, δεκαετίες τώρα μέσα δῶ, κι ὅταν πολλὰ, πάμπολλα θέματα ἐλευθερίας καὶ φωτισμοῦ, παιδείας καὶ χτυπήματος τοῦ σκοταδιοῦ, καὶ κάθε συναφοῦς νοθείας καὶ καπηλείας, γεννιόντουσαν, αὐτοὶ ὅμως ἔ φ ε υ γ α ν, καὶ κ ρ ὺ β ο ν τ α ν, μεθοδικά, ἀπ' τὸ χρέος πού τοὺς ἔταξε γιὰ μάχη καὶ κονταροχτύπημα μὲ τοὺς μικροΔίεσ καὶ τὰ τσιράκια τους, πονηροὶ μελλητῆς κ' ὑπολογιστῆς, περιφροντίζοντες πάντα τοὺς συστηματικώτατα τὴ διατήρηση «ἄριστων σχέσεων» μ' ὄλους τοὺς κατὰ καιροὺς «κρατοῦντες» καὶ «κατεστημένους».

Τὸ λ μ η θέλει, προπαντός, ἡ ἐπαναστατικὴ λογοτεχνία· καὶ τόλμη εἰδικώτερα: κατὰ ξεκινημένης ἐναντίον τοῦ πνεύματος, μὲ σίδερα καὶ μὲ ποιινές, ἐξουσίας πού δὲν παίζει.

Ἐνώ π α ἰ ἴ ζ ο υ ν καὶ κοροῖδεύουν αἰσχρά, κάνοντας — μπλόμυ! —

βουτίτσες στὴ νέα «κολυμβήθρα τοῦ Σιλιάμ», ποὺ βρῆκαν γιὰ ν' ἀναβαφτίζονται «δημοκράτες» τάχα καὶ «φιλελεύθεροι» τώρα ὅλοι μας οἱ φαρισαῖοι ψευτολόγοι τῆς δεκάρας.

Καὶ δὲ θέλει μόνο τόλμη — οὔτε «τόλμη γιὰ τὴν τόλμη» καὶ γιὰ νὰ σὲ ποῦνε «ἥρωα» (ψευτοἥρωα) τὰ νέα παιδιὰ στοὺς φλεγόμενους δρόμους, νὰ χορτάση ἡ ματαιοδοξία σου τοῦ «πνευματικοῦ» τάχα («συμπαραστάτη» ἢ καὶ «ἡγέτη») — παρὰ θέλει καὶ πνεῦμα ἀληθινό, γενναῖο πράγματι καὶ ἱκανὸ νὰ δῆ πέρ' ἀπ' τὶς κομματικὲς καὶ «γραμμητζήδικες» τύφους καὶ προπαγάνδες, ἀπάτες νέες κι ἀπάτες παλαιότητες, ποὺ δὲ φέρουν στὴν ἀνατροπὴ γιὰ ἐλευθερία, παρὰ γιὰ νέας ἀπάτης τὴν ἐγκαθίδρυση, μὲ τὰ πανάρχαια κόλπα καὶ τερτίπια τῆς καπηλείας κάθε «ἠρωικῆς» κ' «ἐλευθερωτικῆς» ιδέας.

Στοὺς καιροὺς αὐτοὺς συνήθισαν πολὺ ἄσκημα οἱ πολιτικὲς καὶ κομματικὲς προπαγάνδες ὅλου τοῦ κόσμου νάχουν τὶς τέχνες στὴ δούλεψή τους, καὶ τὸ κοινὸ κανοναρχούμενο διαταχτικὰ μὲ μιὰ μπαγκέτα: νὰ «θαυμάζῃ» καὶ νὰ «ὑμνῇ» ὅ,τι ἢ «γραμμῇ» τῆς «ιδεολογίας» του κηρύσσει, φανερὰ ἢ κρυφά, «δικό του», «συντελεστικό» πρὸς τὰ «ιδανικά» του, «προοδευτικό» κατὰ κεῖ ποὺ ποθοῦν τὰ ὄνειράκια του: τὰ κοινωνικά, τὰ πολιτικά, τὰ τῶν λογῆς-λογῆς ὑποδουλωτικῶν του πίστεων, (μεταφυσικῶν) καὶ μὴ, «ιδεαλιστικῶν» καὶ «ύλιστικῶν» — πόσο, μὴν τὰ ρωτᾶτε!

Ναί, ναί, πολὺ κακοσυνήθισαν οἱ πολιτικὲς προπαγάνδες — τοῦ «ἀνω» καὶ τοῦ «κάτω», τοῦ ἐξουσιάζοντος («Κατεστημένου») καὶ τοῦ διεκδικούντος νὰ ἐξουσιάσῃ αὐριο (διὸ καί... «πνευματικά»), τάχα, «Κατεστημένου» πάντα ἀπὸ σήμερα) — νὰ πετυχαίνουν αὐτὲς τὶς καπηλεῖες τῆς τέχνης καὶ τοῦ πνεύματος, νὰ ὑπάγουν ὅλο τὸ πνευματικὸ καὶ τὸ δημιουργικὸ στὶς βρωμερὲς κι ἀστόχαστες σκοπιμότητές τους, καὶ νὰ μᾶς σκοτίζουν ἀφόρητα μὲ τὶς βλακειῖες καὶ τοὺς ξεκαρδιστικοὺς τενεκεδισμοὺς ποὺ σερβίρουν στὸν κόσμο γιὰ «τέχνη» τάχα καὶ «δημιουργία», γιὰ «ἔργα» καὶ γιὰ «δημιουργοὺς» καὶ γιὰ «προσωπικότητες» — σὰν καὶ τῆ... Mobil, ποὺ βαφτίζει ἐπίσης... «προσωπικότητες», στὰ βενζινάδικα, ὅσους ἀγοράζουν βενζίνη τῆς καὶ πλουτίζουν τὶς κάσσες τῆς (γιατί ὄχι πιά κ' ἡ Mobil; καὶ «προσωπικότητες» καὶ «μεγαλοφυῖες» αὐριο, κ' ἡ B.P., κ' ἡ Texaco, κ' ἡ Purfina!) — ἢ «μεγάλους πλάστες» καὶ «ποιητές»: τούτου καὶ κείνου τοῦ κενοῦ, ἢ τῆς καθαρῆς ἀρλουμπίας, ποὺ τοὺς συμφέρει, ἔστω καὶ μόνο μὲ τὴ σύγχυση κριτηρίων ποὺ ἐπιφέρει τὸ πλασάρισμα κ' ἡ παραδοχὴ τῆς ἀπὸ μέρους ἐνὸς ἄλφα κοινοῦ, ὡς «ἀξίας» δῆθεν κ' «ἐκφρασῆς του».

Κακοσυνήθισαν πολὺ — καὶ μάλιστα στὸν τόπο μας: τόπο ἀμόρφωτο, ἀπαίδευτο γενικότερα, καὶ ἄκριτο μοιραῖα... Τὸ παράβραν εὐκολο· κ' οἱ «ποινές» — οἱ ὑπαγορευόμενες ἔτσι «σωστά» ἀπ' τὴν ἐσώτερη αἰσθησὴ τοῦ Κονφὸρμ μεταξὺ τῶν δύο «Κατεστημένων», ἀπὸ «δῶ» κι ἀπὸ «κεῖ» — ἀπαλλέξο ὅσο γίνεταί: γιὰ νὰ δουλεύῃ ἡ μηχανὴ τῆς ἀλλήλοσυνηρησῆς τῶν ψευτοαντιθέσεων τῶν τάχα «ἀντίπαλων» κόσμων! Μὲ ἀποτέλεσμα: νάχουν κατακλύσει τὴ βιβλιογορὰ ὅλων τῶν τόπων, καὶ τὴ δικιά μας ἄλλο τό-

σο, με τὰ φλούδια και τις αποβλακωτικές μπροσουρες τους, ἐνῶ παράλληλα συλλειτουργῆ ὁ ἄθλιος τύπος τοῦ ἀπὸ «δῶ» κι ἀπὸ «κεῖ» Κονφόρμ τῶν ἀλληλοπαραγόμενων κι ἀλληλοπροωθούμενων «Κατεστημένων» - ἐδῶ, σ' ἐμᾶς (γιατί δὲν ὠφελεῖ νὰ λέμε γενικότητες, στὶς ὁποῖες μάλιστα οἱ ἔνοχοι κ' οἱ ἁμαρτωλοὶ εἶν' εὐκλόπερα σύμφωνοι ὅταν δὲν ὀνομάζονται): τὸ «Συγκρότημα Λαμπράκη» εἶν' ὁ μεθοδικώτερος και πιὸ ὀργανωμένος «φορεὺς» τοῦ γλοιώδους αὐτοῦ Κονφόρμ, πού κάνει τὸ μεγαλύτερο και βαθύτερο κακὸ στὸν τόπο και τις συνειδήσεις, τῶν νέων δὲ μάλιστα, και δὴ τῆς «Ἀριστεραῶς» (ἡ ὀποιος φιλελευθερότερης τάσης), γιατί νοθεύει και κατηλεύεται τις «ελευθερωτικές», ἴσα-ἴσα, και τις πιὸ «προοδευτικές» ἰδέες «τοῦ συρμοῦ», πετυχαίνοντας «πλύση» καθαυτὸ, μυαλοῦ και καρδιάς, με τὴν ἐμπειρότερη φαρισαϊκὴ μπαλιγαδορία παλιῶν και ξεσκολισμένων στὸ μείνάνι τῆς ἀλλοίωσης κ' ἐκπόρευσης ἐνοιῶν και ροπαῶν και ποιότητων - πού φροντίζει νὰ εὐνουχίσει και νὰ στραγγαλίσει πάντα ὁ «κρατῶν», κἀνοντάς τεσ τάχα «δικές του», προτοῦ τὸν πάρουν ἀποκάτω και τὸν κρεμάσουν ἀνάποδα!

Ἄλλὰ γιατὸ «Συγκρότημα Λαμπράκη» θὰ τὰ ποῦμε συστηματικώτερα και εἰδικά· ὅπως και γιατὸν τύπο μας ὄλο, γενικώτερα, με συγκεκριμένες ἀναλύσεις τοῦ τί κάνει και πῶς τὸ κάνει... Γιατὴν ὥρα, ἐδῶ, τὸ θέμα εἶν' ἡ κατηλιεία τοῦ αἰτήματος τοῦ ἐπαναστατικῆς λογοτεχνίας - κι ἀκριβέστερα: λογοτεχνία ἀντιστασιακὴ, ζητούμενη ἔντονα ἀπὸ νέους, και μ' ὄλο τους τὸ δίκιο, μέσα σὲ χώρα και ζωὴ δικτατορευόμενη ἑπτὰ χρόνια. Δηλαδή κρίνεται ἡ σαλτιμπαγκικὴ αὐτὴ νοθεία και κατηλιεία τοῦ ζητούμενου τούτου, πούστησαν ἀποτυχημένοι χτεσινοὶ γραφιάδες κι «ἀητονύχηδες» ἐκδότες και παραεκδότες τῆς φυλλάδας και τῆς πρόστυχης μπροσουρας, οἱ μὲν γιατὸ νὰ ταῖσουν, με παραισθήσεις και ψευτοεπιτυχιούλες ἢ μικροπροβολές — διάβαζε: Σαμαράκης και χειρότεροι, πού «γίνονται» οἱ χαμοηλένιοι μας «ἀνάρπαστοι», και κάτι τρέχει στὰ γύφτια! — τὸν τόσα χρόνια (εἴκοσι, τριάντα πίσω) πληγωμένο τους ναρκισσιισμό — «νὰ με κ' ἐγὼ ἀπάνω! ἕνας συγγραφέας τοῦ καιροῦ μου! νὰ με θαυμάζουν οἱ νέοι, νὰ με λατρεύουν οἱ νέες, νάχουμε και τὰ τυχερά μας, τώρα στὰ γεροντάματα, πού μᾶς πέφτουν τρίχες, δόντια και τὰ ρέστα!» (ὄχι τί ἄλλο θαρρεῖτε; ἀυτὰ, τὰ φτηνά, τὰ φτηνότατα οἱ λιμασμένοι!) — κ' οἱ δέ, τῆς «κιάσας» και τῆς πορτοφόλας — ὀμοιοὶ δηλαδή, πού πᾶν γιατὰ ἰδία φτηνά, μέσω τῶν «ψιλῶν» αὐτοὶ μονάχα — «πῶς θὰ τὰ 'κονομήσουν, νὰ πιάσουν μιὰ γερὴ μπάζα» τοῦτον τὸ θολὸ καιρὸ — κι ὄχι δὲ και με πολλὰ-πολλὰ ρίσκα, με τίποτα πράγματι ἐπικίνδυνα κ' ἐμπρηστικὰ γραφτά, παρά με φρονιμούλικα ὀρθοσκολισματα, δειλῶν και μαζεμένων ἀνθρωπάκηδων, και με τὴν Ἐξουσία νὰ μὴν σάματις βλάφτουν, πράγματι, τὴν ὑπόθεση πού ὑπερασπίζεται, οἱ ἀνθρωπάκηδες, οἱ Σαμαράκηδες, οἱ ψευτοαντιστασιακοὶ μας με τὸ ἀραρούτι;) — «μιὰ γερὴ μπάζα, τολοιπόν, και χωρὶς πολλὰ-πολλὰ νὰ κινδυνεύουμε, ὅπου θὰ τὴ βγάλουμε μιὰ χαρά, με τὰ ὠραία μας και με τὸ καθωσπρέπει μας, τέτοιο λαχεῖο-καιρὸς ψευτοαντίστασης

πού μᾶς ἔλαχε νάχη πέραση πάλι, καὶ θὰ βγοῦμ' ἀπάνω, στή λ α δ ι ἄ ἐμεῖς, καὶ με τῆ λ α δ ι ἄ τὸ βούτημά μας!» — μοῦ τάλεγ' ἔτσι ἀκριβῶς, «στὸ μάγκικο» καὶ «στὸ πολὺ ἕμορφο», μεγαλοεκδότης μπαγκατέλλας με τ' ὄνομα Ἰσα-Ἰσα καὶ πάντα τῆς λ α δ ι ἄ ς, σὲ διάδρομο δικαστηρίου γιὰ ἐκδοτικὲς «λαδιές» του, καὶ μπροστὰ σὲ δέκα δημοσιογράφους, πού τὸν ἄκουγαν πιὸ κατάπληκτοι ἀπὸ μένα — «...θὰ βγοῦμ' ἀπάνου, πού λές, με τ' ἄθρωπάκια αὐτά, τὰ λιγούλικα καὶ τὰ διαφημιστράδικα, πού κατεβάξουν ἅμα ξέρ'ς νὰ τ' ἀρμῆξ'ς, καὶ λέγε σύ, κυρ-Ρένο μου!» — καὶ με χάιδευε στή ράχη, σὰ νὰ με καλόπιανε γι' ἀρμεγμα — ἐπίσης! — «κι ἄντε πιάσε μας ὕστερα! τὴ βολέψαμ' ἐμεῖς!...»

— Καὶ θάχετε πουλήσει καί... «ἰδεολογία»!

— Ἀμέ;.. Γιατ' ὄχι δηλαδῆς;.. Καλύτεροι εἶν' οἱ ἄλλοι;.. Πιὸ μαγγιόροι ἐμεῖς! Πιὸ σαίνια!..

— Καὶ θάχετε καὶ τίτλους!

— ...Τί τίτλους;

— «Τιμῆς»!.. Ποῦ «κάνατε ἀγῶνα»!

— Χέστα!..

(Κ' ἔκαν' ἔτσι, με τὸ χέρι, πῶς ἀ λ λ α τοῦ 'λεγα» δηλαδή, καὶ «δὲ μπαίνω στὸ νόημα τῆς δουλειᾶς κ α θ ω σ π ρ ε π ε ι...»)

Τέλος, θέλει δ ι κ α ι ὀ τ η τ α καὶ ἀ ν τ ρ ι σ μ ὀ, μάλιστα ἡ ἐπαναστατικὴ τέχνη καὶ λόγος. Γιατ' οἱ συνειδήσεις, μάλιστα ἔταν καταδυναστεύονται βαρύτερα, γ υ ρ ε ὕ ο υ ν ν ἄ δ ο ὕ ν π ι ὸ π ἔ ρ α ἀ π ὸ ὅ σ ο ἔ β λ ε π α ν χ τ ἔ ς, πού τὰ πράγματα πέφταν πάνω τους ἀλαφρότερα ἢ πέραγαν ξυστά τους καὶ τοὺς χάραζαν πιὸ ξώπετσα... Γυρεῦουν νὰ δοῦν πιὸ πέρα καὶ π ι ὸ β α θ ι ἄ, π ι ὸ ρ ι ζ ι κ ἄ - ὄχι πιὸ ξώδεσμα, πιὸ ὑποταχτικά καὶ πιὸ συμβατικά.

Ἄρα ἡ ἐπαναστατικὴ λογοτεχνία δὲν ξεφεύγει ἀπὸ τὸ νᾶναι ἀ ν α τ ρ ε π τ ι κ ῆ «κ α τ ε σ τ η μ ἔ ν ω ν» ἰ δ ε ὶ ν κ α ἰ ἀ ν τ ι λ ῆ ψ ε ω ν. Ἐνῶ τούτη δῶ, ὅ λ η ὄση μᾶς σέρβιραν τὰ ἐφτὰ τοῦτα χρόνια οἱ μασκαρᾶδες τῆς ψευτολογιότητάς μας, με τὸ ἀβάλλοντο κυνικῶν ἐμποροεκδοτῶν τοῦ καταφερτζηδισμού καὶ τῆς «ἰδεολογικῆς»-«πολιτικῆς» φτηνοκομπίνας, τ ἰ ε ἴ ν α ἰ; Σοβαρά, λογοτεχνία ἀνατρεπτικὴ «κατεστημένων» ἰδεῶν καὶ ἀντιλήψεων - π ο ι ὶ ν;

Εἶναι, λοιπόν, αὐτὸ ἀκριβῶς: κακὴ «φιλολογία» ὑποταγμένων ναρκίσσων, πού κανοναρχαί τὰ παλιά καὶ τετριμμένα, τὰ στενὰ καὶ παρωπιδικά, με τὰ ὁποῖα δ ἔ ν π ἄ μ ε μ π ρ ὸ ς, δὲ βλέπουμε παραπέρα, δὲν ἐνεργοῦμε π ρ ο χ ω ρ η τ ι κ ἄ μ ἔ ς σὲ τέτοιους νέους καιροὺς πού πλακώνουν. «Λογοτεχνία» πού περιορίζει τὸ βλέμμα σὲ ψευτοπιστότητες «γραμμῶν» — πού πόσες φορές ξεμασκαρεύτηκαν κ' ἔγιναν καταγέλαστες, νικηθήκαν ἀπ' τὶς ἴδιες τους τὶς ἐσωτερικὲς ἀθλιότητες καὶ πόσο πίσω μᾶς ἔρριξαν σ' αὐτὸ τὸν τόπο — καὶ καταλερωμένω ἐν γένει πολιτικῶν παρατάξεων τῆς κακομοίρας — πού δὲν ὑπάρχει πιὸ λέρα στήν Ἑλλάδα ἀπ' τὶς πολιτικὲς παρατάξεις καὶ τὰ βρωμερὰ μας κόμματα — καπηλευόμενὴ τὸ αἴτημα τῆς προμηθεϊκῆς ἐκείνης φλόγας· καὶ ἄ τ ο λ μ η, δειλὴ καθαυτὴ, ὅλο με μασημένα λόγια ἐκφραζόμενὴ ἢ με χιλιομε-

ταχειρισμένους ἀπ' τὰ μετριώτερα ψυροχολλουγοντιανὰ φίλμς τῆς δεκά-
 ρας «μύθους» ἰσπανίζουσῶν ψευτοεπαναστάσεων σὲ ἀνύπαρχτες χώρες
 τοῦ... «ἄ λ λ ο υ ἡμισφαιρίου» - τί περίτρομοι εἶναι, νὰ πάρῃ ὁ διάολος,
 ὄλοι αὐτοὶ ποὺ παραστένουν στὸν ἄτυχο τόπο μας, αὐτὰ τὰ χρόνια ποὺ
 τόσο διψάει ἡ συνείδηση γιὰ γ ε ν ν α ί α σ τ ἄ σ η μ ε ς σ τ ῆ ζ ω ῆ,
 τοὺς δῆθεν «ἀντιστασιῶτες» καί... «ὑπονομευτὲς διὰ τοῦ πνεύματος»!..
 Π ο ι ο ὕ «πνεύματος», βρέ τρέσες, ποὺ τάχετε κάνει ἀπάνω σας μόλις
 βάλατε μὲ τὸ νοῦ σας, τρυπωμένοι στὸ κρεββάτι σας, ἢ καὶ κάτω ἀπ' τὸ
 κρεββάτι σας, πὼς «πιάνεστε λοιπὸν τώρα μὲ τὴν... ἔξουσία», τῆ «φο-
 βερῆ καὶ τρομερῆ» ἔξουσία, ποὺ ὅμως σ ἄ ς ἄ γ ν ο ε ἷ, χαμπάρι δὲν
 καταφέρατε πράγματι νὰ σᾶς πάρῃ, κι ἀντίθετα: σ ἄ ς π ῆ ρ ε χ α -
 μ ἄ ρ ι π ο λ ὕ ἔ γ κ α ι ρ α, τούτῃ ἢ καθόλου δὲ «φοβερῆ καὶ τρο-
 μερῆ» (παρὰ χωρὶς δόντια ἴσα-ἴσα, καὶ πολὺ ἀδύναμη πράγματι, «ἔξου-
 σία» τῆς κακῆς μας ὥρας) π ὅ σ ο τ ῆ β ο λ ε ὑ ε τ ε κ α ἰ τ ῆ σ υ μ -
 φ ε ρ ε τ ε, χαζολογάκηδες, μὲ τίς δειλὲς κ' εὐνουχικὲς κουβεντούλες σας
 τοῦ «κλειστοῦ δωματίου» καὶ «τῆς παντούφλας» ἐν γένει!..

Πῆραν μιὰ «κοινὴ γραμμὴ πνευματικῆς ἀντίστασης» — τάχα — τὰ
 ποντικιάκια μας τῆς ὑποταγῆς ἐδωμέσα, πρὶν ἐφτὰ χρόνια, σὰν πρωτο-
 βγήκανε τὰ ἐντυπωσιακὰ τάνκς: «Δὲ γράφουμε, δὲν ἐκδίδουμε!..» Δη-
 λαδῆ: πῆραν τῆ «γραμμοῦλα» ποὺ ἱκανοποιοῦσε στὴν ἐντέλεια τ ῆ δ ε ι -
 λ ί α τ ο υ ς - γιὰτὶ μόνο αὐτὴν ἱκανοποιοῦσε, ἀφοῦ κανεὶς ἄλλωστε δὲν
 ἔπαιρνε ποτὲ στὰ σοβρὰ καὶ νὰ κάθεται νὰ προσέχῃ γύρω μας τί κά-
 νουν οἱ «ἀλείφοντες» σταθερὰ τίς μηχανὲς ὅλων τῶν «Κατεστημένων»
 ψευτολόγιοι καὶ ψευτοπνευματικοὶ «φορεῖς» μας. Κι ὅταν τοὺς εἰπώθη-
 κε: «Ναί, μιὰ σκοτοῦρα εἶχε, ξέρετε, ἡ δικτατορικὴ ἔξουσία, ἀν ἐσεῖς,
 ο ἱ ἄ ν έ κ α θ ε ν ἄ λ α λ ο ι ἐ π ἰ τ ὶ ν ο ὕ σ ι ω δ ὶ ν κ α ἰ ὅ σ ω ν
 π ρ ἄ γ μ α τ ι κ α ἱ ν ε τ ῆ σ υ ν ε ἰ δ ῆ σ η τ ο ὕ λ α ο ὕ κ α ἰ τ ο ὕ
 τ ὅ π ο υ, σ ω π ἄ σ ε τ ε τ ὴ ρ α ἐ π ι τ α υ τ ο ὕ! "Ἄλλο ποὺ δὲ θέλει, ὅποιος στο-
 μώνει τὴν κρίση καὶ τὴ συνείδηση γιὰ νὰ κἀνῃ τῆ βιαστικὴ δουλειά
 του - ἄλλο ποὺ δὲ θέλει, νάναι καὶ γραμμὴ ἀ ν τ ἰ σ τ α σ η ς, τάχα, ἢ
 σιωπῆ τῆς ἀναντριάς καὶ τῆς ὑποταγῆς» (τῆς τόσο φ υ σ ι κ ῆ ς σ ἔ
 σ ἄ ς!..) "Ὅταν τοὺς τὸ εἶπαν ἔτσι κάποιοι, ἔσπευσαν οἱ φαρισαῖοι νὰ φω-
 νάζουν (γιὰ νὰ διαφυλάξουν τὸ ἄθυρμα τῆς θεατρικῆς ψευτοαντίστασῆς
 τους): «"Α! Γιὰ νὰ γυρεύουν νὰ μιλήσουμε, θάνατι βολτοὶ ἀπὸ τοὺς δυ-
 νάστες, ποὺ θέλουνε νὰ παραστήσουν πὼς δὲ στόμωσαν τὸ λόγο μέσα
 δῶ!..»

Μὰ δὲν εἶν' ἔτσι, ψεῦτες! Γιατὶ ἐσεῖς π ρ ἄ γ μ α τ ι ἦ σ α σ τ α ν
 ἄ λ α λ ο ι σ τ ἄ ο ὕ σ ι α σ τ ι κ ἄ κ α ἰ τ ἄ φ λ ε γ ὄ μ ε ν α π ἄ ν -
 τ α μ ἔ σ α δ ὶ ω, καὶ πράγματι δὲν ἔχετε ποτὲ τίποτα τὸ οὐσιαστικὸ
 καὶ γενναῖο νὰ πῆτε — τὰ ξέραμε κι ἀπὸ πρὶν τ' ἀνουσιώτατα καὶ δειλιά
 σας σὲ ὅλα, καὶ στὰ ἐλάχιστα! — καὶ πράγματι σᾶς βόλευε, στὴ δειλία
 καὶ στὸν τρόμο κάτω ἀπ' τὴν κουβέρτα σας, ἢ στάση τοῦ τάχα ποιοῦν-
 τος (παθητικῆ ἀντίστασης διὰ τῆς σιωπῆς) — ναί, τὸ βρήκατε τώρα!
 εἶστε σεῖς γιὰ τέτοια, θεατρῖνοι, ποὺ προϋποθέτουν δὲν ξέρω ποιοῦ
 Γκάντι ἢ Χριστοῦ ἢ Σωκράτη τὸ βᾶρος, καὶ τί λάλα, τί ἐκκωφαντικὴ
 στὴ μεστή σημασία τῆς σιωπῆς γιγάντων! — καὶ τῆ στάση αὐτῆ, μα-

σκαρᾶδες, τὴ σκαρώσατε γιὰ τὶ δὲν το λ μ ο ὐ σ α τ ε, ἀλλὰ καὶ δὲν εἶχατε τίποτα τὸ φλογερὸ ἀπὸ μέσσα σας νὰ ξετυλίξετε — καὶ τὸ ξέρετε, καὶ τὸ ξέρουμε ὅλοι λαμπρὰ γιὰ σᾶς!

“Ὅταν ἔγινε δὲ κι ἀκόμα λιγώτερος ὁ κίνδυνος ἀπ’ τὸ γράψιμο καὶ τὸ τύπωμα, τότε ἀλλάξατε μάνι-μάνι τὴ «γραμμὴ» — χωρὶς καὶ νὰ «δικαιολογήσετε» καθόλου δὲ τὸ ξεμασκάρεμμα κι ἀλλομασκάρεμμα, φαρισαῖοι! — καὶ τὸ ρίξατε στὸ γράψιμο καὶ τὴν ἔκδοση τῶν ἀστειῶν πιλαφιῶν σας, πού τὰ διαβάζουμε χρόνια τώρα τέσσερα καὶ ξερνάμε, καὶ γελάμε, καὶ κοντεύει νὰ μᾶς στρίψη ἀπ’ τὸ τσίμπημα πού κάνουμε τοῦ ἑαυτοῦ μας: «νὰ ξυπνήσουμε, μπᾶς καὶ κοιμόμαστε κι ὄνειρο βλέπουμε», γνωστὰ-πασίγνωστα ποντίκια τῆς κάθε λογιῆς ὑποταγῆς μέσα δῶ τόσα χρόνια πρὶν, νὰ μᾶς παραστένουν τώρα τὰ... «λιοντάρια» τῆς... «ἀνυποταγῆς» καὶ τῆς... «ἀντίστασης» (1), γνωστοὶ δοῦλοι κάθε συμβατικότητος ἐσχάτης κατηγορίας νὰ μᾶς κάνουν τούς... «τίγρηδες» καὶ τούς... «λεόπαρδους» τοῦ... «ἀντικονφορμισμού» καὶ τῆς... «ἀμέρωτης φιλελευθερίας»!

Καὶ πῶς πρωτοφτάσατε στὴ «γραμμὴ» τῆς «λούφας»; “Ὑστερα ἀπὸ τί τὸ ἴσιο καὶ τὸ παλληκαρίσιο «ἐνάντια στὰ τάνκς»;.. Στὴν Κατοχή, βγαίναμε πρῶτα στοὺς δρόμους, κι ἅμα στρώνονταν τὰ πρῶτα κορμιὰ χάμω, τότε πιάναμε τὰ στενά! Κι ἅμα μᾶς κλείνανε καὶ στὰ στενά, καὶ στρώνονταν καὶ κεῖ κορμιὰ, τότε πιάναμε τὰ λοφάκια γύρω στὴν πόλη καὶ φωνάζαμε μὲ τὸ «χωνί»! Κι ἅμα καὶ κεῖ μᾶς μπλοκέρνανε, καὶ στρώνανε χάμω κι ἄλλα κορμιὰ, τότε τρυπῶναμε στὸ σπῆτι μας... Κι ἂν τότε πιὰ λέγαμε — πού ν τ ρ ε π ὀ μ α σ τ α ν, καὶ δὲ λέγαμε τέτοια ψέμματα τῆς κακομοίρας — πῶς τάχα «κι ἀπ’ τὸ σπῆτι μας μέσα κάνουμ’ ἀντίσταση», κι ἀπὸ μες ἀπ’ τὴν κουβέρτα μας (μὲ τὸν ἰδιωτικὸ μας ἔρωτα), κι ἀπὸ κάτω ἀπ’ τὸ κρεββάτι μας (μὲ τὴ θεωρητικὴ μελέτη μας), κι ἀπὸ μες ἀπ’ τὴ μήτρα τῆς μάνας μας (ἂν ἀπ’ τὸν τρόπο μας ξαναγυρνοῦσαμε κι ὡς ἐκεῖ), ἔ, τότε πιὰ, ἀφοῦ παντοῦ ἀλλοῦ ἦταν κορμιὰ στρωμένα χάμω, κι ὄχι φέτες ἀλειμμένες βούτυρο, μὲ τσαγάκι καὶ βεγιέζα στὴν «ἀντιστασιακὴ ἀτμοσφαιροῦλα» τῆς παραδόσεως τοῦ κλειστοῦ δωματίου τῶν ἀπὸ γενεσιμιοῦ ὠχροτήτων καὶ λυμφατικοτήτων σας, ἔ, τότε χαλάλι μας — καὶ χαλάλι σας — ὁ λόγος τῆς ψευτοπαρηγοριᾶς: «Κάνω ἀντίσταση μὲ τῆ... σιωπῇ μου!..» (Ποιὰ «σιωπῇ» σου, φλύαρε τῆς Καλλιόπης; Ποῦ ποιὰ «σημασία» ἔχει, ἢ δύναται νὰ λάβῃ, ἢ ὅποια σου ἀλαλία ἐπομένῃ ἀλαλίας συναπτῆς, ὅταν ὁ τάχα «λόγος» σοῦ, καὶ παλιότερα, κι ἀκόμα παλιότερα, κι ἀνέκαθεν, κα μ μ ι ᾶ σ η μ α σ ῖ α δὲ ν ε ἶ χ ε, καὶ δὲν τὸν ἀκουγε κανεὶς, σὰν ἄτολμο πάντα, μὴ γενναῖο, μὴ οὐσιώδη, μὴ ἀντρικό, καὶ ποτὲ πληρωμένο, πάντα βερεσέ, κ’ ἐκ συστήματος γενικῆς δειλίας καὶ κενότητος βερεσέ!..)

Αὐτὲς εἰν’ οἱ ἀθλιότητές μας.

Καὶ καταγγέλλονται σ’ ἂν τέτοιες πού εἶναι — τὸ ἀντίθετο τοῦ ἐπαναστατικοῦ καὶ τοῦ προμηθεϊκοῦ — κι ὄχι ὅπως θὰ θελήσουν νὰ σᾶς παραστήσουν πάλι, τῶν νέων, ἀμυνόμενοι μὲ τὴν ψευτιά

καὶ τὸ γνωστὸ τοὺς φαρισαϊσμὸ οἱ ἐπικρινόμενοι: πῶς, τάχα, γιὰτ' εἶναι «ἐπαναστατικὲς» (π ο ι ε ς σ τὰ σοβαρα ;) καὶ «ἀντιστασιακὲς» - σωπάτε τώρα, μὴ σπρωθοῦν κ' οἱ πέτρες καὶ σὰς πάρουν μὲ τὴν κλάρα, μασκαρᾶδες, ἔ μασκαρᾶδες τῆς βόλεψης καὶ τῆς περιστάσης τέτοιων θολῶν καιρῶν!..

Ἄλλ' ἄς γλεντήσουμε λοιπὸν μὲ τὰ... «κείμενα»! (Καὶ δὲν πρόκειται γιὰ καθαρὸ κ ρ ι τ ι κ ἔ ς — πρέπει καὶ νὰ μὴ βαριέται κανεὶς τὰ κρινόμενα, νὰ μὴν τὸν πλήττουν ἀφόρητα, γιὰ νὰ γράψῃ συστηματικὴ κριτικὴ — ἀλλὰ γι' ἀπλὲς σημειώσεις ἐνὸς ἀναγνώστη πού διασκεδάζει καὶ γεμίζει τὰ περιθώρια ὅσων φυλλάδων τοῦ πέφτουνε στὰ χέρια καὶ προβάλλονται γύρω μὲ σαματὰ σὰν δὲν ξέρω τί!)

Γιὰ ὅσους λέν: «Χρειάζεται μεθοδικὴ κριτικὴ», ἡ ἀπάντησις εἶναι: «Ὅχι· δ ἐ ν χ ρ ε ι ἄ ζ ε τ α ι καὶ δ ἐ ν ἀ ξ ῖ ζ ο υ ν! Νοήμονες εἴστε σχεδὸν ὅλοι σ' αὐτὸ τὸν τόπο, κ' οἱ Ἕλληνες ἀνέκαθεν δούλεψαν μὲ τὰ ἐπαρκῆ, τὰ ἐπαρκέστατα ἐνδεικτικά!..» (Γιὰ νὰ δουλεῦῃ, ἐξ ἄλλου, κὶ ὁ νοῦς σας, καὶ νὰ μὴ σκουριάζῃ: νὰ βρῖσκετε κ' ἐσεῖς ἄλλα, «σοβαρώτερα», πού «παράλειψε νὰ σὰς δείξῃ» ὁ βιαστικὸς «σημειωσιογράφος στὰ περιθώρια», «νὰ σὰς ὑπογραμμίσῃ», «νὰ σὰς τονίσῃ», «νὰ σὰς ἀναλύσῃ», στὴ «σημαντικώτερη» τάχα «ἀπὸ ἄλλα σημασία τους» κ.τ.τ. Πῶς ἄλλιῶς, ἀγκαλά, θὰ περῶν οἱ νύχτες, πού τάσκιαζε ὅλα τὰ ποντίκια μας τόση φοβέρα, καὶ κάτω ἀπ' τὴν κουβέρτα μᾶς τὰ πλάκωνε τόση σκλαβιά ;..)

1248 ΣΕΛΙΔΕΣ, βγαλμένες ἀπ' τὴν ἴδια ψευτοαντιστασιακὴ κλίτκα λογίων καὶ τὸν ἴδιο ἐκδοτικὸ οἶκο τῆς («ἔξυπνης») ἐμποροκαριστερᾶς μας, σὲ 3 χρόνια καὶ τρεῖς μῆνες — ἀπ' τὸν Ἰούλιο τοῦ '70 ὠς τὸν Ὀχτώβριον τοῦ '73 — δηλαδὴ σὲ 1170 μέρες, πού μᾶς δίνουνε ρυθμὸ (γιὰ ὅσα γράφτηκαν κατὰ τὴ δικτατορία, ὅχι παλιότερα ἢ ἀπὸ νεκρούς): μιὰ λέξις τὸ λεπτὸ, πάνω-κάτω, κ' ἐφόσον βέβαια οἱ 107 γραφιδᾶδες τοὺς δὲ γράφανε καὶ κοιμισμένοι, καὶ τρώγοντας καὶ πίνοντας — ἢ ὅ,τι ἄλλο κάνοντας, μᾶς καὶ τίποτα δὲν μπορεῖ δὰ ν' ἀποκλείῃ κανεὶς στοὺς θαυμαστοὺς καιροὺς μας καὶ ἀπὸ τόσο θαυμαστοὺς ἀνθρώπους!.. (Τὸ λέω, γιὰτι θυμήθηκα, λ.χ., πόσο ἐπίμονα πρωκτολογεῖ, κ' ἐν γένει ἀσχολεῖται μὲ τὰ τοῦ ἐντέρου, ποίησις καὶ πεζογραφία «μοντέρνα» καὶ «προωθημένη» στὸ «βάθος» τῆς «ἐποχῆς μας»!..)

Μ ὀ ν ο 7 5 σ ε λ ῖ δ ε ς, λοιπὸν, ἀπ' αὐτὲς τίς φλυαρότατες 1248, μὲ τ' ἀπερίγραπτα πιλάφια πού μᾶς σέρβιραν σὰν τὴν «πιὸ αὐθεντικὴν» τάχα «ἐκφραση πνευματικῆς ἀντίστασης» μὲς στὴν ἑπταετία, δ η λ α δ ἡ μ ὀ ν ο ε ἴ ν α π ε ν τ ἔ μ ι σ υ τ ο ῖ ς ἔ κ α τ ὸ, κὶ αὐτὸ γ ρ α μ μ ἔ ν ο ἀ π ὸ ἔ ξ ἡ μ ο ν ἄ χ α, ἐξ 107, δηλαδὴ ἀπὸ ἑνα ἴσο ποσοστὸ γραφιδᾶδων, ἄ ξ ῖ ζ ε ν ἄ χ ῃ δ η μ ο σ ι ε υ τ ῆ κὶ ἀπασχολῆσει συνειδήσεις εὐρύτερα. Οἱ ρέστες χίλιες ἑκατὸν τόσες σελίδες εἶναι γιὰ π ἔ τ α μ α! Κὶ ἀποτελεῖ καὶ θράσος, τοῦλάχιστον, νάχουν προβληθῆ, μὲ τόσα κλαπατισίμπαλα τῆς κλίμας τους, σὰ δείγματα γραφῆς «ἀντιστασιακῆς μας».

Καὶ τὸ χειρότερο: πῶς ἐξαπάτησαν κιόλας, μεγάλο ἀριθμὸ ἀνθρώ-

πων, νέων ιδιαίτερα, πού μὲ τὴν ἀκρισία, καὶ τὴν ξέφρενη προπαγάνδα ἀπὸ παντοῦ πού μᾶς δέρνει, τὰ π λ ῆ ρ ω σ α ν, τὰ διάβασαν — πιέζοντας, ἀσφαλῶς, τὸν ἑαυτὸ τους, νὰ τὰ καταπιοῦν ὡς... «ἐκφραστικά τους» — , δ ἔ ν τ ᾶ ξ ἔ ρ α σ α ν — καταπίνοντας καὶ τὶς ὑποψίες τους (δὲν μπορεῖ νὰ μὴν εἶχαν κάποιοι, κάποιες) — καὶ τὰ νομίζουν — οἱ πιὸ ἀκριτοὶ βέβαια (μὰ δὲν εἶναι καὶ λίγοι : τόσες ἐπανεικδόσεις τῶν ξερατῶν αὐτῶν ξανάγιναν ἀπανωτές!) — γι' «ἄξια» κ' «ἐκφραστικά» στ' ἀλήθεια «πνεύματος» καὶ «λογοτεχνίας»... «ἀ ν τ ι σ τ ᾶ σ ε ω ς»!

Γι' αὐτό, λοιπόν, δημοσιεύονται οἱ παρακάτω σημειώσεις στὰ περιθώρια τῶν 1248 αὐτῶν σελίδων ἐκδόσεων «Κέδρου» καὶ τῆς κλίκας Πισινόπουλων, Ἀναγνωστῆκῆδων, Κοτζιάδων, Φραγκόπουλων, Σαβόδηδων ἀπὸ πίσω καὶ Σαφιδῆδων, μαζὶ μ' ἀπίθανα μαζώματα Πουσεπεπονήδων, Μαγκάκῆδων καὶ Σεφεροσυγκροτηματικῶν γύρω-γύρω, πού βάλθηκαν αὐτὰ τὰ δίσεχτα χρόνια νὰ καταστοῦν τὸ νέο «Κατεστημένο» μας καὶ νὰ πιάσουν ὅλα τὰ πόστα, καθίζοντάς μας στὸ σβέρκο ποιὸς ξέρεῖ γι' ἄλλο πόσον καιρὸ, ὅστερ' ἀπ' τὴν πάροδο τῶν τάχα «ἐναντίων» τους πολιτικά, καὶ τῆς τενεκεδνίας ἐκείνης «γενιᾶς τοῦ '30», πού φοφάει πιά, μ' ἀφοῦ ἔτσι καταδυναστεψε τοὺς πνευματικούς μας χώρους : ὅσο ἄλλη καμμιά τόσο κενὴ καὶ φαρισαϊκὴ καὶ κονφορμιστικὴ «γενιά» ἢ κάστα τοῦ παρελθόντος μας, κι ὥστόσο πέρασε — χάρις στὴν καλοστημένη ψευτοκριτικὴ τυμπανοκρουσία της, καὶ τοὺς θολοὺς καιροὺς βέβαια, πού τὴν εὐνόησαν — ὡς «γενιὰ γενναίων βημάτων ἐμπρός» κιάλας, «ἀνανεωτικὴ» δῆθεν «τῆς λογοτεχνίας μας», καὶ πού «μᾶς ξάνοιξε τοὺς στενοὺς ὀρίζοντες», ἀλλὰ π ο ὕ δὲν ξέρομε κι ἀκόμα δὲν εἶδαμε!

18 KEIMENA. Ἀθήναι '71. Σελίδες 212. Οἱ σημειώσεις στὰ περιθώρια τους κυκλοφοροῦσαν δαχτυλογραφημένες — καὶ φωτοτυπούμενες συνέχεια — ὡς τὸ '73, ὅπου ὁ Δρόσος Κραβαρτόγιαννος τὶς τύπωσε στὸ εἰκοσθετρασέλιδο φυλλάδιο : «*Ὁ Ρένος κρίνει τὰ δεκαοχτὼ κείμενα*», Ἀμφισσα 1973. Ἀλλὰ κι αὐτὸ ἐξαντλήθηκε, καὶ ξανακυκλοφοροῦσε φωτοτυπούμενο πάλι σ' ἀπανωτές ἀναπαραγωγές, ὅλο καὶ μὲ νέες προσθήκες παρατηρήσεων στὰ περιθώρια, ὅπως τὸ θέμα κυλοῦσε μὲς στὶς συνειδήσεις, καὶ συζητιόταν, κ' ἔρχονταν καὶ καινούργια ἀνάλογα νὰ προστεθοῦν, κ' ἔγραφα καὶ γι' αὐτὰ κρίσεις, ἢ ἔδινα κι ἄλλα στοιχεῖα γιὰ τὰ πρωτογραμμένα μου, ἔτσι πού κατάντησε πράγματι «ἐκδοτικὸ παράδοξο» ὅλη αὐτὴ ἡ ὑπόθεση, καὶ πολλοὶ ἀγόραζαν ξανά καὶ ξανά, γιὰ τὶς ὅλο καὶ περισσότερες σημειώσεις στὰ περιθώρια! (Λ.χ. ὁ ἐπικρινόμενος «κριτικὸς» τῆς κλίκας τῶν ψευτοαντιστασιατικῶν «Ἀλεξ. Ἀργυρίου» — ἡ πολιτικὸς μηχανικὸς Ἀλέκος Κουμπῆς — «μπετονίστας», εἰδικὰ «μαζοχικὸς» στὰ χτυπήματα ἀπὸ λιβέλλους, πού σχεδὸν τὰ προκαλεῖ!..)

Ἐδῶ ἐπαναδημοσιεύονται τώρα ἀπ' τὴ φωτοτυπία πού κυκλοφορεῖ μετὰ τὴν ἐξάντληση καὶ τοῦ φυλλάδιου τοῦ Δρόσου Κραβαρτόγιαννου, μὲ χρονολογία : *Καλοκαίρι '74*. Ὅλες οἱ πρόσθετες σημειώσεις στὰ περιθώρια — οἱ ἔ π ι σημειώσεις δηλαδή — ξαποστέλνονται στὸ τέλος τοῦ

κομματιού, μ' αριθμητικές παραπομπές στ' αντίστοιχα σημεία που άφοροῦν ἢ ὅπου δίπλα εἶχαν γραφτῆ, καὶ γιὰ νὰ μὴ σπάη ἢ συνέχεια τοῦ κειμένου καὶ γιὰ νὰ μὴ μοῦν ἄν ὑποσημειώσεις, μὲ ἀκόμα μικρότερα στοιχεῖα, πού θά κούραζαν τὸν ἀναγνώστη.

Ο Ρ Ε Ν Ο Σ Κ Ρ Ι Ν Ε Ι Τ Α «18 ΚΕΙΜΕΝΑ» — ἤ: *Κριτική τῆς ψευτοαντιστασιακῆς παρα-λογο-τεχνίας μας*, δηλαδή τῶν ἄθλιων καὶ δειλῶν γραφτῶν ἔλων ἀντῶν τῶν ψευτοαντιστασιωτῶν τῆς «Συνέχειας» καὶ τῶν «Δεκαοχτῶ» (ἢ μὴ 18 «ἀνώνυμοι») «κειμένων» — τέως μαῦρων ἀντιδραστικῶν καὶ συντηρητικώτατων «τῆς παντούφλας» καὶ «τοῦ κουκουλιώματος κάτω ἀπ' τὴν κουβέρτα» (μὴπως ξαναβροῦν τὴ μῆτρα πῖσω), πού μᾶς παραστῆνουν στὰ δύστυχα τοῦτα χρόνια τῆς δικτατορίας τοῦς «ἐλεύθερου» καὶ τοῦς «ἐπαναστατημένους» τάχα, «κάνοντας καρριέρα», οἱ φαρισαῖοι, καὶ «ἐγγράφοντας ὑποθήκα» ἐπὶ τοῦ ψευτοδημοκρατικοῦ μας «μέλλοντος»!

Πρόβλογος Δρόσου Κραβαρτόγιαννου:

Πρόκειται γιὰ μιὰ — ἀληθινὰ ἐκπληκτικὴ — κριτικὴ τοῦ Ρένου Ἐποστολίδη στὰ «18 κείμενα» πού σκέφτηκαν νὰ γράψουν καὶ νὰ ἐκδώσουν μαζί 17 μισολογοτέχνες, βάζοντας ἀπὸ πάνω τους γιὰ μῦστρα τὸ μακαρίτη Σεφέρη — πού, ὅπως καὶ νὰ τὸ κάνομε, δὲν «κολλάει» — γιὰ νὰ κάνομε — δῆθεν — ἀντίσταση.

Θὰ μπορούσα νὰ μὴ προλογίσω μιὰ τέτοια κριτικὴ - πού τὰ λέει ὅλα, καὶ τόσο καλά. Ὅμως νιώθω καὶ γώ πὼς θάπρεπε νὰ πάρω κάποια θέση. Τόσο τὸ καλύτερο πού ζῶ λίγο πιὸ μακριά. (Αὐτὸ σημαίνει πὼς ἡ φήμη τους ξεπέρασε τὸ ὑδροκέφαλο κέντρο.)

Ἄν, τώρα, αὐτὸ πού ἔκαναν οἱ 17 κυρίες καὶ κύριοι νομίζουν πὼς λέγεται προσφορά στὰ νεοελληνικὰ γράμματα, τότε οὔτε τί σημαίνει «προσφορά» γνωρίζουν, οὔτε... νεοελληνικὰ γράμματα. Ξέρουν ὅμως καλά τί σημαίνει ἐμπόριο. Ἐμπορικὰ πέτυχαν τὰ «18 κείμενα». Ἡδὴ βρίσκονται στὴν 5ῃ ἔκδοση. Ἰσως αὐτῆ μου ἡ ἔκδοση ὀδηγήσει σὲ μιὰ ἀκόμα ἐπανέκδοση!

Ὅπως συμπληρώνει κατόπιν ὁ Ρένος Ἐποστολίδης, ἡ κριτικὴ πού ἀκολοθεῖ γράφτηκε σάν σημειώσεις - τοῦ - στὰ περιθώρια τῶν ἄθλιων 18

κειμένων. Ἐπειδὴ πολλοὶ τοῦ γύρευαν νὰ τοὺς τῆ διαβάση, τῆ φωτοτύπηση διαδοχικὰ σὲ ἀρκετὰ ἀντίτυπα, πού ἔγιναν ἀνάρπαστα. Ὑστερὰ ὁ Δ. Βαλασκατῆς γύρεψε γιὰ τὰ «Νέα Σύνορα» τὴν δημοσίευσή τῆς, ἀλλὰ ἀπειλήθηκε, φοβήθηκε καὶ ὑπανεχώρησε. Ὑστερὰ τῆ ζήτησαν οἱ φοιτητῆς τῶν «Φωκικῶν Χρονικῶν». Σάν ὑπεύθυνος ὕλης δέχτηκε, χωρὶς καμμιὰ ἐπιφύλαξη, τῆ δημοσίευσή, ἀλλὰ, ἐπειδὴ ἐκ τῶν ὑστέρων ἔκριναν τὸ περιεχόμενο πολιτικὸ, ὑπανεχώρησαν. Κατόπιν ὁ Σάββας Κωνσταντόπουλος γύρεψε νὰ τῆ βάλῃ στὸν ἀν«Ελεύθερο Κόσμο» του, καὶ ὑπανεχώρησε ἐπίσης. Συγχρόνως ἡ «Νέα Πολιτεία», καὶ ὑπανεχώρησε. Κατόπιν ἤρθε ὁ Χατζηφώτης, τῶν ἄθλιων «Κριτικῶν Φύλλων», καὶ ὑπανεχώρησε κι αὐτός.

Τέλος θεώρησα καθῆκον μου — μιὰ καὶ τοῦτο ἐπιτρέπεται ἐλεύθερα ἀπ' τὸ συγγραφέα — νὰ τῆ δημοσιεύσω ἐγώ. Ἰσως αὐτὸ νάσαι στ' ἀλήθεια προσφορά στὰ νεοελληνικὰ γράμματα. Μήπως καὶ μάθουν 17 ἢ καὶ περισσότεροι «συγγραφεῖς», τί νὰ μὴ γράφουν, καὶ οἱ ἀναγνώστες, ἰδιαίτερα οἱ νέοι, τί νὰ μὴ διαβάσουν. Δρ.Κρ.

Καὶ νὰ οἱ σημειώσεις¹:

Δὲν εἶναι πνευματικὰ σωστὸ — κι ἄμα δὲν εἶναι πνευματικὰ, δὲν εἶναι οὐτὲ ἐλεύθερα, οὔτε ἀπὸ καμμιὰ πλευρὰ σωστὸ — νὰ μὴ κρινεῖται ἀνοιχτὰ κάτω πού ἀξιῶνε πὼς εἶναι πράξη πνεύματος κ' ἐλευθερίας «ὑπεράνω τοῦ κοινοῦ μέτρου», δηλαδή περὶ τοῦ «ἠρωικῆ». Κι αὐτὰ τὰ κρυπτοβορβοῦντα — σάν «ἐκδοσὴ τολμηρῆ», τάχα, καὶ σὰ γραφτὰ «τολμηρότερα» — *Δεκαοχτῶ κείμενα*, ὅλο καὶ ψιθυρίζονται μυστικοπαθέστατα, σὲ συντροφικῆς καὶ κύκλους, χωρὶς πρᾶγματι νὰ συζητιοῦνται. Ἀλλὰ ὅπως, ὡς γνωστὸν, ὁ ψίθυρος τῶν δικαστῶν σπᾶνια σημαίνει, ἀν παρατείνεται, καθ'αὐτὸ *διέκη*· κι ὅσο πιὸ πολὺ παρατείνεται, χωρὶς ν' ἀνοιγῆ φανερά, τόσο πιὸ *κακοδικία* σημαίνει ἔτσι κι αὐτὸς ὁ ψίθυρος, αὐτὸ τὸ «ἐμπιστευτικὸ» καὶ τὸ «κρυφο-

μεταξύ μας», τὴν καθαρὴ κ ρ ι σ η πρω-
τίστως ἀ π ο κ λ ε ι ε ι. Ἐπειδὴ ὅμως τὰ
Δεκαοχτῶ κείμενα ἀξιῶνουν, οὔτε λίγο
οὔτε πολὺ, πὼς εἶναι «τολμηρά», «ἐλευ-
θερά» δῆθεν (μέσα σὲ συνθήκη ἀνελευθε-
ρίας), αὐτὸ τοῦτο τὸ νὰ κουβεντιάζουν-
ται ψιθυριστὰ, τοὺς χ α ρ ι ζ ε ι (μὲ πολὺ
μεγάλῃ ἐπιεικείᾳ) μὰ ντὲ φάκτο ἀνα-
γνωρίση), πράγματι ἀντιπνευματικὴ κ'
ἐξοργιστικὴ: πὼς εἶναι τάχα ὄντως τόσο
«τολμηρά», ὥστε μόνο στὰ.. κρυφὰ νὰ
κουβεντιάζονται!

Ἐμένα ἰδιαιτέρα κάτι τέτοιο μ' ἐξορ-
γίζει. Γιατὶ ἔπασχε μέβαια — κι ἀπὸ
πολλὰ χρόνια ἐδώθερα — ἡ λεγόμενη
«πνευματικὴ μας ἀγορά», ἀλλὰ δὲ θὰ
μᾶς ἀναβαφιστῆ κίβλας τώρα — και
μάλιστα τὰ πιδὸ ἀμαρτωλὰ τμήματά της,
ἡ τὰ λιγώτερο ποιητικὰ (καὶ τὰ σαλι-
μπαγκικὰ τῆς λεγόμενης «Γενιάς τοῦ
Μεταπολέμου») — δὲν ξέρω σὲ ποιάν
«ἀντιστασιακὴ» τάχα (καὶ ὅψιμα, και
φοριστικώτατα ψευτοφιλελεύθερη) «κο-
λυμβήθρα τοῦ... Σιλωάμ», γιὰ νὰ μᾶς
βγῆ κι «ἀποπάνω», «ἀλάδι» κι «ἀντικα-
τοπτριστικὸς» δῆθεν (αφορέυς)!

Λοιπόν, τέρμα οἱ ψίθυροι και τὰ μυ-
στικώπαθα λογάκια! Κι ἄς δοῦμε τὰ
κ ε ι μ ε ν α - και μαζὶ τοὺς ἀξιῶνοντας
ρὸλο κάποιων δῆθεν «φορέων» τῆ στι-
γμῆ αὐτῆ: ἂν ἔχουν, δηλαδή, τὰ κατα-
θεμιμένα πρόσοντα ἀ π ὸ π ρ ῖ ν, ἔχι
σήμερα μάνι- μάνι ψευτοδιαδηλούμενα,
ἔτσι ἀβανταδῶρικο μάλιστα πούναι πιά
«νὰ δηλώνῃ κανεὶς ὅ,τι θέλει»!..

Οἱ χῶροι δὲν παρέχονται ἐκτενεῖς,
γιὰ νὰ κρῖνῃ κανεὶς ἀποδεικτικά, φιλο-
λογικά, τόσο ἀνάξια ἄλλωστε πνευμα-
τικῆς ἀναλύσεως γραφτὰ. Ἄρα, ὅ σ ο
ἐπιτρέπει ὁ χῶρος, - και μὲ ὅσο κάτι
λέει ἡ (δίχως τὰ πλεῖστα ἐπὶ μέρους
στοιχεῖα πού τῆ συγκροτοῦν) κρίση μου
γ ι ἄ ν ο ἡ μ ο ν ε ς :

«Ὅλα — ἀνεξαίρετως — τὰ κείμενα τοῦ
τόμου αὐτοῦ ε ἶ ν α ι ἀ ν α ξ ι ὴ τ ε ρ α
ἴσων οἱ «συγγραφεῖς» τους εἶχαν ποτὲ
παρουσιάσει. Καὶ τοῦτο κάτι λέει. Καὶ
θυμίζει τὸν Ζιντάνωφ. Καὶ θυμίζει τὸν
κάθε λογιῆς προγραμματισμὸ καὶ κατα-
ναγκασμὸ — ἀπὸ κάθε πλευρὰ, «δεξιὰ»
κι «ἀριστερὰ» — τῆς Τέχνης. Καὶ θυ-
μίζει τὴν ποιητὴ πού περιμένει, πάντα,
τὸν ἀνάξιο ἢ δεῖλο «δημιουργὸ» — τὸν
ἀνάξιο, δηλαδή ψευτοδημιουργὸ, μὰ και
τὸν λόγφ δειλίας «ἀνάξιοποιούμενο» —
ὄταν καταρκαλιᾶ στὸς χῶρους ὅποιων
σκοπιμοτήτων (ὀσοδήποτε «εἰρῶν», ἀλ-

λὰ ὄ λ ο ν, και τῶν «εἰρώτερον», π ἄ ν-
τ ω ς ἀ ν τ ι π ν ε υ μ α τ ι κ ὶ ν κ α ἰ
ἀ ν τ ι ε λ ε ὑ θ ε ρ ω ν).

Ἐδῶ, ἡ σκοπιμότητα πού σκίστηκαν
νὰ «ὑπηρετήσουν» μάνι-μάνι — ἀπὸ κοι-
νωνικὴ τους ἰδιοτέλεια: γιὰ νὰ προβλη-
θοῦν στὸ «ἀντιστασιακὸ» ρεῦμα, και νὰ
«υἰπάρξουν» ἔτσι, φορώντας μιά «τα-
μπελλίτσα» μὲ πολλὴ «πέραση» — κα-
τάντησε τοὺς μέτριους αὐτοὺς δεκαεφτά
(τὸ Σεφέρη τὸν κόλλησαν γιὰ προμετω-
πίδα τους, μήπως και τοὺς «στεγάσῃ»
ἡ ὅλη του «προκατατεθειμένη» ποιητικὴ
ποιότητα) — τοὺς κατάντησε (ἀνικανοὶ
ὅπως εἶναι και νὰ ἐμπνευστοῦν ἀπὸ τί-
ποτα γενναῖο ἐκ τῶν πραγμάτων) σὲ
γραφτὰ τόσο πενιχρά, τόσο ἄφτερα, τό-
σο γιὰ γέλοιο, πού ἀξιῶνουν λέει ὡστό-
σο «νὰ μᾶς ἐκφράσουν», στοὺς καιρούς
μας αὐτοὺς, και μάλιστα στὴν πιὸ φι-
λελεύθερη — τὰ «εὐ γ ε ν ἔ σ τ ε ρ α»
λερώνουν πάντα οἱ ἀ γ ε ν ἔ σ τ ε ρ ο ι
— ροπή μας.

«Ὅπου, λοιπόν, διαβάσετε τὴν ἀντί-
σταση» πού ἐνδημεῖ... στὰ ταξὶ μας —
τά... «ταχὶ» καλέ! — γραμμὴ παγερὰ
(καί... «ἀγγλοσεισοπυγούμενα») ἀπὸ τὴν
μόνο ταξὶ χρησιμοποιοῦσα «ἐν ἀντιστά-
σει» (και ὄχι παραδόσει) Καλὴ Τσίτσι-
λη, πού δὲν «καλεῖ» καθόλου τὸ γραφτὸ
της, οὔτε κἂν τσιτσιρίζει, παρὰ προκα-
λεῖ τὴν πλήξῃ, σὰν κακὸ — και δίχως
τὸ παραμικρὸ «ταλέντο» — «χρονογρά-
φημα», πλαστό, ψεύτικο και «τοῦ κε-
φαλοῦ», ἀπ' τὴν ἀρχὴ ὡς τὸ τέλος, ὅ-
που... (μὰ ἀπολαύστε τὴν «υπόθεση»),
πού εἶν' ἐξ ἄλλου και κ λ ε μ μ ἔ ν η):
Κάποιος μπαινεὶ σ' ἕνα ταξὶ, κ' ὕστερα
ἀπὸ γενικὲς ἀεροκουβέντες περί... «Πα-
τρίδας» καί... «καταστάσεως», και ὑπὸ
τοὺς ἦχους... «κλαπατσιμπαλῶν» στρα-
τιωτικῶν, πού «ἀντηχοῦν», τάχα, στοὺς
δρόμους, συγχρονίζει τελοσπάντων τίς
«ἰδεολογικὲς» του «κραιοῦλες» μὲ τίς
ἀντίστοιχες τοῦ «πατριώτη» ταξίτζῆ,
τὰ λένε καὶ «γιὰ τὴν κατακαμημένη τὴν
Πατρίδα», κι ὁ ταξίτζῆς ἐντέλει τοῦ...
χαρίζει — ταξίτζῆς, σὲ πελάτῃ! — τὴν
κούρσα, δὲν τοῦ παίρνει λεφτὰ — «συμ-
βολὴ στὸν Ἄγωνα», ὑποτίθεται, αὐτὸ!
— και χάνεται (τὸ ταξὶ) στὸ (δικτατο-
ρικὸ) ἄγνωστο (!) τῶν (σκληρωμένων)
δρόμων (τῆς... Ἱστορίας τῆς Πατρίδας
μας)!

(Νὰ πῆ κανεὶς: — Σιώπα, βρε Καλὴ!)
Ἄλλὰ τώρα τί νὰ κουβεντιάζουμε στὰ
σοβαρὰ τὴν Καλὴ μας ;..)

‘Ο κάποιων σελίδων του ‘Εισοφόρου ἀς ποῦμε... «φαγάσιμος» Ἀλέκος Κοτζιάς ἀνακουφίζεται ἐδῶ, «τσούρ-τσούρ», ἐπὶ σελίδα σελίδων, ἔπου ὄλοι οἱ ἀντιπαθέστατοι «ἥρωες» εἶναι «καρabaνᾶδες» — ὄχι καὶ μὴ «καρabaνᾶδες» — κι ὅπου τὸ «γαρματόσμο» κάποιος τ’ ἀρπαῖζε εἰ δὶ κ ἂ ἀ π ὦ .. κ α λ ὄ γ ρ ι α (λὲς καὶ δὲν μποροῦσε νὰ τ’ ἀρπάξῃ κι ἀπὸ μὴ καλόγρια, ἢ κι ἂν δὲν τ’ ἀρπαῖζε ἀπὸ τέτοια ἢ μὴ τέτοια, θάταν αὐτὴ ξέρετε παστριακά — στ’ ἀλήθεια — κι ὄχι «παστριακά» πού λέμε· ἐνῶ πιά ἂν ἦταν καὶ παρθένα, μὴν τὰ ρωτᾶτε πόσο θὰ ἦσαν τότε ὅλα καλὰ κι ἀγγελικὰ πλασμένα στὸν ἠθικό μας κόσμον, πού θὰ ἱκανοποιούσε λοιπὸν τὰ «φρονήματα» τοῦ κυρ-Ἀλέκου, ὅσο τοῦλάχιστον τὰ ἱκανοποιούσε ὁ χτεσινός, ἔπου σκίζονταν νὰ δώσῃ/τὸ «δραῦμα» ἐνὸς προδότη συνεργάτη τῶν Γερμανῶν ἐπὶ Κατοχῆς.. - γιὰτὶ τ ἔ τ ὀ ι α ἐκδικητικὰ «φόντα» εἶχε μέσα του ὁ νῦν «ἀντιστασιώτης» κατὰ τέτοιου «λαμπροῦ» κόσμου, κι ἀπ’ τὸν καιρὸ πού ἄ λ λ α «ἐφρόνει», κ’ ὕστερα τ’ ἀντίθετα τῶν «ἄλλων», καὶ «ντὰ κάποι» τὰ ὅμοια, κατὰ τοὺς καιρούς, τοὺς ἀνέμους καὶ τίς θεσοῦλες πού λάβαινε ἢ σκόπευε!..)

Ἐ ν α ρ ὄ γ χ ο ς, ἐντελῶς ἀνευ λόγου καὶ ἀνευ οἰασθήποτε («ἀποδόσεως» (καλλιτεχνικῆς, εἴτε κριτικῆς, εἴτε φιλελευθέρως), ἀ ν α κ α τ ὶ ν ε ι δ ι α ρ κ ὠ ς ἀ κ α θ α ρ σ ι ε ς, μὲ πολλὴ λίμα ὄ λ ο κ α ἰ μ ὶ ν ο γ ῖ ἀκαθαρσίες καὶ χθιμαλότητες χ α μ ο ζ ω ῆ ς, στὸ κἀκίστο τοῦτο γραφτὸ τοῦ Κοτζιά - μὴ γίνεται σύγχυση μὲ τὸν ἀδερφό του, πού «δρέπει δάφνες» στὴ Μόσχα· αὐτὸς ἔ δ ὠ «τὶς δρέπει», κ’ εἶναι «Ἀλέκος», ὄχι «Κώστας» (ἀνεξαρτήτως τοῦ ὅτι συναλλάζουν, μὲ τίς περιστάσεις καὶ τὰ συμφροντάκια τους, τίς «ἰδεολογίες», ἀπὸ «ἄκρας Δεξιᾶς», συνεργατικῆς τῶν Χιτλερικῶν, μέχρις «ἄκρας Ἀριστερᾶς», συνεργατικῆς τῶν «Σοβιετῶν», ἀνετότατα, κατὰ κριρὸν, οἱ ἐρίφῃδες, σὰν ἀδερφικὰ οἰκογενειακὰ ποικάμισα!)

Τὸ τελειώνει κανεὶς τέτοιο γραφτὸ — ἐγὼ τὸ τέλειωσα σὰ νὰ κατὰπινα ἰδρωτὰ κροκόδειλου — καὶ δὲν πιάνει περὶ τίνος πρόκειται, καὶ γιὰ τὴ ὄλη αὐτὴ ἢ φλυαρία!.. «Ὅτι, νὰ ποῦμε, στὰ τραῖνα, μὲς στὴ σκόνῃ καὶ τὴ ζέστη καὶ τὴν καπνοῦρα ἢ τὴν πετρελαῖλα, ὄλο τέτοιες ἀσημαντολογίες κι ἀνοησίες ἀκούει κανεὶς; Κι ὅτι ὄλο κάτι τέ-

τοιες κι ἀνάλογες ἀσυνάρτητες φαμπαρονίες, («ἠθικὲς» ἀνηθικώτατων) κενότητες, βλακεῖες «χαλασμένων» ἀνθρώπων;.. Ἐ, τί ἀνακατῶνει, δηλαδῆ, τὸ ρύγχος τοῦ ὑποτιθέμενου («συγγραφέα»; Μπᾶς καὶ θαρρεῖ ὅτι θὰ μοιάσῃ ἔτσι λίγο... «ρύγχος Ζολᾶ»; Μὰ ἦταν ἀπλῶς «ρύγχος» ὁ Ζολᾶ;.. «Ρύγχος» ἦταν ὁ Ρεαλισμός;.. Προβοσκίδα ἔτσι ἡδονικὰ χωμένη καὶ μουσκευομένη σὲ τέτοια «λαχταριστὰ» κόπρανα;.. Μᾶλλον δὲν θὰ κατὰλαβε «ὁ συγγραφεὺς τοῦ μυθιστορημάτου» τὶ σ κ ε λ ε τ ὀ ὕψωνε ὁ Ρεαλισμός, μὰ κι ἀπὸ τοῦ ὅ τ ὀ σ κ ε λ ε τ ὀ γνήσιων φορέων του τὶ π ἔ λ ε κ υ ἔφερνε κατακεφαλῆς τοῦ ψιμιθιωμένου Κονφόρμ ἐκείνης τῆς Εὐρώπῃς.

Ἐ μ οἱ «Διδόσκουροι» τῆς κοινῆς «ἀλληγορίας»: Φραγκόπουλος (Μπούλης) καὶ Ρούφος (Κανακάρης μας, καὶ Προβελέγγιος, κι ὅ,τι ἄλλο βᾶνῃ ὁ νοῦς σας ἀπὸ καλὲς καταγωγές);.. - Τὶ πενυχροῖ! Ἡ φτωγοῦλα («συγγραφικῆ») τους «ἐπινοία» δὲν κατὰφερε νὰ σκαρώσῃ τίποτα παραπάνω ἀπὸ τῆ... «Μπανανία» ἐκείνη τοῦ Κόκκα!.. Τῇ θυμᾶστε τὴ «νοστοαμερικανικῆ» δῆθεν ἐκείνη («Μπανανία») — τί ψυχανάλυσιμο — πού μᾶς σέρβιρε μιὰ μέρα ἢ Ἐλευθερία, καὶ ἔπου συνέβαιναν — τάλε-κουάλε — ὅσα τῆς καραμανλικῆς Ἑλλάδας δὲν τόλμαγε νὰ γράψῃ — λόγῳ «δημοκρατικοῦ» (καὶ «κανονικῶς συνταγματικοῦ») «περὶ τύπου νόμου» (καὶ εἰσαγγελῆως) — ὁ «θαρραλέος» δημοσιογραφικὸς «κάλαμος» τῶν μητσοτάκηδων;.. Ἐ, δὲν βρῆκαν τίποτε ἄλλο νὰ σκαρώσουν, οἱ στεῖροι, κ’ ἔγραψαν «Βολιγούαῃ» ἀντὶ «Μπανανία», καὶ κατὰ συνέπειαν «Βολιγούαῃ Κατόλιαν» (ἐ π ἰ τ ῆ δ ε ς παρηχούντες «κατό-»!!) ἀντὶ «Ἑλλάς Ἑλλήνων Χριστιανῶν», καὶ διάφορα τέτοια, ἐντελῶς «ἀνέμπνοια», ἄ γ ο υ σ τ α, πῶς τὸ λένε, πού δὲ σὲ παρακινούν νὰ γελάσῃ, νὰ χαρῆξῃ, νὰ φχαριστηθῆς κάποιον «στλιέτο» ἐπιτέλους, πού «κάπου μπαίνει», κάτι «ἐπιφέρει», κάποιον «ἐμπνο» τάχα ζετινάει μαζεμένο!.. Ἄγουστοι, ἄγουστοι ἄνθρωποι, μὲ «κρυόμπαστρες» παιδαριωδίες, ὅταν — ἂν ἀλήθεια τοὺς ἔκαιγε τὸ θέμα (β-πως κ α ἰ ν ε τέτοια θέματα, κι ἂ π ὀ μ ὶ ν α τ ο υ ς, χωρὶς «συζήτηση») — ἔπρεπε νὰ σηκώνουν πυρωμένο σίδερο, ὄχι τρίχες!.. (Τὶ ἄλλο;.. Τ ρ ἰ χ ε ς!..)

Ἄλλὰ τί ζητᾶμε ἀπὸ γραφῆδες χιλοαποτυχημένους χτές, προχτές, ἀντιπροχτές, τόσα χρόνια δωμέσα, πού στὰ

πενιχρὰ βιβλιοἀρκία τους περί Κατοχῆς μᾶς ὑμνοῦσαν «ἥρωες» δοσιλογους, συνεργάτες τῶν Γερμανῶν («*Η ρίζα τοῦ μύθου, τοῦ Ρούφου, σύστοιχη τῆς Πολιορκίας τοῦ Κοτζιά*) ἢ ὠμολογοῦσαν — «γενναῖα», ὑποτίθεται — στίς ἀστείες *Τειχομαχίες* (μᾶλλον... βατραχομουιομαχίες τους) — πού μετὰ μάζεραν πανικόβλητοι ἀπ' ὅλα τὰ βιβλιοπωλεῖα (δταν τοὺς ἀπειλοῦσαν οἱ δεξιοὶ φίλοι τους) — πῶς στήν «ἐθνική» λῆει «ὀμαδοῦλα» τους, στὸ «μυθωροῦδάκι» Κολωνάκι, ἀν καὶ τρυπωμένοι κάτω ἀπ' τὶς φουστους τῆς μαμάκας τους καὶ κλεισμένοι στους τέσσερις ὄνειρωξικούς τοίχους τῶν ἐφηβικῶν ὑπνοθαλάμων τους, ὅμως εἶχαν ξέρετε — ἢ δὲν τὸ ξέρετε; (ἐ, λοιπόν νὰ τὸ μάθετε!) — τ α υ τ ὅ τ η τ ε σ τ ῆ ς «*Ἐ ἰ δ ἰ κ ῆ ς Ἄ σ φ ἄ λ ε ἰ α ς*»! (*Τειχομαχία*, σελὶς 165).³

Ἀπ' αὐτοὺς, ἀπὸ τέτοιους, ἢ ἀ' Ἀντίσταση τῆς Ἐλευθερίας;.. «Ὡ, τί βγάξει ἀπάνω ἢ λιμα γιὰ μιὰ «ταμπέλα» μὲ «πέραση» σὲ κάποιους κυκλάκους, ἀλλὰ καὶ τὸ φτηνὸ, τόσο φτηνὸ τῆς ἀγορᾶς ἐνὸς «τίτλου» σήμερα, πού νὰ «δηλοῖ», εὐκόλα-εὐκόλα, ὅ,τι κανεὶς γουστάρει «νὰ δηλώνη», γιὰ νὰ εἰσπράξῃ, καθὼς ἐλπίζει, αὐριο (ἀγορὰ «λαζου» εἰν' αὐτῇ ἐπιτέλους), τὴν ἀμοιβοῦλα, ἢ καμμιά θεσοῦλα, ἢ (μπορεῖ) κ' ὑπουργιλίκι, στοὺς «αὐριανούς», τοὺς «χθεσινούς ἐκείνους», πού... «μπορεῖ νὰ μὴν ἔρθουν;..», ἀλές, ἀντύχη, νὰ μὴν ἔρθουν;..» (Κι ἂν ἦταν βέβαιοι πῶς «ὄχι», σᾶς ἐγγυῶμαι, μὲ τὸ λόγο τῆς τιμῆς μου, ὅσο καλὰ τοὺς ξέρομε ὅλοι μας ἐδωμέσα οἱ «ἐπαίοντες», πῶς αὐτοὶ οἱ ἴδιοι θά γράφαν ὑμνους στὴ χούντα τῆς Βολιγούρας! Ὅπως ὕμνους καὶ διθυράμβους — προφορικούς, γραπτούς, προσοπικούς, «προσωπολατρικάτους» καὶ γλεφτικατάτους — ἀπηγγελλαν, δημοσίευσαν, «κορδακίζόμενοι», προχτές, ὑπὲρ Κανελλόπουλων, Τσάσων, Καραμανλήδων, γενικῶν διευθυντῶν Τουρισμοῦ ὅπου ἐμφώλευαν οἱ Φραγκόπουλοι, καὶ ἀλλοῦ οἱ Ρούφοι.)

Ὅτὰ τὰ ποῦν «προσωπικά»;.. Μὰ τὸσο δὲν παίζει ρόλο λοιπὸν ἢ πνευματικὴ ποιότητα ὅσων ἀξιῶνται πῶς εἶναι τάχα «φορεῖς» ροπῶν συνόλου;.. Τρελαθῆκατε, κ' οἱ πιστοὶ τοῦ Λένιν νὰ τὸ πῆτε ἀκόμη κατὶ τέτοιο; Δὲν τὸν διαβάζετε;.. «*Ἦ οἱ ἀντίπαλοι αὐτῶν τρελαθῆκατε ν' ἀγνοῆτε τὴν καταταθειμένη*

καὶ χιλιοδειγμένη τόσα χρόνια ἀνάμεσά μας προσωπικὴ «ἀ-ποιότητα» ὅσων ἀξιοῦν πῶς εἶναι φορεῖς τῶν «εὐγενεστέρων» σὰς «καθολικῶν τάσεων»;

Ἔρχεται, κάθε τόσο, μιὰ θολὴ ἐποχὴ σ' αὐτὸ τὸν Ὄπο, καὶ «μυλοῦμι» πάλι οἱ ποντικοὶ ξαναβαφίζονται ὅλοι στὸ «ἀγιο» λάδι κάποιας χύτρας μὲ ἰδέες πούχουν «γενική» καὶ «αἰώνια» πέραση!.. Κ' ἔτσι ἀνανεώνεται ἢ ἀ π ἄ τ η !.. Κ' ἐδῶ, τώρα, πάει ἔτσι ν' ἀνανεωθῇ ἢ «πνευματικὴ» - ἢ σιχαμεράτερη!.. Καὶ σεῖς μοῦ τὸ κουβεντιάζετε «στὸ ψυθυριστό»;.. «Ὡ, νέος φαρισσαῖσμος πού ἀνεβαίνει νὰ μᾶς πνίξῃ, στ' ὄνομα πάλι «ἀγίων» ἰδεῶν: τῆς «Ἐλευθερίας», τοῦ «πνευματικῶ ἠρωισμοῦ» καὶ δὲ συμμαζεδοῦνται!..

Μόνω κάποιοι στίχοι τοῦ Ἐλευθερίου ἀτάκη κατὶ πᾶν νὰ ποῦν. Μὰ κι αὐτὸ δὲν τὸ καταφέρνουν ἐμπνευσμένα κ' ἐμπνευστικά» ὅσο παλιότεροι του ἄλλοι τὸ εἶπαν καὶ τὸ ξαναεἶπαν ἐπαναληπτικώτατα - μέχρι πού ὀλότρελα ξεθόμανε, κι ἀπὸ δεκαπέντε ἤδη χρόνια! (Δὲ βάρθηκε, ἀλήθεια, αὐτοὺς τοὺς ὅλο «τελευταίους» στίχους, καὶ τίς ἀλλεπάλληλες μετὰ «συνέχειες» κι ὅλο καινούργιες «συνέχειες» συνεχῶν;.. Τί δειχνεὶ ἐπιτέλους — δὲ σκέφτεται; — αὐτὸ τὸ «σπάσιμο», τάχα, κάθε τόσο, «τῆς πένας» του, κ' ὕστερα, ξανά καὶ ξανά, τὸ φαρισσαϊκό... ξανασυγκόλλημά της;..)

Τοῦ Βαλτινοῦ τὸ κείμενο θάλεγα πῶς εἶναι «σχετικὰ καλογραμμμένο», ἀν ἐπιτρέπετο ἕνα «σχετικὰ καλογραμμμένο» ν' ἀκούεται μ ὀ ν ο τ ο υ, δταν ἢ παράγουσα τὸ γραφτὸ «ἰδέα» δὲν εἶναι οὕτε κἂν ἰδεοῦλα τοῦ ἴδιου τοῦ γραφῆ, παρ' ἀναγωγὴ εἰς ὑπερβολὴν — κ' ἐντελῶς ἐ γ γ ε φ α λ ι κ ἄ, «δοκιμασιὰ» ἀναγωγὴ εἰς ὑπερβολὴν — μιὰς ἀστοχῆς φραστικῆς παραβολῆς ἐνὸς ὄχι (ἐπὶ ἐπίδοσει εἰς λόγους) διακρινόμενου. Εἶπε περὶ... «νάρθηκος» (!) ὁ δικτάτορας, καὶ περὶ... «ἀσθενοῦς»!.. Κι ὁ Βαλτινὸς ἀνάγει εἰς λιβελλογραφικὴν ὑπερβολὴν τὸν «νάρθηκα», καὶ βάζει «σὲ γύψο» τὸ σῶμα ὀλάκερο τοῦ «ἠρώα» του — ἀπὸ «γιατροῦς» ὑποτίθεται, καὶ «χωρὶς νὰ τὸν ρωτοῦν» ἐπίσης —, καὶ γύψο καὶ στὸ στόμα ἐντέλει, νὰ φράξῃ κι αὐτὸ, χωρὶς νὰ ζυπνᾷ ὁ «ἄρρωστος» ἐπὶ τῆς χειρουργικῆς τραπέζης, ἀπὸ τέτοιον ἐφιάλη!.. «Ἔ, δὲν εἶν' κοκὸ γιὰ ἀμαχητῶν» χρονογράφημα μιᾶς «Ἀδύτης». Ἄλλ' ὄχι καὶ «κείμενο», νὰ πάρῃ ὁ διάλογος!..

‘Ο πάντα «ἐγκεφαλικὸς» Κουφόπουλος μᾶλλον κλέβει τοὺς δικούς μου «Δράκοντες» — Ἀκμή καὶ παρακμὴ τῶν Δρακόντων», στὶς Ἱστορίες ἀπὸ τὶς Νότιες Ἀκτὲς — προσπαθώντας, μαζὶ, καὶ τὴν «ἀναρχικὴ-κριτικὴ» θέση, ὅσο μπορεῖ (κ’ ἐπειδὴ δὲν τὸ πολυκαταφέρνει, ἐμφανίζεται μὲ μιά μισοαναρχίζουσα-μισοπολιτικὴ, λιβελλογραφικὴ, τῆς ἐπιφανείας: τοῦ «θεάτρου» τῆς ζωῆς μας). Μολαταῦτα «διασκευαστικὸς» — γιὰ μένα (καὶ γιὰ ὅσους λοιδοροῦν τὰ πάντα, κρίνοντας πὼς τὰ τέτοια (πάντα) γύρω μας εἶν’ ἄξια λοιδορίας, τὸ λιγώτερον) — μόνον ποὺ διερωτᾶται κανεὶς πὼς καὶ τὸ φιλοξένησαν τὸ γραφτὸ του οἱ ἄλλοι δεκάξη;.. Κοροιδεύει καὶ τὶς δυὸ παρατάξεις!.. (Ἄλλά, μᾶλλον, σκέφτομαι, γιὰ νὰ παραστήσουν πὼς: «Εἴμαστε, ξέρετε, κοινὸ μέτωπο! Ἐρχομε στὸν τορβά μας... ἀπ’ οὐλα! Θέλεις μῆλον ἔπαρε, θέλεις κωδῶνι!.. Βεβαίως, βεβαίως, καί... ἀναρχικὸς διαθέτομε!.. Ἡ, ἔστω: «ἀναρχικὸυλῆδες»!...) Κάτι τέτοιο!)

Τ’ ἀνάλογα ὁ μετρονίστρας-«κριτικὸς» Ἀλέξης Ἀργυρίου» ἢ Κουμπής: Βουτάει πασίγνωστες θέσεις μου τῆς Κριτικῆς τοῦ Μεταπολέμου — γιὰ τὸ «Γλωσσικὸν» — πὼς ἡ Δημοτικὴ καὶ ἡ Καθαρεύουσα δὲν εἶναι «ντύμα» ἀπλῶς, ἀλλὰ οὐσία καὶ διχοστάσια τῆς νεοελληνικῆς συνειδήσεως⁴, ριζικὴ καὶ κρίσιμη (καὶ ἄρα: πὼς ἀλλαγὴ στὴ Γλῶσσα θὰ ἐσήμαινε ἀλλαγὴ στὴν οὐσία τῆς ζωῆς μας, κ.λ. συνεπόμενα) —, μόνον ποὺ τὰ στενεύει ὅλα τοῦτα, καὶ τὰ κακογράφει, ἀποδεικνύοντας κιάλας πὼς δὲν ξέρει οὔτε Δημοτικὴ αὐτὸς ὁ ὑπεραμυνόμενος τῆς Δημοτικῆς! (Ποὺ κατάντησε ἡ ἔρμη! Ποιοί, καὶ πόσο ἀγνωῶντας τὴν, νὰ τὴν «υπερασπίζονται» - καὶ νὰ τὴν συκοφαντοῦν, μὲ τὸ ἴδιο τους τὸ κραυγαλέο κακὸ παράδειγμα!.)

Καὶ μοιραῖο εἶναι, βέβαια, ποὺ τὰ στενεύει καὶ κακοურγεῖ, ἀφοῦ δειλά-δειλά ἀποσκοπεῖ νὰ τὰ πολιτικοποιήσῃ. (Καὶ εἶπαμε: ἡ πολιτικὴ τιμωρεῖ τοὺς πνευματικούς ποὺ τῆς παραδίδονται. Καὶ τὸ μαχαίρει ποὺ πᾶν νὰ μπήξουν. μπήγεται πάντα στὴν καρδιά τους: κ’ ἡ μιά κόψη σφάζει ὅπωςδήποτε τὴν Ἐλευθερίαν καὶ τὸ Πνεῦμα.)

Ἐ, τώρα οἱ ἄλλοι δὲν ἀξίζουν οὔτε τόση κουβέντα⁵, ποὺ παραμάκρυνε κιάλας... Πάντως, καὶ οἱ ἄλλοι, ὅλοι: πολὺ κατώτεροι — καὶ ἐαυτὸν ἀκόμη — στὰ γραφτὰ τους αὐτὰ, ὅπου ὠφείλαν ὡστόσο νὰ εἶναι «οἱ ἀνώτεροι δυνατοί», ἀφοῦ γιὰ «ὑπόθεση κοινὴ» — καὶ τέτοια ὑπόθεση! — διεκδίκησαν ν’ ἀγωνιστοῦνε» τάχα!

Ἀποδίδουν μιά παλιὰ προσταγὴ στὸν Ἡράκλειτο, τὸν μοῦργο ἐκεῖνο τῆς Ἐφέσου, ποὺ εἶπε στοὺς φαύλους συμπατριῶτες του νὰ πᾶν ὅλοι νὰ κρεμαστοῦνε — ἀπὸ ἐφρηβὸ καὶ ἄπάνω — καὶ στὰ παρτιά ν’ ἀφήσουνε τὴν πόλη! (Καθάρᾳ: στὰ παρτιά νὰ τὴν πολιτεία!)⁶ Καὶ λέει ἡ προσταγὴ — Σοφίας κ’ Ἐλευθερίας — πὼς ὁ συντομώτερος δρόμος γιὰ τὴν εὐδοξίαν — κ’ ἡ εὐδοξία σχέση ἔχει καὶ μὲ τὴν ἀρετὴν καὶ μὲ τὴν «δόξαν» (ποὺ κυνηγᾶνε, βέβαια, οἱ δεκαεφτά μας!) —, ὁ ἴσιος δρόμος λοιπὸν εἶναι: τὸ νὰ γίνῃς ἀγαθός, καλός, σωστός, ἱκανός (βάλτε ὅτι τὸ καλὸ, τὸ «θετικὸν» θέτετε, στὴ θέση τοῦ ἀγαθοῦ τοῦ ἀρχαίου).

Τὸ νὰ γίνῃς, λοιπὸν! Ὅχι νὰ μασακεῦσαι καὶ νὰ παραστῆνης! Γιενεῖς — δηλαδὴ, γραφιάδες ποὺ τώρα τρέιτης κατηγορίας: γράψτε σεῖς μὲ ποιότητα (μὲ ὅσο μπορέσετε πιδ καλὴ πνευματικὴ ποιότητα, χωρὶς κανένα σκόνο σὲ πολιτικὴς καὶ «σκοπιμότητες»), τοῦτες ἢ ἄλλες) — καὶ μόνον ἔτσι «ὑπηρετεῖται» ὅποιος «εὐγενὴς ἀγῶνας», ὡς ἄριστα!

Μὲ τέτοια («κείμενα») ὅμως, γιὰ τὰ πανηγύρια, σεῖς τώρα τί ὑπηρετεῖτε;..

Ἐγὼ λέω: Ἄν κάποιον, κάποιους, κάποιον-ἕ, θάνατ’ ἀντίθετα, ἴσα ἴσα, οἱ ἀντίπαλοι, ἴσα-ἴσα, αὐτοῦ ποὺ «δηλώνετε» καὶ διαδηλώνετε πὼς τάχα «ὑπηρετεῖτε»!.. (Καὶ νὰ ὁ Γεωργαλῆς πὼς ἐκμεταλλεῦτηκε τὴν τόσο χάρτινη περίπτωσή σας!..⁷)

Γι’ αὐτὸ τρίψαν, μαζὶ σας, τὰ χέρια τους!⁸

Τέλος, ποιά «ἔκδοση» τάχα «τολμηρὴ»;.. Τώρα;.. Τώρα εἶναι ἤδη κάπως ἀργά! Τὸ λεωφορεῖον: «ἐπὶ ὑφισταμένης Λογοκρισίας» — καὶ «Λογοκρισία» λέγεται ἡ «πρὸς τὴν» (αὐτὴ δὲ ἔχει καὶ τοὺς πελέκεις ἀπὸ πρὶν σηκωμένους, καὶ «ἐπ’ αὐτῆς» ἀπαιτεῖται γεννωτότητα «πρωτόβουλη», ἐπιθετικὴ, ἐπαναστατικὴ δηλαδὴ) —, τὸ «λεωφορεῖον» λοιπὸν σᾶς

περίμενε, σᾶς περίμενε, δεκαεφτά μου, καὶ μείνατε ἀφαντοί, χωμένοι κάτω ἀπ' τὴς κουβέρτες σας, ἐπιποθοῦντες «ἐπιστροφή στὴ μήτρα» (τὰ λέει ὁ Φρόνυτ), κ' ἔφυγε τὸ («λεωφορεῖο»), ἄ δ ε ι ο, ἦ, μᾶλλον, μὲ δ υ ὀ μ ὀ ν ο μ ῆσ α: τὸν ἕνα ἦδη νεκρὸ⁹, καὶ τὸν ἄλλον¹⁰ - ἔ, τὸν ξέροτε πολὺ καλὰ, ὅπως καὶ ὅλοι πού μᾶς βλέπουν καὶ μᾶς ζυγιάζουν...

«Τὸ κεφάλι στὸν τορβά», λοιπόν, πού τεμαχίζει τὸν «ἥρωισμό» — τὸν ὁποῖο διεκδικεῖτε σὰν «πνευματικοὶ» τάχα — μ ὀ ν ο τ ὀ τ ε: ὅσο ὁ πέλεμας κρέμονταν! Καὶ τότε γιατί δὲ βγάξατε βιβλίο,

«Ἐ λ . . ψ υ χ α ν α λ α ἰ δ ὀ ρ ἰ ο», κύριε Φραγκόπουλε, σὰ ἴδια ἀλαμπουρνέζικα «ἰσπανικὰ» τοῦ κακοῦ γραφοῦ σου! «Ἐ λ . . ψ υ χ α ν α λ α ἰ δ ὀ τ α τ α ἰ!» (ἔτσι ὁ «υπερθετικός»;).. Σᾶς τὸ γράφει ἐκεῖνος πού δημοσίευσε τὰ π ρ ῶ τ α γ ρ α φ ῆ σ α σ ἐστὸν τόπο μας, κύριε Μπούλης¹¹ καὶ Κάσδαγλης¹¹ καὶ Κουφόπουλε, ἢ σοῦ «διώρθωνε» τὰ δικὰ σου, ρετουσαρισμένα ἔκτὸ τοῦ Φαίδρο Μπαρά (καὶ στ' ἀγγλικά πρωτογραμμένα, γιατί οὐτ' ἑλληνικά δὲν ἔξερε πρὶν λίγα χρόνια) Καλὴ μου, καὶ σὲ πρωτοστήριξε, Ἀλέκο Κοτζιά, νὰ σταθῆς στὰ κάποια πόδια τοῦ Ἐωσφόρου σου - ἀλλὰ πῶς ὅλοι σας ἔτσι γρήγορα μοῦ τρικιλίζετε καὶ χαμοσούρηστε!.. Φρίκη!.. Τέτοια γραφτά, γιὰ τὰ σκουπίδια, καὶ «ἀντίσταση» λέει ν' ἀξιόνοτε πῶς κάνετε μὲ δαῦτα! Μορ' δὲν κάνετε .. «παράδοση», ὅπως σ' ἔλη τὴν «καρριέρα» σας ὡς τώρα, νὰ σᾶς ἀναγνωρίσουμε τοὺλάχιστον «ισάξιους ἐαυτῶν καὶ ἀλλήλων», νὰ μὴν τσιμπιόμαστε καὶ δὲν πιστεύουμε τὴ θεωροῦν ἐδῶ τὰ μάτια μας!..

(Καὶ δὲ μοῦ διαφεύγει, βέβαια, πῶς τὸ «στὺλ» τέτοιας κριτικῆς δὲ συνρθίζεται πιά στὸν τόπο μας. Μᾶλλον εἶναι «νευμοντέ»! Μολαταῦτα ἐγὼ τὸ χαρίζω ὅποιον ἔντυπο τὸ θέλει καὶ βρῖσκει τὸ κουράγιο νὰ τὸ τυπώσῃ, «πρὸς ἐνημέρωσιν» — ὄχι made in Georgalas — καὶ πρὸς διασκέδαση ὄλων.)

Γράφοντας, τὸ συχνότερο, γιὰ μ ἔ ν α, καὶ ὄχι γιὰ καμμιά συγκεκριμένη δημοσίευσή ἐδῶ ἢ ἐκεῖ, μοῦ συμβαίνει νὰ «σιτεῖουν» τὰ γραφτά μου, νὰ μπαίνουν σὰ κάποιο ἀργειακὸ «ψυγεῖο» — πού ὅλο ὀγκώνεται ἐπικίνδυνα γύρα-γύρα στὰ ράφια πᾶνω ἀπ' τὸ κεφάλι μου! — καὶ ὅταν κανεὶς ὕστερα μοῦ ζητήσῃ κά-

τι γιὰ δημοσίευσή, ἔχω τὴν εὐκαιρία νὰ τὸ ξαναελέγω ψυχρότερος ἢ καὶ ὀλοτε-λα ψυχρὸς πιά πρὸς τὸ θέμα... Γι' αὐτὸ ἐδῶ λοιπὸν ἔκρινα, τώρα πού μοῦ ζητήθηκε, πῶς πᾶνω στὴν πρώτη ἄψή μου ἐναντι τῶν τόσο πενιχρῶν αὐτῶν Δεκαοχτῶ κειμένων, παραλείψα νὰ πῶ καὶ κάποια γενικώτερα.

Πρῶτο: Πῶς καὶ «πνευματικὰ καλοπροαίρετους» ἂν θεωροῦσε κάποιος — πάντως ἀπληροφόρητος — τοὺς «κλεινογράφους» μας τοῦ «φιρμαρισμένου» (ἀλλὰ καὶ «φιρμαρόντος») μὲ εἰδικὸ ροδίζον («ρῶμα») («Κέδρου», πάλι ἐκεῖ-νοὺ πού βασικά προσδιορίζει τοὺς πλείστους — καὶ τοὺς γνωστότερους ὅπως δὴποτε — εἶναι τὸ βαρύτατο «σμπλεγμα καταωτερότητας» καὶ ὄψιμης προσωπικῆς ἐνοχίης τους ἐναντι τοῦ τόσο ἰσχυροῦ καὶ θεμελιώδους «αἰτήματος Revolt» τοῦ Καιροῦ μας, ξεκινημένου ἀπὸ τὸ '40 καὶ δυναμομένου τώρα γιὰ τρίτη φορὰ ἐδῶ, πού πᾶν οἱ ἔρωι ἔτσι καθεστερημένα (καὶ μὲ τὴ γλώσσα ὄξω) νὰ «καλύψουν», ὅπως ὅπως.. — ποὺς; ὁ Μπούλης (!) τώρα, ὁ Ρόδης Ρούφος, ἢ Καλὴ κ' ἡ Νόρα, ὁ Κουφόπουλος ἀκόμα καὶ ὁ Κοτζιάς, καὶ ὁ ἀντιδραστητικὸς βέβαια Κάσδαγλης¹¹, ὁ περιστατικῶς Σινόπουλος, ὁ συμπολιτευτικῶς ἀκώτατος Πλασκοβίτης (πρὶν καὶ τόσο ἀκριβώτερα «πληρώσει», καὶ τόσο ἄδικα ἐξ ἄλλου, τὸ «σμπλεγματάκι» τοῦ «μὲ γούνινα παντουφλάκια» παραμεινάντος στὰ ὑπνοδωμάτια ὄλης τῆς «φρόνιμης» «νιότης» του κ' ὕστερα ξαφνικὰ αἰσθανθέντος τὴν «ἐπιταγή» νὰ δευτῆ... «ἀντρας» πιά - ἔστω καὶ στὸ στενὸτατο «περιβαλλοντάκι» του).

Βεβαίωνα τοὺς ἔτοιμους ν' ἀφρίσουν «φίλους», πῶς — εἰλικρινά — μ ἔ λ ὀ π η ἀναγκάζομαι νὰ τὰ γράφω αὐτὰ (κ' ἴσως ἀντιμέμομαι καὶ ὁ ἴδιος πότε-πότε τὸν ἑαυτὸ μου γιὰ τὴ «σκληρότητα»)· ἀλλὰ ἀκούστε: Π ὀ λ ὀ σ κ λ η ρ ῆ ὑ π ὀ θ ε σ η τ ὸ Π ν ε ῦ μ α · καὶ σ κ λ η ρ ὄ τ η ρ ῆ ἢ Ἐ λ ε υ θ ε ρ ῖ α · κ' ἢ Κριτική: σ κ λ η ρ ὄ τ η τ η α ἰ χ μ ῆ ὄ λ ω ν ἰ Καὶ τὰ οἰδήματά μας, τὰ χρόνια κακοφορμίσματα, τὰ κρυφοπυρετικά ἐμπύσματα, π ρ ἔ π ε ι ν ἄ δ ι α ν ο ἰ γ ω ν τ α ἰ — βάνασα — ν ἄ ξ ε μ ο λ ε ὑ ἦ ὀ τ ὀ π ο ε, καὶ πρῶτ' ἀπ' ὅλα ὁ χῶρος ὁ πνευματικὸς — ἢ: πού «ἀξιόνει» νάναι «πνευματικὸς» — κ' ἴσα-ἴσα, μάλιστα, γιατί σήμερα ἔχουμε τοῦτο τὸ ἔντονα φανερωμένο στὴν Ἱστορία: ὅτι ὁ πυρήνας τῆς Revolt, σ' ὅλο τὸν κόσμο, ἔα-

φνικά δὲ ν εἶναι, ὅ χ ι, ἡ «ἐργατική τάξη», τὸ «προλεταριάτο», τὰ συνδικάτα, τὰ πολιτικά σχήματα καὶ τὰ οικονομικά μορφώματα, παρ' εἶναι βασικές πνευματικὰ ἐς ροπές, ἀνήμερες, στοιχεῖα πολιτικῆς ἐξαναστάσεως, ἀντικονφορμιστικώτατης καὶ ἀ γ ρ ι α ς !.. Σύστοιχη ἄρα πρέπει νάναί κ' ἡ σκληρότητα τῆς Κριτικῆς, στὰ πνευματικὰ μάλιστα, ἀν θέλουμε ἀλήθεια παρανάλωμα τοῦ Παλιοῦ καὶ γέννηση τοῦ Νέου ἐδῶ ! (Δυπᾶμαι βαθύτατα τὴς ἀνθρώπινες περιπτώσεις· ἀλλὰ οἱ Καιροὶ δὲ ν λυποῦνται ὅσους λυποῦνται, καὶ παραναλῶνουν ὄλους τοὺς «λυπηροὺς» μαζί !)

Ἐπειτα, θὰ ἔλεγα πὼς ὑπάρχει πιά μιὰ νέα γενεὰ ἐδῶ, πού αὐτοὶ οἱ τόσο καθυστερημένα ψευτοξαναστημένοι τώρα τῆς γενιᾶς μου, εἰσπληθύνται λάθρα σ' ἓνα χῶρο μισοευκαιριῶν δούλης δημοσιότητος, ἀξιώνουν λέει, καὶ μὲ τόσο θράσος, νά... «προσανατολίσουν» καί... νὰ «ὀδηγήσουν» !.. («Ὡς κι ὁ Πεπονῆς, κι ὁ Κουμάντος τώρα, στὰ σοβαρά, νὰ «ὀδηγήσουν» !.. Καὶ ἀναπνεύμε ἐπαίνους ὁ Ρόθης Ρούφος στὸν Πεπονῆ, καὶ μὲ τῆ σειρά του ὑμνοῦσε καὶ περιγλίφει ὁ Κουμάντος τὸν Κεῖε Ρούφο, καὶ βάλτε μετὸ τοῦ σας τώρα τί δεκαπλάσια καὶ στὸ μέλλον ξερατὰ κι ἀλληλολιβανίσματα ἔχουμε νὰ σιχαθοῦμε !.. Ἀλλὰ π ο ὕ νὰ «ὀδηγήσουν» τέτοιου ; Στὸ τόσο πάχος του ὁ Κουμάντος — κ' εἶναι καὶ οὐσία, καὶ ἔννοια τὸ πάχος πού λέω — ἢ στὴς τόσο εὐέλικτες θεσιθηρίες τῆς παπατζήδικης πολιτικῆς παράταξης ὁ Πεπονῆς ;..) Π ο ὕ θὰ «προσανατολίσουν» ὄλοι αὐτοὶ ; Μὲ π ο ι ὶ κ ῦ τταρο Revolt μέσα τους ; Δειγμένο, τάχα, π ὅ τ ε καὶ π ο ὕ ;..

Γελᾶν οἱ νέοι... Ἀλλὰ δὲ φτάνει νὰ γελᾶν. Πρέπει νὰ σκορρίζουν, νὰ ξεχωρίζουν, νὰ μακραίνουν, νὰ παίρνουν δέκα ράχες ἀπόστασης ἀπ' ὅλες αὐτὲς τὴς imitations τῆς Revolt. — καὶ πρέπει καὶ λιγάκι ν' ἀνασκουμπώνωνται (βαρβέθηκα στὴ ζωῆ μου ὄλο ἐγὼ νὰ κάνω αὐτὴ τῆ χαμαλοδουλειά) : Τὰ «κείμενα» κάτω, δλων τῶν ἀξιούντων πὼς εἶναι τάχα «φορεῖς» — Revolt ἢ Ἀντικονφορμισμοῦ ἢ Ἐλευθερίας — καὶ νὰ τὰ κατατάμουν, μὲ νυστέρη ἀτσάλινης κρήσης, καὶ νὰ δείξουν τὶ νων πράγματι εἶναι φορεῖς : ποιῶν ποταπῶν ὕποδουλώσεων, ποιῶν ἀκριβῶς ἐπιταγῶν ὕποταγῆς — κι ἀπὸ πούους μάλιστα, πόσο ἀνυπόταχτους καιροὺς —

καὶ ποιῆς «ἀντιδράσεις» ἐξέφρασαν, ποιῆς ἐναντιώσεις, ἴσα-ἴσα, σὲ κάθε πνεῦμα ἀντιστάσεως κ' ἐλευθερώσεως μέσα δῶ, τριάντα χρόνια; καὶ τί ἄθλια καὶ βρωμερὰ — ἦ, τὸ λιγότερο : τί πενιχρά, τί χθαμαλά, τί χαμοζωικά — «μυθοποιήσαν».

Θὰ θυμίσω πάλι τοὺς στήλους τοῦ ποιητῆ — παρὰ πού δὲ ν τοὺς τηρεῖ ὁ ἴδιος :

Ἔνα τὸ χελιδόνι
κ' ἦ Ἀνοιξὴ ἀκριβή
γιὰ νὰ γυλισθῇ ὁ ἥλιος
θέλει δουλειὰ πολλή
θέλει νεκροὶ χιλιῶδες
νάναί στοὺς τροχοὺς —
θέλει κ' οἱ ζωντανοὶ
νὰ δίνων τὸ αἷμα τους !

Θέλει δουλειά!.. — μὰ ὄχι καὶ πολλή, εὐτυχᾶς, γιὰ τέτοια φλούδια !.. Ἀλίγη ὄμως, ναι — καὶ γι' αὐτά !.. Θέλει νὰ ξέρετε τὰ «καταθεθειμένα», τὰ πρό-«κείμενα» τῶν «κείμενων» αὐτῶν, καὶ τὰ προ-πλάσματα (τὰ προ-τέρατα), καὶ τὰ προ-πενιχρότατα !.. Θέλει νὰ μὴ ξαναπαρὰδῶστε, οἱ νέοι, τὸ μόλις πρωτογεννώμενο (ἴσως) νέο πνεῦμα στοὺς χτεσινούς φασιαλοὺς — νὰ μὴ ν ξαναλείψετε «ξένες» μνηχανές ! Θέλει αὐτονομία σας, δικές σας στροφές μὲς σ' αὐτὸν τὸν Καιρὸ, τὸν δικό σας, καὶ διαζύγιο ὀριστικὸ ἀπ' ὅ,τι σκάρτο παλιό !.. Δηλαδή θέλει Κριτικὴ — τρομερὰ ἀρνητικὴ καὶ ἀνήλεη Κριτικὴ : Ἀρνητικὴ ἢ μὴ σᾶς λὲν «θετικὴ» καὶ σᾶς παραπλανοῦν νὰ τοὺς ἀνεχτήτε τὴς ἀνεπάρκειες καὶ ἀχρεϊότητές τους !.. Θέλει μὲ μπουλιτζά ἡ κόπρος, π' ἀνέβασε τώρα πάνω πάλι ἡ ἀνωση — καὶ θὰ κατακάτση αὐριο πάνω στὰ κεφάλια σας δταν ἔρθῃ ἡ ἄμωπη..

Ποῦ διάλοιο βρέθηκε πάλι τόση κόπρος καὶ στὴ γενιά μου ;.. Καθαρίστε τὴν ἀπὸ κεῖ ! Τὶ κάθεστ' ἄπραγοι, καὶ μοῦ χαζοαυμάζετε καὶ χαζοπλανέστε ; Κείμενα «ἐπαναστατικὰ» ξέρετε τί θὰ πῆ ; Ποῦ ἡ ποιότητα κ' ἡ ἔνταση νὰ μὴ ἀφήνῃ μέσα τους «ἄληθ» βαρεία, κατακάθι, παρὰ νάναί ὄλα λάμψη, φλόγα, παρανάλωμα γιὰ τὸ ἄλλο !..

«Α.., δυστυχοὶ μου νέοι, τί ἄτυχοι σὲ «παραστάτες» βρεθήκατε ! Τὶ ἄτυχοι σὲ «πρώτους γεροκράτες» ! Τὶ φτωχοὶ σὲ παλιούς δοκιμασμένους γερο-ἀντάρτες, πού νὰ δίνουν μιὰ κλωτσιὰ σ' ὅ,τι σᾶς φαντάζει κάστρο σιδερένιο, κ' εἶναι χάρτινο, καὶ δὲν ἀξίζει κἀν τὸ φύσημά σας,

οὔτε μὰ τὰ δυὸ χεῖλη ἔτι - νά: «Φφ!» καὶ σφυρᾶν οἱ τρύπες του!..

Μὰ μπορεῖ καὶ καλύτερα.. Θὰ δοκιμαστήτε λοιπὸν σκληρότερα. Θὰ σᾶς ξεκοσκινίσῃ ὁ Καιρὸς καὶ τὰ Πράγματα θὰ γονατίσουν τοὺς εἰπιστοὺς καὶ ἄκριτους ἀπὸ σᾶς, θὰ λακπατήσῃ ἡ ἐρπύστρια τῆς ἀνήμερης *Πρόβας* τ' ἀνήμπορα κορμιὰ καὶ τὶς δειλὲς καρδιές, καὶ ὅσοι κάποτε βρεθοῦν στοὺς λεβιέδες θὰ βρῖσκουν, ἴσως, κ' «ἐπεικική» τὰ λόγια αὐτά.¹²

Ε Π Ι Σ Η Μ Ε Ι Ω Σ Ε Ι Σ

ποὺ προσθέτονταν μὲ τὸν καιρὸ
στὰ περιθώρια τῶν σημειώσεων

1. Στὰ περιθώρια τῆς πρώτης σελίδας: Ἡ ψευτοαντίσταση μαζί με τὴν ψευτοελευθερία — Ἀπὸ τὸ ἀρχεῖο Ρ.Α. διάφορα, καὶ μὲ τὸ «μότο»: Γιατί πρέπει νὰ κρῖνομε καὶ ὄχι νὰ σωμαίνουμε, ἂν πράγματι θέλουμε ἐλευθερία. — Φωτοτυπώστε, καὶ δώστε νὰ διαβάσουν καὶ ἄλλοι. — Ἡ κριτικὴ αὐτὴ δὲν γράφτηκε γιὰ δημοσίευση ὕστερα ὅμως τὸ περιοδικὸ «Νέα Σύνορα» ζήτησε νὰ τὴ δημοσιεύσῃ. Τοῦ δόθηκε. Λινοτυπήθηκε, διωρθώθηκε, καὶ ὅταν ἦταν ἔτοιμη, τὸ περιοδικὸ δὲν τόλμησε νὰ τὴν τυπώσῃ. — Ἐπιτρέπω τὴ δημοσίευσή της ἀπ' ὅποιοδήποτε ἔντυπο τὸ τολμάει, ὑπὸ τὸν ὄρο ὅτι δὲν θὰ ὑπάρξῃ ἡ παραμικρὴ ἐπέμβαση στὸ κείμενό της, οὔτε περιοχὴ, οὔτε περιλήψῃ, οὔτε δημοσίευση ἀποσπασμάτων ἢ ὅπως εἶναι, ἡ ἀπαγορεύω τὴ δημοσίευση. — Τὴν 21.11.70 στάλθηκε σ' ὅλες τὶς ἡμερήσιες Ἀθηνῶν, Θεσσαλονίκης καὶ Πατρῶν. Ἀλλὰ καὶ στοὺς ραδιοφωνικοὺς σταθμούς: Β.Β.Γ. καὶ Παρισίων, ποὺ εἶχαν ἀσχοληθῆ σοβαρῶς μὲ τὸ ἄθλιο βιβλίο. — Στὴ βάση τῶν στοιχειοθετημένων σελίδων τῆς κριτικῆς ὑπῆρχε ἔντυπος ὁ τίτλος: «Νέα Σύνορα». Ἐνὰ βέλος δείχνει τὸν τίτλο, καὶ γράφει: Τὸ περιοδικὸ ποὺ δὲν τόλμησε. (Βλ. καὶ στίς ἐπισημειώσεις 9 καὶ 12, γι' ἄλλα παρόμοια.) — Δεξιά, γιὰ ὅλη τὴ φωτοτυπία, σὰν εἶδος «δελτίου»: Θὰ βγαίνει συνεχῶς συμπληρωνόμενο μὲ νέα ντοκουμέντα. Ζητᾶτε το!
2. Πρὶν ἀπὸ τὴν παράγραφο αὐτὴ, γιὰ τ' ἄθλια καὶ δειλὰ «κείμενα» τῶν Φραγκόπουλου καὶ Ρούφου, σὰν ὑπότιτλος: Τὸ θέμα τοῦ ὅτι μὲ δειλία δὲν γίνεται ἀντιστασιακὴ τέχνη.

Καὶ παρακάτω: ...Κι ὄχι μόνον, παρὰ δώσανε (οἱ τῆς κλίμας τῶν γελοίων αὐτῶν «κειμένων») καὶ τὸ ἥλιθιο σύνθημα σὲ πολλοὺς, καὶ μᾶς ἐπνίξε περαιτέρω μὲ τὴν δειλότητα τῆς ψευτο-φιλολογία «ἀντίστασης» ποντικῶν τοῦ «γραφελοῦ» καὶ τῆς «παντοφλας», ὅπου τοὺς «μύθους» τοὺς ὅλοι τοποθετοῦν στή... Νότιο Ἀμερικὴ (!) - ὅσο γίνεται πρὸς μακρὰ, δηλαδή, ἀπ' τὴν... Ἀσφάλεια καὶ τὴν... ἘΣΑ μας! («Ἄ, εἶναι γιὰ γέλοια οἱ ψευτοαντιστασιῶτες μας, καὶ ὅλοι μας, φοβάμαι, γιὰ κλίματα!..)

Ἀνάλογο («κατασκευάσμα») σκάρωσα, δυστυχῶς, καὶ ὁ φίλος μου Γ. Καράγιωργας, μὲ τὸν πιαφοειδῆ *Δικτάτορά* του!.. Κρίμα! Κ' ἦταν τόσο καλὸ διήγημα τὰ *Σκυλιά* του!.. Βλέπεις, δὲν κρατιοῦνται οἱ ἄνθρωποι! Μὰ καὶ ποὺς νὰ τοὺς κρατήσῃ, ἡ καὶ νὰ τοὺς συνεφέρῃ ὅταν τρικιλίζουν; Τὸ ἄκριτο αὐτὸ καὶ παμφάγο κάθε ἀνοήσιας ποῦ τοῦ χαιδεύει τὰ ἐπιθυμοῦμενα καὶ ἀπαθιμένα του «κοινὸν» τῶν ἡμερῶν μας; Ποῦ ἀντὶ νὰ ρίχνῃ φάπα γιὰ τὸ ἐξάμβλωμα — τὸ κάθε ἐξάμβλωμα ποῦ τοῦ σερβίρει μιὰ ματαιοδοξία (προβολῆς) ὅπως ὅπως καὶ μάνι-μάνι — ρίχνεται καὶ κατεξαντλεῖ τὴ μαρούφα, καὶ δώστον καὶ ἄλλῃ ἔκδοσῃ ὁ «μεγάλος» πιά συγγραφέας — ἂν ἡ Σαμαράκη καὶ ἀποτέτοιους μας — καὶ ποὺς τότε μαζεύει μετὰ, νὰ μὴν καβαλλήσῃ τὸ καλάμι τοῦ λογοτεχνικοῦ μεγαλοανδρισμοῦ; («Ὅταν, περιχαρῆς, μοῦ ἀνήγγειλε ἀπ' τὸ τηλέφωνο ὁ Καράγιωργας, πὼς «ἐξαντλήθηκε ἡ πρώτη ἔκδοσῃ τοῦ *Δικτάτορά*» του (καὶ τὸν ξανατυπώνει), τὸν ρώτησα: «Ἄν ὁ τίτλος τοῦ ἦταν *Ποιητῆς* καὶ ὄχι *Δικτάτορας*, καὶ σένα σ' ἔλεγον Ρίλκε καὶ ὄχι Καράγιωργα, θὰ πολλαγες, ρέ Γιώργο, τρεῖς χιλιάδες ἡ τριὰ μὲν ἄχα ἀντίτυπα!.. «Τρία!» μοῦ λέει - κ' ἴσως γιὰ τὸ δημοσιογράφος δὲν καβαλλάει, καὶ μπρὸς σὲ δημοσιογράφο, ἀμέσως-ἀμέσως, τὸ καλάμι... Ἀλλὰ νάτον λίγο ἀργότερα - μὴ βιάζεστε! Ὅπου ὁ «σεμνὸς» Καράγιωργας περνάει γενεὲς δεκατέσσερις τὴν ἀνάξια λογιότητα, ἀπὸ θέσεως «λογοτεχνικῶς... ἐπαξιοτάτης» τάχα «δημοσιογραφίας»!.. Ἄμ δέ! Ὅχι μὴ καί... Κονδυλάκης, Γιώργο μου! Σεμνότερα, σὲ παρακαλοῦμε! Πιὸ μαζεμμένα!.. Καὶ λιγώτερες ἐπανεκδόσεις τῶν ἐξάμβλωμάτων... ἔστω καὶ ἂν γίνοντ' ἀνάπραστα ἀπὸ ἀνόητο καὶ ἀκαλλιέργητο «κοινὸν» τῆς κακομοίρας! Ναι,

πού σου λέω!..) Νά τους έλεγε όμως και γενικώτερα κανείς, πώς αντιστασιακή λογοτεχνία δέ γίνεται χωρίς ό ρ μ ή ν τ ρ ο, π ά ν τ α, τ ο υ κ ι ν δ ύ ν ο υ ; (Και π ά ν τ α' όχι περιστασιακά και «πρός ανάδειξιν») Δηλαδή πώς είναι ζ ω ή ς έ ρ γ ο τ ο «έναν» θορακίο έργο, και δέν πετυχαίνεται με μικρές «άποκοτιές» — και τίς «πισινές» φυλαγμένες «έπιμελώδες» — «κατά περίσσειαν»!.. ('Αλλά πού! Σέ ποιούς τέτοια ;.. Αύτοι τó βρήκαν: «Θά γίνουν ξ ν δ ο ξ ο υ μ' έπίκαιρες.. άντε, νά μή γράψω τ έ !..)

3. Στά περιθώρια τής δεύτερης και τρίτης σελίδας τής κριτικής: Θρασύνεται νά ισχυρίζεται σέ μαγνητοφωνημένο τηλεφώνημά του ο Μπούλης μας, ότι τάχα είναι «ακακόπιστη» ή καταγγελία περί ταυτοτήτων τής «Ειδικής 'Ασφάλειας», πού «μαρτυράει» στην *Τειχομαχία* του. 'Αλλ' ή *Τειχομαχία* ύ π ά ρ χ ε ι στην 'Εθνική Βιβλιοθήκη... κ' εγώ τήν έχω φωτοτυπωμένη. Θέλει φωτοτύπωση και αυτής ;.. ('Αν έπιμένη, θά τήν έχετε!..) 'Αλλά πού νά διαβάσετε και τ' άλλα πού γράφει, έπί σελίδες σελίδων! Τί συνεργασίες με τά «Τάγματα 'Ασφαλείας», και... και... — Σημείωση: 'Ας είναι γνωστό, πώς όσο θά ζητιούνται οι φωτοτυπίες αυτές, εγώ θά φωτοτυπώ κι άλλες, και θά προσθέτω και νέες διανομογραφικές σημειώσεις, για τους φιλικανγώνιστες!.. ('Ακριβώς έτσι γεννήθηκαν κ' οι έφημερίδες.) — Κ' επειδή ν έ ο ι τó γυρεύουν, λέγοντας πώς «δέν μπορούν νά τó πιστέψουν, ότι σημερινοί «αντιστασιακοί» μας ή τ α ν τ ή ς Ε ι δ ι κ ή ς ' Α σ φ α λ ε ι α ς σ τ ή ν Κ α τ ο χ ή » — νέοι, δύσπιστοι και άπληροφόρητοι, όχι ό φαρισαϊός μας, (πού έξερει νά σωπαίνει, όταν κάνη «τζιζ!») — πάρτ' ένα μικρούλι άπόσπασμα τής *Τειχομαχίας* τού Μπούλη Φραγκόπουλου — π α ρ ά γ ο ν τ ο ς τής «κλίμας», και έ κ τ ω ν έ κ δ ο τ ω ν τών *Δεκαοχτώ κειμένων* — άπό τή σελίδα 165: *Γιά νά μή μās ένοχλούν οι 'Γερμανοί — οι χιτλερικοί κατακτητές μας — ό Δερτιλής — δοσίλογος ύπουργός τής «Δημοσίας Τάξεως» («Ν έ α ς Τάξεως» φυσικά!) επί Κατοχής — μās είπε πώς ήταν διατεθειμένος νά μās βγάλη ταυτότητες πού θά μās προστάτευαν... (!!!) Και — τί πιό άπλό, τά πουλάκια μας! — μās έστειλε σ τ ή ν Ε ι δ ι κ ή ' Α σ φ α λ ε ι α ! ! !*

(Δικιά μου ή άρραίωση και τά θαυμαστικά.) «'Αμφιβάλλετε, λοιπόν, νέοι μου, άκόμα ; Α ύ τ ο ί — ναι, ναι, α ύ τ ο ί — σās πούλάν σήμερα και... άντίσταση»! 'Όπως, για νά «προστατευόνται» άπό σās τότε — πού θά τούς σκίκατε — καταφεύγαν στην «διπρέλλα» τών χιτλερικών άφεντάδων μας, μέσφ τών τόσο «προστατευτικών» τους ταυτότήτων τής «Ειδικής 'Ασφάλειας» τών «άφεντάδων» εκείνων! Αύτοι, ναι α ύ τ ο ί, τών *Δεκαοχτώ κειμένων* σας, πού κάνανε άνάρπαστα ως «αντιστασιακά», τού «Κέδρου» σας!.. ('Απορείτε ;.. Μήν άπορήτε!.. Κ α λ ύ τ ε ρ α ν ά δ ι α β έ ε τ ε και νά μή μένετε άπληροφόρητοι.)

4. Αύτó μού τó κλέβει, χωρίς νά παραπέμπη, κ α ι ό 'Αλέκος Κοτζιάς, άπό τήν *Κριτική τού Μεταπολέμου*, πούχει μάθει άπόξω, και τó σερβίρει για δικιά του θέση, στην έθλια έκείνη και μασκάρει «συζήτησή» τους, στή *Συνέχεια 4*, για τήν πεζογραφία μας: 'Αλ. Κοτζιάς, Τσίρκας (όνομα και πρόμμα), Πλασκοβίτης, 'Αργυρίου, και Κουλουφάκος δυστυχώς (πρην τόν έμπέλεξαν σέ συζήτηση χωρίς έλευθερία νά κινηθί κατά συνείδηση θέτοντας όσα πράγματα πιστεύει για τή σύγχρονη, και τή μεταπολεμική μας ιδιαίτερα, νεοελληνική πεζογραφία. 'Αλλά δέ μās σώζουν τέτοια, φίλε Κουλουφάκε! 'Όταν ή συζήτηση δ έ ν είναι πράγματι έ λ ε υ θ ε ρ η, παρά αίσχρα δεσμευμένη, άπ' τούς ίδιους πού τή θέτουν, ά π έ χ ο υ μ ε ! 'Αλλιώς, παίζουμε τó παιγνίδι τους, κι χλείφουμε τίς μηχανές τους! Κ' είναι κι άστείο — πέρα πούνα και π ο λ ύ σοβαρό — ν' άλείφης έ σ ύ τίς μηχανές αυτών τών γλυκούληδων τού γλυκού νερού μας τώρα! Πού καταντήσαμε Κώστα!..)

5. 'Εδώ διαγράφονταν ή φράση: «πρωτίστως ό Κάσδαγλης», πού ήταν γραμμένη εκ τών ύστερον στί περιθώριο τής φωτοτυπίας, κ' είχε και τήν εξής εξήγηση: Πολύ τού πάει και ειδική μνεία για τόσο δειλό και άνάξιο κείμενο' μά μού είπαν πώς άλλο είχε δώσει, άλλ' οι λοιποί τά χρειάστηκαν και τότε αυτός έδωσε τó δημοσιευόμενο στόν τόμο καλόγεριστικο. ('Αηδίες δηλαδή!.. 'Είδος «ερωνείας» τάχα ; Μή δά και... «αντιστασιακή»; Νά τή... θαυμάσουμε τότε! Σπεύδουμε άμέσως νά τή θαυμάσουμε!.. 'Αντεστε άπό κεί, με τέτοιες σαχλαμάρες, παιδάρια!..) Και προσθέ-

τω τώρα: Εἶναι, ἤμως, π ο λ ὺ κ α λ ὸ ἓνα κείμενο, τοῦ ἴδιου Κάσδαγλη, στὰ *Νέα κείμενα 2* Πράγματι πολύ καλό! Καί κάθομαι καί σκέφτομαι: πῶς γίνονται, οἱ ἴδιοι ἄνθρωποι, ἔτσι στραβά τοποθετημένοι μιὰ στιγμή, τέτοιες στραβομάρες κι ἀστοχίες κι ἀναξιώτητες νά σκαρώνουν, ἐνῶ ἄλλη στιγμή, ξαναβρίσκοντας προφανῶς κάποιον ἄλλον ἐαυτό, δίνουν ποιότητες πού σέ υποχρεώνουν σ' ἀντίθετη κρίση;. (Λένε: «Νά κατεβάξης τὴν ἔνταση τῶν ἀπορριπτικῶν κρίσεων, ἀφοῦ ἄλλα ἐπιβάλλουν νά ἐκτιμῆσης καί νά ἐπαινήσης ἱκανῆς ποιότητες.») Μὰ ἐδῶ ἀκριβῶς εἶναι πού δέ συμφωνῶ· ἴσα-ἴσα, πού πρέπει ἀ ὕ σ τ η ρ ὀ τ ε ρ α νά κρίνεται ὁ ἀξίος, ἀπὸ τὸν γενικῶς ἀνάξιο! Κι ὅπωςδήποτε, αὐτὸ κἀνὰ ἐγώ - χ τ υ π η τ ᾶ μ ᾶ λ ι σ τ α : ν ᾶ φ α ἴ ν ε τ α ι τὸ κοντράστο! Καί δὲν ἀφορᾷ στὸν κρίνοντα· σ τ ὸ ν κ ρ ι ν ὸ μ ε ν ο ἀφορᾷ τὸ «θλιβερό κοντράστο» - ἐν κἀτὶ καταλαβαίνουμε ἀπὸ κριτική καί τὸ συναφές χρέος.) Δηλώνω δὲ κι ἀπὸ δῶ ἤδη, πῶς τὸ πολὺ καλὸ διήγημα τοῦ Κάσδαγλη στὰ *Νέα κείμενα 2* — μὲ τὸν τίτλο: *Μακάριοι οἱ ἐλεήμονες* ὅτι αὐτοὶ ἐλεηθῆσονται — παρὰ πού « ἀ π ο ρ ῶ » γιὰ τί τὸ γ ρ ᾶ φ ρ ε ι τ ῶ ρ α κ ι ὀ χ ι π ρ ῖ ν ἀ π ὸ ε ἴ κ ο σ ι χ ρ ὸ ν ι α — μήπως γιὰ τὴν ἀνάγκη «ἐκρίνει» πῶς «τοῦ χρειάζεται» ἢ ἀνάκληση στὸ παρὸν τέτοιου ὕλικου; καί γιὰ τὸ χι καί πρὶν καί αὔριο καί πάντα τ ἦ ν ἄ λ ἦ θ ε ι α ; γιὰ τὴν ἀνάγκη κατὰ τὴν ἐπικαιρική πολιτική σκοπιμότητα, ἀντί νάσαι στὴν ο ὐ σ ῖ α τ ο υ π ᾶ ν τ α π ι σ τ ὸ ς ; — μολαταῦτα, λοιπόν, τὸ ἀ ν θ ο λ ο γ ῶ [κ' εἶναι, φαίνεται, «μοῖρα του»] ν' ἀνθολογῆται ὅλο μὲ καλὰ διηγήματα πού ἀνήκουν. . π ῖ σ ῶ : Ὁ μ η χ α ν ῖ κ ὸ ς τ ο υ , μ ῖ σ ὸ ν α ἰ ῶ ν α π ῖ σ ῶ (θεματικά, καί ὡς ὕφος καί ὡς στάση καί ὡς ἀντίκρουσμα, ὑφαμμένο σάν ἀπὸ ἐκσυγχρονισμένο κάπως Καρκαβίτσα) καί τοῦτο πάλι: ἀπὸ

τὸ χῶρο τοῦ Ἐμφυλίου, «τέ τ α ρ τ ο ν α ἰ ὶ ῶ ν ο ς» κίολας πίσω!]

6. "Ἄξιον Ἐφesoίσις ἡβηδὸν ἀπάγξασθαι πᾶσι καὶ τοῖς ἀνήθοις τὴν πόλιν καταλιπεῖν, παράγγειλε δ' Ἡράκλειτος, καὶ τόκανε καὶ τραγουδάκι ὁ καιρός μας — μόνον π ρ ᾶ ξ ἦ δ ἐν τὸ βλέπω ἀκόμα!.. Λοιπόν, ἄς παρηγορηθοῦμε μὲ τὸ τραγουδάκι, πού σκάρωσε ὁ Γιάννης Πατίλης — νά, σᾶς βάζω καί τις νότες κάτω! Κ' οἱ στίχοι εἶναι:

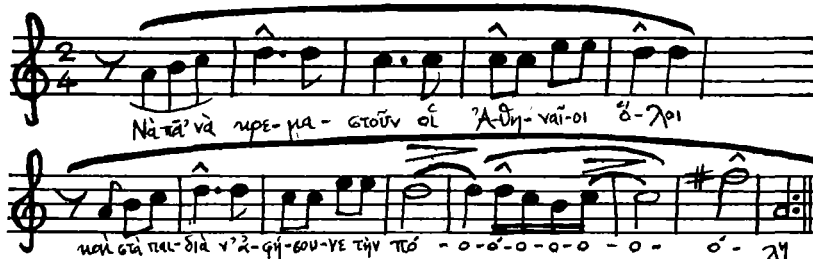
"Ὅσους δὲν ξέρουν τὰ σκυλιὰ γαβγίζουν...

Νά πᾶν νὰ κρεμαστοῦν οἱ Ἀθηναῖοι ὅλοι καὶ στὰ παιδιὰ ν' ἀφήσουνε τὴν πόλη!

Γιατ' ὅτι ζήσαμε ξανά δὲ θὰ τὸ βροῦμε — γι' αὐτὸ νά κρεμαστοῦν οἱ Ἀθηναῖοι ὅλοι καὶ στὰ παιδιὰ ν' ἀφήσουνε τὴν πόλη!

Τώρα, βέβαια, θὰ πῆτε, πού ὁ Πατίλης ἔλλαξε — καί γιὰ τὴν — τοὺς Ἐφesoίσις σὲ Ἀθηναίους;.. Ἐ, ἔ τ σ ι ἦ θελε! Ποιητὴς εἶναι, κι ὅ,τι θέλει κάνει ὁ ποιητὴς — κι ὅπου θέλει πνεῖ, καί τὸ πνεῦμα κ' ἡ ποίηση!.. Δέν τραγουδιέται ἄλλωστε μ ῖ ᾶ χ α ρ ᾶ στὸν καιρὸ μας, κελαδῶντας γιὰ κρέμασμα ὅ λ ω ν τῶν «πολιτῶν» καὶ «πολιτικῶν» συμποῦρμπουλων — μὴ μᾶς βασκαθοῦνε — ὅπως σ τ α θ ε ρ ᾶ θ ᾶ τόθελε ὁ Ἡράκλειτος, γιὰ ὅλους ἀνεξάλρετα, τί Ἐφesoίσις τί Ἀθηναίους, ἢ Γιὰγκηδες καί Σοβιετοὺς μαζὶ-μαζὶ!.. Τραγουδάτε το, λοιπόν! Παίξεται λαμπρὰ στὴν κιθάρα:

...Νά πᾶν νὰ κρεμαστοῦν οἱ Ἀθηναῖοι ὅλοι καί στὰ παιδιὰ ν' ἀφήσουνε τὴν πόλη!..

Κι ὅσους δὲν ξέρουν — πρᾶγματι — γαβγίζουν τὰ σκυλιά!.. (Ποιοί εἶναι τὰ σκυλιά;.. Ἄκου ἐρώτηση τώρα!.. Μὰ ὅσοι γαβγίζουν τὰ πακιδιά — ποιοί ἄλλοι!..)

7. Πρόβαλε ἀπ' τὴν «Γηλοφία» μας ὁ Γεωργιάδης, σὲ μιὰ ἀπ' τὶς καθεβδομαδιαίτικες ἐκείνες «πλύσεις» του — ὡς «ἐκπρόσωπος» τῆς δικτατορίας κ.λ. — τὴν ἐκδοση τῶν ἄθλιων *Δεκαοχτῶ κειμένων* σάν... ἀπόδειξη) τοῦ τί.. ἀελευθερία γυνώμησι» μᾶς — («δέρνει», θά λέγαμ' ἐμείς, («μᾶς εἶναι πλουσιοπάροχα δοσμένην) λιβάνισε φυσικά αὐτὸς!) Ναι, τέτοια ἀελευθερία: γιὰ τέτοιες πόρνες «γυνῶμες», ψευτογυνῶμες, σκάρτες, κατηφευόμενες τῆ γνήσια καταπιεζόμενη κάτω, καὶ μόνο κάτω, νὰ μὴ ἐκφραστῆ ποτὲ κι ἀκουστῆ πραγματι ποιά εἶναι!.. «Ἀμ πῶς ἀλλιῶς θά λειτουργοῦσε τὸ Κονφόρμ Κατεστημένου καὶ ψευτοΑντίστασης;» «Ἐτσι ἀκριβῶς λειτουργεῖ κι ἀποδίδει λαμπρά! Λαμπρότερα δὲν γίνονταν!..

8. Ὁ Σάββας Κωνσταντόπουλος ἐπίσης πρόβαλε, ὁμοία, σὲ κύριο κιάλας ἄρθρο του, φαρδιά-πλατιά — καὶ δὲν εἶναι «σύμπτωση», ποὺ καὶ τὰ δυὸ φερέφωνα τῆς δικτατορίας «ἐξήραν» τὸ αὐτό: — τὴν ἐκδοση τῶν γελοίων *Δεκαοχτῶ κειμένων* σάν ἀπόδειξη) περὶ τοῦ τί... ἀελευθερία) μᾶς εἶναι χαρισμένη κ.λ. κ.λ. Καὶ θριαμβολογοῦσε — γιὰ λογαριασμό τῆς δικτατορίας Παπαδόπουλου (κατὰ τὸ συνήθειό του: νὰ θριαμβολογῆ πάντα «γιὰ λογαριασμό» καὶ «ὡπὲρ» ὁποίων «καλά κρατοῦν») — ἐνῶ ἐγώ, αὐτὴν ἀκριβῶς τῆ στάση του, καὶ τοῦ «ὑπεύθυνου» προπαγανδιστῆ Γεωργιάδ, ἐναντι τῶν *Δεκαοχτῶ κειμένων*, μαζὶ δὲ καὶ τὴ συναφῆ τῶν ἀρχῶν ἐναντι τῶν ψευτογαριφάδων τους, τίς βλέπω σάν κραυγαλέες «ἐκτῶν πραγμάτων» ἀποδείξεις τοῦ κεντρικοῦ καὶ τῆς κᾶτ' ἀπ' τὸ ἐπίπεδο τῶν ἐντυπωσέων βαθύτερης καὶ «ὀργανικῆς» συνεργασίας δικτατορίας καὶ ψευτοαντιστασης σ' αὐτήν!

9. Ὁ πατέρας μου ἀγνόησε ἀπολύτως τὴ δικτατορία, κ' ἐβγαλε — χωρὶς νὰ στείλῃ σὲ καμμιὰ «βραμολογοκρισία» (ὅπως τὴν ἔλεγε), «πρὸς θεώρησιν», «ἐγκρίσιν», καὶ τὰ

λοιπὰ δειλὰ καὶ ραγιαδίκια — βιβλία τέσσερα, 1064 σελίδων:

Ἀνθολογία, ποιητικῆ, ἕνατη ἐκδοση, τὸ '67, φωτοτυπικῆ, μὴ ἀφήνοντας τὸν τότε ἐκδότῃ Κ. Σαραντόπουλο νὰ στείλῃ τὸ βιβλίο στὴν Προεδρία, γιὰ τὴν κόκκινη σφραγίδα τῆς Λογοκρισίας, μὲ τὴν ἀπειλὴ ὅτι «ἄλλως τοῦ ἀφαιρεῖ τὴν ἐκδοση».

Ἐνάρθημα, τὴν 28-6-67.

Ὑστερόγραφο, τὴν 13-3-68.

Τελευταία, τὴν 30-9-68, καὶ με ἐϊδικὴ κατὰ τῆς Λογοκρισίας δήλωση μέσα: στὸ *ἐνάρθιμο* 1112: «Λογοκρισία δὲν δέχομαι — μάειδε τὴν παραμικρὴ ἀλλαγῆ.»

(Κι ὅταν πέθανε ὁ ἄνθρωπος αὐτός, ἕνας φιλότιμος ποιητῆς ἢ πεζογράφος, ἀπ' ὅσους ἀπέρασε στὴν ἀθανασία) μὲ τὴν *Ἀνθολογία* του, δὲ βρέθηκε δίπλα στὸ χῶμα ποὺ τὸν ἔθαβε! Ἐκίαναν ἀντίστασιν καὶ τὴν ὥρα κείνη — Μένγα Σάββατο, 25-4-70 — οἱ παλιομασκάρδες μας!.. ἀντίστασιν — τάχα — καὶ κατ' ἐκεῖνον ποὺ μιὰ ζωὴ ὀλόκερη τοῦς «διαπεραίωνε» στῶν ἰδεῶν τὴν πόλη!..)

10. Ὅταν ἔγινε ἡ δικτατορία, ἐκλείσα *Τὰ Νέα Ἑλληνικά* — κι ἀκόμα δὲν τ' ἀνοίγω — στέλνοντας σ' ὅσους τὸ περιοδικὸ χρωστοῦσε ἔστω καὶ 15 δραχμῶν ὑπόλοιπο συνδρομῆς — ἀξία ἐνὸς τεύχους δηλαδῆ — ἕνα βιβλίο μου, ἀξίας πολὺ μεγαλύτερης, μὲ τὴ σφραγίδα: «*Τὰ Νέα Ἑλληνικά*, εἰς ἐξόφλησιν, τὴν 21-4-67. Κ' ὕστερα ἔβγαλα δεκάξι βιβλία (κι ἄλλα ἐντυπα) 4600 σελίδων, χωρὶς νὰ στείλω οὐτ' ἕνα στὴ Λογοκρισία. Εἶναι τὰ ἐξῆς:

Α' Ἐπὶ «προληπτικῆς» λογοκρισίας ('67-'70):

Στὴ γέμιση τοῦ φρεγγαριοῦ, τὴν 9-12-67, γράφοντας κιάλας στὴ δευτέρα σελίδα, τῆς βιβλιογραφίας μου: «*Contra loquendi censuram*» (ὅπως εἶναι ὁ διεθνὴς βιβλιονομικὸς ὅρος) δηλαδῆ: «παρὰ τὴ λογοκρισία» ἢ: «κατ' ἀντίθεση πρὸς τὴ λογοκρισίαν»).

Ὁ Α', τὴν 4-6-68, μὲ τὸ ἴδιο, στὴν ἴδια σελίδα.

Πυραμίδα 67, δευτέρα ἐκδοση, φωτοτυπικῆ (ἀκριβῶς γιὰ νὰ τεμαίρεται ἄμεσα, ὅτι τὸ παραμικρὸ δὲν ἔχω ἀλλάξει ἀπ' τὴν πρώτη τοῦ '50), τὴν 12-7-68.

Κλειδιά, τὴν 17-12-68.

Τὰ Νέα Ἑλληνικά, τεῦχος 17: *Ἡ ἀλήθεια γιὰ τὴν Ἀνθολογία τῆς Νεοελληνικῆς Γραμματείας — Τὸ Διήγημα* —

Διακίρυξη Ἡρακλῆ καὶ Ρένου Ἡρ. Ἀποστολίδη, τῆς Παρασκευῆς 9-5-69, τὸ πρῶν, μ' ἓνα ὑστερόγραφο τοῦ Σαββάτου 10-5-69.

¹ *Ἀρθολογία*, δέκατη ἔκδοση, πρῶτος τόμος, τὴν 24-7-70, ὅπου γράφεται στὴ δεύτερη σελίδα, τῆς βιβλιογραφίας: «Ὁ λατὰ βιβλία Η.Ν.Α. καὶ Ρ.Η.Α., στὰ χρόνια '67-'70, βγῆκαν ἀγνωῶντας τὴ Λογοκρισία.»

Β' Καὶ μετὰ τὴν ἄρση τῆς «προληπτικῆς» λογοκρισίας, ἀλλὰ πού συνεχίζονταν ἡ δικτατορία, οἱ διώξεις κ.λ.:

² *Ἀρθολογία*, δέκατη ἔκδοση, δεύτερος τόμος, τὴν 9-4-71, ὅπου γράφεται — στὴν ἴδια σελίδα — πὺδ δυναμωμένο: «...ἀγνωῶντας τὴ Λογοκρισία τῆς Δικτατορίας.»

Κριτικὴ τοῦ συρταριοῦ: Ὁ Ρένος κρίνει τὰ «Δεκαοχτῶ κείμενα», '71-'74.

³ *Ἀρθολογία*, τέταρτος τόμος, τὴν 28-5-71, μὲ τὸ ἴδιο, στὴν ἴδια σελίδα.

⁴ *Ἀρθολογία*, δέκατη ἔκδοση, τρίτος τόμος, τὴν 2-3-72, ὅπου πὺδ δυναμωμένο ἀκόμα, στὴν ἴδια σελίδα: «...περιφρονῶντας τὴ δικτατορία.»

⁵ *Ἡ ἄλλη ἱστορία*, τὴν 4-12-72, ὅπου γράφεται, στὴν ἴδια σελίδα, ὅ,τι καὶ στὸ δεύτερο τόμο τῆς *Ἀρθολογίας*, γιὰτὶ δὲ μοῦ χῶραξαν πὰ οἱ λέξεις «περιφρονῶντας» καὶ «δικτατορίας» — καὶ δὲν ἔβριζε δὰ νὰ προσθέσω κι ἄλλη ἀράδα, πῆζοντας τὴ σελίδα τώρα, γιὰ τριχας, ἐδῶ πού τὰ λέμε!..

⁶ *Ἀντίλη*, τὴν 19-4-73, μὲ τὸ ἴδιο, στὴν ἴδια σελίδα.

⁷ *Ἀπὸ τὸν κόσμον Ρά*, τὴν 6-9-73.

⁸ *Ἀρθολογία*, πέμπτος τόμος, τὴν 18-10-73.

Κριτικὴ τοῦ συρταριοῦ: Βιαστικὲς σημειώσεις στὰ περιθώρια τῆς ἄθλιας «Ἀληθινῆς» (!!!) «Ἱστορίας τῆς Νεοελληνικῆς Λογοτεχνίας 1100-1973», τοῦ ἄσχετου Νίκου Παπῆ, '72-'74.

⁹ *Ἀρθολογία*, ἕκτος τόμος, 24-5-74. («Ἐ, τὸ '73-'74 βαρεθῆκα πὺν νὰ γράφω.»)

4600 σελίδες, λοιπόν, κάτω ἀπ' τὰ πολυβόλα καὶ τὰ τάνκς καὶ τίς ἀπειλές ζωῆς, φυλακῆς, ἐξορίας καὶ τὰ ρέστα, ἀγνωῶντας καὶ περιφρονῶντας ἀπὸ πλῆθος καὶ θελογοκρισίας, «προληπτικῆ» καὶ... «υἰστεροπληκτικῆ» — νά, αὐτὶ ἔκανα ἐφτὰ χρόνια» (πού μὲ ρωτᾷς), τάχα, κ' ἐσύ, θρασύτατε κίναϊδε (ἀσυνέριστε) —, ὅταν τί ἔκαναν, ἀλήθεια, οἱ ἀπνευ-

ματικοὺ ψευτοαντιστασιῶτες μας; Δέν μᾶς λέν;

«Ἄ οὐ φωνᾷ ἔκαναν - στὰ χρόνια τῆς «προληπτικῆς»! Κουκούλωμα κάτω ἀπὸ τὴν κουβέρτα, «μανοῦλα μου, κρύψε με στὴ φούστα σου» - καὶ μετὰ: «Κάνω... κάνω... κάνω... ἀντίστασι! Ναι, ναι... ἄ-α-αντίστασι!.. Πρὶ πρὶ πρ!..»

Ἄ ὑ τ ὅ, νὰ πάρῃ ὁ διάλογος!

Τίποτ' ἄλλο!

11. Τοῦ Μπούλη (Θ Δ.) Φραγκόπουλου ἐγὼ — δυστυχῶς — πρῶτοδημοσίεψα καὶ ἐίμενο! Τὸ μακροσκελές: «Κάτι περισσότερο ἀπὸ ἓνα ἀπλὸ αὐριο», στὰ *Νέα Ἑλληνικά*, τοῦ '52, τεύχος 2 (1-2-52), σελ. 113-115. Καὶ μάλιστα, τὸ ἀκόμα χειρότερο: Ἐγὼ καὶ τοῦ τὸ συνέθεσα! Συγκεκριμένα δὲ ὡς ἐξῆς: Μοῦ ἔφερε μιὰ μέρα τέσσερα κλασσέρ, μὲ διάφορα ἡμερολογιακο-απομνημονευματικά γραφτά του, κάπου διακοσίων σελίδων. Καθὼς τὰ διάβαζα, σημείωνα στὰ περιθώρια, μὲ μιὰ γραμμῆ, ὅ,τι εὑρίσκα πὺς εἶχε κάποια ποιότητα. Μετὰ, τοῦ ἀντέγραψα, μὲ τὸ χέρι μου, τ' ἀποσπάσματ' αὐτὰ, τὸ καθένα σὲ χωριστὸ χαρτί, κ' ὑστερα τάβαλα σὲ μιὰ σειρά, πού ἔκρινα πὺς τὰ ἐμφάνιζε πὺδ συνδεδεμένα μετὰξὺ τους - ἡ: λιγώτερο ἀσύνδετα τελοσπάντων. (Αὐτὸ τ' ἄνωμασε ἀργότερα ὁ Φαῖδρος Μπαρλάς: «ποίημα-κουρελοῦ»!..) Τοῦ εἶπα, ὅταν ξανάρθε: «.. Αὐτὰ μόνο ἀξιζοῦν... Τάβαλα σὲ κάποια σειρά!..» Ἄ νὰ τὸ ὑπογράψω, σὰν «ἐνιαῖο κείμενο», τὸ βάζω στὰ *Νέα Ἑλληνικά*!..» Ἀνέλπιστο γιὰ τὸν Μπούλη μας. — καὶ τὸ ὑπόγραψε στὸ πῖ καὶ φῖ! Ἐτοῖ ἀρχισε τὴ «λογοτεχνικὴ κριριέρα» του καὶ τώρα ὁ μαυροδεξιός, ὁ ὅπως ἔβλεπε τῶν καταστάσεων — ἀπὸ Τσάτσου καὶ Καραμανλῆ, μέχρι Βύρωνα Σταματόπουλου καὶ Μακαρέζου) — μοῦ κάνει καὶ τόν... «ἀντιστασιαστῆ»!.. Καὶ μοῦ δίνει καὶ μαθήματα... «λογοτεχνίας», ἡ... «κριτικῆς», ἡ... «ἐπαναστατικότητας», καὶ δὲν ξέρω τί ἄλλο τάχα-τες μοῦ μέλλεται!..

Ἐ, καλὰ νὰ πάθω!.. Ἄλλοτε νὰ μὴν ξανασυνθῆτα «ποιήματα-κουρελοῦδες», καὶ νὰ μὴν κατασκευάζω «ποιητῆς» ἀπὸ ἀνάτουρος συμπλεγματικούς μὲ βαρύτατα συναισθηματα «ἐνοχῆς» καὶ κατωτέρω-τητας!..

Τὸ ποιεῖν ἐκ τοῦ μὴ ὄντος κολάζεται! Ἐπίσης, τοῦ Νίκου Κάσδαγλη ἐγὼ πρῶτοδημοσίεψα ὁ δὲ ἡ γημα. Μοῦρθε, κάποτε, καὶ μ' ἄφησε κάποιο

γραφτό. Ήταν Ὁ μηχανικός του. Τόβαλα στὸ τέταρτο τεύχος *Τῶν Νέων Ἑλληνικῶν* τοῦ '52 (1-4-52), σελ. 265-274. Τώρα μοῦ δίνει.. μαθήματα καὶ ἀποστές! Μοῦ κάνει καὶ τὸν... «ἐπαναστάτη» — ποδ τ' ἀπόρριψα, ἀργότερα, γραφτό ἀνέντιμο ἱστορικὰ ἐναντι τῆς ἀντιστασιακῆς ἐφηβείας στὴν κατοχὴ — μοῦ κάνει καὶ τὸν ἐγκαλοῦντα τώρα τὶς ἐρινύες τοῦ Ἐμφυλίου, μὲ τὸ διήγημά του στὰ *Νέα κείμενα 2*. Μὰ ἔχω νὰ τὸν ρωτήσω: Εἶναι μόνο τέσσερα χρόνια μικρότερός μου' ἔχει βιώματα στράτευση στὸν Ἐμφύλιο· ἐγὼ τὴν *Πυραμίδα 67* τὴν ἔβγαλα τὸ '50, μόλις ἀπολύθηκα, ἐνῶ δούλευα ἀκόμα τὰ στρατοδικεῖα καὶ κινδύνευα νὰ βρεθῶ στυγμένους στὸν τοῦχο, χωρὶς πολλὰ-πολλὰ αὐτὸς γιατί τὰ βιώματά του ἀπ' τὴν κόλαση τοῦ Ἐμφυλίου ἐκείνου δὲ μᾶς τάδωσε τότε ;.. Τότε ἂν τάδινε, θάχαν συντελέσει στὴ μόρφωση (ἱστορικῆς) συνειδήσης ἐκείνης τῆς γενιᾶς, πού τὰ πλήρωσε μὲ τὸ αἶμα τῆς καὶ γαζώθηκαν στὸ κομμ' τῆς - ἔμμεσα δὲ καὶ θὰ ἐπιδρούσαν σ' ὅλο τὸ λαὸ τοῦ τόπου, ὅπως ἔγινε μὲ τὴν *Πυραμίδα 67*. Τώρα αὐτὸ δίνει, ἔτσι καθ' ὅσον ἐρέμεν — καὶ ὄχι δὲ ἀπό... γενναϊότητα! — δὲ δημιουργοῦν, κυρίως, «ἱστορικῆς», μὰ συμβάλλουν σὲ κριτικὰ «πολιτικῆς» συνειδήση! Δέν τὸ συλλαμβάνει τί ἀλλοίωση καὶ ἀπώλεια εἶναι ;.. Κ' ἡ αἰτία: ἡ ἀπομίμηση! Ἄλλ' ἴσα-ἴσα αὐτὸ λέω: Δὲ γίνεται κανεὶς ἐπαναστάτης — μὰ οὔτε καὶ πατριώτης — χωρὶς τόλμη. Θέλει ἀρετὴν καὶ τόλμην... Ποῦ 'ν' εἶναι ;..

(Καταλαβαίνεις, Κάσδαγλη; καταλαβαίνεις!.. Καὶ οἱ ἄλλοι - καταλαβαίνετε, λαμπρά!..)

12. Καὶ οἱ ἐξῆς ἀκόμη σημειώσεις στὰ περιθώρια, καὶ σὲ μιὰ πρόσθετη ἰδιόγραφη σελίδα στὸ τέλος: Γενικά (γιά νὰ συμπληρώσουμε): Θέλει νὰ πῆ αὐτὴ ἡ κριτικὴ, πὼς σὲ καιροὺς κρίσιμους, ὄχι (ἀδὲν ἔχει), παρὰ ἴσα-ἴσα ἔχει, καὶ ἰπαρέχει, μέγιστη σημασία, ποιεῖ εἶναι ἡ ποιότητά τῶν «φορέων» ἀκριβῶς ἐκείνων πού «δικαικούν» ἐλευθερίαν. («Ἡ ποιότητα τῶν δυναστών ἔχει ἐλάχιστη σημασία γιά τὸ αὐριο. Τῶν ἀντιστεκόμενων» ὅμως εἶναι αὐτὸ πού λέμε: «προσδιοριστικὴ τῶν ἐπερχόμενων»...) Ἄλλ' εἶναι, τάχα, «φορέος» κανενὸς αὐ-

τοί; Βύτουχως ὄχι. Ἀλλ' ἴως ἤμαστὰν δυὸ φορὲς χαμένοι!.. Παραταῦτα, παραταῦτα!.. Ἄκριτα δὲν πρέπει νὰ μένουν τὰ φερόματα κ' οἱ ἀπόπειρες καπηλείας.— Καὶ δὲ μᾶς ἐξηγοῦν καὶ οἱ ῥεστοὶ τῶν «18 κειμένων», πὼς δέχονται νά... συνευρίσκωνται, στὴν ἴδια φυλλάδα, μὲ ἀνθρώπους πούχαν ταυτότητες τῆς «Ἐθδικῆς Ἀσφάλειας» στὴν Κατοχὴ; Πῶς τὸ βολεύουν καὶ αὐτὸ στὴ «συνειδήσή» τους; — Στὸ ἀρχεῖο μου ἔχω διάφορα σχετικά μὲ τὴν κριτικὴ αὐτὴ Λ.χ.: στοιχεῖα ἀπὸ τὴν ἐπαίσχυνη *Τειχομαχία* τοῦ Μπούλη, ἀπ' ὅπου πολλὰ ἀποδεικνύονται γιά τὴν ποιότητα τῆς «ἐλευθερίας» καὶ φιλελευθερίας) κάποιων-κάποιων, πού μᾶς πούλιν σήμερα φευτοαντιστασιαλὶ καὶ τὰ ῥεστα!.. Ἐπιπλέον νὰ μὴ χρειαστῆ νὰ τὰ δημοσιεύσω καὶ αὐτά.— Καιρὸς εἶναι οἱ νέοι ν' ἀρχίσουν ἐδωμέσα νὰ βρίσκουν καὶ μόνοι τους τὰ πλῆρη δεδομένα — Ἀλήθεια, δὲν μᾶς ἐξηγεῖ ὁ κ. Μπούλης, λ.χ., γιά τὴν ἀπεσορῆ ἀπ' τὴν κυκλοφορία — τὸ '54 — τὴν ἄθλια *Τειχομαχία* του; Ποιοὶ δεξιὸι φίλοι του τὸν «ἀνάγκασαν»; Καὶ γιά τὴν — Λυπάμαι πού δὲν ἔχω καὶ ἄλλα περιθώρια, νὰ γράψω καὶ ἄλλα!

Καὶ σὲ χωριστὴ σελίδα. Προσθήκη τοῦ Σαββάτου, 5-12-70. Βασίζομενος στὴ σημειώσή μου τῆς πρώτης σελίδας (βλ. ἐπισημείωση 1), δυὸ «φυλλάδες» «θέλησαν» — τάχα! — νὰ δημοσιέψουν τὴν κριτικὴ μου αὐτὴ (πού τόσο πράγματι ζητιέται — φαίνεται ἀπὸ νέους — ὡστ' ἔξη φορὲς ἀναγκάστηκα νὰ τὴν ξαναφωτοτυπῆσω, μὲ καινούργια σελιδά μου στὰ περιθώρια κάθε φορὰ..) Ἄλλὰ κ' οἱ δυὸ «φυλλάδες»: 1) ζήτησαν, τί ἔλλο; Περικὸπέσι! Δηλαδή: λογοκρίσει αὐτὸ κείμενό μου (γιά νὰ ἐξέρετε ποῦ βρίσκομαστε, ποῦ βαδίζουμε, ποῦ βαδίζαμε πᾶντα, καὶ τέτοιον φαινοσιό Τύπο μέσα δῶ, καὶ μαζί πόσοι πράγματι εἶναι οἱ ἀνελεύθεροι, πού δὲν εἶναι μόνο οἱ «ἀποπάντα» παρὰ κ' οἱ «ἀποκάτω»), οἱ ἐιδιμάτατα μάλιστα παρσάνοντες τοὺς... «φιλελευθεροὺς» καὶ «λειτουργοὺς τῆς ἐλευθερῆς γνώμης», «κρίσης» καὶ τὰ ῥεστα! Καὶ 2) πᾶντως δὲ δημοσίευσαν ἐντέλει — καθὼς δὲ οὐδ' ἐπὶ στιγμὴν ἀμφέβαλλα, καὶ μαζί μου κάθε στοιχειωδῶς νοήμων! Ἡ μιὰ «φυλλάδα» εἶν' ὁ δῆθεν «Ἐλευθεροὺς» «Κόσμος» τοῦ Σάββα Κωνσταντόπουλου. Ἡ ἄλλη ἦταν τὸ

«ταίρι»: ἡ (δῆθεν «Νέα») «Πολιτεία»!.. Κι ὁ μὲν κύριος Σάββας, μ' ἄλλο πού με ξέρει ἀπ' τὴν καλὴ κι ἀπ' τὴν ἀνάποδη, ἔβαλε τὸν ἐπὶ τῶν «λογοτεχνιῶν» του συντάκτη Στέλιο Ἀρτεμάκη νὰ με πάρη δυὸ φορές στὸ τηλέφωνο καὶ νὰ γυρεύη... περικοπές! (Στὴν ἀρχή: με τὸ πρόσχημα πὼς «εἶναι μεγάλη ἡ κριτική» — «λακωνίζουν» τόσο, βλέπετε, οἱ φλύαροι προπαγανδιστὲς τοῦ ἀνελεύθερου «Κόσμου»)! — κ' ὕστερα δίχως πρόσχημα: «Ἄν δεχθῶμεν ν' ἀφαιρέσω τὴν ἀφοροῶσα στοὺς νέους παράγραφο...» (Αὐτὴ πού ἰδιαιτέρως κάνει τζίτζι!..) Φυσικὰ ἀόχων ἀκουσε ὁ δούλος κόσμος!.. Ἡ δέ... «Νέα Ἀταξία»: «ἤθελε», λέει, (ὁ διευθυντὴς τῆς), νὰ βάλῃ τὴν κριτικὴ — πὼς θὰ τσιμπήσουμε τίποτα φυλλα-

ράκια! — ἀλλά... περικοπές ἤθελε ἐπίσης νὰ ζητήσῃ (δὲν ἔμαθα ποιός), πλὴν τὸν ἀπέλειψε πὼς θὰ τις δεχτῶ κάποιος πού με ξέρει (ὁ Φαῖδρος Μπαρλάς), κι ἄλλωστε ἦρθαν καὶ «ἀνώθενοι» ἐντολές...

Εἶδατε, λοιπόν, στοργή, ὅλα τὰ Κονφόρμ μαζί τοῦ Κατεστημένου μας, πρὸς αὐτοὺς τοὺς τρισαγαπημένους του ψευτοαντιστασιῶτες του, τοὺς «18»!.. Ὡ, νὰ μὴ βασκαθοῦνε ὅλ' οἱ βαθιὰ ἀγαπημένοι-πολυαγαπημένοι μας!.. Πόσο χαίρουμαι τίς ἔτσι ἀνοιχτὲς ἀγάπες τους καὶ τὰ δηλωτικὰ σφιχταγκαλιάσματα!.. Φτάνει ἐσεῖς, οἱ νέοι, νὰ κρίνετε, νὰ κρίνετε- καὶ νὰ συμπεραίνετε στὲρ εἰς κάποτε!..

[Ἔχει συνέχεια.]

Γράφονταν καὶ συμπληρώνονταν διαρκῶς, στὰ τελευταῖα χρόνια τῆς δικτατορίας, ἀπὸ τὸ 1971 ὡς τὰ μέσα Ἰουλίου τοῦ 1974.

Κείρι

ΔΙΑΒΟΛΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ ΤΟΥ ΜΡΟΖ

“Ὅταν ὁ καρβανάς αὐτοδιπλασιάζεται καὶ παράγῃ τὸ φυσικὸ του ταίρι: αὐτὸν πού τὸν γεννᾷ στὸ τετράγωνο!

ΡΕΝΟΣ

Λόγος για τον Καποδίστρια

πού τὸν φοβήθηκε ἡ Δικτατορία
καὶ δὲν ἄφησε νὰ τὸν ἀκούσῃ ἡ Κέρκυρα*

Ἡ Κέρκυρα ἔδωσε στὴν Ἑλλάδα τὸν πρῶτο κι ἀξεπέραστο ἀκόμα ποιητὴ, τὸ Σολωμό, τὸν πρῶτο κι ἀνεκτίμητο ἀκόμα κυβερνήτη: τὸν Καποδίστρια. Κι ὅπως ὁ Σολωμός πρωτόπλασε μὲ ποίηση μεγάλη τὴ γλῶσσα τῆς καρδιάς μας, πρωτοχαράζοντάς μας νοήματα θεμελιανά, ἐλεύθερα καὶ ἰδανικά τῆς πιὸ ἀξίας ἀνθρώπινης ζωῆς, ἔτσι καὶ ὁ Καποδίστριας, σχεδὸν ἀπ' τὸ μηδὲν πρωτόστησε δῶ-πολιτεία, κ' ἔβαλε τοὺς πιὸ βασικούς μας θεσμούς, καὶ τὴ ζωὴ τοῦ μόλις ξεσηκωμένου ἔθνους στὰ πιὸ σωστά κανάλια.

Εἶναι τύχη μεγάλη γιὰ τὴν ἔπειτ' ἀτυχη πάλι Ἑλλάδα, πού ἀρχίζει ἡ ζωὴ καὶ τὸ πνεῦμα τῆς τόσο σωστά, στεριωμένα: Πρῶτα, μὲ μιὰ πράξη ἀλόγιστου Ξεσηκωμοῦ — πού δὲ συζητάει, δὲν ἀναμετράει πόνου ἢ θάνατο, δὲ διστάζει πιὰ γιὰ τὸν ἀφανισμό ἢ τὴ λευτεριά, ἀφήνοντας τοὺς «συγετούς», τοὺς ἀναβλητικούς, τοὺς «γνώστες», καὶ τοὺς «φρόνιμους» νὰ λέν πῶς «εἶναι τρέλλα» (μαζί καὶ τὸν Κοραῆ, καὶ τὸν ἴδιο τὸν Καποδίστρια) — κ' ὕστερα, πού δυὸ ἀληθινὰ σπουδαῖοι καὶ πολιτισμένοι τῆς, μορφωμένοι ὅξω ἀπ' τὸ σκοτάδι τῆς σκλαβιάς, κι ἀπὸ αἰῶνες ἄρχοντες — ὄχι μόνο στοὺς τίτλους, μὰ στὴν καρδιά, στὸ νοῦ ἀληθινοί — τῆς δίνουν Γλῶσσα, Ποίηση καὶ Πολιτεία!

* Διάλεξη, πού μοῦ ζητήθηκε ἀπὸ τὸ Δῆμο τῶν Κερκυραίων, «γιὰ ἐναρκτήρια τῶν ἑορτῶν τοῦ Ἔτους Καποδίστρια» (1-2-69), ἀλλὰ δὲν ἔγινε, γιὰ τὴ φοβήθηκαν οἱ τοπικὲς ἀρχὲς τοῦ νησιοῦ κ' ἡ ἀνώτατη ἐξουσία, ὅταν ἔθεσε τὸν ὄρο πῶς, σὰν «ἐναρκτήρια», θά ναι πρῶτα τὸς λόγος πού θ' ἀκουστῆ, χωρὶς νὰ προλογίσῃ κανεὶς ἄλλος, καὶ μάλιστα «ἐπίσημος». Τοῦτο, γιὰ τὴ προγραμματίσαν ξαφνικά — κι ἀφοῦ μοῦ τὴν εἶχανε ζητήσει, κ' εἶχα δεχτῆ (ἡ μάνα μου εἶναι κερκυραία: Ζαμπέλλη), καὶ τὴν εἶχα γράφει — «ν' ἀνοίξῃ», λέει, «τὸ Ἔτος Καποδίστρια» — δηλαδὴ νὰ πῆ τὰ γνωστά του, σὰν «ἐπίσημος», πρὸ τῆς διαλέξεως — τὸ τότε... Χρυσὸ Μυστρί μας! Εἶπα «ὄχι, δὲ δέχομαι, οὔτε κὰν νὰ παρίσταται τὸ Χρυσὸ Μυστρί μας! Ἀλλιώδως, νὰ σᾶς τὰ πῆ καὶ γιὰ τὸν Καποδίστρια τὸ Χρυσὸ Μυστρί σας, πούναι καὶ Χρυσὸ Ἀηδονάκι!..» Καὶ δὲν ἔγινε, φυσικά, ἡ διάλεξη — τολμοῦσαν νὰ μὴν «προτιμήσουν» τὸ Χρυσὸ Ἀηδονάκι, πούτανε μαζί καὶ Χρυσὸ Μυστρί μας, οἱ παρακατιανοί; — καὶ τὴν κόλλησα καὶ αὐτὴν μὲ τ' ἄλλα στὸ Προσωπικὸ Ἀρχεῖο μου. Δημοσιεύεται τώρα ἐδῶ χωρὶς καμμιά ἀλλαγὴ, καὶ καθὼς τὴν ξαναβλέπω ἔρσχω — νὰ τὰ χρόνια πῶς μᾶς... «συνετίζουν», τοὺς «λογοτέχνες πού χρειάζονται... ἔξωλο», κατὰ τὸ Χρυσὸ μας τὸ Μυστράκι ἐκεῖνο (δηλώσεις του τῆς 5-5-69, «Τάμης» τοῦ Λοιδοῦ τῆς 6-5-69, γιὰ τὴ ἐδῶ ἀπαγορεύτηκε ἡ δημοσίευση πῶς... «χρειάζομαι ἔξωλο» ἀπ' τὸ Χρυσὸ Παπαγαλάκι μας) — ναι, λοιπὸν, ἔρσχω «συνετισμένος», πῶς δὲν εἶχανε δὰ κι ἀδικο νὰ τὴ φοβοῦνται τὴ διάλεξή μου αὐτὴ, γιὰ τὸ μοναδικό μας Καποδίστρια, ὅσοι δά σιμα κάτι υποψιάζονταν στὴν τῶση «ἀνωτερότητα» τους. (Γράφτηκε τὸ δεύτερο δεκαπενθήμερο τοῦ Γενάρη '69 κ' εἶναι π ρ ο φ ο ρ ι κ ὸ ς λόγος.)

Δὲν εἶναι ἄρχοντες πὸ ἀπέχου· δὲν εἶναι φευτοφιλελεύθεροι τῶν σαλονιῶν, πὸ κάνουν τὴν τιμὴ φτωχοῦ λαοῦ νὰ συγκαταβαίνουν μὲ λόγια κι ἀνεργὴ συμπάθεια στὸ μαῦρο ριζικό του. Εἶν' ἄρχοντες, ἀληθινοί, πὸ ξέρουν πὼς ὁ Ἄρχος πάντα ξανακέρδιζει τοὺς τίτλους τῆς γνήσιας εὐγένειας κρατῶντας ψηλά τὸ κεφάλι κατὰ τῶν δεσποτῶν καὶ τῶν ἐπίδρομῶν, πολεμῶντας πρῶτος μπροστά, λεοντόκαρδος, ἀκατάδεχτος μόνος ἔχθρος, ταπεινὸς τοῦ λαοῦ τοῦ ὑπηρετή, πρωτοπολέμαρχος καὶ πρωτοθυσιαζόμενος, ὅπου βρεθῆ, ὅπου ταχτῆ - αὐτὸς εἶν' ὁ Ἄρχοντας!

Λογούχρη — θέλετε ἓνα παράδειγμα; εἶναι τόσο μεγάλο! — ὁ Μεγαλέξαντρος!.. Μὲ τίς περσότερες πληγές: μπροστά! Μὲ τὸ λιγώτερο ὕπνο ἀπ' ὄλους; μπροστά! Ἄπ' ὄλους ὁ πιὸ ἀφύλαχτος, ὁ πιὸ νέος, ὁ πιὸ λεοντόκαρδος: μπροστά! Κι ὁ πιὸ σοφὸς ἀπ' ὄλους, κι ὁ πιὸ αἰσθαντικὸς τῶν δικαίων ὄλων, κι ὁ πιὸ ἐμπνευσμένος - θεὸς μπροστά πιά, ὄχι ἀνθρωπος!.. Αὐτὸς εἶν' ὁ Ἄρχοντας· καὶ γι' αὐτὸν ὄλοι πέφτουν - πὸ γι' αὐτοὺς ὄρμα μπροστά πάντα, πὸ αὐταπαρνημένος!..

Θυμηθῆτε πὼς ὅπου πρωτάρχισε Ἀρχοντιά, ἔτσι πρωτάρχισε κ' ἔτσι μόνον πρωτοαγαπήθηκε. Οἱ φτωχοὶ κ' οἱ ἀδύναμοι, οἱ πολλοὶ κ' οἱ ἀμόρφωτοι, οἱ ἄπλοοι κ' οἱ καλοὶ οἱ ἀνήμποροι, σκόρπιοι στὴ γῆ καὶ φυτεμένοι, ριζωμένοι μὲ νοῦ κοινὸ στὸ μόχθο καὶ τὴν ἀνάγκη, δὲ λατρεύουν τὸν ἄρχοντα γιὰ τὰ χρυσὰ καὶ τὰ «φορέματά» του, τὴν παγοπλία καὶ τὴ συνοδεία μὲ τὰ κοντάρια καὶ τ' ἄλογα, παρὰ λατρεύουν, σέβονται, τιμοῦν, ἀναγνωρίζουν ἀνώτερο καὶ περήφανο ἐκεῖνον μόνον πὸ βρίσκει τὴ δύναμη, τὴν καρδιά καὶ τὸ νοῦ, τὴν ἐλευθερία νάναι τὸ σηκωμένο του κεφάλι, τὸ ἄσκιωτο, τὸ ἄφοβο, τὸ γνωστικό!

Αὐτὸ εἶν' ἡ μόνη ὑγιὴς σχέση τοῦ ἀτόμου μὲ τοὺς πολλοὺς. Κ' ἡ σχέση αὐτὴ μονάχα ἐπαληθεύεται, κάτω ἀπ' ὅποια ντύματα, φορέματα καὶ νοήματα καιρῶν πὸ πέρασαν καὶ καιρῶν πὸ θάρθουν.

Μόνον ὅποιος εἶν' αὐτὸ λοιπὸν εἶν' ἄρχοντας, μὲ δικαίωμα φυσικὸ πᾶν τοὺς τίτλους του. Οἱ Ἴνδοι στὶς Βέδες λένε, πὼς εὐγενὴς ἀληθινὰ εἶν' ἐκεῖνος πὸ μὲ τὴν ὑπαρξή του εὐγενεῖς: τοὺς ἀγενεῖς! Κ' ἡ εὐγένεια τὰ φυσικὰ ἀκλουθᾷ, καθὼς τὸ θέλει ὁ ποιητής· δηλαδὴ εἶναι τῆς φύσης δόξα, ὑπεροχή· τῆς ἀλήθειας δύναμη, λάμψη - ὄχι τῆς ἐπιφάνειας!

Ἡ εὐγένεια — νὰ τὸ ξέρετε — διαφεντεύει, δὲ συνεργάζεται! Πρῶτη εὐγένεια στὸν κόσμον, ἀνέκαθεν: ἡ Ἐλευθερία, κ' ἡ διεκδικησὴ τῆς· ἡ αὐτενέργεια μὲς στὴ ζωὴ, κ' ἡ προστασία τῆς· ὁ φωτισμένος νοῦς, κι ἀνοιχτομάτης, πὸ φωτίζει μόνον κ' ἐλευθερῶνει, ἀφώτιστους καὶ δούλους!

Ὅλα τ' ἄλλα εἶναι μικρότητες καὶ φτώχειες. Ὅλα τ' ἄλλα εἶναι τίλοι κούφιοι κι ἄρματα σκουριασμένα, προγόνων πὸ ἀξίζαν μ' ἀπογόνους ἀνάξιους!

Ἄν δοῦμε τὴ ζωὴ τοῦ Καποδίστρια μ' ἓνα στενὸ πρόστυχο πνεῦμα πὸ βρίκει στοὺς καιροὺς μας τίς ἀξίες — κ' ἔχει καταγωγή ἀγενῆ, χαμαλλή, δειλὴ καὶ σκυμμένη, γονατισμένη μπρὸς στὸν ἀγῶνα τῆς ζωῆς καὶ τῆς κοινῆς ἀξιώσεως ὄλων γιὰ ζωὴ ἐλεύθερη· κι ἀξιώτερη — θὰ πούμε:

Τί ανάγκη είχε αὐτός, μὲ τὴν πιὸ λαμπρὴ καταγωγὴ, τὰ πιὸ εὐγενῆ φυσικὰ χαρίσματα — καὶ τί χρῆμα, τί σχέσεις, τί παράδοση, τί ἄστρο λαμπρὸ τῆς Τύχης στὴ ζωὴ του: τί ὑπουργὸς τοῦ Ἰσάρου πασῶν τῶν Ρωσιῶν, τί πρώτη μορφή ἀντίκρου τοῦ Μέττερνιχ (ρωμὸς τετραπέρατος, πολύστροφος, σατανικὸς τοῦ Καλοῦ καὶ τῆς Ἐλευθερίας, γὰ διαφεντεύη μοῖρες τοῦ κόσμου); τί σεριωτής, ὑπεραπιστής τῆς ἀνεξαρτησίας καὶ τῆς ἀκεραιότητος, τῆ δικαιοτέρας κ' ἐλευθερώτερης ὀργανώσεως τοῦ βίου τῶν πιὸ ἀσχετων μὲ τὴν καταγωγὴ του λαῶν (τῶν Παραδουναβίων καὶ τῆς Πολωνίας, τῆς Ἑλβετίας καὶ αὐτῆς τῆς Γαλλίας) — τί ανάγκη εἶχε αὐτὸς ν' ἀφήσῃ τὸ προσκῆνιο τῆς πιὸ προσδιοριστικῆς ἱστορίας τῆς Εὐρώπης καὶ τοῦ κόσμου, τῶν ναπολεόντειων καὶ ἀντιναπολεόντειων ἐκείνων καιρῶν, τῶν μεγάλων ἐπαναστάσεων καὶ τῶν μεγάλων διαφωτισμῶν, τῶν μεγάλων σχεδίων καὶ τῶν ἐπικῶν ἐνεργειῶν, ποῦ ἔθεταν τὰ θεμέλια τῆς νέας κ' ἐνιαίας Δύσεως, τῆς καθολικότητος καὶ παγκοσμιότητος πιά τῶν κινήσεων καὶ ὀριμῶσεων ὡς τὸν αἰῶνα τοῦτο — ν' ἀφήσῃ ὅλα τὰ πρόσωπα καὶ τοὺς τρόπους ζωῆς, ὅπου ἀνθοῦσε καὶ τιμιόταν ἡ ἔξοχη καλλιέργειά του, ἡ μοναδικὴ καὶ χιλιαναγρωρισμένη —, γὰ τ' ἀφήσῃ ὅλα, καὶ νάρθῃ γὰ πεθάνῃ ὄχι ἀλλ' ἂν γιὰ τοὺς ἄμειους συμπατριῶτες του, ὄχι διόλου γι' ἀνθρώπους τῆς τάξης καὶ τῶν ποιότητων του, ἀλλὰ γιὰ φτωχοῦς, ἄξεστους, ἀφώτιστους, θολωμένους ὡς καὶ γιὰ τὴν ἀληθινὴν ἐλευθερίαν, καὶ ἀλληλοσπαραζόμενους ἀρματωλοὺς καὶ παλληκάρια κ' ἔρμα σπίτια τους καμμένα, ὀφρατισμένα!..

Κάποτε, τὴν πιὸ καίρια ἀλήθεια γιὰ κάποιον τῆ δίνει ὁ μεγαλύτερος ἐχθρὸς του: Ἔχετε καὶ τὸν κόμη Καποδίστρια, λέει κρίσιμη στιγμή ὁ Μέττερνιχ, ἐκνευρισμένος ἀπ' ὅσα μὲ χίλια σιλιέτα τοῦ σκαρώνει κατὰ τῆς μαύρης καρδιάς τῆς Ἱερῆς Συμμαχίας του — ἐνεργῶν μ ε σ α ἀ π' α ὀ τ ῆ γ ὁ διαλεκτικὸς Καποδίστριας (ἀφοῦ ὡς καὶ εἰσφορὸς ἐπῆρε, τοῦ ἴδιου τοῦ Μέττερνιχ καὶ τῶν πιὸ δεσποτικῶν ἡγεμόνων, ποῦ γραμμὴ πήγαν ὄχι δὰ στῶν «Φίλων τῶν Μουσῶν» τῆ «νόμιμη» Ἐταιρία, ἀλλὰ στὴν ἄ λ λ η, στὴ Φιλική, ὁ ἀθεόφοβος!) —, ἔχετε διπλωμάτην παράδοξον — πόσων ἀλήθεια «ὀπηροσότητων»; καὶ ποιᾶς πράγματι πατρίδας; — ποῦ σὲ κάθε ὑπόθεση δὲ βλέπει π α ρ ἄ μ ε τ ὸ β λ έ μ μ α Ἐ λ λ η ν ο ς !.. Δηλαδή, ὅ,τι φοβερώτερο γιὰ τὸν ἄγρυπνο κόνδωρα τῆς δεσποτείας: Μὲ τὸ βλέμμα γ ε ν ν η μ έ ν ο υ έ π α ν α σ τ ἄ τ η !..

(Ἄχ, αὐτὸ τὸ βλέμμα Ἕλληνας — έ π α ν α σ τ ἄ τ η σ' ὄ λ ο τ ὸ μ ἄ κ ρ ο ς τ ῆ ς Ἰ σ τ ο ρ ί α ς τ ο υ, ἂν τὸ καλοσκεφτῆτε — πόσο ἀνησύχησε πάντα τοὺς κόνδωρες καὶ τοὺς λέοντες τῶν ἐξουσιῶν...)

Καὶ σ' ἐσὲ καταγυρμένος, γράφει ὁ Σολωμὸς — σέ κ α κ ο ὸ ς (μὰ πόσο ἀληθινὸς στὴν ὀργή τους) στίχους — γι' αὐτὸν τὸν «Μεττερνίχο»:

ἔκρωζ' ἔκρωζε ὁ σκασμένος,
γὰ σὲ θλάψῃ, ἂν ἤμπορῃ!..

Μὰ ἤξερε ἀσφαλῶς τί ἔλεγε ὁ ὑπερῆ ἌλφαΔύο ἐκεῖνος ἀρχικαγκελ-λάριος τῆς πολυόμματης Αὐστρίας, γιὰ τὸν κόμη μὲ τὴν ἀσύλληπτη σκοτεινὴν δραστηριότητα — ποῦ ὅλα τὰ νήματα φτάναν σ' αὐτόν, μὰ κανένα ὁ ἴδιος δὲν κρατοῦσε! — καὶ τὸ ἐπιβεβαιώνει ὁ βασιλεὺς τῆς Ἀγγλίας, τῆς

πιὸ ἀντιελεύθερης τότε δύναμης στὸν κόσμον, γράφοντας στὸν Τσάρο: Ἔχειτ' ἐδῶ καὶ τὸν Καποδίστριαν, ἐπανάστασιν ἡν ποὺ ἀποτροπιάζομαι, καὶ ποὺ μόνον βλάβην σκευρεῖ διαρκῶς κατὰ πάσης καταστάσεως πραγμάτων - ἀλλὰ πάντως δὲν θὰ ὠφελήσῃ τὴν ὑπόθεσίν του, μὲ ὅσα σκοτεινῶς ἀποπειράται...

Καὶ ὅμως! Εἰς πείσμα καὶ τοῦ βασιλέως τῆς Ἀγγλίας — μὰ καὶ ποιῶν βασιλέων ὄχι;: τῆς Γαλλίας; τῆς Πρωσίας; τῆς Αὐστρίας; ἢ τοῦ ὑπερβασιλέως Μέντερινιχ; — καὶ παρὰ τὸ συνθλιπτικὸν θάρρος μᾶς μόλις ἐπιβληθείσης «τάξεως πραγμάτων» στήν Εὐρώπην — φανατικώτατα ἀντιδραστικῆς: ὕπερ κ' ἄθε δεσποτείας, κ' αἰμοδόρας ἀνίερα (ὅσο ἦταν «Ἰερῆ» τῶν δυναστῶν), κατὰ κ' ἄθε ἀπειρίας δ' ἰαφοωτισμοῦ κ' ἐλευθερίας, λαϊκῆς ἢ ἀτομικῆς, ὁμαδικῆς καὶ πολιτικῆς ἢ προσωπικῆς καὶ πνευματικῆς — παρὰ ταῦτα (καὶ πόσα ἄλλα) ὁ τὰ πάντα κινῶν κόμης ὠφέλησε καὶ παραωφέλησε τὴν ἀπεγνωσμένη «ὑπόθεσίν» του: τὴν δικιά μας θεότρελλή «ὑπόθεσιν», τῆς εἰς πείσμα ὄλων ἐθνικῆς ὑποστάσεως κ' ἐλευθερίας!

Γράφουν ἀκόμα τόσο λίγα τὰ σχολικὰ βιβλία τῆς Ἱστορίας στὸν ἀγνώμονα Τόπο μας γιὰ τὸν κυβερνήτην κόμην Καποδίστρια... Ἴσως γιὰτὶ σὲ καιροὺς ποὺ πιά πέρασαν τὰ σκοτάδια — ἢ τὸ νομίσαμε, τὸ θελήσαμε, πιστευόντας στήν ἱκανότητα τῶν φτιαχτῶν πλάσμάτων (:εἶδος «σκιᾶχτρων», νὰ μᾶς φυλάξουν) οἱ καταφοβισμένοι! — μοιάζει «ὠφέλεια» ἢ λησιμωσύνη, τὸ θάψιμο καὶ τὸ παράχωμα τῆς πικρῆς παράδοσης... Συνηθίζουν νὰ λέγ: «Δῶστε χαρὰ στὰ παιδιὰ! Βεβαίως τὴν ἡμετέραν, γαλανοὺς οὐρανοὺς!» Μὰ εἰν' οἱ καιροὶ μας σκληροὶ, κ' ὄχι, δὲ δέχονται τοὺς λειασμένους, τοὺς κατεργασμένους μύθους! Οἱ νέοι, τὰ παιδιὰ, φάχθουν πιά — καὶ κ' ἀλάτουν! — μὲ σουβλιὰ καὶ νυστέρια τοὺς πολλοὺς «ἀνέφελους» οὐρανοὺς ἴσα-ἴσα, μπρὸς καὶ πίσω! Δὲ θέλουν ἄλλα φέμματα καὶ «θεβαιότητες», ποὺ σκᾶν σὰ σαπουνόφουσκες! Δὲ θέλουν ἄλλες γλυκασμένες, θέλουν ὡμὲς τὶς τραχιεῖς ἀληθινὰ παραδόσεις!.. Λοιπόν, νὰ μάθουμε πιά νὰ γνωρίζουμε τὸ ἀληθινὸ — τὸ μόνον ποὺ μᾶς μένει (κ' ἀλλήθεται νὰ μᾶς διδάσκει) —, ὄχι τὰ φτιαχτὰ, τὰ «γλυκοῦλια», σὰν παιδική μας αἰωνίως κρεβδοτοκάμαρα! Δέν εἰν' ὁ κόσμος «μανοῦλα» νὰ μᾶς «φυλάξῃ»! Κρόνος εἰν' ὁ Χρόνος, μὲ σιδερένια δόντια, καὶ λιανίζει ἔθνη, κόσμους ὀλάκερους στὸν καιρὸν μας - σ' ὄλους τοὺς καιροὺς, στὸ μαῦρον θάθος, ποὺ τὸ ξεχάσαμε! Κι ἂν δὲ γνωρίζουμ' ἀντρίκεια ὄλους τοὺς χάρους καὶ τὰ σκοτεινὰ περάσματα, ὄλες τὶς διαστάσεις καὶ τὰ θάρη ἀσκήματα τῶν ἀδυνάτων («ἱστορικῶς» καὶ «ἀντικειμενικῶς» ἀδυνάτων πόσες φορές!) ποῦ ὅμως γίναν, ἄρχισαν, μπήκαν σ' ἓνα κάποιον δρόμον κάποι' ἐδῶ παραταῦτα (ὁ ἄνθρωπος ὅλος εἰν' ἓνα «παραταῦτα» τοῦ θεοῦ καὶ τοῦ διαδόλου τοῦ πείσμα!) καὶ ἀπὸ μίαν χούφταν μόνον γῆς, πάμφυτχῆ ὅσο κ' ἂν πολυδύναμη, σ' ἓναν κόσμον μόνον ἕχθρον, μόνον ἔναντιον, λυσσαλέον, γιὰ λίγους ἄσκαρους ἀγωνιστὰς, ἐλεύθερους κ' ἄς πολιορκημένους, ἀπὸ ἄνθρωπον αὐταπαρηγμένον κυβερνήτην σκίον — ποῦ τὸ ξέρε καὶ πῶς θὰ τὸν σκοτώσουν οἱ παθιασμένες σκιές, ποῦ πάλαι νὰ συλλῶσῃν κόσμον, φῶς, προγόνους θεμελιωτὰς! — ἂν δὲν γινώριζομε, θὰ πάθουμ' ἔτι..

Λαός που δὲ ζῆ τὴν Ἱστορία του, τὴν ἀληθινὴ του Παράδοση, λέει ἕνας μεγάλος ἐπαναστάτης κ' ἐλευθερωτῆς συνειδήσεων, ξαναπληρώνει τὴν ἴδια Ἱστορία, τὴν ἴδια προδομένη Παράδοση, ὅσον ἀτὴμάθη, μὲ ποταμούς αἱμάτων!.. (Καὶ δὲν εἶναι πιὸ ὠμὴ ἀλήθεια.)

Μελετώντας κανεὶς τὴ δρᾶση τοῦ Καποδίστρια τρομάζει καὶ ἀποθαροῦνεταί! Ἀκολουθώντας τον καταπῶδι στοὺς θεοσκότεινους δρόμους π' ἀνιχνεύει — γιὰ γὰ βοήθησι, γὰ σώσι, γὰ προλάβῃ ἐτοιμόβηστη τὴν τόσο ἀπεγνωσμένη ὑπόθεσί μας — τρέμει στὴν ἰδέα μὴν ξαναχάναμε ποτὲ τὸ λίγο αὐτὸ που τόσο δύσκολα, τόσο παράλογα κατωρθώθηκε!.. (Εἶναι τέτοιες οἱ δυνάμεις, φίλοι, καὶ τόσο δὲ μᾶς θέλουν τὴν ἀνυπόταχτη ὑπαρξή!)

Ἄς παρακολουθήσουμε ἕνα-ἕνα τὰ βήματά του...

Πρῶτα-πρῶτα, τὸν πιὸ κρυφὸ πυρῆνα του, τὴν πιὸ κλειστὴ — περιφραγμένη δλάκερη ζωὴ — γωνιά τῆς συνειδήσεώς του:

Τίποτα δὲν ξεφανερώνει, γιὰ πάρα πολλὰ χρόνια, τὴν καθαρὴ προσωπικὴ του ἐπιθυμία - τὴν πάντα παιδική, που δὲ γέρναι, καὶ στὸν πιὸ πολὺπειρο, τὸν πιὸ πολὺπαθὸ ἄνθρωπο, ἂν ἡ φλόγα του δὲ σβῆσῃ... Τίποτα βέβαιον, χειροπιαστὸ, μὲς σὲ τόση δρᾶση, που γὰ δηλοῖ, μονοσημία ντο! Κι ὅμως, ἂν ἐπιμείνῃ κανεὶς — μὴ ξεχνώντας πῶς τὶς «ἀποδέξει» πρῶτον ὅτις ἐξ ἀφ' ἑνὶς, αὐτὸς τῶν προσκηνίων καὶ τῶν παρασκηνίων σιωπηρὸς συντονιστῆς —, ὅλ' αὐτὰ τὰ νήματα, τὰ λογικά, τόσο σκληρὰ ἀντικειμενικά, τόσο αὐστηρὰ ὕλιστικά συχνά — που δὲν ἀφήνουν οὔτε ἀνάσα στὸν παραμικρὸ ρομαντισμὸ, ἰδεαλισμὸ ἢ ἐλπίδα —, αὐτὸ τὸ ξηρὸ καὶ ἀνάληγτο πνεῦμα καθαρὸ καὶ ἀπαθῶς πάντοτε λογισμοῦ τῶν δυνάμεων, τῶν δεδομένων, τῶν προϋποθέσεων, τῶν ἀντιθέσεων, τῶν μόνων σαφῶν γραμμῶν ἐνεργείας ἢ ἐπιρροῆς καὶ τῶν ἀπειροελάχιστων πιθανοτήτων — αὐτὰ ὅλα τὰ νήματα, λογισμοῦ σχεδὸν μαθηματικοῦ (καὶ συχνά διαβολικοῦ, τετραπέρατου, ἀμείλικτου, που τσακίζει κόκκαλα ὅσο καὶ ὄνειροπάσματα), μᾶζι μὲ τόσο θολές, ἀδιεμήνγητες, διπλοσήμαντες καὶ πολυσήμιαντες συχνά, ἐνέργειες καὶ ἀντενέργειες τὴν ἴδια στιγμὴ, καὶ ἄξαφνα στροφές, πλαγιοδρομίες καὶ ἀντιπλευσείς μέχρις ἐμβολισμοῦ, μὲ δηλωμένο τώρα σκοπὸ κ' ἐπιδίωξη (μὰ γι' αὐτὸ καὶ πολὺ συζητήσιμο, ἂν περὶ αὐτῶν ὄντως πρόκειται, καὶ ὄχι περὶ ὅλων ἄλλων!) — ὅλ' αὐτὰ (τὰ σὰν σχεδὶον, σὰν τρομερὸς καὶ ἀσφαλτοῦς μὴχανισμὸς) ποῦ δὲν ἔχουν; ποῦ ἔγνωνται ὅλα; Σὲ ποιάν «ἄλογη» πρώτη φλόγα-ιδέα καὶ ὄνειρο-οἶστρο μέσα στὴν κλειστὴ καρδιά του;..

Εἶν' ἡ ἐποχὴ.. - κ' ἡ πίεσι φοδερὴ τῶν κατεστημένων μηχανισμῶν! Στὰ φρούρια τῆς δεσποτείας, π' ἀπλώνοντ' ἀπ' τὰ Οὐράλια ὡς τὸ Γιβραλτάρ, τσάκιζαν σκαλετούς, ὡς γὰ μαρτυρήσουν - καὶ τὸ σκοτάδι δούλευε παγερό, ἀμείλικτο! Ὁ λογισμὸς, ἡ θέλησι ἐλευθερίας, τὸ πείσιμα που θὰ τάβαζε «γιὰ Ἐλευθερία, γιὰ Λογισμὸ, γιὰ Φῶς καὶ Ἀνάσα» μὲ τέτοιον πολυμήχανον Σκοτάδι, ἔπρεπε γάναι πιὸ σκληρό, πιὸ ἀμείλικτο, πιὸ εὐρηματικό, νοῆμον, διαλεκτικὸ, πλαστοουργὸ (μὲς ἀπ' ὅλες τὶς ἀντιθέσεις) τοῦ Ἄλλου - πιὸ σατανικὸ στὴ συγκάλυψή του!

Και δὲν εἶναι τὸ μόνο τέτοιο πρόσωπο τότε ὁ Καποδίστριας... Τ' ἦταν, παράλληλα, οἱ Ζωσιμάδες, λογουχάρη;.. Εἴρουμε; Πειστήκαμε; Μὲ ποιούς ἀποφύλιους μηχανισμούς ἐνεργούσαν, ἔτσι πού τὸ φῶς νὰ βλέπη μ ὄ ν ο τὸ θεάρεστο ἔργο, σκέτο, μ ὄ ν ο τὸ ἔργο ἀρετῆς ν ι κ η φ ὀ ρ ο, κι ὄχι ποτὲ τοὺς θεόκρυφους δρόμους, τῆ βουθῆ θανάσιμη πάλη τῆς ἀνώδυμης εὐποιίας τοὺς ὡς νάδγη πέρα;..

Και μὲ τοὺς Ζωσιμάδες σ υ ν δέ ο ν τ α ν ὁ Καποδίστριας - κ' ἴσως και μ' αὐτοὺς κινούσε πλείστα νήματα, ὅσο ἦταν «ἀνήμπορος γιά Ἐλευθερία» ὑπουργός τοῦ ὑπερδεσπότη Τσάρου...

Ἄν ἦταν ἀλήθεια αὐτὸ πού φαίνονταν — πού ἔτσι ψυχρά, λογουχάρη, και μὲ τόσο ἀποθαρρυντικῆ, ἀποφλογιστικῆ λογικῆ παγώνει και προσγειώνει τὸν Ἀλέξαντρο Ὑψηλάντη (ὅμως γ ι α τ ῖ ἀ λ ῆ θ ε ι α ; «για νὰ τὸν συντρίψῃ» πράγματι τὸν καλὸ αἰσιόδοξο; ἢ πρὸς τὸ νὰ δείξῃ τίς ρωγμὲς θανάσιμων ἀπειλῶν πού ἀνοίγε στὸ ἐγχείρημά του ἢ φλόγωση τῆς ἐλπίδας του γιά «ὑψηλὴ βοήθεια» ἔξω ἀπὸ κάθε πραγματικότητα;) — ἂν ἦταν ἀλήθεια «κ α τ ᾶ» τοῦ ἐπαναστατικοῦ σκοποῦ (κι ὄχι, ἀπλῶς, τοῦ ὄνειροφανταστικοῦ οἴστρου, πού θάβει ἔτσι στράφι τὰ παλληκάρια), τότε γιατί ἔκανε συγχρόνως τὸ πᾶν νὰ τὸν βοηθήσῃ (πού δὲν τὸ μπόρεσε!), κ' ὕστερα νὰ τὸν σώσῃ, ὅλους νὰ τοὺς σώσῃ πού ἐπίασαν τὰ νύχια τῆς Δεσποτείας (και δὲν τὸ μπόρεσε! πόσες φορὲς δὲν τὸ μπόρεσε! και πόσες, ὁ διαβολικὸς, τὸ κατάφερε! ἢ: γι' ἄλλους τὸ κατάφερε! γιά παράλλους!, ὥσπου και τὸν ἑαυτὸ του ἔρριξ' ἀδίσταχτα στὴ στερνὴ φωτιά, ὅταν πιά βαριά ρετινωμένες καρδιές-δαδιά μόνο γύρευε!..)

Και, τάχα, δ ἔ ν τ ὸ μ π ὀ ρ ε σ ε νὰ τὸν παγώσῃ τ ε λ ε ῖ ω σ τὸν Ὑψηλάντη; ἢ και τὸν ἄ φ η σ ε νὰ τραβήξῃ στὸ φλογερὸ θάνατο;.. (Γιατ' ἦ ξ ε ρ α ν ν ᾶ σ τ ῆ ν ο υ ν μ ῦ θ ο υ ς κ ο σ μ ο π ο ι ο ῦ ς ἔ κ ε ῖ ν ο ι, μύθους ὀργανωτὲς ψυχῶν και στροβίλων, πού ἔ σ ε ρ ν α ν ἔ ν τ ἔ λ ε ι τ ῆ ν Ἰ σ τ ο ρ ῖ α σ τ ῆ ν π λ α σ τ ο υ ρ ὸ τ ο υ ς δ ῖ ν η !..)

Τ' ἀδέρφια του εἶναι φιλικοί, τί ἄλλο θέτε; "Ολοι οἱ συγγενεῖς του φιλικοί! Ἡ παράδοση τῆς οἰκογένειάς του ἐπαναστατικῆ και ἀνυπόταχτη: Δ ι ω γ μ ἔ ν ο ι ἤρθαν στὴν Κέρκυρα οἱ Capo d' Istria πρὶν ἔξῃ αἰῶνες! Κι ὁ ἴδιος, σὰ στέλνεται, τὸ 1807, ἀπ' τὴν Ἑπτανησιακὴ Κυβέρνηση, νὰ ὀργανώσῃ τὴν ἄμυνα τῆς Λευκάδας κατὰ τοῦ Ἀλῆ — τοὺς Σουλιώτες, τὸ Φῶτο Τζαβέλα και τὸν Κίτσο Μπότσαρη, τὸν Κολοκοτρώνη, νέο, και τὸν Ἀναγνωσταρά, μπορεῖ και τὸν Καραϊσκάκη, στὸ σῶμα τοῦ Κατσαντώνη, κι ἄλλους —, δὲν τοὺς μιλάει μόνο γιά τῆς Λευκάδας τὴν περιωρισμένη ἀντίσταση, ἀλλὰ ξανοίγει μπρὸς τοὺς ὄ λ ο τ ὸ π λ ᾶ τ ο ς κ α ῖ τ ὸ β ᾶ θ ο ς τ ο ῦ μ ε λ λ ο ῦ μ ε γ ο υ Ξ ε σ η κ ω μ ο ς, μὲ φλόγα και σύλληψη π ο ῦ τ ο ῦ ς ὀ ρ κ ῖ ζ ε ι, τοὺς δένει νὰ ξανασυναρτηθῶνε γ ι ᾶ Κ ε ῖ ν ο ς, σὰ θ' ἀνάψῃ! Κι ἀπὸ τότε ἡ μορφὴ του βιδώνεται σ' ὅλες τίς γενναῖες καρδιές: ἀπὸ τότε τ' ὄνομα τοῦ π ι ὸ π ο λ ι τ ι σ μ ἔ ν ο υ ἔλληνα, τοῦ πιδ ἄ ρ χ ο ν τ α και μαζί φ υ σ ι κ ο ῦ ἡ γ ἔ τ η τῆς Ἐπανάστασης, φέρνει γῦρο σ' ὅλα τὰ χεῖλια, σ' ὅλα τὰ θουνά, σ' ὅλες τίς μυστικὲς κουβέντες γιά τὸ ἐλεύθερο αὔριο!..

Λοιπὸν ἐκεῖ, σ τ ο ῦ ς ἄ γ ω ν ι σ τ ῆ ς, στοὺς καπετανέους, δ ἔ ν κ ρ ὀ φ τ η κ ε ! Ἄλλου, παντοῦ, δεκαετίες δλάκερες, ὄχι μόνο δὲ δει-

χτηκε, αλλά παρὰ πλάγῃ σε, ἔπεισε «μακιαβελλικώτατα» πῶς «γιά τὸ ἑναντίο ἴσα-ἴσα συνεργεῖ τάχα!..

Μόνο τὸ Μέττερνιχ δὲν ξεγέλασε, μὲ τὴν ψευδῆ του θέση, ὁ κόμης. Ἐκεῖνος, σὰν πρωτεργάτης ἄλλωστε τῆς Καταστολῆς παντοῦ, ἔβλεπε ἐν τὸν ἡγήτῃ τῆς Ἐξανάστασης σὰ νάτανε κρυστάλλινα τὰ ρούχα τοῦ ὑπουργοῦ τῶν Ἐξωτερικῶν τοῦ Τσάρου! (Μὰ κι ὁ Καποδίστριας τὸν ἔβλεπε: σὰ νάταν τοιγαρῶν πολὺ πρόχειρης περιτύλιξης ὅλη ἡ Ἱερῆ Συμμαχία του, κι ἀπὸ μέσα ὄχι ἢ «τάξις» κ' ἢ «δυνατότης» παρὰ ἢ Ἀύστρια μὲν οὐ, καὶ τὸ ἔσχατο γράπυμά της στὴ διάσταση «μεγάλῃς δυνάμεως» μὲ τὸ ζόρι!..)

Ἵπάρχουν ἄνθρωποι, πού ἀπ' τὴν ἀρχὴ ὡς τὸ τέλος τῆς ζωῆς τους εἶναι φλογεροί, κ' ἔνα μὲ τὴ φλόγα τους πού καὶ τὸ βάθος κ' ἢ κάθε στιγμὴ τους θεβαιώνουν ἄμεσα τόνα τ' ἄλλο! Εἶν' οἱ πυρπολητές — οἱ Κανάρηδες, οἱ Παπαφλέσσες, οἱ Διάκοι —, οἱ θεότρελλοι πυρπολητές, πού τὰ βάζουν μὲ μι' ἀρμάδα μὲν οἱ, σ' ἀστραπιαία στιγμὴ, καὶ τὴν καίνε!

Χωρὶς αὐτούς, δὲ θὰ ὑπῆρχαν ἐπαναστάσεις, κ' ἢ Ἱστορία δὲ θάχε λάμψη. Μὲν οὐ μ' αὐτούς, ὅλ' ἢ Ἱστορία θάταν καπνός!

Δὲν εἶν' αὐτὸ ὁ κόμης Καποδίστριας. Καὶ δὲν ἔχει, σ' ὅλη τὴ ζωὴ του, ἀντίρρηση, νὰ ποῦν ὅλοι — ἂν τοὺς ξεγέλασε — πῶς «δὲν καίει φλόγα μὲσα του καμμιὰ!»! Νὰ ποῦν, πῶς «εἶν' ἕνα σκληρὸ διαμάντι-νοῦς καὶ τίποτ' ἄλλο»!.. Μὰ τὸ διαμάντι, ξέρετε, σὰν καίγεται, δὲν ἀφήνει στάχτη. Λοιπόν, τέτοια διαμάντια, εἶναι παγωμένες οἱ σκληρότερες φλόγες! Γι' αὐτὸ θέλουν πύρες μεγάλες ν' ἀναλωθοῦν!..

Εἶναι λοιπὸν κ' ἐκεῖνοι π' ὀλόκληρη ζωὴ ἐνεργοῦν σὰν μόνον ἢ φλόγα νὰ μὴν ὑπάρχη στὸν κόσμον, μόνον ἢ φλόγα νὰ μὴν κινῆ τὴν Ἱστορία, μόνον ἢ φλόγα νὰ μὴν ἔχη πέραση στ' ἀνθρώπινα — κ' εἶναι στεγνοί, λογικοὶ ὀστεοθραῦστες καὶ κρανιοθραῦστες τῶν ρομαντικῶν, παγεροὶ καταιογιστὲς τῶν ἰδεαλιστῶν, «φωτοσβέστες» τάχα — γιατί μὴ πυροτεχνιστές, ἀπλῶς — ὅπως τὸν εἶπαν ὅταν τοῦ γύρευαν, μὲς στὴν τύφλα μας, καί... Ἀκαδημία ἀκόμη — ἢ Ἀκαδημία μᾶς ἔλειπε! (πού ἀληθινὴ δὲν ἀποχτήσαμε!) — κι ἀπαντοῦσε ὁ μετρημένος ἄνθρωπος: Πρῶτα νὰ μάθῃ τὸ ἔθνος τὴν ἀλφαβῆτα, κ' ὅστ' ἐρα τὸ Γοργία!..

«Φωτοσβέστης» λοιπὸν, γιατί δὲν ἴδρῃς Ἀκαδημία — νὰ συντάσσουν ἀπὸ τότε τὸ λεξικό-φάντασμα τῆς Ἑλληνικῆς, πού θὰ τελειώσῃ σὲ τραχόσα χρόνια! — καὶ δὲν ἔκανε «Πανεπιστήμια» κι «Ἀνώτατες» σχολές — οἱ «Ἀνώτατες» μᾶς μάραναν, πού δὲν ἔχουμε τίς στοιχειώδεις ἐπαρκεῖς οὔτε σήμερα! — γιὰ νὰ δίνῃ ἀέρα περσότερο, ἀπὸ τότε, σὲ μυαλὰ ἀπογειωμένα, ἐνῶ προσγειωμένα χρειάζονταν — καὶ χρειάζεται ἀκόμα — ὁ Τόπος, πηγμένα, στεριωμένα, ἐδραῖα σ' αὐτὸ τὸ χῶμα καὶ τὴν ἀνάγκη καὶ τὴν ψυχὴ του!..

Ἄλλ' ἀνάλογες εἶναι κ' οἱ γενικώτερες «κρίσεις» — τάχα «κρίσεις» (μωρίες, ἀπλῶς) — κάποιων-κάποιων γι' αὐτόν: «Φωτοσβέστη» — οἱ τότε ἀνόητοι — καὶ «φασίστα» πολλοὶ σημερνοί!.. Γιατί «φασίστα».. Γιατὶ τὸν σκότωσαν οἱ κοτζαμπάσηδες ἴσα-ἴσα; Καὶ γι' αὐτὴν αὐτὴν

κ' ἀ προνόμια, π' ἀδίσταχτα τούς ἀφαιρούσε, ὅποιοι κι ἄν ἦταν;.. «Φασίστας», γιατί δὲν ἄφηγε τούς καπετανέους στ' ὄνομα τοῦ «Ἀγώνα» νὰ καταληστεύουν καὶ νὰ συνεχίζουν τ' ἀρματουλίκια εἰς θάρος τῶν ἴδιων τῶν ρωμιῶν, ν' ἀρπάζουν ἀσύδοτοι τούς φόρους, νὰ ρουφᾶν ἀνευρόχλητοι τὸ αἷμα ὅσων τάχα «ἐλευθέρωσαν»;.. «Φασίστας», γιατί δὲ δέχτηκε ποτὲ τὴν παραμικρὴ ἀποζημίωση ἀπ' τὸ ἐλληνικὸ δημόσιο, κ' ἐπὶν' ἓνα χορτόζουμο μονάχα καὶ χρέωσ' ὅλα του τὰ προσωπικὰ χτήματα στὴν Κέρκυρα γιὰ νὰ βουλῶση κάποια ἀπ' τίς χιλιάδες τρούπες τῆς Ψυροκώσταγας;.. Γιατί «φασίστας»; Γιατί τούς ἔκοψε ὅλους τούς λουφέδες, κι ἀπαιτοῦσε καὶ κυνήγαγε, ὁ τίμιος ἄνθρωπος, νάναί ἀ λ η θ ι ν ἔ ς οἱ καταστάσεις σιτηρεσίου καὶ μισθοδοσίας τῶν παλληκαριῶν, ὄχι νὰ τσεπώνουν οἱ καπετάνιοι, ταΐζοντας τάχα καὶ νεκροῦς, μισθοδοτῶντας καὶ φαντάσματα, καὶ βουρκόλακες, σάν τίς «Νεκρὲς ψυχές» τοῦ Γκόγκολ.. - γι' αὐτὰ «φασίστας»;..

Ἄ, ἡ ἄκριτη «κοινὴ βοή» — πού διαβουκολοῦν οἱ ἄχρηστοί, κι ἀνεξέλεγκτα κολλάει τίς «ρεϊσιγιές» — τί ἄδικη, τί ἀσύστατη, γιὰ ὅσους δὲν τὴν λογαριάζουν μπρὸς στὸ χρέος τους!.. Νὰ λέμε «ἀντιελεύθερους» τούς ἐλευθερωτές, «φιλελεύθερους» τούς φριχτότερους κ' ὑποκριτικώτερους δυνάστες, «φωτοσβέστες» τούς φάρους; Τ' ὄ ν Κ α π ο δ ῖ σ τ ρ ι α, βρέ, «φωτοσβέστη», π' ἀ κ ὀ μ α σ τ ἄ σ κ ο λ ε ι ἄ τ ο υ π η γ α ἰ ν ο υ μ ε, τὰ ντουβάρια, κι ὁ ἐλληνισμὸς ὁ πλεῖστος τῆς διασποράς σ τ ἄ δ ι κ ἄ τ ο υ ἀ κ ὀ μ α, τὰ τόσα πού ἔστησε, γιὰ νὰ μᾶς μολῶση στέρεα ὁ σωστός ἄνθρωπος τὴν ἀπηχτη ἔ θ ν ι κ ῆ π ρ ο α ἰ ρ ε σ η μὲ γνήσια ἐλληνικὴ παιδεία, κ α ἰ τ ὸ κ α τ ἄ φ ε ρ ε (ἐνῶ δὲν ἔχουμε καταφέρει τίποτα σοβαρώτερο, καὶ σὲ τόση διάσταση, ὅλοι μας οἱ ἀνεπρόκοποι πέρ' ἀπ' αὐτὸν ὡς σήμερα, σάν κράτος «συγκροτημένο» τάχα «καὶ στίς ἄλλες ἀναλογίες μας»!)

Ἄλλ' ἄς δοῦμε πάλι τὸν ἄνθρωπο, στὴ βαθύτερη ἰδιοσυστασία του, πούδινε δῆθεν «λαθὴ» στοὺς ἄδικους νὰ τὸν ἀδικοῦν κι ἀ φ ο ὖ τὸν σκότωσαν:

Θερμοκέφαλος, στὴ θέση του, θὰ ὠρκίζονταν «κυβερνήτης» ἀδίσταχτα μὲ τὴν «ὑπόσχεση» — τὴν πιὸ «φυσικὴ» κι «αὐτονόητη» ὑπόσχεση κυβερνήτη πρὸς λαὸ — πῶς θὰ διαφυλάξῃ τὴν ἀ κ ε ρ α ἰ ὀ τ η τ α καὶ τὴν ἀ ν ε ξ α ρ τ η σ ἰ α τῆς Χώρας. Μὰ ὁ κόμης μὲ τὸν ψυχρὸ ἀκριβὴ νοῦ — πού δὲ λυγίζει γιατί δὲ μπορεῖ νὰ ἐξαπατᾶ, νὰ βαυκαλίζει, καὶ δὲν ἐξαπατᾶ γιατί ἐννοεῖ νὰ ξ υ π ν ῆ σ η (πού ἔ τ ο ἰ μ ο εἶναι τὸ Ἔθνος νὰ γυρίσῃ στ' ἄλλο πλευρὸ, φευτοελεύθερο ὡς τώρα) — ὁ ἀνυποχώρητος κυβερνήτης ἀ ρ ν ἰ ἔ τ α ἰ ν ἄ ὀ ρ κ ἰ σ τ ῆ τὸ φυσικώτερο τῶν ὄρκων, ὅταν ἀναλαμβάνῃ, λέγων, ἀπλῶς, μὲ μαθηματικὸ λογισμὸ, ἀμείλικτο:

— Δ ἐ ν δύναται τις νὰ «διαφυλάξῃ» ὅ,τι δ ἐ ν «παρέλαβε»!..

Πεῖσμα; Στενοκεφαλιά; Σκληρότητα; νὰ δώσῃ ἓνα κουρελάκι αἰσιοδοξίας ἐπιτέλους, «γαλανῆς προοπτικῆς», σ' ὅλα τὰ μεγάλα καὶ δύστυχα ἐκεῖνα παιδιὰ μὲ τίς φουστανέλλες, ὥρα πού πρωτόρχεται καὶ τὸν ἔλπιζαν μεσσία τόσα χρόνια (ξέροντας πῶς ὅταν θάφταγε θάχαγαν τελειώσει τὰ πιὸ πικρά τους θάσανα); ..

Μὰ ὄχι! Δὲν ἔχουν, δυστυχῶς, διόλου τελειώσει.. - κι ὁ κυβερνήτης φέμματα δὲ λέει!

Τὶ δίδαγμα αὐτό, γιὰ ὅλους τοὺς κατοπινούς πού μᾶς κυβέρνησαν, και μόνο αὐτό, πρωτίστως, δὲν ἐτήρησαν: Μόνο ἀλήθεια, κι ὀλη τήν ἀλήθεια, πάντα στὸ λαὸ τὸ κράτος· ἀλλιῶς δὲ διδάσκει τήν ἀρετὴ τὸ κράτος· διδάσκει τὴ διπλὴ προσωπικότητα, τὴ διπλὴ ταυτότητα, τὴ διπλὴ πραγματικότητα και πλάσμα «πραγματικότητας»; πού τ' ὄλο ἀνοιγόμενο χάσμα τους, 150 χρόνια τώρα, ἀκόμα πλήρώνουμε! Αὐτό εἶναι τὸ χάσμα τῆς Γλώσσας και τῆς Ψυχῆς, τῆς Ἀξίας και τῆς ψευταξίας, τοῦ «Ἀσπρου» και τοῦ «Μαύρου» μας ἐδῶ - τοῦ τόσο τζάμπα σπαταλημένου αἵματος; γιατί δὲ συνηθίσαμε στὴ σκληρὴ ἀλήθεια, στὴν ἀλύγιστη εὐθύτητα, στὴν ἀντιρεία!..

Δὲ θέλει ὁ κυβερνήτης νάναί ἡ «γλυκεῖα μανούλα». Θέλει νάναί ὁ σὰν πραγματικὸτητα ἀληθινὸς πατέρας, και θέλει σὰ παιδιὰ νὰ πῆ πὼς οὔτε ὁ τόπος πού πατοῦν δὲν εἶναι βέβαιός κάτω ἀπ' τὰ πόδια τους και νὰ μὴν εἶναι βέβαιοι γιὰ φτερά ὅταν σὲ πόδια δὲ στάθηκαν ἀκόμα!

Εἶν' ἓνας παγερός καταβρεχτήρας στὴ διάπυρη και ἀποκαπνίζουσα Ἑλλάδα τοῦ 1828, γιὰ νὰ τὴν ἀτσαλώση ἀκριβῶς, σὰν πρωτοφτάνῃ ὁ κυβερνήτης.

Βαθιά θαμμένη μέσα του ἡ φλόγα. Και τὴν ὑπηρετεῖ σ' ὅλη τὴ ζωὴ του - ἀπὸ πού; Ἀπ' τοὺς πιὸ τρομεροὺς και ὀργανωμένους κατασβεστήρες τοῦ καιροῦ του!.. Κοιτάξτε τον: Ἀντιγάλλος, νεώτατος, στὴν Κέρκυρα, ὄχι γιατί κόμης και ἀριστοκράτης μὲ ἀντιναπολεόντειο μίσος εὐγενοῦς, ἀλλὰ κατὰ βάθος: γιατί ὁ Ναπολέον και ὁ δεσποτικὸς ἱμπεριαλισμὸς του εἶναι προδότης οὐσίας τῆς Γαλλικῆς Ἐπανάστασης! Γιὰ τοὺς ἴδιους λόγους ἐπαναστατικῆς οὐσίας δηλαδή, πού ἓνας Μπετόβεν, τὸν ἴδιον καιρὸ (και μὲς στὸ ἴδιο εὐρωπαϊκὸ πνεῦμα), ξεαφιερῶναι τὴν ὑπέροχη Ἡρωικὴ του μαινόμενος γιὰ τὴν «προδοσία» τοῦ Ναπολέοντα, ὄχι «φορέα» πιά «παγκόσμιας ἐπανάστασης», ὅπως τὸν πρωτόδε μ' ἐνθουσιασμὸ και τοῦ τὴν ἀφιέρωσε, ἀλλὰ «δυναστὴ ὀμοῦ» και «πυρῆνα ἀπώτερης ἀντεπανάστασης».

Σ' αὐτὸ μέσα τὸ κύκλωμα ἰδεῶν και ροπῶν τῆς εὐρωπαϊκῆς συειδησης ὀρμάζει σταθερὰ ὁ Καποδίστριας.

Και δὲν εἶχε σπουδάσει νομικὸς — δηλαδή ἀλλοσοδέτης σχέσεων — ἀλλὰ γιὰ τὸς: δηλαδή σωτήρας ἀνθρώπων, ὀποιοῦδήποτε συνθήκη!.. Τὸν ἀποφυλακίζουν (δεσμῶτη, μὲ καταδικη σὲ θάνατο ἀπ' τοὺς Γάλλους) οἱ Ρῶσοι κ' οἱ Τούρκοι (σύμμαχοι τὴ στιγμή ἐκείνη), μὰ τὸ λειτούργημα πού ἀσκει, σὲ ὀχτὼ μέρες, εἶναι διεύθυνη νοσοκομεῖο! Δὲν τὸν νοιάζει ὅτι στρατιωτικοῦ, οὔτε πού Τούρκων! Νοσοκομεῖο — γιὰ σωσμὸ ἀνθρώπων, ἔστω και τούρκων — ὀργανωτῆς και ἰθύντωρ, εἰκοστριῶ μόνον χρονῶ!

Στέλνεται στὴν Κεφαλονιά «αὐτοκρατορικὸς ἐπίτροπος», ἀμείσως μετὰ, και ναί μὲν καταστέλλει — και μὲ τὸ καλὸ και μὲ τὸ ζόρι — τοὺς ρέμπελους και τοὺς ξεσηκωμένους ἰσονομιστὲς ἀγρότες, ἀλλὰ δὲν εὐνοεῖ τὴν μάλιστα στὴν Κεφαλονιά δεσποτικώτατη ἀρχοντία: κανένα ἀπ' τὰ κα-

ταπατηθέντα προνόμια δὲν προστατεύει! Κι ἀργότερα, παραιτεῖται κι ἀπ' τὴν Ἑπτανησιακὴ Πολιτεία, προφανῶς ἀηδιασμένος — ἡ θέση του (κατ' οὐσίαν «ὑπουργοῦ τῶν Ἐξωτερικῶν» τῆς) δὲν ἦταν καθόλου μικρὴ —, ὅταν οἱ ἀντιστασιακοὶ ξαναπαίρουν τ' ἀπάνω καὶ πᾶν γὰ ξαναστήσουν τὶς ταξικὲς ἐκμεταλλεύσεις τους, εὐνοημένοι πρόσκαιρα ἀπ' τὸν πανευρωπαϊκὸ ἄνεμο ἀντίδρασης.

Γιατ' εἶναι γ γ ἡ σ ι ο ς ἄ ρ χ ο ν τ α ς, καὶ ξέρει πῶς ὁ λαὸς δι - κ α ι ο ὕ τ α ι, καὶ μόνο ὅταν δι κ α ι ὡ γ ε τ α ι στέκουν κ' οἱ ἄρχοντες ἀπάνω δίκαια!

Βρίσκεται σύμβουλος τοῦ Τσάρου! (Δηλαδή: Γρενάζι δεσποτείας — καὶ μάλιστα: στὴν πατρίδα του — ὄχι! Σύρριζα στὸ νοῦ τοῦ δεσπότη, γ α ι! "Ἄλλη ὑπόθεση!..) Ἄλλ' ἄς δοῦμε:

Σύμβουλος π ο ι α ν ο ὕ ;.. Τοῦ πιὸ ἀντιδραστικοῦ ἡγεμόνα στὸν κόσμος! Φ ὕ σ ε ι καὶ κ α τ α γ ω γ ῆ : γιατί οἱ Τσάροι εἶναι Ρῶς, δηλαδή Φιλλανδοί, κ' οἱ Ρῶσοι εἶναι Σλάβοι, δηλαδή σκλάβοι! Θ έ σ ε ι : γιατί ὁ Τσάρος εἶναι Ρομανώφ, καὶ Τσάρος πασῶν τῶν Ρωσιῶν - ὅλες δὲ οἱ Ρωσιές θράζουν αἰῶνες καὶ θουρλιζονται ἀπὸ μυριάδες φυσικοὺς μηδενιστὲς καὶ τρομοκράτες, ποὺ καῖν, σκοτώνουν, τινάζουν ὅ,τι ἀπάνω, μόνο καὶ μόνο γιατί' εἰν' ἀπάνω, χωρὶς γὰ τὸ πολυσυζητοῦν! "Ο,τι εἰν' ἀπάνω δε σ π ὄ ζ ε ι' κ' ἡ Ἄναρχία ἐκεῖ: φ υ σ ι κ ῆ ἄ γ ἄ σ α — ὄχι ὁ κομμουνισμὸς («νέο φροῦτο», ἐπέλακτο) — κ' ἡ δεσποτεία: γ α ι ὦ δ ε ς β ἄ ρ ο ς !..

Στὸν Τσάρο, λοιπόν, σύμβουλος!.. Καὶ μὲ ποιὰ θέση πάντα;.. Τὴ μόνη λογικὴ - συντηρητικὴ, συντηρητικώτατη, ἀλλ' ὄχι ἀντιανθρώπινη καὶ ἀντιρεαλιστικὴ: Φυσῶντας τὴ φωτιά δ ἐ ν τὴ σήγεται! Ρίχνοντας νερό στὸ φλεγόμενο αἷμα τῶν ἐγκάτων τῆς Ἱστορίας, τὸ ξανάθετε παραπάνω! Χαλκεύοντας ἄλυσίδες, σπέρνετε σφυριά' κ' οἱ λαοὶ ἤρεμοῦν, ὅταν δικαίωγούνται. Ἐπομένως, «Ἱερὴ Σύμμαχία», ἔστω πρὸς «εἰρήνην», λέτε, καὶ «τάξιν βίου», τῆς Εὐρώπης καὶ πασῶν τῶν Ρωσιῶν, καὶ τοῦ κόσμου ὅλου. Ἄλλά, λοιπόν, πρὸς α ὕ τ ὸ ν τὸ σκοπὸ ἀκριβῶς, ἡ «Σύμμαχία» ὄχι ὅπως τὴ νοεῖ ὁ Μέττερνιχ, ποὺ δὲν ἀποσκοπεῖ στὴν τάξιν, παρὰ στὴν α ὕ - σ τ ρ ι α κ ῆ σ υ ν τ ῆ ρ ῆ σ η, τὴν τόσο κλονούμενη ὡστόσο, κ' ἐσωτερικὰ τῆς «μωσαικῆς», ποὺ μόνο μὲ τὶς λόγχεις καὶ τὰ δόντια κρατιέται, χωρὶς καὶ γὰ συγκαλλᾶται ὀργανικά! Ἡ «Σύμμαχία»: ἴσα-ἴσα πρὸς θεσμοθέτηση καὶ ὀροθέτηση τῶν ἔθνων καὶ τῶν κυβερνήσεων, ἔτσι ὥστε τὴν τάξιν γ ἄ τ ῆ θ έ λ ο υ ν οἱ λαοί, κ' ἐπειδὴ θ ἄ τ ῆ θ έ λ ο υ ν γὰ μὴν τὴν κλονίζουν, ἐπειδὴ θ ἄ ε ἴ ν α ι δ ἰ κ α ι η καὶ ἀποκρινόμενη σ τ ἄ π ῶ γ μ α τ α γὰ μὴν τὴν ἀνατρέπουν, ὄχι ἐπειδὴ τάχα θ ἄ τ ῆ φοβοῦνται - ποὺ ποτὲ δὲν τὴ φοβοῦνται μέχρι τέλους, καὶ ἀργὰ ἢ γρήγορα τὴν ἀνατινάξουν!..

Ὁ ἀρχαιοθρεμμένος, ὁ κλασικοθρεμμένος, ὁ ἀπὸ γ γ ὡ σ η ὄχι ἄγνοια τῆς Ἱστορίας πολιτικός, θυμόταν βλέπετε τὸν Εἰρήνη! "Ἦξερε πῶς ἡ θάλασσα δὲν ἄλυσοδέεται - οὔτε, ἂν θυμώση, μαστιγώνεται: ἤξερε πῶς ἡ θάλασσα, μὲ νοῦ καὶ φρόνηση ἔμπειρα δι α π λ έ τ α ι! Καὶ τότε μόνο εἶναι κ' ἐνωτικὴ, ὄχι χωριστικὴ, εἶναι φίλη καὶ ὄχι ἐχθρά! Πῶς ἡ θάλασσα κ υ θ ε ρ γ ι έ τ α ι — τὸ ἴδιο κ' οἱ λαοὶ — δ ἐ ν β ἰ ἄ ζ ε τ α ι !..

“Ένας επικίνδυνος διαλεκτικός λοιπόν — ένας που ήξερε λαμπρά τὸ Γοργία (καὶ τὸν Πρωταγόρα) — καὶ πού μὲ νοῦ κοφτερό — μὰ ὄχι μόνο κοφτερό, παρὰ καὶ πλαστοουργό, δημιουργό — μπορούσε ἐμπνευσμένα, μέσα σὲ κάθε δεδομένο σχῆμα, ἀκόμα κι ἂν συνετέθη γιὰ τὴν ἄλφα ἐπιδίωξη, νὰ βάλῃ αὐτὸς καὶ τὴν πλήν ἄλφα!..

Καθῆστε νὰ σκεφτῆτε σὰν πρόβλημα διαλεκτικὸ τὸ μέγα πάθημα τοῦ ὑπερπανούργου Μέντερινιχ ἀπὸ ἴναν φ ὕ σ ε ι ἔ π α ν α σ τ ἄ τ η Ἕλληνα: Νάχη στήσει, νάχη χαλκεύσει τὸν πιὸ μελετημένο μηχανισμό σύνθλιψης τῶν ἐπαναστατημένων, τῶν ἐξανιστάμενων, τῶν ὄποιων ἀποπειρώμενων ποτὲ νὰ ξεσηκωθοῦν κατὰ τοῦ παγκόσμιου Κατεστημένου (κ’ εἰδικώτερα τῆς Εὐρώπης), μὰ νὰ, ἐν ὀνόματι τοῦ αὐτοῦ σκοποῦ — τῆς «ἐγγόμου τάξεως», τοῦ «ἡρέμου βίου», τῆς «ἡρέμα» κατὰ συνέπεια (καὶ «συνέπεια» λ ο γ ι κ ῶ ς ἄ τ ρ ἄ ν τ α χ τ η) «διακυβερνήσεως» τῶν καθηλωμένων — νὰ παίρνῃ τὸ ν Τ σ ἄ ρ ο μαζί του, ὄχι ἄλλον (ὄχι κανένα δευτερότερο τῆς ἄκρατης δεσποτείας), πόσες φορές, καὶ νὰ τοῦ ἀναστρέφῃ τὸ παιγνίδάκι, π ο ι ὅ ς ἐπιτέλους; “Ένας «ἄπατρις», ἐδῶ πού τὰ λάμε, κόμης, ἓνας «εὐγενῆς» χωρὶς δούλους, ἓνας πού δὲν ἔχει τίποτα νὰ χάσῃ ἀπ’ τὴν ἀνατροπὴ τῆς τάξης τοῦ κόσμου, τῆς Εὐρώπης, τῶν Βαλκανίων, τῶν κοινωνιῶν τῶν «καλὰ κρατούντων», καὶ τῶν ἀντιδραστικῶν-συντηρητικῶν κυβερνήσεων, καὶ πού ὅλα τὰ δίνει μάλιστα ὁ ρέμπελος γιὰ νὰ ὑπονομεύσῃ, νὰ ἐκμοχλεύσῃ, νὰ ροκανίσῃ, νὰ φθειρῇ, νὰ βάλῃ μίνες, ν’ ἀνατρέψῃ, ν’ ἀνατινάξῃ τὸ σύμπαν, γιὰ ν’ ἀρπάξῃ μὴ χούφτα γῆς γιὰ λίγους τρελλοὺς καὶ ζυπόλητους τῆς ἐλευθερίας, «πού καλύτερα στὸ κάτω-κάτω ζοῦν καὶ κάτω ἀπ’ τὸ κρεβάτι τοῦ Μεγάλου Ἀσθενοῦς, παρὰ πού πιὸ πειναλέοι καὶ πιὸ ἀσυμμάζευτοι θὰ τραγλοδοτοῦν ἄθλιοι στὰ κατὰδραχὰ τους!.. (Αὐτὴ ἂν ἢ τρομερὴ «θέση» τοῦ Μέντερινιχ, στὸ διαλεκτικὸ παιγνίδι ὅπου διαρκῶς τ’ ἀναποδογύριζε τὰ σχήματα, τὴ διάταξη, τὴν τακτικὴ καὶ τὴ στρατηγικὴ, κλέβοντας πολυμήχανα τὴν παρτίδα, ὅπως μπορούσε, μὲ κάθε μέσο, ὁ ἀπὸ τ’ ὄνειρο τῆς γαλάζιας ἐκείνης θάλασσας τοῦ Ὀδυσσεᾶ Καποδίστριας ἔλκων τὴν ψυχρὴ φλόγα τῆς ἀνημερῆς — κι ἀπὸ μᾶκρος, καὶ σὲ βάθος χιλιετιῶν — Ἄνυποταγῆς!)

“Ὅταν οἱ Κανάρηδες δλόισα τράβαγαν μὲ μιὰ φλόγα στὸ χέρι νὰ κάψουν μιὰν ἀρμάδα, τί βόλτα, τί γύρο τεράστιο ἔκανε, μὲς ἀπὸ τί σκοτάδια καὶ γήματα τοῦ νοῦ, μὲ καμμιὰ φλόγα φανερὴ (ξὸν ἀπ’ τὰ μάτια ἴσως) ὁ τρομερὸς ρεαλιστῆς κόμης, πού ήξερε νὰ φυλακίξῃ τὴ φλόγα στὸ θάλαμο, καὶ νὰ κινῆ τὰ ἔμβολα τῶν ἐχθρικῶν μηχανισμῶν ἄσφαλτα κατὰ κ ε ἷ : κατὰ τὸ ἐλάχιστο, «τρελλὸ» προσωπικὸ του ὄνειρο: μιὰ χούφτα Ἑλλάδα κ’ Ἑλληγες ἔ λ ε ὕ θ ε ρ ο υ ς, στὸ πείσιμα ὄ λ ω ν σ α ς, δυνάστες! Μιὰ χούφτα Ἑλληγες κι ἄλωνάκι-Ἑλλάδα ἔ λ ε ὕ θ ε ρ η, ὄχι ὅπως θαρρεῖτε, σταυρωτῆδες, εὐκολόπνιχτη, σὰν ἀνάφη φλόγα — πού θὰ τὴν ἀνάψουν οἱ «τρελλοί» μου, ἔννοια σας, ὅσο κι ἂν τοὺς «ὀρμηγέψω!» — παρὰ μὲ τὰ γήματα ὅλα καὶ τὰ μυστικά τὰ δίχτια (καὶ τοῦ δικοῦ σας μηχανισμοῦ) σ τ ἄ χ έ ρ ι α μ ο υ, ν αὶ, ν αὶ, μὲ τὰ ἡνία ὅλα τῶν ἀντιθέσεων σας στὴ δούλεψη τῆς «τρέλλας» μας ζεμένα πειθήνια καὶ μαθηματικώτατα προὔπολογισμένα, ὑποταγμένα ἀναπόφευχτα, ἔ τ σ ι π ο ὕ ν ἄ μ ῆ ν π ρ ο λ ἄ β ε τ ε ν ἄ τ ῆ σ θ ῆ σ ε τ ε, φωτοσβέστες!..

Αὐτὸ ἴγαι τὸ πράγματι «ἀνίερο» κύτταρο τοῦ Καποδίστρια. Καὶ τέτοιους, μὲ πόσο «δίκιο» — ἀπ' τῆ «θέση» του — ἀποτροσιάζονται, ἀν φύτρωναν τάχα σὲ κάθε ὑπόδουλο λαό, σὰ δεσπότης τοῦ κόσμου ὁ βασιλιάς τῆς Ἀγγλίας!

Αὐτὸν ὁ Τσάρος — δεσπότης τῆς Εὐρασίας, ὡς τὸ ἀπώτατο κρύσταλλο τοῦ Βερίγγειου καὶ τὰ βόρεια κράσπεδα τῶν Ἱμαλαίων — νὰ πῶς ἀποχαιρετᾶ: Στῆ θέση σας θὰ ἔκαμνα ὅ,τι κάμνετε. Στῆ δική μου κάμνω αὐτὸ ποὺ κάμνω...

Τὰ λόγια αὐτὰ δὲν λέγονται ἀπὸ ἀπλὸν ἡγεμόνα πρὸς τὸν «ἐπ' ἀορίστῳ ἀδεία» ἀναχωροῦντα τετιμημένο ὑπουργό του τῶν Ἐξωτερικῶν, ἀλλὰ πράγματι — καὶ προφανέστατα — ἀπὸ συνείδηση δεσπότη πρὸς ἡγήτη ἀνατροπέων. Γι' αὐτὸ κι ὁ Καποδίστριας, ἀπ' τῆ στιγμὴ ἐκείνη ξέρει πῶς τὸ διαλεκτικὸ παιγνίδι του ὡς «ὑπερφαναριώτη» τῆς Πετρούπολης ἔχει τελειώσει.

Καὶ τότε ἡ δράση του γίνεται ὀλοσκοτεινὴ. Δεδομένα, ἀποδεικτικά, δὲν ὑπάρχουν· μ' ἂν δὲν κινῆ αὐτὸς ὅλα τὰ νήματα, ὅλα τὰ χρήματα τότε πῶς φτάγουν στήν Ἑλλάδα γιὰ ἄλλα βόμβια, κ' ὄχι γιὰ... Μοῦσες, ποὺ τάχα μαζεύονται; Πῶς ὅλα τὰ σπουδαῖα πρόσωπα τῆς Εὐρώπης λαλοῦν συνέχεια γιὰ τῆ μικρῆ «τρελλὴν ὑπόθεση» τῆς ἐλευθερίας «ἐκεῖ κάτω στήν Ἑλλάδα»; Καὶ πῶς ἐπαπειλεῖ ταραχές καὶ περιπλοκὲς στοὺς Ἄγγλους, κ' εὐθὺς ταραχές, φωτιές, περιπλοκὲς παντοῦ ξανάδουν;.. Ποιὸς κινεῖ τὰ νήματα ὅλης τῆς Revolt, ποὺ ἀπολήγει στήν Ἑλληνικὴ Ἐπανάσταση; Τῆς Συντήρησης ξέρουμε ποιὸς τῆς Ἐξανάστασης ὄχι ὁ ἀπὸ χρόνια κατεξοχὴν ἀντίπαλος του; Θάταν τοῦλάχιστον παράδοξο!..

Ἡ Ἑλβετία τοῦ χρωστάει τῆ διάσωση ἀπὸ κατάληψη, τὴν ἀκεραιότητα τοῦ ἐδάφους, τὸ φιλίωμα τῶν καντονίων, τοὺς λαμπροὺς δημοσπονδιακούς της θεομούς: πρὸ τυπα δημοσπονδισμοῦ στὸν κόσμολ.. Εἶναι μιὰ χώρα μικρῆ, ποὺ κατοικοῦν οἱ σκληρότεροι πολεμιστὲς τῶν ἀρχαιότερων εὐρωπαϊκῶν φύλων, στίς νάπες τῆς πολιῆς κεφαλῆς τῆς γηραιότερης ἡπείρου. Καὶ, θαθύτατα πολιτισμένη καὶ προηγμένη αὐτή, τοῦ χρωστάει ὡστόσο τοῦ Καποδίστρια μας ἀνεκπλήρωτη εὐγνωμοσύνη, γιὰτὶ κανένα ὄφελος δὲν εἶχε, ξένος ἐκείνος, νὰ τῆς πορίση τέτοια πρῶτα καὶ στέρεα τοῦ ἀνεξάρτητου καὶ θεσμικὰ ἐλευθερώτατου ἔθνικοῦ της βίου περαιτέρω... Κανένα ὄφελος; Μὰ τί ὄφελος, τί ἀντίδωρο! Αὐτῆ τοῦ ἔκρυψε πάντα τοὺς πιδ ψηλά προσφεύγοντες καὶ πιδ ψηλά ἀτενίζοντες ἐπαναστάτες — ναί, ναί! οἱ παγωμένοι αὐτοὶ Ἑλβετοί! — καὶ πάντα ἔδωκε ἄσυλο στοὺς ἀνυπόταχτους τῆς ἐλευθερίας, μιὰ μικρῆ χώρα τέλετα οὐδέτερη, παράξενη καὶ θαθύτατ' ἀπλή συνάμα, μὲ τὸν ἔθνικὸ της ἥρωα νὰ σημάδευῃ τὸ μῆλο πάνω στὸ κεφάλι τοῦ παιδιοῦ του γιὰ τὴν ἐλευθερία της — αὐτῆ πάντα σημάδευοντας ἕνα μῆλο τόσο δύσκολο: τῆς ἀνεξαρτησίας, τῆς ἀπάθειας καὶ τῆς μὴ συμμετοχῆς μὲ κανέναν τρόπο σ' ὅλα τὰ πάθη τῆς βίας ποὺ συγκλονίζουν γύρω της αἰῶνες τῆ φλεγόμενη Εὐρώπη — αὐτῆ τοῦ ἀντιδιωρίζει τῆ φιλοξενία, ἐνῶ θεβαϊότατα καὶ ξέρει πῶς ἀπὸ κεί, ἀπ' τίς παγωμένες χούφτες τῶν βουνῶν της, κινεῖ ὅλα τὰ νήματα, καὶ

μέ την κάσσα του βαθύπλουτου εὐπατρίδῃ Ἐυνάρδου τῆς δλάνοιχτη ἀπέ-
ναντί του!..

Αὐτός, ὁ «ἰκέτης», κάθεται σ' ἓνα φτωχόσπιτο δυὸ δωματίων — ὁ
πράγματι ἀσκητής, ἄλλοτε ὑπουργὸς τοῦ Ἰσάρου, πού ἄλλοῦ
«πολυτελέστερα», πάρε σέ σκῆτη λιτὴ δυὸ δωματίων; (ἢ μὴ δὲν ἀρκοῦν-
ταν κ' ἐκεῖ στὸ πικρὸ χορτόζουμό του, ἢ μὴν ἄλλαξε τάχα ποτὲ τίς βα-
θύτατα ὀργανικές του συνήθειες, ὁ σοφώτατος κι ἀπέριττος ἄν-
τρας τέτοιας αὐταρκέστατης φυσικῆς εὐγένειας;) — κι ἀντίκρυ του τ'
ἀρχοντικό τοῦ λαμπροῦ Ἐυνάρδου, κ' ἡ κάσσα διάπλατη στῆ διάθεσή
του!..

Ποιοὺς, δηλαδή, ἀπέναντί του, μέ την ἀγκυλιὰ εὐγνώμονη γιὰ τὴν
πατρίδα του διάπλατη;.. Μπορεῖ καί τὸ alter ego του,
ἀπὸ πολλὰ χρόνια πίσω!.. Μύρια νήματα ἐνεργειῶν γιὰ τὴν Ἑλλάδα, ὅσο
εἶναι ὑπουργὸς τοῦ Ἰσάρου, ἔπως κι ἂν τὰ πιάσετε καί τ' ἀκολοθήσετε,
δὲν ὀδηγοῦν σ' αὐτόν, ἀλλὰ στὸν Ἐυνάρδο! Μὰ
πῶς ὁ Ἐυνάρδος θέλει τόσα, κάνει τόσα, ξέρει τόσα, γιὰ μιὰν ὑπόθεση
τόσο «πεινιχρὴ» ἐπιτέλους, σὰν «ἐπέγδυση» ὅποιας κάσσας του;.. Μυστή-
ρια ἡράμματα! "Ὅλα τὰ νήματα τελειώνουν στὸν Ἐυνάρδο, χρόνια μα-
κρά, καθὼς τ' ἀνηφορίζῃς ἀπ' ἕλες τίς «θεόσταλτα πληρούμενες» ἀνάγκ-
ες τῆς κρυφὰ συσπείρωνόμενης Ἑλλάδας — φαίνεται ἡ Πίνδος πράγμα-
τι, καί τὰ ρέστά βουνίσια ἀρθρώματα τῆς θεογύμνιας μας, νάχουν σωστὴ
βουνομάνα τίς χρυσοσάρυφες "Ἀλπεις! — ἀλλὰ κινουῦνται αὐ-
τὰ τὰ νήματα τόσο σωστά, καί μαδιούνται τόσο «εὐστοχα»
οἱ χρυσὲς ἐκείνες παρυφές τῶν παγωμένων "Ἀλπεων — ὅπου ἀκριβῶς,
κι ὅσο ἀκριβῶς χρειάζεται κάθε ἀρθρωση τῆς Ἐτοιμασίας ἐδωκάτω
— ποὺ μὲνο ἀντιμέτερνε μπόρεῖ νὰ τὰ κί-
νη ἔτσι ὅλα σωστά καί συντονισμένα «ὡς διὰ
μαγείας»!..

Ἡ Κέρκυρα, τὸ νησί πού εἶδε τόσους καί τόσα, μὰ ποτὲ δὲν ἔμεινε
ἀξημέρωτη σκλαβιά πάνω τῆς ὀλοκληρωτικῆ — κι αὐτὸ εἶν' ἔξοχη κλή-
ρα, μεγάλη εὐλογία, γιὰ καλλιέργεια, πολιτισμὸ κ' ἐλευθερία —, ἡ Κέρ-
κυρα πού μπόρεσε νὰ μείνῃ ἡμερωμένη — καί νὰ κερδίσῃ πάντα
ἀπ' ὄλους τοὺς πρόσκαιρους καταχτητὲς τῆς τὰ σταθερά τους ἄξια, ὅσα
εἶχαν, λὲς μαγεύοντάς τους νὰ τῆς τὰ δίνουν ἡμέρα καί μέ τῆ θέλησή
τους — ἀπόδωσέ ἡ μάγισσα στῆ μάνα τῆς ὅ,τι ἀπὸ πανάρχαια εἶχε λά-
βει: τὴ γλώσσα τῆς καρδιάς καί τὴν πιὸ φρόνιμη κυριαρ-
χία τοῦ νοῦ πάνω στῆ ζωῇ. τὴν πολιτεία!

Σὰ φτάνῃ ὁ Καποδίστριας ὅμως στὴν Ἑλλάδα τί τοῦ «παραδίνουν»
— πού τοῦ ζητᾶν καί νὰ ὀρκιστῇ «νὰ διαφυλάξῃ» — οἱ λίγοι τῆς ἀγωνι-
στές;.. Ἡ «ἐλεύθερη» γῆ — πού δὲ σαρώνει δηλαδή ὁ Ἰμπραήμ κ' οἱ
Τούρκοι (ἄλλο ποιοὶ ἄλλοι διαρκῶς ρημάζουν καί σαρώνουν ἀλληλο-
κτόνα!) — εἶναι μόνο τὸ Ναύπλιο, ὁ Πόρος, ἡ Αἴγινα, ὁ Ἰσθμὸς — σω-
στὸς ἰσθμὸς! — καί τὰ Μέγαρα, ὡς τὴν Ἐλευσίνα! Δὲν ὑπάρχει Ἀ-
θῆνα — γύρα στὴν Ἀκρόπολη κάνουν ἀμέριμνοι ἀσβέστη τὰ «θεία» μάρ-

μαρα τοῦ «Χρυσοῦ Αἰῶνα» σέ καμίνια οἱ «ἀπόγονοι τοῦ Περικλέους», ξυπόλητοι κ' ἐκβαρβαρωμένοι — οὔτ' Ἀττική, Εὐβοία, Ρούμελη, Ἀκαρνανία!.. Μὰ δὲν ὑπάρχει κἀν Μωριάς! Ὑπάρχει μόνο ἓνα «ἐλεύθερο» ἀλωνάκι, ἀπ' τὸν Ἀργολικό ὡς τὸν Κορινθιακό, καὶ δέκα σχόρπια νησιά ἀπ' ὅλο τὸ «Ἀρχιπέλαγος» — μορ' τί σοῦ εἵμαστε! μιὰ σταγὶνὰ, καὶ τὴ βαπτίζουμε πλουσιοπάροχα, μὲ μεγαλόπρεπο ὄνομα ὑπερωκεανού: Ἀρχιπέλαγος! (τι μασκαράδες! τί εὐφάνταστοι γιὰ τὴν ἀρξομενίαν, ἀφοῦ ἡ συνθήκη τῆς ὑπαρξῆς μας, ἡ ἀληθινή, δὲ μᾶς προικίζει μὲ τίποτα τὸ σοβαρὰ βίωσιμο!) — στὸ ἔλεος τῶν κουρσάρων, τῶν Τούρκων καὶ τῶν Αἰγυπτίων!..

Ἡ Ἐπανάσταση, ἡ «μεγάλη» Ἑλληνική Ἐπανάσταση, ἔχει βαστάξει ἑφτά μαρτυρικά χρόνια, ἔχει χύσει ποταμούς αἱμάτων, καὶ τώρα ξεψυχάει... Δέ ν εἶν' ἀλήθεια πῶς «μόνο ἀπ' τὴς διχονοίης μας» ἀλήθεια εἶναι περσότερο πῶς ἀπ' τὴ φτώχεια μας — τὴν κάθε λογῆς — κι ἀπ' τὸ πού δὲ μᾶς θέλουν τὴν ἐλευτεριά — δὲ μᾶς τὴν ἤθελε ποτὲ κανεὶς, μὴν πλανιέστε, μὴ βαυκαλιζέστε! — οὔτ' οἱ Ἄγγλοι, οὔτ' οἱ Γάλλοι — μὲς στὴ γαλλικὴ πρεσβεΐα σχεδιάζονταν ἡ δολοφονία τοῦ Καποδίστρια, τί σᾶς τὸ κρύβουνε; — οὔτ' οἱ Ρῶσοι — πού μᾶς στερονοπρόδωσαν τόσες φορές, κι ἀμετανόητοι ἐμεῖς, ἀπὸ χαζοὸ ὀρθοδοξία (πῶς ἔχουν, τάχα, κάποια σχέση μ' ὅσους πρωτοβάφτιζαν οἱ Βυζαντινοὶ μᾶς στὰ παγωμένα τους ποτάμια κεῖ ψηλά!) — κι οὔτε δὰ οἱ Αὐστριακοὶ, χειρότεροι κι ἀπὸ τοὺς Τούρκους, μήτε κανεὶς, κανεὶς, καμμιά ἐθνικὴ πολιτικὴ «ἰσχυροῦ» δὲ μᾶς θέλησε ποτὲ τὴν ἐλευτεριά, καὶ κανεὶς πράγματι δὲ μᾶς ἀσφάλισε — καθὼς ἰσχυρίζονται οἱ φεῦτες — πρὶν μᾶς τὰ ξαναπαρᾶξῃ ὁ Τούρκος κι ὁ Ἰμπραήμ τὰ λίγα μέτρα γῆς πού προλαδαίναμε μὲ τόσο αἷμα νὰ μισολευτερώνομε, παρὰ κοίταζαν ὅλοι, παραξενεμμένοι καὶ ὑπολογίζοντες, τό... «ἀξιοπερίεργο φαινόμενό» μας: λαὸς μιὰ φύσχα, νὰ τὰ βάζῃ μὲ τὴν ἀσιατικὴν αὐτοκρατορία πούφταν' ὡς τὴν Βιέννη καὶ τὴν ἔτρεμ' ὅλη ἡ Εὐρώπη κ' ἡ Ρωσία, παρὰ καὶ πού Μεγάλος Ἀσθενής!.. (Τί Ἀσθενής; Κακὰ ἔν' τὰ φέμματα! Φοβερὸς Ἀσθενής, ἀθάνατος μοθόρος! Ἀκόμα κακὸ φόφο δὲν ἔχει μήτ' ἡ σκορπιουρά του, τ' ἀπολειφάδι!..)

Κ' ἔτσι, δταν καὶ τὸ στερνό μας βόλι ἔχῃ σωθῆ, καὶ δὲ μᾶς μένη ἄλλο ἀπὸ ἄνα σπάνιο πρόσωπο νὰ ρίξουμε στὴ μάχη — αὐτὸ τὸ πρόσωπο, τὸν Καποδίστρια, πού μόνος στάθηκε ἄξιος ν' ἀντικρύσῃ τόσα χρόνια ἓνα Μέττερνιχ, κ' ἓνα σωρὸ ἡγεμόνες μισητῆς ἐλευθερίας τῶν λαῶν, μέσα στὴν πιὸ ἀποφασιστικὴν συμμαχίαν τους κατὰ τῶν συνειδήσεων καὶ τοῦ πνεύματος ἀνταρσίας, κατὰ τῶν ἀτόμων καὶ τῶν ψυχῶν, τῶν φιλελεύθερων ἐθνικῶν ομάδων καὶ συνόλων — δταν αὐτὸς φτάνῃ ἐδῶ λοιπόν, καὶ γυρεῦῃ τίς πρῶτες ἀναφορῆς καὶ κατατοπίσεις γιὰ τὸ τί θρίσκει, τί τοῦ «παραδίου» τάχα, μὲ ποιὰ «δεδομένα» θ' ἀρχίσῃ στοῦ Κρανίου τὸν Τόπο τοῦ σταυροῦ του καὶ τοῦ δικοῦ μας τοῦ σταυροῦ τ' ἀνασῆκωμα ὡς τὴ σερνή πνοή — «καὶ τὴν ἀνάσταση», λὲν οἱ πιστοί, «καὶ τὴν ἀνάσταση» οἱ αἰσιδόξοι! — νὰ τί ἀκούει φριχτά:

Ὁ ὑπουργὸς τῶν Οἰκονομικῶν:

— Δὲν ὑπάρχει δημόσιο ταμεῖο!.. Προεξοφλήσαμε καὶ τὴν δεκάτη ἀπὸ

τά νησιά, καί δέν ἔχουμε νά πληρώσουμε οὔτε τίς ἐπισκευές στοῦ σπίτι πού θά μείνετε!.. Τὸ διώρθωσαν μαστόροι καὶ καρφάδες ἀπλήρωτοι, βερρεσέ!.. Τοὺς τὰ χρωστᾶμε!..

Ὁ ὑπουργὸς τῶν Στρατιωτικῶν:

— Τὸ κράτος εἶν' αὐτὸ πού βλέπετε! Νά, ὡς τὰ Μέγαρα ἀπέναντι, Σαλαμίνα, Ἴσθμός καὶ Ναύπλιο!.. Μιά λεκανίτσα ὄλη-ὄλη, μὲ ρέπια γύρα κ' εὐκολόσθηστους ἀφρούς... Στὸ πέλαγο κουρσάροι, στήν Ἑλλάδα Τούρκοι, στὸ Μωριά ὁ Μπραϊμης...

Κι ὁ ὑπουργὸς τῆς Δικαιοσύνης:

— Δέν ὑπάρχουν δικαστήρια, δέν ὑπάρχουν οὔτε νόμοι... Ὁ «Ἀρμενόπουλος» μόνο... Καὶ πολὺς εἶναι!

— Δουλέψτε μὲ τὸν «Ἀρμενόπουλο!» Δέν ἔχει τόση σημασία μὲ τί. Μὲ κ ἄ τ ι ! Τὸ προχειρότερο, πού νά τὸ γνωρίζουν ὄλοι... Οἰοσθήποτε κώδιξ κ ο ι ν δ ς συνιστᾷ δίκαιον!..

Κι ὁ ὑπουργὸς τῆς Παιδείας:

— Δέν ὑπάρχουν σχολεῖα, δάσκαλοι, βιβλία, μέσα!..

(Ἐγὼ ὁ π ἄ ρ χ ο υ ν τάχα ἐ π α ρ κ ῆ, καὶ μετὰ ἐνάμισυ αἰῶνα «ἐλεύθερου» καὶ «πολιτισμένου» ἕλληνας βίου μας;.. Σωπάτε! Θά τὸ πιστέψουμε καὶ δὲ θά πιστεύουμε τὰ μάτια μας, οὔτε τὴν τύφλα μας!)

Καὶ πάλι ὁ ὑπουργὸς τῶν Στρατιωτικῶν:

— Δέν ὑπάρχει οὔτε στρατός!

Καὶ τῶν Ναυτικῶν:

— Οὔτε στόλος!.. Δυὸ καράβια ἔχει τὸ κράτος, δίχως τόπια καὶ δαῦτα, μπαρούτια, τσοῦρμα - τίποτες!.. Μήδε γιὰ μπουρλότα!..

Δηλαδή ἡ ἰ τοῦ «παράδινε» τοῦ κόμη Καποδίστρια — τοῦ κερκυραίου, τοῦ πολιτισμένου, τοῦ διάσημου, τοῦ τρομεροῦ ἀνταγωνιστῆ τῆς Ἱερῆς Συμμαχίας — τ ἰ τοῦ «παράδινε» ἢ Ἑλλάδα, μ' ὅσα κορμιά κι ἀνθυσίασε ἢ ἔρμη, γιὰ νά τῆς στρώσῃ ζωή;.. Τ ἰ νά στρώσῃ, π ὡ ς νά στήσῃ, π ὡ ς ἐθνικὴ ζωή, χωρὶς λεφτά, χωρὶς ὄπλα, χωρὶς σχολεῖα, χωρὶς κορμιά κ' ἀν καὶ καρδιές μονιασμένες;..

Ἐλάτε τώρα, μὴν εἴμασθ' ἀκαρδοὶ καὶ γυρεύουμε τῆς Ἑλλάδος τῆς δύστυχης νά μολογήσῃ τί θ ἔ ν τοῦ «παράδωσε», τί μ η δ ἔ ν τοῦ «παράδωσε», τοῦ δολοφονημένου ἀπ' τὸ μηδέν τῆς, γιὰ νά τῆς στήσῃ τὸ ἀπαντο!.. Τ ὁ ἀ π α ν τ ο, μ' ἀκοῦτε; Τοῦ «παράδινονταν» ἄλωνάκι δέκα τσιγαριῶν δρόμου, ὄλο κι ὄλο, ἀπὸ Ταίναρο κατσαβράχο ἴσαμε.. - οὐ! νά μὴν ποῦμε κ' ἴσαμε π ὅ σ ο λ ἰ γ ο ! Τ ἰ νά τοὺς κάνω, θάλεγε κάποιος, καὶ τοὺς Κολοκοτρώνηδες αὐτούς, καὶ τοὺς Μιαούληδες πού καίγανε τὸ στόλο, καὶ τοὺς Δημητριοὺς Ἰψηλάντηδες, τοὺς τόσο τίμιους μὰ στενοῦς.. - ὄ λ ο υ ς, τί νά τοὺς κάνω, θάλεγ' ἢ πιὸ σκληρῆ συνείδηση τοῦ Ἑθνους, πού τ' ἀφηκάν ὄλα ἐδῶ καμμένα, τόσοδα ἄλωνάκι; Ἑλλάδα ἦταν αὐτῆ; γιὰ στίγμα (μ' ὄλες τίς σημασίες) στὸ χάρτη - π ο ι ὁ χάρτη; Μήδε τὸ ἴδιο τῆς τὸ βουνίσιο κορμὶ δὲ σημειώνεται, στοὺς πιὸ τέλειους χάρτες τοῦ Ἄγγλου, κείνον τὸν καιρὸ τὸν ἄγριο!

Ὅμως αὐτός, δέν πέρσεψε ἢ ἀνάσα του γιὰ ὄλη, ἅμα τῆ μισῆ μᾶς τὴν ἀφηκε! Καὶ μὲ τί δόντια, τί ἀγωνία τὴν ἄρπαξε, γιὰ νά μᾶς τὴν ἀφήσῃ!

Μέ τί ραδιουργία και δολοπλοκία κι άπατεωνία κι ώμδ ξεγέλασμα και έτσιθέλω, έναντι δυνάμεων κυνικών - τί Γαλλίας, τί Άγγλίας, πούστρεφε τά κανόνια της και τίς μπομπάρδες της, κ' έστελγε ώμότατα τελεσίγραφα και παράγγελε: Άπό τή Ρούμελη και τήν Άκαρνανία, ποτάμι αίμα κι άν χύσατε, γ' άποσυρθήτε άμέσως!..

Και ποι οί τόν σκότωσαν δηλαδή; Πού θρήκαν τδ ξερισμα, γά τόν σκοτώσουςε σάν τδ σκυλί, οί πειραγμένοι άρχοντες Μαυρομιχαλείς;.. Ό τύραννος δέν ήταν άπό πίσω; Ό γέος τύραννος: ή κοσμοκράτειρα δεσποτική Άγγλία, κ' ή ώμότερη άυτοκρατορική Γαλλία, μέ τούς χαφιέδες και τούς πράκτορες έδω, τούς φαρισάιους και τούς πούλημένους και τούς νέους προσκυνημένους;..

Και μόνο Έλλάδα έσωσε μολαταύτα και τήν έκανε; Μόνο Έλλάδα;..

Βρέ, άνθρωπινή τήν έκανε, άχι ζουγκλα πού τήν «παράλαβε», στήν πατούσα τής Εύρώπης, τής έτερόφωτης άπό δαύτην, τήν άλλοτε!..

Και λεφτά θρήκε, και στρατό έστρωσε, και σχολειά φύτρε, και θεσμούς θεμέλιωσε — και στρατιώτες έκανε στοιχειωδώς τούς κουρελήδες, και στρατηγούς (μέ κάποια ντροπή πότε-πότε) τούς καταχραστές τών σιτηρεσιών, κ' έλληνες ξαναβάφτισε τούς προσκυνημένους — κ' ύπόμνε, ύπόμνε, άνέχονταν τόν έσχατο παλιοπροδότη, γά τού παζαρεύη τδ κάθαρμα άπ' τδ Μακρυνόρος: άν θά τήν προδώση ξανά τήν Έλλάδα ή άν θά τήν «ύπηρετήση» πιά, πού τόσες φορές τήν είχε προδομένη! — και γά κλέβουν και γά λήη «δέν πρέπει», και γά κουρσεύουν και γά λήη «ή Έλλάδα συγχωρεί», και στο μεταξύ γά πίνη ένα λαχανόζουμο μονάχα ο ίδιος, και γά ύποδεικνύη πώς δέν πρέπει τά καλά φορέματα και τά βαριά μαλάματα στους χτές κουρελήδες καπετανούς και στις χτές κουρελούδες καπετάνισσες...

Ποιόν δολοφόνησε αυτό τδ "Εθνος;

Τόν πιό πανούργο του πολεμιστή μέσ στη φωλιά τών λύκων τής "Ιερής Συμμαχίας! Τόν πιό "Οδυσσέα του, όταν μόνο "Οδυσσέας ήτανε δυατάς - "Αχιλλέας δέν ήταν!

Ποιόν δολοφόνησε τδ "Εθνος;

Τόν πιό περήφανο άρχοντα πολεμιστή του, πού σάν τελειώνη ο ρόλος τού "Οδυσσέα, τά πετάει άδίσταχτα έλα στα μούτρα τού Τσάρου πασών τών Ρωσιών, και τά ρουχα τά χρυσά, και τ' άξιώματα, και τίς θέσεις τίς λαμπρές, τίς πανίσχυρες, και φεύγει, πάει άρχιστράτηγος τού Δούρειου "Ιππου, τού άπανταχού Φιλελληνισμού, και μαστορεύει τίς ντουγιές του άτσάλινες, και τόν κάνει χρυσότοκο Δούρειο "Ιππο, τόν κάνει τρομερή λαλιά, τρομερή πίεση στις συνειδήσεις δλων: σέ βουλές, σέ βήματα, σέ τύπο και λογοτεχνία και ποίηση μεγάλη τής Εύρώπης, τής πιό προωθημένης και καλλιεργημένης, λαλιά-ρομφαία διεκδικούσα έλευθερία γιά τήν Έλλάδα, πού δέν τήν εύρισκαν ούτε στο χάρτη οί χαιρέκακοι έχθροί της κ' έλεγαν: πού 'ν' την; πού 'ν' την; πού είν' οί σκιές, τά φαντάσματα τού έπαναστάτη κώμη;..

Κι όταν τούς ανάγκασε όλους να τὸν φέρουν κυβερνήτη ἐδῶ — κι ἄς ἤξεραν πῶς φέρνουνε τὸ δυναμίτη στ' ἀντιελεύθερα σχέδιά τους, ὄχι τὸ δούλο τὸν πειθήνιο! — μὴ σᾶς νοιάξη μὲς ἀπὸ τί δολιχοδρομίες, μὴ ρωτᾶτε, μὴ μάθετε, μὴ σᾶς τὸ διδάξουνε ποτέ τὰ ντροπιάρικα σχολεῖά μας μὲς ἀπὸ τί συστροφές, τί πανουργίες ἔναντι τῶν συνθλιπτικὰ πιεζουσῶν δυνάμεων, κατὰφερ' ὁ τίγρης, ὁ ἀδούλωτος, καὶ τοὺς Γάλλους νὰ ἐκμεταλλευτῆ, καὶ τοὺς Ἄγγλους ν' ἀντιτάξῃ στοὺς «πανέξυπνους» Γάλλους, καὶ τοὺς Ρώσους νὰ ἐμπλέξῃ σὰ βουβάλια καὶ νὰ καταφέρῃ οἰστρογηλατῶνας κατὰ τῆς Πύλης — δούλεψαν τότε ὅ λ ε ς οἱ μίνες π' ἀπὸ χρόνια εἶχε φυτέψει ὁ σατανᾶς — κ' ἐξερράγη ὁ Ρωσοτουρκικός!..

Μὴ ρωτᾶτε, ἀφοῦ φοβάστε τὴν ἀλήθεια τὴ διεξοδικὴ τῆς πιὸ πικρῆς παράδοσης, ἀλλὰ κρατῆστε τοῦλάχιστο μόνο τοῦτο: Πῶς, στὸ πείσμα ὄλων, ὁ κυβερνήτης ἔκανε κ' Ἑλλάδα τὸ ἄλωνάκι, κ' ἐ λ ε ὑ θ ε ρ η Ἑλλάδα, κὶ ἀ ν θ ρ ῶ π ι ν η στοιχειωδῶς Ἑλλάδα, πρώτη φορά μὲ δικὰ της ἔσοδα, πρώτη φορά μὲ δικὰ της φώτιση, πρώτη φορά μὲ δικὰ της τίμια πολιτεία - π ρ ῶ τ η φ ο ρ ᾶ, κὶ ἀκοῦστε με, κὶ ἀφήστε τοὺς παλιούς ἐκείνους, τοὺς Ἀρχαίους μας!.. (Δὲν εἶναι «μᾶς», δὲν ὑπάρχει «μᾶς» κανένα πού νὰ μᾶς σώζῃ!.. Ἐμεῖς τ ὅ τ ε πρωταρχίσουμε, μὲ τὸν Καποδίστρια πρῶτο κυβερνήτη μας, πρώτη πολιτεία πολιτισμένων - καὶ χωνέψτε τί μᾶς δώρισε, π ο ι ὅ ν δ ο λ ο φ ο ν ο ὤ μ ε ἀ κ ὀ μ α μὲ τὴν ἄδικη «κρίση» μας!..)

Α ὕ τ ὄ ν νὰ μὴ σκοτώσουν;

Α ὕ τ ὄ ν νὰ μὴ λερώνουν;

Ἄμ ἂν τέτοιους δὲ σκοτώναμε, δὲ λερώναμε στὴν κακοριζικία μας, πῶς ἀλλιῶς θὰ φυλάγαμε τὴν κόλασή μας;

Μὰ θὰ στρώσῃ κάποτε αὐτὸς ὁ Τόπος! Μὴν κοιτᾶτε πού ἢ συνειδησθῆ του τὰ λέει σκληρὰ... Μάλιστα νὰ χαίρεστε πού τὰ λέει σκληρὰ καὶ σκοτεινὰ ἢ πιὸ ὑπεύθυνη συνειδησθῆ του... Θάρθουν φωτεινὰ καὶ καρπερά, σὰν τὸ ὄγι μπῆ βαθιὰ καὶ βοτανίσῃ τὸν ἀξύπνητο τόπο, ἀνεβάζοντας πάνω τ' ἄβλαβα χῶματα...

Τότε θ' ἀρχινᾶν, σᾶς θεβαιώνω, ἀπ' τὸν Καποδίστρια.

Κὶ ἀπὸ κάτι σὰν κὶ αὐτὰ τὰ «σκληρὰ» τῶν πιὸ φιλότιμων.

ΑΠΟ ΤΑ ΕΝΑΡΙΘΜΑ ΤΟΥ ΗΡΑΚΛΗ ΑΠΟΣΤΟΛΙΔΗ : 263

Τὰ φοιχτότερα ἐγκλήματα γίναν ὑπὲρ τοῦ Θεοῦ κ' ὑπηρέτησαν τὸ Διάβολο, ὑπὲρ τοῦ Δικαίου κ' ὑπηρέτησαν τὸ Ἄδικο, χάριν τῆς «γλυκωτάτης» Ἐλευθερίας, τοῦ ὑπάτου Καλοῦ, κ' ὑπηρέτησαν τὴν πικρότερη Δουλεία, τὸ ὕπατο Κακό!.. Ἀἴριο, θὰ γίνουν ὑπὲρ τῆς Ἀνθρωπότητος, καὶ θὰ ἐξαφανίσουν καὶ τὰ τελευταῖα ἴχνη ἀνθρωπιᾶς μεθαῖριο, χάριν τῆς Μεγαλειοτάτης Ἐπιστήμης καὶ θ' ἀπανθρωπέψουν καὶ τοὺς ρέστους ἐγκεφάλους ἀντιμεθαῖριο.. - δὲν ἔχει ἀντιμεθαῖριο!

ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΚΑΝΕΛΛΟΠΟΥΛΟΣ

Ὁ μοναδικὸς «Δύτης - Ἀνθολόγος»
φίλος μου Ἡρακλῆς Ἀποστολίδης

Κάποτε, ὁ Verhaeren — μᾶς τὸ διηγεῖται ὁ André Gide — εἶπε, ὅτι δὲν τὸν ἐνδιέφερε πιά παρά μόνον ὅ,τι ἔγραφε ὁ ἴδιος. Καὶ δὲν ἦταν, ὅταν τὸ εἶπε, παρὰ σαρανταεννιά ἐτῶν.

Ὁ βέλγος ποιητὴς ὠμολόγησε τὴν ἀδυναμία του, μὲ χαμηλὴ φωνὴ στὸ ἀφτί τοῦ Maeterlinck, καὶ τὴν ἄλλη μέρα διαφήμισε ὁ ἴδιος, μπροστὰ σὲ κάμποσους ἄλλους, τὴν χαμηλόφωνη ὁμολογία του, καθὼς καὶ τὴν ἀπάντηση τοῦ συμπατριώτη καὶ συναδέλφου του. Ὑπάρχουν, φοβάμαι, πολλοὶ συγγραφεῖς, ποὺ ἔχουν τὴν ἴδια ἀδυναμία, χωρὶς νὰ τὴν ὁμολογοῦν. Ἀγνοοῦν, ὕστερ' ἀπὸ ὠρισμένη ἡλικία, τί γράφουν γύρω τους οἱ ἄλλοι ὁμοτέχνοί τους, ἰδιαίτερα οἱ νεώτεροι. Δὲ διαδίδουν οὔτε τὰ βιβλία τῶν φίλων τους. Ἄν ἀποφασίσουν νὰ διαβάσουν κάτι ποὺ δὲν τόγραψαν οἱ ἴδιοι, προτιμοῦν νὰ πάρουν στὰ χέρια τους ἕνα βιβλίον πολὺ παλαιότερων καιρῶν ἢ ν' ἀνοίξουν μιὰν ἐφημερίδα, παρὰ νὰ ρίξουν τὴ ματιά τους σὲ ὅ,τι μποροῦσε νὰ θέσῃ σὲ κίνδυνον τὴ δική τους μοναδικότητα στὸ χρόνο καὶ στὸν τόπο, ἕπου τοὺς ἀρέσει νὰ πιστεύουν πὼς εἶναι μοναδικοί.

Ὁ Ἡρακλῆς Ἀποστολίδης ἦταν τὸ ἄκρως ἀντίθετο τοῦ εἴδους αὐτοῦ τῶν συγγραφέων. Ἦταν ὁ μέγας ἀναγνώστης — ὁ μέγας φίλος — ὄλων τῶν ἄλλων ποὺ ἔγραψαν γύρω του ποιήματα ἢ ἀφηγηματικὸ πεζὸ λόγον. Ἰκανὸς ὁ ἴδιος νὰ γράφῃ τὴν ἑλληνικὴ γλῶσσα, ὅπως οἱ καλύτεροι τοῦ καιροῦ του, ἔχοντας τὸ χάρισμα νὰ λέῃ — «μὲ τὸ χαρακτῆρα τοῦ ὑστάτου λόγου», ὅπως δείχνουν οἱ ἀφορισμοὶ τῶν τελευταίων του χρόνων — ὅσα δὲ θὰ μπορούσαν νὰ ποῦν ἄλλοι, προτίμησε νὰ παραμερίσῃ τὸν ἑαυτὸ του καὶ νὰ ἀφιερῶσθαι τὰ περισσότερα χρόνια τῆς ζωῆς του σ' ἕνα ἔργον ποὺ δείχνει τὴ θαυμάσια ἀνιδιοτέλεια τοῦ πνεύματός του. Προτίμησε νὰ σὴσῃ ὅσα ἔγραψαν στὴ νεοελληνικὴ γλῶσσα, ἰδιαίτερα σὲ ποιητικὸν λόγον, οἱ ἄλλοι.

Ποτὲ τὸ ἔργον τοῦ ἀνθολόγου δὲν ἦταν τόσο κρίσιμον, τόσο σωτήριο, ὅσο εἶναι στὸν αἰῶνα μας. Στὸ 1883, ὁ Nietzsche ἔβαλε στὰ χεῖλη τοῦ Ζαρατούστρα τις φοβερὰς ῥήσεις: «Ἀκόμα ἑκατὸ χρόνια ἀναγνώστες, καὶ τὸ ἴδιον τὸ πνεῦμα θὰ θρωμίσῃ. Τὸ ὅτι ἐπιτρέπεται στὸν καθένα νὰ μάθῃ νὰ διαβάσῃ, αὐτὸ χαλαίει μὲ τὸν καιρὸ ὄχι μόνον τὸ γράψιμον, ἀλλὰ καὶ τὸ σκέπτεσθαι. Ἄλλοτε, τὸ πνεῦμα ἦταν Θεός, ὕστερα ἔγινε Ἀνθρωπος, καὶ τώρα καταστάνει νὰ γίνεταί Ὁχλός.» Θὰ τροποποιήσω τὸ νόημα τῶν ῥήσεων αὐτῶν τοῦ Ζαρατούστρα. Ἡ προφητεία του βῆκε ἀληθινή, ἀλλὰ μὲ τὸ ἀκόλουθον ἀπλὸ νόημα: Γράφονται καὶ τυπώνονται τόσα πολλὰ, καὶ ἀπὸ τόσο πολλούς, στὸν αἰῶνα μας, ποὺ εἶναι ἀδύνατον νὰ σωθοῦν, ἀκόμα καὶ ὅσα ἀξίζει νὰ σωθοῦν, δίχως ἕνα σωτήρα: τὸν ἀνθολόγον.

... Ἀ λ λ ἄ π ο ι ὶ γ . ἀνθολόγον;

Θὰ σταθῶ μόνο στὴν ποίηση. Ὁ Ἑρακλῆς Ἀποστολίδης ἀνάθεσε στὸν ἑαυτό του ὡς ἀνθολόγο — καὶ μεταβίβασε στὸ γιό του, τὸν Ρένο, ἀφοῦ ὅμως τοῦ ἀνοίξε τὸ δρόμο — μιὰν ἀποστολή, ποὺ ἀμφιβάλλω ἂν τὴν ἔχουν συλλάβει καὶ πραγματοποιήσει ἄλλοι (σὲ ὅποια χώρα ἢ γλῶσσα) στὴν ἴδια ἔκταση, μὲ τὸ ἴδιο ἦθος, στὸ ἴδιο βάθος. Μὲ τὴν πιὸ γενναία ἀμεροληψία, μὲ μιὰν ἀντικειμενικότητα ποὺ εἰς τὴν ἐποχὴ μας — ἐποχὴ πνευματικῶν φατριῶν, σχεδὸν συνωμοτικὰ ὀργανωμένων — τὴν ἔχουν διαφυλάξει μέσα τους ἐλάχιστοι, στάθηκε μπροστὰ στὴ νεοελληνικὴ ποίηση (στὴν ποίηση, ποὺ ξεκινᾷ ἀπὸ τοὺς παλαιότερους καὶ φθάνει ὡς τοὺς πρὸ νῦν καὶ τοὺς πρὸ πρωτοποριακοὺς) μὲ τὸ δῆος τοῦ ἐφηβου, ποὺ θέλει ν' ἀγαπήσῃ καὶ νὰ θαυμάσῃ, καὶ μὲ τὸ χαμόγελο, ταυτόχρονα, τοῦ σοφοῦ ἀναγνώστη, ποὺ ζητάει ν' ἀνακαλύψῃ ὅ,τι δὲν ἀνακάλυψαν ἄλλοι. Ἔγινε δ ὕ τ η ς καὶ ἐ ξ ε ρ ε υ ν η τ ῆ ς. Διάλεξε — τὸ ἴδιο κάνει καὶ ὁ Ρένος, ἀφοῦ ὅμως τοῦ ἔδειξε ὁ Πατέρας τὸ δρόμο — ὄχι μόνον ὀλόκληρα ποιήματα ἢ μεγάλα καὶ κάπως ἀκέραια ἀποσπάσματα ποιημάτων, ἀλλὰ καὶ δύο - τρεῖς στίχους ἢ καὶ μόνο τρεῖς λέξεις, ποὺ ἔπρεπε νὰ σωθοῦν μέσα τὴν Κιβωτὸ ἀπὸ τὸν Κατακλυσμὸ τοῦ ἔντυπου χάρτου τοῦ καιροῦ μας καὶ τῶν ἐρχόμενων καιρῶν. Ναί, ὁ Ἑρακλῆς ἔγινε Δύτης, γιὰ νὰ θρῆ καὶ νὰ σώσῃ τίς λέξεις αὐτῆς — τίς τρεῖς ἢ τριαντατρεῖς — τίς ἱκανῆς νὰ κάμουν ἕνα ποιητὴ, ἕνα στοχαστὴ ποὺ θὰ καταποντιζόταν, νὰ ἐπιζήσῃ, νάναί αὐ-ριο, μεθαύριο, σ' ἕκατὸ ἢ χίλια χρόνια, ὅ,τι εἶναι γιὰ μᾶς π.χ. ὁ Ἀλκαῖος, ὁ λυρικὸς ποιητῆς, ἢ ἀκόμα καὶ ὁ φιλόσοφος Ἑράκλειτος.

Τὸν ἔξοχο αὐτὸ Δύτη, τὸν Ἑρακλῆ Ἀποστολίδη, πρωτογνώρισα στὸ 1928. Μὲ περνοῦσε ἐννιά χρόνια. Ἦταν, τότε, τριανταπέντε ἐτῶν. Τὸν εἶδα, γιὰ τελευταία φορά, στὸ 1966. Ξευχτήσαμε, συζητώντας, σὰ νάμαστε νέοι. Ἡ καταπληκτικὴ πνευματικὴ ζωντάνια, ποὺ ἐχαρκτηρίζε πάντοτε τὸν ἀγαπητὸ παλαιό μου φίλο, δὲν εἶχε διόλου ἐπηρεασθῆ ἀπὸ τὴν κλονισμένη ὑγεία του. Τὸ ἀργὸ πλησίασμα τοῦ τέλους ἔκαμε τὴ βραδιά ἐκείνη — τὴ νύχτα ἐκείνη — νάχη κάτι τὸ ἱερό.

ΕΝΑΣ ΠΡΟΦΗΤΙΚΟΣ ΕΦΙΑΛΤΗΣ ΤΟΥ ΗΡΑΚΛΗ ΑΠΟΣΤΟΛΙΔΗ
ΙΔΩΜΕΝΟΣ ΝΥΧΤΑ ΝΟΕΒΡΗ '66 ΚΑΙ ΓΡΑΜΜΕΝΟΣ ΤΟ ΧΑΡΑΜΜΑ

... Τὸ κότερο ἀ-ρόδο κ' οἱ καλεσμένοι τύφλα!.. Τ' ὄργιο
στὴν ἀκμὴ του!.. Καὶ ξάφνου μιὰ ριπὴ πολυβόλου πᾶν'
ἀπ' τὰ κεφάλια μᾶς, δυὸ πιθαμῆς πᾶν' ἀπ' τοῦ Θεω-
ράκη!.. Κερῶσαμε!.. Καὶ τὸ πολυβόλο νὰ δουλεύῃ μο-
νο του, στημένο σὲ στρίποδο, κ' ἕνας θεόρατος κουρ-
σάρος νὰ προχωρᾷ ἀργὰ ἀπ' τὴν κουπαστή, νὰ μᾶς
πλησιάζῃ καὶ νὰ μᾶς πετᾷ στὴ θάλασσα!

.. Ὄταν ἐγύρισα μὲ τὴν «ἠλεκτράκατο» τοῦ λιμενοφυ-
λακίου, ὁ Θεωράκης κρεμιόταν στὸ ἄρμπουρο, καὶ τὸ
πικὰπ ἐρῶζονταν τὸ "Ἀξίον ἔστι τοῦ Ἐλύτη!..

ΗΡΑΚΛΗΣ ΑΠΟΣΤΟΛΙΔΗΣ

4 ἄντι -

ΑΝΤΙ-ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΕΥΤΙΣΜΟΣ: Ἡ ἐναντία τοῦ κοινοβουλευτισμοῦ δοξασία, ὡς ἀπαμβλύνοντος μὲν τὴν δξύτητα τῆς πάλης τῶν τάξεων, κατὰ τοὺς συνδικαλιστάς, ἐκχώρησιν δὲ σημαίνοντος ἢ ὀπωσθήποτε ἐξασθένησιν ἐξουσίας συνεπαγομένου, κατὰ τοὺς δικτατορικούς. Τρίτην τινὰ μορφήν ἀντικοινοβουλευτισμοῦ ἐμφανίζει ὁ «ἀτομικισμὸς-ἀναρχισμὸς», θίγων αὐτὴν τὴν βασικὴν ἀρχὴν τῆς ἀντιπροσωπεύσεως, διὰ τῆς διακηρύξεως ὅτι: «Οὐδεὶς ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ ἀντιπροσωπεύῃ ἄλλον ἐκτὸς τοῦ ἑαυτοῦ του, καὶ ἂν ὁ ἄλλος τὸ θέλῃ.»

ΑΝΤΙ-ΜΙΑΙΤΑΡΙΣΜΟΣ: Ἐκ τοῦ γαλλικοῦ antimilitarisme ἢ κατὰ τοῦ милитаризм, τῆς στρατοκρατίας ἀντιδοξία ἢ ἀντιστρατοκρατικὴ τάσις. Γεννᾶται εἴτε ἐξ ἀντιδράσεως πρὸς ὑπέρμετρον χρῆσιν στρατιωτικῆς βίας, παρατεταμένην καὶ κακοποιὸν ἀνάμειξιν στρατιωτικῶν εἰς ἀλλότρια, ἐξαντλητικὴν ἐθνικιστικὴν μεγαλοπραγμοσύνην, ἀριστοκρατικοποίησιν τοῦ σώματος τῶν ἀξιοματικῶν κ.λ., εἴτε ἐκ θαθέος εἰρηνευτικοῦ πνεύματος — ὡς εἰς τοὺς πρώτους χριστιανούς — εἴτε ἐξ ἀντικρατικοῦ καὶ ἀντιπατριωτικοῦ τοιοῦτου, δεδομένου ὅτι «οἱ στρατοὶ εἶναι τὰ στηρίγματα τῶν κρατῶν καὶ τῶν πατρίδων» καὶ ἡ προχειροτέρα προσφυγὴ τῶν κυβερνώντων. Σημειωτέον, ὅτι πᾶν δόγμα, ὅταν καθεστοποιηθῇ, ἀποκτᾶ, ἐν τῇ προσπαθείᾳ του πρὸς ἀπόλυτον ἐπικράτησιν, ἰδιόμορφον милитаризм - γεννᾷ ἄρα καὶ ἀντίδρασιν ἀνάλογον. Τοῦ νόμου τούτου οὔτε ὁ χριστιανισμὸς ἐμφανίζει ἐξαιρέσιν — Σταυροφόροι, Μοναχικὰ Τάγματα — οὔτε ὁ δογματικὸς διεθνισμὸς (Μπολσεβίκοι). Ὁ ἀντιμилитаризм εἶναι «ἐνεργός», ὅταν ἐναντίον τῆς ὀργανωμένης βίας χρησιμοποιοῖ τὴν βίαν καὶ τὰ μέσα αὐτῆς, «παθητικὸς» δὲ ὅταν ἀρνήται κατὰ θάσιν τὴν βίαν καὶ τὴν χρῆσιν αὐτῆς, ὑφ' οἰασθήποτε περιστάσεις καὶ πρὸς οἰουσθήποτε σκοποὺς καὶ ἂν ἐκκαλῆται αὕτη - ὡς ἰδίως εἰς τὰ κηρύγματα τοῦ Μαχάτιμα Γκάντι.

ΑΝΤΙ-ΠΑΤΡΙΩΤΙΣΜΟΣ: Ἡ ἀρνησις τῶν πατριωτικῶν ἰδεωδῶν ἢ ἀντιπατριωτικὴ ἰδέα ἀνηγγεμένη εἰς ἀρχήν. Λόγω παλαιότητος, ποικιλίας τῶν γεννώντων αὐτὸν αἰτίων, διαφορῶν περιεχομένου καὶ ἐκδηλώσεων κατ' ἐποχὰς καὶ περιβάλλον, ἄτομα καὶ ὁμάδας, εἶναι ἐξαιρετικὰ πολύμορφος καὶ δὲν προσφέρεται εἰς συστηματοποιήσεις διευκολυντικὰ τῆς μελέτης του ὡς φαινομένου. Ἄρκει νὰ ἀγαλογισθῇ τις ἢ ἀντιπατριωτικὴ ἰδέα, ἐνσυνείδητος ἢ ἀσυνείδητος, παρακολουθεῖ, ὡς ἀναισθηματικότης, ἀπροσαρμοσία καὶ ἀρνήσις, τὴν πατριωτικὴν, ἀπὸ τοῦ σχηματισμοῦ τῆς πρώτης ἐγνοίας τῆς πατρίδος μέχρι τοῦ ἐμπλουτισμοῦ της μὲ ἀρχὰς καὶ ἰδανικά, καὶ τῆς διαμορφώσεώς της εἰς περίπλοκον σύνθεμα ἐθνικῶν ἐγορμῆσεων, παραδόσεων, προγονισμοῦ.

Ὡς εἶναι φυσικόν, ἀνάλογοι καὶ ἀντίστοιχοι πρὸς τοὺς κατὰ περιόδους συντελεστάς καὶ φορεῖς τῆς πατριωτικῆς ἰδέας εἶναι καὶ οἱ παράγον-

τες τῆς ἀντιπατριωτικῆς. Οὕτω, εἰς ἰδεολόγον πατριωτισμὸν ἰδεολογικὸς προβάλλεται ἀντιπατριωτισμὸς, εἰς συμφεροντολόγον συμφεροντολογικὸς κ.λ., ἐφ' ὅσον δὲν μᾶς παραπλανοῦν ὡς ἀντιπατριωτικαὶ αἱ πραγματιστικαὶ τάσεις, αἱ πολλακίς ἀναφερόμεναι ἐν μέσῳ πατριωτισμοῦ ἐξανειμίζομένου εἰς ἀγόνους ἐθνικοὺς δραματισμούς. Ἐπειδὴ ὁμως, ἐξ ἄλλου, ὁ ἀντιπατριωτισμὸς εἶναι ἐπιγέννημα ἀτομικῆς μᾶλλον ἢ ἑμαδικῆς ἐξεργασίας, ἐπιπροστίθενται εἰς τοὺς γενικοὺς καὶ προσωπικοὺς λόγους καὶ ἀφορμαὶ ὡς αἰτίαι αὐτοῦ, οὕτω δὲ εἰς ἀπειρον ἐπαυξάνονται αἱ ἰδιομορφαὶ του. Ἄπο τὴν «ἀπατρία» τοῦ πλάνητος σκηνίτου ἕως τὸν βαθύσοφον «ἀντεθνισμὸν» τοῦ Βούδα, ἀπὸ τὸν στενόψυχον σαρκασμὸν τοῦ κυνικοῦ διὰ τὴν ἄλογον περὶ σείαν τῆς πατρικῆς γῆς ἐν σχέσει πρὸς τὸν πίθον ὅπου αὐτὸς χωρεῖ, μᾶχρι τῆς πρωτοχριστιανικῆς στενώσεως τῆς γῆς ἐν ὄψει τῆς ἰδανικῆς εὐρυχωρίας τῶν οὐρανῶν, καὶ ἀπὸ τὸ ἑλληνικὸν — ὅσω καὶ ἀνθρώπινον ἀπὸ μιᾶς πλευρᾶς — «ὅπου γῆ πατρίς» ἕως τὸ μαρξικὸν «οἱ προλετᾶριοι δὲν ἔχουν πατρίδα» — διότι «εἶναι ἡ ἐργασία, καὶ ἡ ἐργασία δὲν πρέπει νὰ ἔχη πατρίδα, ἀφοῦ τὸ κεφάλαιον δὲν ἔχει τοιαύτην» — ὑπάρχει μεγάλη διαφορά. Διότι οἱ ἀντιπατριωτισμοὶ ἐκ πρώτης ὄψεως φαίνονται κείμενοι εἰς τὰ ἐνθεν ἀκείθεν τοῦ πατριωτισμοῦ ἄκρα, ἐφ' ὅσον οὔτε ἡ μικρά, πολὺ μικρά πατρίς — ἡ «ἡ γενέτειρα» — ἄγει εἰς πληρότητα πατριωτικοῦ συναισθήματος, οὔτε ἡ μεγάλη «ἄνευ ὀρίων πατρίς» — ἡ οἰκουμένη — τὸ εὐνοεῖ. Ἐν τούτοις καὶ εἰς τὰ ἄκρα αὐτὰ δὲν ὑπάρχει διόλου «κατ' ἀνάγκην» ἀντιπατριωτισμὸς, ἀφοῦ καὶ εἰς αὐτὰ συνειδήσις δημοσθίας δύναται κάλλιστα καὶ νὰ ἐτραφῇ καὶ νὰ διατηρηθῇ. Ὑπάρχει, ἀπλῶς, ἀσθενῆς μέχρις ἀφανείας πατριωτισμὸς, ὑπάρχει ἀπατρία ἔστω, ἀλλ' ἀντιπατριωτισμὸς, οὕτως εἰπεῖν αὐτόματος, ὄχι. Ἡ «ἀποκλειστικὴ θρησκευτικὴ ἀγωγή» μὲ τὴν καθολικὴν τῆς τάσιν, ἡ «κοσμοπολιτικὴ ζῶη» μὲ τὴν χαλαρωτικὴν τῆς ἐπίδρασιν, ἡ «ἐθνικιστικὴ ὑπερβολή», ἀποτελοῦν ἀναμφιβόλως «καλοὺς ἀγωγούς» ἀντιπατριωτισμοῦ, ἀλλὰ δὲν ἐξηγοῦν οὔτε τοῦ Ἀντισθέου, οὔτε τοῦ Τολστόυ, οὔτε ἄλλης τινὸς προσωπικότητος τὸν ἀντιπατριωτισμὸν.

ΑΝΤΙΣΩΤΙΚΟΣ: Ἀντισωτικά (antiégalitaires) καλοῦνται τὰ ἐναντία τῶν σοσιαλιστικῶν καὶ δημοκρατικῶν κοινωνικῶν συστημάτων ἀναρχικά, ἀτομιστικά, ἀριστοκρατικά κηρύγματα - ὁ χ ι ὅ λ α. Γενικῶς, ὁμως, ἐν τῇ κοινωνικῇ πράξει, πᾶν σύστημα, ὅσον καὶ ἂν εἶναι ἐλευθέριον, ὅσον καὶ ἂν δὲν ἐπαγγέλλεται ἰσότητα ἐπὶ οὐδενὸς πεδίου, σύνθεμα ἀξιών εἶναι καὶ ἐπιτάγματα κοινὰ ἐπάγεται τείνει, συνεπῶς, κατ' ἀνάγκην, πρὸς δέσμευσιν τῶν ἀσυμφόρων εἰς αὐτὸ ἐλευθερίων, λειανσιν τῶν χαλαρωτικῶν τῆς συνοχῆς του διαφορῶν, ἰδίῳ δικαίῳ ἰσοτίμησιν τῶν ἀτόμων (τοῦλάχιστον κατὰ κατηγορίας, ἢ τάξεις, καὶ ὡς πρὸς τι), θ' ἀπέβαινε δ' ἐν τέλει ἐπὶ μᾶλλον ἰσωτικόν, ἐὰν τὸ πρᾶγμα, ἐξικνούμενον πέραν ὀρισμένου σημείου, δὲν ἀντεστρατεύετο πρὸς τὴν φύσιν καὶ ἂν τὰ άτομα, ἐπανακτῶντα τὴν αὐτοκυριαρχίαν των, δὲν ἀνθίσταντο, ἰδιαιτέρως ἐν ἑκαστῶν καὶ ἐν τῇ συνόλῳ των, δι' ἀντιπροβολῆς νέων κατὰ περιόδους ἀξιών καὶ συστημάτων, ἐκτρεφομένων ἀκριβῶς ἐκ τῆς τάσεως ὄλων πρὸς

ἀπόλυτον ὀλοκλήρωσιν. Ἡ ἐναλλαγὴ αὕτη δὲν ἔχει τέρμα, ἐφ' ὅσον ἡ αἰτιώδης ἀντινομία τῆς ὁποίας ἀποτελεῖ ἐκδήλωσιν ἐνυπάρχει εἰς τὸν ἀνθρώπου. Κατὰ ταῦτα, ὁ πιστός, ὁ πολίτης, ὁ ἐκλογεύς, ὁ σύντροφος κ.τ.δ. εἶναι κοινοί, οὕτως εἰπεῖν, παρονομασταί, εἰς οὓς τὰ διάφορα κατὰ καιροῦ συστήματα, θρησκευτικά, κοινωνικά, πολιτικά, πάσης μορφῆς, συνυπάρχοντα εἴτε μὴ, προσπαθοῦν ν' ἀνάγουν τὸ ἄτομον, ἀναλόγως τῆς φύσεώς των, τοῦ χαρακτῆρος ἐκάστης ἐποχῆς, τοῦ ἐπικρατοῦντος τόπου.

Ἔ, ὄχι κ' οἱ ξένοι «τί τὸ δικό μας ἀξιίζει»!

Ἄν γιὰ μᾶς τοὺς Ἕλληνες δύσκολο εἶναι νὰ δώσουμε μὰ δίκαιη καὶ πειστικὴ ἀξιολογικὴ συνισταμένη τοῦ πεζοῦ καὶ ποιητικοῦ μας λόγου — κι ἀπόδειξη πὺς τὴν περιμένουμε ἀκόμα —, πολὺ περισσότερο δύσκολο εἶναι γιὰ τοὺς ξένους φίλους τῆς λογοτεχνίας μας, ὅσο ἀφωσιωμένα κι ἂν τὴν παρακολουθοῦν, ὅποιος κι ἂν εἶναι ὁ ὀπλισμός τους. Ἐδῶ ἡ ἀπαρόμοιαστὴ ὀκλή ἐνὸς Krumbacher δείχνουνταν ἀδύναμη «στὰ σημεῖα», πού ἀπὸ μόνη τὴν ἐλληνικότητά του τάλυγε στὸ φτερό ὁ αὐτοθιδαχτος Φιλήτης. Γι' αὐτὸ κ' ἡμεῖς πάντα πολὺ νοιαζόμαστε τί κ' οἱ ξένοι θὰ ποῦν γιὰ μᾶς (ἂν αὐτὸ πού κάνουμε ἔχη καὶ γιὰ τοὺς ἄλλους ἀξία), κ ρ η π ι δ α ὅμως στὴ ζωὴ μας δὲν τὸ στένουμε. Σὰν ἀπ' τὰ θάβια μας νὰ ἐννοοῦμε, πὺς φτάνει νάχη γιὰ μᾶς ἀληθινὴ ἀξία, γιὰ νάχη καὶ γιὰ τοὺς ἄλλους, εἴτε τὸ θέλουν εἴτε ὄχι. Τὸ πὺς τὴ γλώσσα μας τὴ νιώθουν ὀλο-ὀλο ὀχτῶ ἐκατομμύρια, ἐνῶ διακόσια τόσα νιώθουν τὴ Βουλγάρικη, εἶναι βέβαια κάτι πού ὅμως δὲ μᾶς σκότισε ποτέ πολὺ, γιὰ τὴν τρυφερὰ τὴν ἀγαποῦμε αὐτὴ τὴ γλώσσα, ὅπως δὰ καὶ τὴ φυσικὴ τὴ φτώχεια τοῦ ξερόδραχου πού οἰκοῦμε. Ἄν τὰ τελευταῖα χρόνια κάπως συχνότερα, εἶν' ἀλήθεια, βαρυγκομοῦν γι' αὐτὸ κάποιοι, καὶ περισσότερο ἀπὸ ἄλλοτε λιμάζουσε τὸ ξένο, τὸ «διεθνές» κοινὸ, εἶναι γιὰ τὴν ἐδῶ καὶ κάμποσα χρόνια π α ρ α - μ π ἄ σ α μ ε λ ε β ὸ ν τ ἰ ν ι κ ὸ σ τ ο ι χ ε ἴ ο σ τ ῆ ζ ω ἡ μ α ς καὶ δὲν τὸ ἀφωμοιώσαμε ἢ δὲν τὸ ἀποξενώσαμε ἀκόμα.

(Ἀνέκδοτο H.N.A., τοῦ '51.)

Ἐθνικὸ καὶ Ἐπαναστατικὸ

Ἐθνικιστής» εἶναι ὁ μ α γ ἄ ρ α ς τοῦ «ἐθνικοῦ». «Ἐθνικός» δὲν νοεῖται πὺς δὲ θὰ εἶσαι «ἐθνικιστής» δὲν μπορείς νὰ εἶσαι, ἂν ἀληθινὰ σέβασαι τὸ ἔθνος σου καὶ δὲ στέργεις νὰ τὸ κακοσυνιστᾷς. Ὁ «ἐθνικός» ἐκτιμᾷ τὸν «ἐθνικὸ» ὅποιου ἄλλου ἔθνος - καὶ πολέμιου τοῦ δικοῦ του ὁ «ἐθνικιστής», μόνον καὶ πάντα μισεῖ τὸν ξένο «ἐθνικιστὴ» - μὰ καὶ δὲ θέλει νὰ λείψῃ, γιὰ νὰ ἐκμεταλλεῖται εὐκολὰ τὴν ἀντιπάθεια πού τοῦ ἔχουν οἱ δικοί του. Ὁ «ἐθνικός» μπορεί νὰ ἐξιχθῇ σὲ «διεθνικός» ὁ «ἐθνικιστής» ποτέ. (Οἱ λίγοι κοσμοξάκουστοι «διεθνικοί» ἦταν καὶ εἶναι 100% «ἐθνικοί».) Τὸ κατακάθαρο, τέλος, «ἐθνικὸ», συμβιβάζεται μὲ τὸ ἀγνὸ «ἐπαναστατικὸ» - εἶναι βασικὸ ὑποθεμελίωμά του.

(Ἀνέκδοτο H.N.A., τοῦ '65 -'66.)

ΔΡΟΣΟΣ ΚΡΑΒΑΡΤΟΓΙΑΝΝΟΣ

Τὸ ἀπίθανο αὐτὸ Κράτος!

Ἡ ΔΙΚΗ ΜΟΥ

Ἕνα τε κ μ ῆ ρ ι ο τ ῆ ς ἐποχῆς

Συνελήφθη στὶς 6 Ἰουνίου 1974 μέρα Πέμπτη, στὸ φαρμακεῖό μου καὶ σὲ ὦρα ἐργασίας (12.15'). Ὁδηγήθηκα στὸ Ἀστυνομικὸ Τμήμα Ἀμφίσησης «ἐνώπιον τοῦ ταγματάρχου Ἰωάννου Μακράκη, διοικητοῦ, καὶ τοῦ ἀνθυπασπιστοῦ Βασιλείου Βλαχώνη, ὡς ἀνακριτικῶν ὑπαλλήλων, διὰ παράβασιν τοῦ ἄρθρου 181 Π.Κ. καὶ Ν.Δ. 346/1969.» («Περιῦδρισις Ἀρχῆς διὰ τοῦ τύπου.»)

Ὅμοῦ μὲ τὸν ἐκδότη τῆς ἐφημερίδας «Φωκικοὶ Καιροὶ» ὠδηγήθηκα στὸ δικαστήριον — σὲ αὐτόφωρον διαδικασία — ὅπου διὰ τοῦ δικηγόρου μου Ζαφεῖρη Ζαφειρόπουλου — ποὺ δέχτηκε πρόθυμα ν' ἀναλάβῃ τὴν ὑπεράσπισή μου — ζήτησα ἀναβολή γιὰ κλήτευση μαρτύρων καὶ προσκόμιση πλειόνων στοιχείων. Ἡ αἴτησή μου ἔγινε δεκτὴ, γιὰ νὰ προσδιοριστῇ τακτικὴ δικάσιμη ἐνώπιον τοῦ Τριμελοῦς Πλημμελειοδικείου γιὰ τὶς 25 Ἰουνίου.

Τὸ ὄνομα — δλογράφως — τοῦ προσωρινοῦ Διοικητοῦ Χωροφυλακῆς Ἀμφίσησης, ποῦ, κατὰ χαρακτηριστικὴ διαβολοσύμπτωση, μισοκαλύπτεται ἀπ' τὸν ταλαίπωρο φοῖνικα, εἶναι: Ἠλίας Θεοδωρακόπουλος, βαθμός: Ταγματάρχης. Ἰπῆρξεν ὁ ἐμφανὴς ὑποκινητῆς τῆς βλῆς διαδικασίας. Σ' ὅλη τὴ διάρκεια τῆς δίκης μόρφαξε εἰρωνικὰ καὶ σαρκαστικά, πρᾶγμα ποῦ πάντως δὲν τὸν τιμοῦσε σὰν ἐκπρόσωπο Δημοσίου Σώματος. Ὅταν εἶδε ὅτι ἔχανε τὴ μάχη, ἐξαφανίστηκε. Ἦταν μοιραῖο! Οἱ ὑπήκοοι στὶς ἐντολὰς τῆς Χούντας ἔχασαν βλες τὶς ἀδικίες μάχης.

ΝΟΜΟΣ «ΠΙΘΑΝΟΤΗΤΩΝ» ΚΑΙ ΑΛΛΟΣ «ΠΕΡΙ ΤΥΠΟΥ»

Ἕνας ἐλεύθερος ἄνθρωπος — ἦ, ἔστω: ἕνας ποῦ θέλει νὰ νιώθῃ ἐλεύθερος κάτω ἀπ' ὅποιεσδήποτε τυραννικὰς συνθήκας — ἐγνοεῖ νὰ λέγῃ αὐτὸ ποῦ πιστεῦει, νὰ τὸ γράφῃ, νὰ τὸ ἐμφυτεῖ στὶς συνειδήσεις τῶν ἀνθρώπων. Κ' εἶναι τότε α ὑ τ ὅ ς ὁ καλὸς πατριώτης, κι ὄχι ὁ ἄλλος, ποῦ πονηρὰ κ' ὑστερόβουλα τρυπώνει σὲ συμβούλια ὑπερπατριωτικά, γιὰ ν' ἀποτελῇ ἐφ' ὄρου ζωῆς τὴν ἄβλια βιτρίνα τοῦ ψευτοπατριωτισμοῦ ποῦ μᾶς ὠδήγησε στὴ χθεσινὴ μας κατάντια. Κ' εἶναι πάντα ὁ καλὸς πατριώτης αὐτὸς ποῦ δὲν σκύβει τὸ κεφάλι: στὸν ὅποιονδήποτε διαρρηκτικὰ ἔγινε «κράτος», γιὰτι α ὑ τ ὅ ς, ὁ πατριώτης, εἶναι τὸ κράτος, ὁ ἔχων — ἄρα — δικαίωμα ν ἄ κ ρ ῖ ν ῆ τὸ κράτος.

«Ἄ π ῖ θ α ν ο κ ρ ἄ τ ο ς» ἔγραψε λοιπὸν ὁ καλόπιστος κριτῆς του, κι ὅσοι ἔλληγες τὸ διάβασαν συμφώνησαν «διὰ βοῆς», Οἱ καλοὶ ἔλλη-

---

Ἡ φράση στὶς κεφαλίδες εἶναι τοῦ Νίτσε (ἀπὸ τό: «Τάδε ἐφη Ζαρατούστρας») τὸ πασίγνωστο θεμελιώδες τῆς Ἀναρχίας.

νες. Οἱ ἀληθινοί. Αὐτοὶ ποὺ ἐνωθῆσαν, μὲ φρίκη, πῶς ζοῦσαν σ' ἓνα κράτος —στὸ δικό τους ἄλλοτε μὲ κάποια αἰσθησιμότητα αἰδοῦς κράτος— ποὺ ὅμως τώρα οἱ «πιθανότητες ὑπάρξεώς» του ἐλαττώνονταν, μέρα τὴ μέρα, ἑπτὰ δλόκληρα χρόνια, κάτω ἀπ' τὴν τυραννία καὶ τὴ μωρία τῶν δικτατόρων.

Ἄλλὰ δὲν ἦταν ἡ πρώτη φορὰ ποὺ γράφτηκε τέτοια φράση. Κι ἄλλες φορὲς θρέθησαν ἄνθρωποι ποὺ ἄσκησαν ἐλεγχὸ διόνοντας τοὺς ἴδιους χαρακτηρισμοὺς ἢ καὶ βαρύτερους ἀκόμα.² Δὲν διώχτηκαν ὅμως. (Δὲν διώκονται οἱ πατριώτες, κ' οἱ σωστοὶ κριτές, ἔστω καὶ σὲ ὑποτυπώδεις Δημοκρατίες.)

Τὰ τελευταῖα ὅμως χρόνια τῆς Δικτατορίας, τὰ πράγματα δὲν πηγαιναν καθόλου καλὰ γιὰ τοὺς τυράννους. Φόβος καὶ πανικός τοὺς κατέλαβε. Κι ἄρχισαν νὰ βάλλουν μὲ «πραγματικὰ πυρὰ» πρὸς ὅλες τὶς κατευθύνσεις. Πολλοὶ κατὰ τόπους ἀστυνομικοὶ διοικηταὶ (ἢ καὶ ἄλλοι διοικηταὶ, διάφοροι), εἴτε γιατί ἐθεωροῦντο ὄχι πάντως καὶ τόσο ἐπιτυχημένοι, εἴτε γιατί ἀποσκοποῦσαν σὲ κάποια προαγωγούλα στοὺς χαλεποὺς αὐτοὺς καιροὺς τῆς Δικτατορίας, ἀποφάσισαν νὰ δείξουν ξαφνικὰ ὑπερβάλλοντα ζήλον, ἐφαρμόζοντας τὸν «περὶ τύπου νόμο» τῶν Παρανόμων. Κι ἄρχισαν ἔτσι νὰ ἐμφανίζονται: σοραδικὰ —στὸ Κέντρο καὶ στὴν Ἐπαρχία— δίκες καὶ καταδίκες, μ' ἓνα σταθερὸ κατηγορητήριο: «Περιύδριση Ἀρχῆς». Ἡ «Ἀρχή» ἦταν συνήθως ἡ προδοτικὴ καὶ στὴν οὐσία ἀντεθνικὴ ὄλιγων τῶν ἀνευθυνουπέθυνων τῆς Δικτατορίας ἢ αὐτὸ τοῦτο τὸ ἀνελεύθερο «κράτος» τους. Ἡ ἀκόμα τὰ ἄθλια... σχολικὰ βιβλία (!) τῆς ἀπὸ δεκαετίες σταθερὰ πανάθλιας αὐτῆς Παιδείας —γιατί π ρ ο υ π ἦ ρ χ α ν πάντως τῆς Δικτατορίας, ἴδια κατὰ τὸ πλεῖστον— ποὺ οἱ ἀγράμματοι, στολίζοντάς τα μ' ἀναγεννώμενους φοίνικες κι ἄλλα πολλὰ χιτλερικά, σταλινικά καὶ μεταξικά τερατουργήματα, τὰ χρησιμοποιοῦσαν γιὰ «πλύση ἐγκεφάλου» τῆς νεολαίας. (Ἡ μήπως δὲ μοίρασαν τὰ ἴδια καὶ τοῦτοι δῶ τώρα, χωρὶς ν' ἀλλάξουν τίποτα σ τ ἦ ν ο υ σ ί α ;..)

Τὴ δίκη ἐναντίον μου, ποὺ προκάλεσαν διὰ τοῦ ὑπ' ἀριθ. 147/4003/12 ἐπείγοντος (!) πρὸς τὸν Εἰσαγγελεὰ δημοσιευομένου ἐγγράφου τὰ ὄργανα τῶν δικτατόρων, ποὺ ἤθελαν βέβαια τὸν τύπο ἀνελεύθερο, γιὰ νὰ κρατήσουν ὀρθια στὰ πόδια τῆς τῆ Βία - τῆ δίκη αὐτὴ ἐμφανίζω στους ἀναγνώστες τῶν «Τετραμῆνων». (Γιατί αὐτὰ πῆγαιναν νὰ κλείσουν!..)

Η ΔΙΚΗ

11 παρὰ τέταρτο βράδι τῆς 25ης Ἰουνίου ἄρχισε ἡ διαδικασία, ποὺ ἐμελλε νὰ διαρκέσῃ δύομισὶ δλόκληρες ὥρες!

1. α) Ὁ Ρένος Ἀποστολίδης εἶχε γράφει «ἀπὸ κῆνος κράτος» στὸ περιοδικὸ «Τὰ Νέα Ἑλληνικά» (1-1-52 - Σχόλια). β) Ὁ ἴδιος στὸ βιβλίον του «Κριτικὴ τοῦ Μεταπολέμου» (1962), σελ. 111. γ) Ὁ Ἀθηναῖος (Αἰμίλιος Χουρμούζιος) στὴν «Καθημερινή» (1966) «Σημειώσεις ἐνὸς Ἀθηναίου». δ) Ἐγὼ δ ἴδιος στὴν ἐφημερίδα «Φωνικὸς Ταχυδρόμος», φύλ. 13, 10-2-67, σελ. 3, σ' ἐνυπόγραφο σχόλιό μου μὲ τίτλο: «Τὸ Γυμνάσιον Ἀμφίσης καὶ τὸ μάθημα τῶν Φυσικῶν».
2. Ρ. Α. «Κριτικὴ τοῦ Μεταπολέμου», σελ. 110 - 112 (βλ. καὶ πῶς κάτω).

Δικασταί: Δημήτριος Γαρδικιώτης (Πρόεδρος), Βασίλειος Μούτσιος, Δημήτριος Λιμνιάτης. (Πλημμελειοδίκες.)

Εισαγγελεύς: Ἰωάννης Γαβρίλης.

Γραμματεύς: Ἀθανασία Καρλιαύτη.

Κατηγορούμενοι· Δρόσος Ἰ. Κραδαρτόγιαννος, Χρήστος Π. Ἀθανασίου. (Παρόντες.)

Κατηγορούμενη πράξη: Περιύδρισις Ἀρχῆς διὰ τοῦ τύπου.

Συνηγόροι υπερασπίσεως: Ἀθανάσιος Ζέτος, Ζαφείριος Ζαφειρόπουλος, Γεώργιος Κουλοδατιανός. (Δικηγόροι Ἀμφίσσης.)

Ἀκροατήριον: Ὑπερεκατὸ Ἀμφισσεῖς, ποὺ γέμισαν ἀπὸ γωρὶς ἀσφυκτικὰ τῆ μεγάλης αἰθούσα τοῦ δικαστικοῦ μεγάρου, καὶ ἄλλοι τόσοι ποὺ συνωθοῦντο στοὺς διαδρόμους ἢ κοίταξαν καὶ ἀπ' τὶς χαραμίδες κλειστῶν δευτερευουσῶν θυρῶν τῆς αἰθούσης.

Οἱ κατηγορούμενοι ἔλαβαν τὶς θέσεις τους στὸ «ἐδῶλιο», διαβάστηκαν τὰ τυπικά, καὶ ἐκλήθη ὁ πρῶτος καὶ κύριος μάρτυς κατηγορίας: ταγματάρχης Χωροφυλακῆς Ἰωάννης Μακράκης, ποὺ κατέθεσε τὰ ἑξῆς³: «— Ὁ κατηγορούμενος Κραδαρτόγιαννος εἰς τὴν τοπικὴν ἑφημερίδα «Φωκικοὶ Καιροὶ» ἐδημοσίευσεν ἄρθρον τοῦ μὲ τίτλον «Ἐορταστικαὶ ἐκδηλώσεις γιὰ τὴν ἄλωση τοῦ Κάστρου τῶν Σαλώνων». Μεταξὺ τῶν ἄλλων ἀνεγράφησαν καὶ τὰ ἑξῆς. «Ἄν καὶ πρόκειτο γιὰ μιὰ ἐξαιρετικῆς σπουδαιότητος μάχη, ἐν τούτοις οἱ ἱστορικοὶ μας τῆς δεκάρας» (δὲν τὴν ἀναφέρουν)⁴ «καὶ τὸ ἀπίθανο κράτος δὲν τῆ γιορτάζει ἐπίσημα». Ἡ φράσις «ἀπίθανον» θίγει τὸ κύρος καὶ τὴν αὐθεντίαν τοῦ κράτους ὡς πολιτικῆς ἐξουσίας. Ἐγὼ τὸ πῆρα ὡς ἀπίστευτον, μὴ ὑπάρχον Κράτος...»

— Συνηγόρος υπερασπίσεως. Εἶχε πρόθεσις νὰ θίξῃ τὸ Κράτος ὁ κατηγορούμενος;

— Μακράκης. Δὲν γνωρίζω τὶς ἐνδόμυχες σκέψεις καὶ προθέσεις του.

— Συνηγόρος. Δὲν θεωρεῖτε δικαίαν τὴν ἀγανάκτηση τοῦ κατηγορουμένου, ὅταν τὸ κράτος παραλείπῃ τὸ χρέος του νὰ ἐπισημοποιήσῃ ἕνα τόσο σπουδαῖο ἱστορικὸ γεγονός;

— Μακράκης. Δὲν γνωρίζω τὴν τοπικὴν ἱστορίαν, διὰ νὰ κρίνω τὸ ἱστορικὸ γεγονός.

Ὁ δεῦτερος τῶν μαρτύρων κατηγορίας, ὑπομοίραρχος Φώτιος Τσαμπῆς, κατέθεσεν ὅτι: «Ἡ φράσις «ἀπίθανον» θίγει τὸ κύρος τοῦ κράτους, ἀλλὰ κατ' ἐμὲ εἶναι μιὰ ἀτυχῆς ἔκφρασις.» (Συνεπέστερος πρὸς τὴν οὐσία ὁ κ. Τσαμπῆς, δέχεται, ἐμμέσως, ἔλλειψη προθέσεως «περιυθρίσεως τῆς Ἀρχῆς».)

Ὁ τρίτος μάρτυς, ἀνθυπασπιστῆς Ἀθανάσιος Ἀγγελάκης: «...Δὲν νομίζω», ὁμολογεῖ εὐθέως, «ὅτι ὑπῆρχεν ἐκ μέρους τοῦ κατηγορουμένου δόλος...»

Παραλείπουμε τὴν κατάθεσις τοῦ τετάρτου μάρτυρος κατηγορίας πα-

3. Τὰ ἐντὸς εἰσαγωγικῶν εἶναι ἀπ' τὰ ἐπίσημα Πρακτικά.

4. Ἡ ἐντὸς παρενθέσεως πρότασις εἶχε παραλειφθῆ.

σθγνωστού δικηγόρου Ἀρνιόμαστε νά τόν διαφημίσομε. Τά «Τετράμηνα» δέν περνᾶν στήν «Ἱστορία» τέτοιους π α σ ί γ ν υ σ τ ο υ ς στή μαρτυρική μας Ἀμφισσα.

Η ΥΠΕΡΑΣΠΙΣΗ

Μάρτυς υπερασπίσεως Λεωνίδα Καπράλος, Δήμαρχος Ἀμφίσης: «— Ὁ Κραδαρτόγιαννος, σέ δημοσίευσμά του σέ φύλλον τῆς ἐφημερίδος «Φωκικοί Καιροί»,.. ἀνέφερε καί τήν φράσιν «οἱ ἱστορικοί μας τῆς δεκάρας» καί «τὸ ἀπίθανο κράτος». Ὁ ἴδιος διευκρίνισε τί ἐννοοῦσε. Γνωρίζω καλὰ τὸν κατηγορούμενο. «Δὲν ὑπῆρχε δόλος, οὔτε καί πρόθεσις ἐξυδρίσεως τοῦ κράτους. Ἡ φράσις εἶναι σὰν αὐτὴ ποῦ λέμε καθημερινῶς: «ἡ Ψυροκώσταινα», χωρὶς νά θίγομε τὸ κράτος.» (Ὁ συμπαθὴς Δήμαρχος, ὁ καλὸς αὐτὸς πατριώτης καί ἄνθρωπος, ἔμεινε κατὰπληκτος ὅταν πληροφορήθηκε τὸ γεγονός τῆς μνηύσεως. «Γιατί τόση ἀντίδραση στὸ δίκαιο ἔορτασμο μιᾶς ἐθνικῆς ἐπετείου;» ἀναρωτήθηκε. Ὡστόσο εἶναι σέ θέση νά γνωρίζῃ —καί γνωρίζει— τὴν ἀπάντηση, καλύττερ ἀπὸ κάθε ἄλλον.)

Μάρτυς υπερασπίσεως Θωμᾶς Διακομανώλης, θεολόγος:

«— Ἐτυμολογικῶς ἡ λέξις «ἀπίθανον» κράτος σημαίνει «τὸ μὴ πιθανόν» καί ὄχι «τὸ μὴ ὑπαρκτόν» ὑπάρχει διαφορὰ μεταξύ τοῦ «μὴ πιθανοῦ» καί τοῦ «μὴ ὑπαρκτοῦ». Τὸν κατηγορούμενον τὸν γνωρίζω καλῶς, διότι ἔχομε μαζί συνεργασθῆ εἰς τὸν Τουριστικὸ Ὀδηγὸ Νομοῦ Φωκίδος, κατ' ἐντολήν τῆς Νομαρχίας... Δὲν εἶχε ὅπωσδήποτε δόλον διὰ τὸ δημοσίευμα.» (Ὁ κ. Διακομανώλης — ἀντάξιος γιὸς τοῦ ροδίτη παπα-Κλήμη, ποῦ ριψοκινδύνεψε πολλὰς φορὰς σὰ μέλος τῆς Ἐθνικῆς Ἀντιστάσεως στήν Κατοχή — χαρακτηρίζεται γιὰ τὴ γενναϊότητα καί τὴν εὐθυκρισίαν του.)⁵

Μάρτυς υπερασπίσεως Νικόλαος Κόκκινος, φιλόλογος γυμνασιάρχης: «— Ἡ φράσις ποῦ τίθεται ὑπ' ὄψιν μου... δὲν εἶχε δόλον περιυδρίσεως καί καταφρονήσεως τοῦ κράτους. » (Ὁ γυμνασιάρχης κ. Κόκκινος εἶναι κρᾶτιστος τῆς Ἑλληνικῆς, ἀπ' τοὺς λίγους γεροὺς δασκάλους ποῦ μᾶς ἀπομένουν.)

Καί, τέλος, ὁ κυριώτατος καί ὀρμητικώτερος μάρτυς υπερασπίσεως: ὁ Ρένος Ἡρακλῆ Ἀποστολίδης, καθηγητῆς φιλόλογος, ἐκτὸς τῶν ἄλλων, καί δημοσιογράφος, λογοτέχνης καί κριτικὸς δξύτατος, ὁ ἰσχυρότερος κ' ἐπιθετικώτερος⁶ τοῦ Τόπου ἀπὸ τριάντα χρόνια:

5 Ὁ οσοβάρὸς κ' ἐργατικὸς αὐτὸς ἄνθρωπος διώκεται σήμερα ἀπ' τοὺς ἀνανήψαντες κομματάρχες Κ' ἡ ἀληθινὴ αἰτία ἡ ἄοκνη κ' εὐσυνείδητη ἐργασία του στὰ πνευματικὰ θέματα τοῦ Τόπου, κατὰ τὸ διάστημα τῆς Δικτατορίας, ἐνῶ δὲν τιμήθηκε ἀπὸ κανένα γιὰ τὴν ἴδιαν του ἐργατικότητα πρὸ τῆς ἐπταετίας Ἀλλιμονόσας, Φαρισαῖοι, ὑποκριταί!.

6 Τῆς ἀραιώσεως στὸ κείμενο ζήτησε ὁ ἴδιος ὁ μάρτυρας, καί τὰ «Τετράμηνα» δὲν ἔχουν λόγον νά μὴ ἐξάρουν τὰ σημεῖα ἐκεῖνα ἀπὸ τὴν κατάθεσίν του ποῦ ὁ ἴδιος τὰ θέλει τονισμένα Ὁ Ρ. Α. ὑπέστη ἐπίσης δίωξιν γιὰ «περιύβριση Ἀρχῆς» — μαζί μὲ τὸν διευθυντὴ τοῦ «Βήματος» Λέοντα Καραπαναγιώτη καί τὸν ἰδιοκτήτη τοῦ Συγκροτήματος Χρήστο Λαμπράκη — γιὰ τὴν ἐπιστολὴν του πρὸς τὶς ἐφημερίδες (16-12-72) περιεῖχε τὴν ἔκφραση «ὑπουργεῖο Ἀπαιδείας» Ἡ δικὴ δὲν ἔγινε, ἐπειδὴ παρενέπεσε στὸ μεταξύ ἡ παραγραφή τῶν πολιτικῶν ἀδικημάτων.

«— Ἡ κατάληψις τοῦ φρουρίου τῆς Ἀμφίσης, τὸ 1821, ἀπὸ τοὺς ἐντοπίους ἀγωνιστάς, ἔχει μίαν σημασίαν διὰ τὴν "Ἀμφίσα" καὶ φυσικὸ εἶναι πού ὁ κατηγορούμενος Κραβαρτόγιαννος θέλησε νὰ ἐξάρῃ τὸ γεγονός, τὸ ὁποῖον πράγματι δὲν ἐξαίρεται δεόντως ἀπὸ τοὺς ἱστορικοὺς μας. Συμβαίνει στοὺς πνευματικοὺς ἀνθρώπους νὰ προσθέτουν τόνον στῆν ἔκφρασίν των, ὅταν ἐρῆκαν κάτι οἱ ἴδιοι καὶ θέλουν νὰ τὸ φωνάξουν τοῦ κόσμου. Εἶναι φυσικὸ αὐτὸ καὶ σὺνηθες στοὺς λογίους. Ἡ κρίσις διὰ τὸν Παπαρρηγόπουλον εἶναι ὑπερβολικὴ· δὲν ἀφορᾷ ὅμως αὐτὸν μόνον ἢ κρίσις — διὰ τὸν ὁποῖον δὲν εἶναι ἡ δέουσα — παρὰ καὶ ἄλλους, πού εἶναι καὶ παραεἶναι ὄχι «τῆς δεκάρας», ἀλλὰ τῆς ὑποδεκάρας - ὅπως ὁ Κορδάτος! Ὁ Κορδάτος - ξέρετε πολὺ καλὰ τί θέλω νὰ πῶ! Διότι ἀπὸ κομμουνιστικὰς θέσεις ἀποπειρᾶται βιασμοῦς καὶ ἀλλοιωσεῖς τῆς Ἑλληνικῆς Ἱστορίας. Περὶ αὐτοῦ ἡ ἔκφρασις «τῆς δεκάρας» εἶναι καὶ ἀνεπαρκής. Βεβαίως, λοιπόν, ὄχι διὰ τὸν Παπαρρηγόπουλον, ἀλλὰ γιὰ ὅλους τοὺς ἄλλους, δίκιο ἔχει ὁ Κραβαρτόγιαννος. Ὁ καθηγητῆς Δασκαλάκης εἶναι κάκῳς, κάκιστος ἱστορικός. Τοῦ Μαρκεζίνη ἡ Ἱστορία εἶναι κακὴ, κακίστη. (Δὲν εἶναι ἱστορικός. Πολιτικὴν κάμνει.) Ἡ φράσις «ἀπίθανον κράτος» εἶναι ἀνεπαρκής! Ἄνεπαρκέστατη! Ἄλιμονον ἐὰν ἀφήσωμεν τὰς θέσεις ἐλέγχου τοῦ Κράτους εἰς τοὺς Κορδάτους. Κράτος τὸ ὁποῖον παραλείπει τὸ πατριωτικὸν του χρέος πρέπει νὰ ἐλέγχεται ἀπὸ τοὺς πατριώτας. Ἐκτὸς τοῦ ὅτι ἡ λέξις «ἀπίθανον» εἶναι πάρα πολὺ ἀβληχρά, διότι πρέπει νὰ λέγεται περὶ τοῦ Κράτους αὐτοῦ πού παραλείπει τὸ χρέος του. Ὅταν εἴμεθα πατριῶτες καὶ ἐλέγχωμε τὸ Κράτος γιὰ πατριωτικὰς παραλείψεις, δὲν νοεῖται πῶς θὰ κατηγοροῦμεθα κιόλας - διότι πάντως δὲν ὑπάρχει δόλος, ἀλλὰ καλὴ προαίρεσις καὶ καλὴ ἀπαιτήσις ἀπὸ τὸ Κράτος αὐτό. Ἐγὼ θὰ ἔγραφα: Τὸ Κράτος αὐτό, πού παραλείπει τὸ πατριωτικὸν του χρέος, εἶναι ἄξιον μομφῆς καὶ ἐντελῶς ἀπαράδεκτον. Ἐχω γράφει καὶ τὸ ἴδιο ἀκριβῶς καὶ πολὺ βαρύτερα. Καὶ «ἀπίθανον» καὶ «ἐθνοκτόνον, λήγῃ τῆς κακῆς Παιδείας πού δίδει» - καὶ τὸ βιβλίον μου κυκλοφορεῖ ἀκόμη καὶ δὲν ἐδιώχθη. Οἱ πατριῶτες, οἱ ἀνθρωποὶ τοῦ Τόπου, πρέπει νὰ ἐλέγχουν, νὰ κρίνουν αὐστηρά. Ὁ δημοσιογράφος ἐκφράζεται μὲ ἐντυπωσιακὴν ὀξύτητα. Εἶναι στοιχειῶδες διὰ τὸν δημοσιογράφον μέσον νὰ ἐντυπωπή τὰς ἀληθεῖς καὶ ὀρθὰς κρίσεις εἰς τὰς συνειδήσεις. Τὸ δημοσίευμα περιῆλθε εἰς γνῶσιν τοῦ ὑπουργοῦ Πολιτισμοῦ Δ. Τσάκωνα, ὁ ὁποῖος μοῦ εἶπε: «Καὶ λίγα γράφει ὁ Κραβαρτόγιαννος!» Ὁ ἴδιος «θὰ ἔγραφε βαρύτερα». Ἐχω γράφει εἰς τὴν «Κριτικὴν τοῦ Μεταπολέμου» τὴν αὐτὴν ἀκριβῶς φράσιν, ἀλλὰ καὶ πολὺ βαρύτερας περὶ Κράτους, κρίγων τὴν ἀνεπαρκεστάτην Παιδείαν μας...»

— Συνήγορος ὑπερασπίσεως: Καὶ κυκλοφορεῖ τὸ βιβλίον σας;

— P.A.: Κυκλοφορεῖ, ἀκόμα.

— Συνήγορος: Υπέστη δίωξιν από κανένα;

— Ρ.Α.: Μόνο από τον έκδότη μου, τον Κολλάρο, το '62, πού, αφού τό τύπωσε, φοβήθη κε γά τό κυκλοφορήσῃ - κι αναγκάστηκα νά τοῦ τ' αγοράσω, γιά νά τό θέσω σέ κυκλοφορία έ ίδιος. (Γέλωτες στό ακρσατήριο.)

ΑΠΟΛΟΓΙΑ - ΑΓΟΡΕΥΣΕΙΣ - ΑΠΟΦΑΣΗ

Οί κατηγορούμενοι, κληθέντες απ' τον Πρόεδρο σέ απολογία, ἀρνήθηκαν ἀπολύτως τήν κατηγορία.

— Πρόεδρος (πρός τον κατηγορούμενο Ἀθανασίου): Πώς δημοσίευσες άρθρο του Κραβαρτόγιαννου, χωρίς προηγουμένως νά τό ἐλέγξης;

— Ἀθανασίου. Συνεργάζομαι χρόνια μέ τον Κραβαρτόγιαννο, κ' ἔχω ἐμπιστοσύνη στά γραφόμενά του.

— Πρόεδρος (πρός τον κατηγορούμενο Κραβαρτόγιαννο): Τι ἔχεις νά πῆς;

— Κραβαρτόγιαννος: Δέν εἶχα πρόθεση νά τίξω τό κράτος. Νά τό ἐλέγξω ναι, νά τό τίξω δχι. Ὁ βίος και ἡ πολιτεία μου, σάν ἐπιστήμονα και ἀνθρώπου, ἔχουν ἀποδείξει ὅτι πάντα ὑπηρετήσα κατά δύναμη τά Γράμματα κ' ἐργάστηκα γιά τά «Κοινά», πολλές φορές μέ οἰκονομικές μου θυσίες. Τό κριτικό μου ὕφος εἶναι δξύ. Θέμα καθαρά ἰδιοσυγκρασίας. Ὅσο γιά τοὺς ἱστορικούς μας, θεωρῶ ἀδικαιολόγητη παράλειψη τό νά μή ἐξάρουν σέ σελίδες ὀλόκληρες — ὅπως θά ὤφειλαν— ἕνα τέτοιο σημαντικό γεγονός τοῦ 21, σάν τήν ἄλωση τοῦ Κάστρου τῶν Σαλώνων.

— Εἰσαγγελεύς: Ἐχει γίνει στό παρελθόν προσπάθεια ἐκ μέρους τοῦ Δήμου Ἀμφίσσης πρὸς ἐπισημοποίηση τοῦ ἐορτασμοῦ αὐτοῦ ἢ ἄλλου τοπικοῦ ἐορτασμοῦ;

— Κραβαρτόγιαννος: Ὅχι. Γιά τήν ἄλωση δέν ἔγινε παρόμοια προσπάθεια - και εἶμαι συνυπεύθυνος γι' αὐτό. Ἐγινε ὅμως παρόμοια ἐνέργεια γι' ἄλλον ἐορτασμό, μικρότερης σημασίας. Συγκεκριμένα: γιά τήν 4η Νοεμβρίου! (Νίκη Ἑλλήνων ἐναντίον Ἑλλήνων.) Βλέπετε, βαδίζουμε ἀνάποδα. Θυσιάζουμε τό ἔθνικό μας χρέος στή σκοπιμότητα μιᾶς ἐποχῆς.

— Πρόεδρος: Μήπως σκοπεύεις, γράφοντας σέ τέτοιο ὕφος, ν' «ἀνέβῃς» ἀπότομα;

— Κραβαρτόγιαννος: Ὅχι βέβαια! Ν' ἀνέβω π ο ὤ ; Ἀντιπαθῶ τήν πολιτική και τοὺς πολιτικάντηδες. Νά βοηθήσω - ν α ἰ ! Ὅποιον γυρεύει νά κάγγη καλό στον ἔρμο τοῦτο Τόπο.

— Πρόεδρος: Εἶσαι σέ θέση νά κρίνης ἱστορικούς, χωρίς νάχῃς γράψει και σὺ Ἱστορία;

7. Ὁ κ. Εἰσαγγελεύς — κατεξοχὴν πεπαιδευμένος και καλλιεργημένος ἄνθρωπος — ἐγνώριζε καλά τί σημαίνει προσφορά στή Νεοελληνική Ἱστορία και πόσο ἡ ἐλληνική ἐπαρχία ὑποφέρει ἀπό ἔλλειψη ἀνθρώπων πού νά ὑπηρετοῦν τό πνεῦμα στον Τόπο τους

— Κραδαρτόγιαννος: Εἶμαι σὲ θέση νὰ κρίνω καὶ νὰ κατάκρινω «ἱστορικούς» σὰν τὸ Δασκαλάκη καὶ τὸν Κορδάτο. Κ' ἔχω γράφει, ὅπως θ' ἀποδειχθῆ, Ἱστορία - καὶ καλὴ Ἱστορία.

Ἐν συνεχείᾳ, ἔλαβε τὸ λόγο ὁ κ. Εἰσαγγελεὺς, ὁ ὁποῖος κατ' ἀρχὴν ἐξήρῃ τὸ συγγραφικὸ μου ἔργο καὶ τὴν προσφορά μου στὴν τοπικὴ Ἱστορία, κ' ἐξέφρασε τὴν εὐχὴ νὰ συνεχίσω νὰ ὑπηρετῶ τὰ Γράμματα στὸν Τόπο μου, γράφοντας ὅμως μὲ ἡπιώτερο ὕφος καὶ ἀποφεύγοντας ἐκφράσεις πὸν ἐμπίπτουν στὶς διατάξεις τοῦ Νόμου. Ἐτέλος, θαρραλέα, χωρὶς ἰχνος δισταγμοῦ, ὁ φωτισμένος Εἰσαγγελεὺς ζήτησε τὴν ἀθώωσή μου.

Ἡ ὑπεράσπιση — πὸν ἀποτελοῦσαν οἱ ἄριστοι δικηγόροι. Ζ. Ζαφειρόπουλος, Γ' Κουλοβατιανός, Ἀ. Ζέτος — ὑποστήριξε ὅτι δὲν ὑφίσταται τὸ ἀδίκημα «περιυθρίσεως Ἀρχῆς», καὶ ἀπὸ «ἀντικειμενικὴν» ἀποφιν, διότι ἡ φράσις «ἀπίθανο κράτος», ἐξεταζομένη ὑπὸ τὸ πρίσμα δλοκλήρου τοῦ περιεχομένου τοῦ δημοσιεύματος, δὲν περιέχει «περιυθρίσιν τῆς Ἀρχῆς» ἀντιθέτως, ἀποβλέπει εἰς τὸν καλόπιστον ἐλέγχον τῆς ἀκολουθουμένης τακτικῆς, ὅσον ἀφορᾷ τὴν ἀξιολόγησιν καὶ τὴν ἀπόδοσιν τῆς προσήκουσας θέσεως καὶ σημασίας ὠρισμένων ἱστορικῶν ἐθνικῶν γεγονότων. Καὶ ἀπὸ ὑποκειμενικῆς ὁμῶς πλευρᾶς, οὐδὲ σκέψις δύναται νὰ γίνῃ ὅτι ὑπῆρξεν εἰς τὸν ἀρθρογράφον ἢ πρόθεσις καὶ ὁ ἀπαιτούμενος ὑπὸ τοῦ Νόμου εἰδικὸς δόλος προσβολῆς τῆς Κρατικῆς Ἐξουσίας.⁸

Διαβάστηκε, ἐν συνεχείᾳ, ἀπόσπασμα ἀπ' τὴν «Κριτικὴ τοῦ Μεταπολέμου», τοῦ ἐκ τῶν μαρτύρων ὑπερασπίσεως Ρένου Ἡρ. Ἀποστολίδη, ὅπου ἀσκεῖται δριμύτατη κριτικὴ τοῦ κράτους, γιὰ τὴν οἰκτρὴ Παιδεία μας.

«Κράτος ξένο, ἐχθρικό, γενοκτόνο, οὔτε στοὺς πιὸ οὐτιδανούς ὑπόδουλους δὲ θὰ τολμοῦσε νὰ ἐπιβάλλῃ, σὰν «Παιδεία» τοὺς «ἐθνικὴν», Παιδεία τέτοια, συνειδητῶς ἀνθεθνικὴ - συνειδητῶς καὶ ἐκ προθέσεως (ἀπὸ διάστασι δ ρ γ α ν ι κ ῆ πρὸς τὸ κ ὑ τ τ α ρ ο, αὐτοῦ τοῦ Λαοῦ) ἐναντῖα κάθε ζ ω ν τ α ν ῆ ς παραδόσης καὶ σ ὄ γ χ ρ ο ν ν η ς πνευματικῆς φυσιογνωμίας τοῦ Τόπου. Μόνον τὸ ἀπίθανο αὐτὸ νεοελληνικὸ κράτος — ἐφ' ᾧ καὶ ὁ πολίτης παιδιόθεν τὸ αἰσθάνεται ξένο, ἐχθρικό του, πού τοῦ σερβίρει διαρκῶς Ψέμμα γιὰ Πραγματικότητα — κατάφερε νὰ ὀρθώσῃ καὶ νὰ συντηρήσῃ, ἑκατὸν τριάντα χρόνια τώρα, «Παιδεία» τέτοια: ἰ δ α ν ι κ ῶ ς ἀ ν τ ι λ α ι κ ῆ, ἀ ν τ ι π ρ α γ μ α τ ι κ ῆ, ἀναφανδὸν ἀπαλείφουσα, ὡς περίπου ἀνυπόστατη, τὴν κύρια πολιτιστικὴ ἔκφραση (καὶ τὴ μόνη, ἴσως, δημιουργία) τοῦ Λαοῦ τούτου· τὴν Πνευματικὴν του!»⁹

Ἡ ὑπεράσπιση παρουσίασε ἐνώπιον τῶν δικαστῶν τρία ἑλληνικὰ ἐγκυκλοπαιδικὰ λεξικά, κ' ἓνα ἀγγλικό, πὸν παραθέτουν λεπτομερειακὰ τὸ συγγραφικὸ μου ἱστορικὸ, λαογραφικὸ καὶ κριτικὸ ἔργο· ἐπὶ πλέον, ὅ αὐτοτελεῖς μου ἱστορικῆς μονογραφίαις, ἓνα λαογραφικὸ βιβλίον, 2 κριτικῆς

8 Εὐχαριστῶ τοὺς φίλους δικηγόρους Κώστα Ἀβραάμ (Λαμία) καὶ Τάσο Μακρόπουλο (Σέρρες), πὸν ἐξέφρασαν τὴν ἐπιθυμία ν' ἀναλάβουν τὴν ὑπεράσπισή μου ἀφιλοκερδῶς, ὅπως καὶ τὸν ἐπίσης καλὸ φίλον Γ. Δάρτζαλη (δικηγόρο στὴ Λάρισα) γιὰ τὴ συμπάραστάσή του

9 Ρ Α, ἐ ἀ, σελ. 111 - 112.

μελέτες καὶ πάνω ἀπὸ πενήντα διάφορα δημοσιεύματα σ' ἐφημερίδες καὶ περιοδικά. Ἀκόμα: εὐφημες μυεῖες ἀπὸ πανεπιστημιακούς καὶ ἀκαδημαϊκούς: Ξενοφῶντα Ζολώτα, I. K. Τριανταφυλλόπουλο κ.ἄ., καὶ ἀπὸ ξένους λαμπροὺς ἀρχαιολόγους καὶ νομισματικούς: Metcalf, Kraay, Price, Miss Thompson, Gerassimov, Naster, Franke κ.ἄ.

—"Ἔτσι λοιπὸν τιμᾶ ἡ Πολιτεία τέτοιους ἀνθρώπους, σύροντάς τους στὸ δικαστήριο; κατέληξε ὁ συνήγορος κ. Ζέτος.

Ἡ Δικαστικὴ Ἀρχὴ μᾶς ἀθώωσε. Εἶναι πρὸς τιμὴν της - καὶ τὴν ἐτίμησαν ὅλοι οἱ καλοὶ Ἀμφισσείς στὴ συνείδησή τους τὴ νύχτα ἐκείνη, νιώθοντας πῶς, ἔστω κ' ἐν δικατορίᾳ, καὶ τι τοὺς στεγάζει ἀπὸ τὴν αὐθαιρέσια τῶν νοούντων τὸ «κράτος» ὡς βίαια καὶ ὄχι ὡς δικαιοπρωτίστως.

Γιὰ τοὺς «ἱστορικούς μας τῆς δεκάρας» δὲ χρειάζεται συζήτηση. Παραμένει ὅμως ἐν' ἄλλο ἐρώτημα, πού καίει: Ὑπῆρξεν ἢ ὄχι ἀπίθανο κρᾶτος; Ἄς ἀπαντήσουν οἱ γνήσιοι ἑλληνες πατριῶτες καὶ οἱ τίμιοι ἐλεύθεροι ἄνθρωποι, πού ἑπτὰ δλόκληρα χρόνια ἔδλεπαν μ' ἔθνικὸ δέος τὴν ὀδυνερὴν πραγματικότητα - πού, ἀλίμονο, μέρα μὲ τὴ μέρα γίνονταν ὀδυνηρότερη!

Τὸ κοινὸ τῆς Ἀμφίσσης γέμισε ἀσφυχτικά τὴν αἴθουσα τοῦ δικαστηρίου καὶ τοὺς διαδρόμους ὡς ἔξω.

Ἡ παρουσία τοῦ Ρένου ἔδωσε ἄλλο τόνο στὴ δίκη αὐτῆ. Ἡ ἐλευθερία τοῦ λόγου του ἐμφύσησε στὸ νοῦ καὶ στὴν καρδιά τῶν Ἀμφισσέων τὴν ἐλευθερία τῆς σκέψης καὶ τοῦ πνεύματος. Ἀνέπνευσαν ἐλεύθερα λίγες στιγμές. Θέλησαν νὰ φωνάξουν, νὰ χειροκροτήσουν. Ἐσφιξαν τὸν κλοιὸ γύρω του στὸ τέλος, ζητώντας νὰ τοὺς μιλήσῃ ἀκόμα, ἐνῶ μερικοί, μ' ἀπεγνωσμένες κινήσεις ἢ ψιθυρίζοντας, ἔσπευδαν νὰ τὸν εἰδοποιήσουν νὰ μὴ μιλάῃ τόσο ἐλεύθερα καὶ ἀπροφύλαχτα μπρὸς σὲ κάποιους, πού ξέρομε μεταξύ μας τί ἦταν καὶ ποιοὶ ἦταν.

Ἡ ὥρα εἶχε φτάσει μιὰμιση μετὰ τὰ μεσάνυχτα...

Ἐσθῆσαν καὶ τὰ τελευταῖα φύτα τοῦ δικαστικοῦ μεγάρου...

Ἐκλείσει ἡ μεγάλη σιδερένια πόρτα...

Κ' ἔγινε πάλι «ἡσυχία»...

ΜΕΤΑ ΤΗ ΔΙΚΗ

Βέβαια, ὁ τοπικός μας τύπος (ὁ... «ἀντιστασιακός», κατ' ὀξύμωρον) ἀποσιώπησε, δειλὰ ἢ καὶ σκόπιμα, τὸ γεγονός¹⁰ - πού, ἐπὶ τέλους, ἦταν εἰδηση, καὶ εἰδηση πρῶτης σημασίας

10. Μετὰ ἀπ' αὐτὴ τὴν ἀχαρακτήριστη συμπεριφορά, θεωρῶ πλέον τὸν τοπικὸν μας τύπον — συμπεριλαμβανόμενον καὶ τοῦ ἐκδιδόμενον στὴν Ἀθήνα «Στόχου» — ὄλιγον ἀνάξιο νὰ δημοσιεύῃ πιά δικὰ μου κομμάτια.

γιὰ τὴν Ἄμφισσα, ἀφοῦ π ἄ ν ω ἀ π ὸ δ ι α κ ὄ σ ι ο ι ἄ ν θ ρ ω π ο ι ξ ε ν ὄ χ τ η σ α ν γ ι ἄ ν ἄ π α ρ α κ ο λ ο υ θ ῆ σ ο υ ς τ ῆ δ ῖ κ η α ὕ τ ῆ. Δὲν εἶναι λοιπὸν σπουδαία εἰδηση κάτι τέτοιο; Καὶ γεννᾶται τὸ ζήτημα: Π ρ ὸ ς τ ῖ ἤ σ ι ω π ῆ; Κάποιοι μάλιστα ἐκδότης, καὶ διευθυντής, χαϊρέκακα διαλάλησε: «Καλὰ νὰ πάθῃ!» Καλὰ νὰ πάθῃ λοιπὸν! Γιατὶ χρειάστηκαν πολλὰ ξενύχτια μου, γιὰ νάχουν κάποια ὕλη ποιότῃτας στὰ τέτοια φύλλα τους! Π οὐ λ ι θ ἄ ν ι σ α ν τ ῆ Δ ι κ τ α τ ο ρ ῖ α, φ ο ρ ἔ ς ὄ χ ι λ ῖ γ ε ς, κ α ἰ σ ἔ θ α θ μ ο ὄ ς ὄ χ ι μ ι κ ρ ο ὄ ς! (Ἄκόμα κι αὐτὸς ὁ συγκατηγορούμενός μου δὲ βρῆκε, ὁ ἔρμος, τὸ κουράγιο νὰ δημοσιεύσῃ τὰ «πρακτικά» τῆς δίκης. Ὁχι «χθές» μὰ οὔτε κἂν «σήμερα»!)

Μῦ ὅλα ταῦτα, ἐγὼ δεβαιῶνω σύσσωμο τὸν τοπικό μας τύπο, πὼς τῆ νύχτα κείνη προσητέθη κι ἄλλο ἓνα ἱστορικὸ γεγονὸς στὴν ἱστορία τοῦ Τόπου τούτου! Τὸ πρόσθεσε ἡ ἔντιμη κι ἀκέραιη καὶ γενναία Ἑλληνική Δικαιοσύνη, μὲ τὴν ἀπόφασή της.

Κ' οἱ φοιτητές μας;.. Μήπως στενοχωρήθηκαν πού τοὺς ἔθιξα, ἀπολογούμενος, τὸν Δασκαλάκη τους ἢ τὸν Κορδάτο τους;.. Ἦ μήπως ἡ δίκη μου αὐτὴ ἔβγαλε κάποιους ἀπ' αὐτοὺς κακοθηδέστατους ψευτές στὶς μιμρόφυχες ἐναντίον μου συκοφαντίες τους; (Βέβαια, ὅσοι κόβουν τὴν κομματικὴ τους «πελατεία», πρέπει νὰ θγαίνουν «σκάρτοι»!) Ἐγὼ, πού σὰν δημοτικὸς σύμβουλος πάλεψα ν' ἀνισταθῶ καὶ νὰ περισώσω, ὅτι ἦταν δυνατό, γιὰ χ ἄ ρ η τ ο υ ς π ρ ω τ ῖ σ τ ω ς, γ ι ἄ χ ἄ ρ η τ ῶ ν ν ἔ ω ν! Π οὐ τοὺς ἔδωσα κι αὐτῶν ὕ λ η π ο ι ὶ τ ῆ τ α ς, γ ι ἄ τ ῆ ν Ἰ σ τ ο ρ ῖ α τ οῦ δ ι κ οῦ τ ο υ ς Τ ὴ π ο υ, κ α ἰ θ ἄ π ρ ε π ε ν ἄ κ α μ α ρ ῶ ν ο υ ν γ ι' αὐτό!.. Μ' ἄς μάθουν οἱ ἀπληροφόρητοι — αὐτοὶ πού χάνουν τὸν καιρὸ τους στὶς πλατεῖες κουβεντιάζοντας ὡς τὸ πρῶτὸ πολιτικά, μ' ἐπίδοξους δημάρχους γιὰ κλάματα ἢ ὑποψήφιστους βουλευτὲς τῶν δουλικῶν κ' ὑποδουλικῶν μας κομμάτων — ἄς μάθουν, ξαναλέω, πὼς ἐ μ ἔ ν α ἔ δ ι ω ξ ε ἡ Χ ο ὕ ν τ α! ἄ π ὸ Δ η μ ο τ ι κ ὸ Σ ὺ μ β ο ὐ λ ο, κ α ν ἔ ν α ν ἄ λ λ ο, κ α ἰ δ ἔ ν μ ἔ π α ν ἔ φ ε ρ ε β ἔ β α ι α κ α ἰ κ α μ μ ῖ α «Δ η μ ο κ ρ α τ ῖ α»! Κι ἄκόμα, οἱ σ υ ν ε ρ γ ἄ τ ε ς τ ῆ ς Χ ο ὕ ν τ α ς μ' ἀνάγκασαν νὰ φύγω κι ἀπ' τὴν «Ἐταιρία Φωκικῶν Μελετῶν», πού ἐ γ ὼ ἴ δ ρ υ σ α, γ ι α τ ῖ β ἔ β α ι α δ ῆ λ ω σ α ὅ τ ι δ ἔ ν θ ἄ ὕ π η ρ ε τ ῖ σ ῶ τ ἄ χ ο υ ν τ ι κ ἄ σ υ μ φ ἔ ρ ο ν τ ἄ τ ο υ ς, ἔ ν ὡ τ ῆ ν «Φ ο ι τ η τ ι κ ῆ»

11. Δίνω περίληψη τοῦ ἐγγράφου τῆς ἀπολύσεώς μου: Θέμα: Ἀπόλυσις Δημοτικῶ ἀρχοντος Ἄμφισσης. Λόγοι: σοβαροὶ δημοσιοὶ συμφέροντος. (Μπᾶ; Καὶ γιατί δὲν τόλμαγαν νὰ ποῦν τοὺς λόγους αὐτούς; Μήπως γιατί δὲν ἦταν διόλου «δημοσίου», ἀλλὰ φαναστικὰ χουντικὸ ὀ «συμφέροντος»;)
12. Ἡ φιλοχουντικὴ ὡς τὸ κόκκαλο ὑποομάδα ἐνὸς πασίγνωστου μας ὑπαλλήλου παρὰ τῆ Νομαρχία εἶχε πολλὰς ἀντιρρήσεις, δταν δῆλωσα ὅτι θ' ἀναλάβω τὴν ἐκδοσὴ ἐπετηρίδας, μὲ τὸν ὄρον ἄ λ ε ἴ π ο υ ν π ἄ ν τ ω ς ο ἱ λ ἔ ξ ε ι ς Π α π α δ ὲ ο π ο υ λ ο ς κ α ἰ Σ ῖ α, 21 η Ἄ π ρ ι λ ῖ ο υ, ο ἱ ξ ω γ ρ α φ ῖ ε ς τ οῦ φ ο ἶ ν ι κ ἄ κ α ἰ ὄ λ α θ σ α θ υ μ ῖ λ ῖ ο υ ν Δ ι κ τ α τ ο ρ ῖ α!.. Ἐγὼ ἀποχώρησα, κ' ἐπετηρίδα δὲ βγήκε φυσικά. Ποιός, ἢ ποιά, θὰ τὴν ἔβγαζε;

(τους) «Ἐνωση Φωκέων», ὄχι! δὲν τὴν πείραξε καμμιά Χοῦντα ποτέ, ἐπτά δλόκληρα χρόνια! Ἄλλὰ πρὸς δλόγος γὰ τὴν πειράξουν, τὴν καημένη, Τί τοὺς ἔβλαφτε, ἢ ἀκίγδυνη;

Αὐτοὶ πού, σὰ νέοι, ἐνεργὸ, καὶ μόνο ἐνεργὸ ἀντί-σταση θάπρεπε γὰ κάνοιν, δὲ στάθηκαν ἱκανοὶ γὰ προβάλλουν οὔτε τὴν παραμικρὴ «παθητικὴ» τοῦλάχιστον, παραμείναντες — πλὴν μιᾶς ἢ δύο ἐξαιρέσεων — στοὺς ἀγῶνες τῶν ἀδερφῶν τους θεατῆς «ἐκ τοῦ μακρόθεν»!

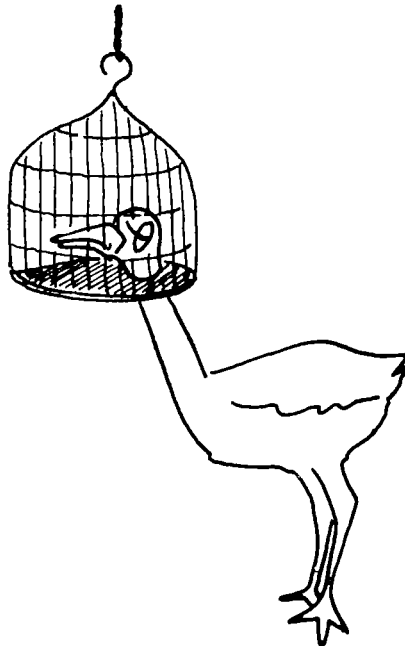
Αὐτοὶ εἶναι λοιπὸν οἱ Φοιτητῆς μας, πού «στηρίζουν» (ὑποτίθεται) τὸ «μέλλον» τῆς αὐριανῆς «δημοκρατικῆς» μας κοινωνίας;

Ἐγώ, μ' ὄλα ταῦτα, πιστεύω πὺς δὲν εἶν' αὐτοὶ. Ὑπάρχουν κι ἄλλοι! Οἱ ἀληθινοὶ! Κι αὐτοὶ εἶναι πάντα οἱ λιγώτεροι. Δὲν ἀπορώ.

Ἄλλὰ φτάγουν κ' οἱ ἐλάχιστοι.

Οἱ ἄλλοι εἶναι, μᾶζα, πολτός, νοῦμερα!

*ΚΑΙ ΜΕ ΤΟΥΣ «ΠΕΡΙ ΤΥΠΟΥ» ΝΟΜΟΥΣ,
ΧΤΕΣΙΝΟΙ, ΣΗΜΕΡΙΝΟΙ ΚΑΙ ΑΥΡΙΑΝΟΙ,
ΝΑ, ΕΤΣΙ, ΠΑΝΩ-ΚΑΤΩ, ΜΑΣ ΚΡΑΤΑΝΕ*

ΕΛΕΝΑ ΣΤΡΙΓΓΑΡΗ

Ἄνοιχτὴ ἐπιστολὴ

στούς: Ἀργυρίου, Ζάννα, Ἀλ. Κοτζιά, Σινόπουλο καὶ ΓΙΑ

Τὴν Παρασκευὴ, 13 Σεπτεμβρίου 1974, στίς 6 καὶ 5' τ' ἀπόγευμα, ἄκουσα ἀπὸ τὸ «Ἐθνικὸ Πρόγραμμα» τὴν ἐκπομπὴ «Πνευματικὴ ἐπικαιρότης». Στόχος τῆς: ἡ προβολὴ τῶν τόμων «18 Κείμενα», «Νέα Κείμενα, 1», «Νέα Κείμενα, 2» καὶ τοῦ περιοδικοῦ «Συνέχεια», ἀπὸ τοὺς ἐκδότες τους, καὶ ἡ προσπάθεια σεοβιρίματος τῆς δημοσίευσης σ' ὄλο τὸν τύπο, τὸ '69, τῆς «Ἀνθολογίας Διηγῆματος» τῶν Ἡρακλῆ καὶ Ρένου Ἀποστολίδη, ὡς «συνεργασίας», τάχα, μὲ τὴν δικτατορία. Ἐνῶ ξέρουμε ὅλοι πολὺ καλὰ τὸ ἦθος τῶν αὐστηρότερων ἀνθολόγων, καὶ ὅτι ἀντίθετα: ἡ Χοῦντα ὑπῆρξε ἀντικείμενο εὐφύεστατης ἐκμετάλλευσης ἀπὸ τὸν κύριο Ρένο Ἀποστολίδη ὑπὲρ τῆς Παιδείας τοῦ Λαοῦ μας - εἰδικώτερα δέ, ἂν θέλετε: ὁ π ἐ ρ τ ῆ ς π ι ὀ π ο ι ο τ ι κ ῆ ς Ν ε ο ε λ λ ῆ ν ι κ ῆ ς Π α ι δ ε ί α ς καὶ ἐναντίον τῆς σκοταδιστικῆς καὶ καθαρουσιανικῆς, ποὺ εἶχε θάλει τότε σ' ὄλη τὴν ἐκπαίδευση ὁ γνωστός Θεοφύλακτος Παπακωνσταντίνου, τῆς «Πολιτικῆς Ἀγωγῆς» τῶν Ἑλλήνων.

Ἐκτός ἀπὸ τὴν ἐπίθεση αὐτῆ, καὶ ἕναν ὑπαινιγμὸ ἔκανε ὁ γνωστός κύριος Δ. Ψαθάς, σὲ κάποιον χρονογράφημά του, καὶ ἕνα σχόλιο ἔβαλε τὸ περιοδικὸ «Τετράδιο».

Ἔχει τάχα δόση ἀλήθειας τίποτε ἀπ' ὅλα αὐτά; Εἶναι τάχα ἀλήθεια ἢ λυπηρὸ δεῖγμα τῆς «πνευματικῆς» μας «ἐπικαιρότητας»; Εἶναι ἀλήθεια, ἢ μήπως τὸ μένος τῶν δηλούντων «ποιητῶν», καὶ μὴ ἡ ἀνθολογημένων ἢ «ἀδικομένων» τάχα στὴν Ἀνθολογία Ἀποστολίδη, μένος ποὺ ἔβραζε ἐδῶ καὶ χρόνια καὶ ποὺ — ἀφοῦ δὲν τὰ κατάφερε νὰ ξεσπᾶσῃ χτυπώντας τὴν ποιότητα τῆς Ἀνθολογίας (ὅπως, π.χ., προσπάθησε νὰ ξεσπᾶσῃ μὲ τὴν κριτικὴ ἐνὸς μὴ ἀνθολογημένου, τοῦ Κωστελένου, τοῦ καλὰ τοῦ τὰ ἔσουρε ἢ Βάσω Δανέζη τῆς γενιᾶς μας) — δοκιμάζει τώρα, ἐκμεταλλεζόμενο καταστάσεις, νὰ ἐκφορτισθῇ συκοφαντῶντας τὴν καθαρότητα τοῦ ἔργου καὶ τοῦ ἀνθολόγου;

Ἀνῆκω στὴ νέα γενιά ποὺ παρακολουθεῖ ἀπὸ κοντὰ τὰ πνευματικὰ μας πράγματα. Καὶ οἱ πληροφορίες ποὺ ἔχω δὲν συμφωνοῦν μὲ πολλὰ ἀπὸ τὰ ὅσα ἀκούστηκαν ἀπὸ τὸ ραδιόφωνο στίς 13-9-74. Μ' ὄλο τὸ σεβασμὸ στὴν ἡλικία τῶν κυρίων Σινόπουλου, Ζάννα, Ἀργυρίου (Κουμπῆ) καὶ Κοτζιά Ἀλ., ποὺ ἔδωσαν τὴ «συνέντευξη» αὐτῆ, θάθελα — γιὰ τὴν ἀλήθεια, καὶ γιὰ ὅσους ἀπὸ τὴ νεολαία καλοπροαίρετα προσπάθησαν ἀλλὰ δὲν μπόρεσαν νὰ τοὺς καταλάβουν — νὰ τοὺς ζητήσω νὰ μᾶς ἐξηγήσουν τὰ παρακάτω σημεῖα ἀπὸ τὰ ὅσα εἶπαν στὴν ἐκπομπή, γιὰ νὰ βγῆ τὸ πραγματικό:

1. Εἶπε ὁ κύριος Ἀργυρίου: «Τὴν εὐθύνη καὶ τὴν ἐπιμέλεια» (τῶν προβαλλόμενων ἔργων) «εἶχαν τρία ἀπὸ τὰ μέλη τῆς ομάδας: ὁ Μαρωνίτης, ὁ Κοτζιάς καὶ ἐγώ.» Καὶ ἐν συνεχείᾳ, τὸ ἀντιφατικό: «Στὴν πρα-

γματικότητα, τὸ δικό μου ὄνομα ἐκάλυπτε ἕναν ἄλλον ὑπεύθυνο, τὸν Παῦλο Ζάγνα, γιατί ὡς πολιτικός κρατούμενος κωλυόταν ἀπὸ τὸν περὶ τύπου νόμο.»

Και ρωτάω: Τώρα ποῦ γίνεται ἡ ὠμὴ αὐτὴ διαφήμιση τοῦ περιοδικοῦ ποῦ συνεχδίδετε, κύριε Ζάγνα — και ποῦ πουλιέται ἀκόμη στὰ βιβλιοπωλεῖα (ὁ καθένας μπορεῖ νὰ τὸ διαπιστώσῃ) — εἴσθε Διευθυντὴς Προγράμματος τοῦ ΕΙΡΤ. Δὲν κωλύεσθε σ' αὐτὸ — στὴ διαφήμιση ποῦ κάνετε ἐ μ π ο ρ ε ὕ μ α τ ὅ ς σ α ς ἀπὸ τὸν κρατικὸ ραδιοφωνικὸ σταθμὸ, καταχρώμενος τῆς ιδιότητάς σας τοῦ ὑπαλλήλου — ἀπὸ πολὺ βαρύτερο και βασικώτερο μάλιστα νόμο, Δὲν κολάζεται αὐτό; Αὐτὴ εἶναι ἡ «Δημοκρατία» σας στὸ ραδιόφωνο, κύριε Ζάγνα, ἀμέσως μόλις ἀναλάβετε καθήκοντα; Ἐκτός ἂν ἦταν διαφημιστικὴ, «προσφερόμενη» ἢ ἐκπομπή, ἐπὶότε: Πληρώθηκαν τὰ διαφημιστικά; Και ἀπὸ ποιόν; Τὸν «Κέδρο» ἢ τοὺς λοιποὺς συνεχδότες;

Ἐπὶ ἐπιστολὴ τοῦ κυρίου Ἐπιστολίδη στὶς ἐφημερίδες — «Αὐγὴ» και «Ἐλεύθερος Κόσμος», 15-9-74 και «Ἀπογευματινὴ», 18-9-74 — μαθαίνουμε δὴλωση τοῦ κυρίου Τάκη Χόρν: ὅτι «δὲν εἶχε ἰδέα γιὰ τὴν ἐκπομπὴ αὐτὴ!» Δὲν ἐλέγχεται λοιπὸν ὁ κύριος Παῦλος Ζάγνας, Και ξέφραγο ἀμπέλι εἶναι τὸ ΕΙΡΤ - ὅπως ἐπὶ Χούντας, γιὰ τοὺς «ἡμετέρους»;

2. Ἄξει ὁ κύριος Ἀργυρίου: «Ἀπὸ τὸ δεύτερο φύλλο τοῦ περιοδικοῦ ἀ ρ χ ἱ ζ ε ἰ ἢ νέα σύλληψη τοῦ Δ. Μαρωνίτη.» Δηλαδή εἶναι μυθιστόρημα και. « ἀ ρ χ ἱ ζ ε ἰ » ἀπὸ τὸ δεύτερο φύλλο τοῦ περιοδικοῦ; «...Και ἡ κατάσχεση ὅσου ἀρχείου τοῦ περιοδικοῦ βρίσκεται σπὶτι του...» Και ἡ «κατάσχεση» εἶναι μυθιστόρημα; «...Συλλαμβάνονται ἀκόμα οἱ συνεργάτες τοῦ περιοδικοῦ. Πεπονῆς, Πεσμαζόγλου, Τσάτσος...» Μὰ συνελήφθησαν οἱ τρεῖς αὐτοὶ πολιτευόμενοι ἀπλῶς γιατί ἔγραφαν στὴν τόσο ἀκίνδυνη «Συνέχεια», ἢ γιὰ σημαντικώτερη δρᾶση; Μήπως δανείζεσθε ἀπὸ ἄλλοῦ τίς συλλήψεις, γιὰ νὰ ὑποκλέψετε «ἀντιστασιακὴ» δόξα; Γιατί οἱ κύριοι Πεσμαζόγλου, Τσάτσος και Πεπονῆς ἐξωρίστησαν ἐπειδὴ ἦταν μέλη τῶν ἐταιριῶν «Ἑλληνοευρωπαϊκὴ Κίνηση Νέων» και «Ἐταιρία Μελέτης Ἑλληνικῶν Προβλημάτων», ἐνῶ δὲν διώχθηκαν γιὰ τὴ συνεργασία τους στὰ «Κείμενα»; Μήπως γιατί τὰ τελευταῖα δὲν ἦταν και τόσο «ἐπικίνδυνα», ὅσο θέλετε νὰ μᾶς τὰ παρουσιάσετε, Μήπως γι' αὐτὸ και ὁ Γεωργαλᾶς τὰ «σχολίασε» δημόσια μὲ τόση ἄνεση, ὅταν τὸ σκοτάδι ἔτρωγε ἄλλες, π ρ ᾶ γ μ α τ ι, ο ὄ σ ι α σ τ ι κ ᾶ ἐ ν ο χ λ η τ ι κ ᾶ ς γι' αὐτοὺς δραστηριότητες, ποῦ μονάχα ἀπὸ τὸ ἐξωτερικὸ τίς μαθαίναμε — και ἂν τίς μαθαίναμε — και ὅταν τόσες «δικές» ἔγιναν κεκλεισμένων τῶν θυρῶν, ἢ διώξεις πολὺ πῖθ θορυβῶδεις ἐπιτέλους, ὅπως λ.χ. τοῦ «Α», τοῦ ἴδιου τοῦ ἀνθολόγου, ποῦ κυνηγιότανε μὲ κατάσχεση δύο ἐφημερίδων («Ἐθνος» και «Ἀπογευματινὴς», 3-5-69) και ἀναστολὴ ἐκτυπώσεως τῆς «Ἀκροπόλεως», τῆς 4-5-69, και κατασχέσεις φύλλων ἀπὸ περίπτερα κ.λ., ποῦ μετέδιδαν οἱ ραδιοφωνικοὶ σταθμοὶ τῆς Εὐρώπης, Και πῶς, γιὰ συγγραφέα και ἀνθολόγο ποῦ τόσο φρένιασε ἢ Χούντα ἐναντίον του, πᾶτε νὰ μᾶς σερβίρετε τ' ἀντίθετο;

Θὰ σᾶς θυμίσω, ἀπὸ λίγη σχολικὴ Ἱστορία, ὅχι πῶς ὑπάρχει και Δούρειος Ἴππος — timeo Danaos et dona ferentes — ἀλλὰ πῶς ὑπάρ-

χουν και Θεμιστοκλήδες, πού καταφέρνουν νά παρασύρουν τὸν Ξέρξη σ' ἐ
 ὅ,τι ἀκριβῶς πρέπει νὰ κἀνηγια νὰ πάη στὸ
 φοῦντο ὄλος ὁ στόλος τῆς τυραννίας του! Βγάλ-
 τε λοιπὸν «προδότη» καὶ τὸν Ὀδυσσεά πού προσφέρει δῶρα στοὺς Τρῶες
 (ὁ κ. Ρένος δῶρισε στὸ Λαὸ μέσῳ τοῦ δικτάτορος) ἢ τὸν Θε-
 μιστοκλή ἢ τὸν Ὀδυσσεά Ἀνδρουῦτσο καὶ τοὺς μεγάλους καπετάνιους τοῦ
 Σουλιοῦ, πού δέχονται «συνενοήσεις» μὲ τὸν ἔχθρὸ. Νομιμοποιήστε τὸν
 Γκούρα, λοιπὸν! Αὐτὸς δὲν εἶχε «συνενοήσεις»!

3. Λέτε ὅτι: «Ὅσοι περισσότεροι» (ὑπεύθυνοι) «τῆς ἐκδοτικῆς ομά-
 δας» (σας, παρουσιάζονται), «τόσο περισσότερο δύσκολο θάταν στὴ Χοῦν-
 τα γὰ τοὺς καθίστη στὸ σκαμνί!» Μά, στὸ θεὸ σας: Ἀλήθεια πιστεῦτε ὅτι
 θὰ τὸ σκεφτόταν ἡ Χοῦντα — ἂν τόκρινε σκόπιμο — γὰ καθίστη στὸ σκα-
 μνί, ἀντὶ τοὺς 7 σας, 17 ἢ 77, . Δὲν κάθισε 35;

4. Λέτε ὅτι σὰς ἀπαγόρευσαν τὴν ἔξοδο στὸ ἐξωτερικό, καὶ πῶς
 «ὁ Χειμωνᾶς ἀπελύθη ἀπὸ βοηθῆς στὸ Αἰγινῆτειο Νοσοκομεῖο.» Ἐγὼ ξέ-
 ρω ὅτι ἀπὸ τὰ μέλη σας καὶ ὁ κύριος Δεπούντης καὶ ὁ κύριος Φραγκόπου-
 λος — δὺ ο φορές (!) — ταξίδεψαν. Ἐνῶ λοιπὸν ὁ κύριος Χειμωνᾶς
 ἀπολύεται γιὰ λογοτεχνικά γραφτὰ ἀπὸ Νοσοκομεῖο, ὁ κύριος Φραγκό-
 πούλος ἀφήνεται γὰ ταξιδέψῃ, Δηλαδή δὲν εἴσθε «ἐπικίνδυνοι» ὄλοι; Ἐ-
 χετε διαφορῆς; Νὰ μᾶς τίς πῆτε, γιατί θὰ ἔχουν σημασία.

Ἡ μὴ δὲ διαβάσαμε τοὺς «Δίαυλους» τοῦ κυρίου Φραγκόπουλου, ἀπ'
 ὅπου προκύπτουν τερατώδεις διαφορῆς μεταξὺ σας, πού ἐσεῖς σ υ γ κ α -
 λ ὺ π τ ε τ ε ; Καὶ εἶναι πρὸς τιμὴν του, βέβαια, πού δὲν συγκαλύπτει
 καὶ αὐτὸς. Πραγματικοὶ «Δίαυλοι», ὄντως, τοῦ κ. Φραγκόπουλου! Δηλα-
 δὴ λαγούμια ἀνατινάξεως τῆς ψευτοσυγκολλημένης κλίμας σας! (Ἀπὸ
 τὸ βιβλίον τοῦ κυρίου Φραγκόπουλου βγαίνει ξεκάθαρα καὶ τὸ ὅτι ἀπὸ τῆ
 δῆλωση Σεφέρη π ρ ο γ γ ε ῖ τ α ἢ ἢ Ἀνθολογία.)

5. Λέει ὁ κύριος Ζάννας: «Τὰ 18 Κεῖμενα ἦταν τὸ τέλος τῆς σιω-
 πῆς.» Μά, τέλος, πάντων, τί «ἔσπασε τὴ σιωπῆ»; Τὰ «18 Κεῖμενα» ἢ —
 πρὶν — ἢ δῆλωση Σεφέρη; Ἀποφασίστε τί ἀπ' τὰ δυὸ θὰ μᾶς σερβίρετε!

Ὅσο γιὰ τὴ «σιωπῆ», πού τόσο προβάλλεται: Ἐγὼ νομίζω ὅτι δὲν
 πρέπει νὰ γενικεύουμε καὶ νὰ κατηγοροῦμε κάποιον γιατί «μίλησε», ἐνῶ
 οἱ ἄλλοι «σιωποῦσαν», ἢ γιατί «σιώπησε», ἐνῶ «μιλοῦσαν». Πιστεύω ὅτι
 καὶ ἡ σιωπῆ καὶ ἡ ὁμιλία μποροῦν νὰ εἶναι θετικῆς ἢ ἀρνητικῆς, ἀναλό-
 γως τῶν συνθηκῶν. Ἡ δική σας σιωπῆ τί π ν ε υ μ α τ ι κ ἢ ποιό-
 τητα εἶχε; Ἀ ὅ τ ὸ μᾶς ἐνδιαφέρει.

Μπορεῖτε νὰ μᾶς διαθεβαιώσετε — ὅπως τὸ κάνετε ἐναντίον τοῦ
 κυρίου Ἀποστολίδη — πῶς αὐτὸ στὸ ὁποῖο ἀναφέρασθε ἦταν πράγματι
 «σιωπῆ» καὶ ὄχι ἓνα ἐκ τῶν ὑστέρων κατασκευασμένο σχῆμα («σιωπῆ»,
 «σπάσιμο τῆς σιωπῆς»), πού σκοπὸ εἶχε νὰ καλύψῃ μιὰ τέλεια ἀρχικὴ
 δειλία καὶ γὰ τὴν προβάλλῃ, μαζὶ μὲ τὴν κατόπιν φλυαρία, ἀγν... δλίτυχο
 «ἀντιστασιακό»;

Λέτε ὅτι ὑπῆρξε σιωπῆ! Καὶ τ ὀ σ ο ι νέοι ἢ καὶ ὄρμοι ἢ καὶ γέ-
 ροι ἀκόμη, πού κάναμε ὅτι μπορούσαμε μὲ τυπωμένα ἢ πολυγραφημένα
 κείμενα (θέλετε νὰ-σὰς πᾶραθέσω τὴ βιβλιογραφία τῆς περιόδου;) τί
 κάναμε; Παρ' ὅτι οἱ νέοι ξέραμε (καὶ ξέρατε) ὅτι οἱ κυρώσεις σὲ τέτοια

καθεστῶτα εἶναι βαρύτερες γιά νέους καί ἀγνωστούς, ἀπ' ὅσο γιά γνωστούς ἢ μισογνωστούς καί ὀνόματα ἢ μισο-ὀνοματάκια. Ἡ ὄχι; Πῶς ἐσεῖς τώρα, διαθέτοντας τὰ πόστα, πᾶτε νά τοὺς πνίξετε ὅλους αὐτούς, Καί γιατί,

Ἄλλὰ καί ἀπό τοὺς ἴδιους τοὺς συνεργάτες σας, εὐτυχῶς, δὲν ὑπῆρξε σιωπή. Δὲν δημοσίευε, π.χ., ὁ Θανάσης Παπαδόπουλος (πού συμμετέχει στὸν τόμο «ΝΚ.» ποιήματά του; («Ταχυδρόμος» τοῦ Βόλου, 1968, καί «Νέα Ἑστία», 1-1-68). Ὁ Λευτέρης Πούλιος δὲν ἐξέδωσε τὴν «Ἀπολογία» (1969), καί μάλιστα μὲ κείμενο τοῦ κυρίου Πένου Ἀποστολίδη, καί ἄγρια ἐπαναστατικό κίβλας; («Τὸ ἀνεξήγητο»)

Ἐδῶ ὑπῆρξαν τ ρ ε ῖ ς γραμμὲς ἀντίστασης. Ἐσεῖς, οἱ λίγοι, βαφτίσατε «ἀντίσταση» τὴ λοῦφα σας τρία χρόνια, καί μετὰ τὴ φλυαρία σας. Ἐμεῖς, οἱ νέοι, ἀπὸ τὴν ἀρχὴ κυκλοφορούσαμε χωρὶς νά νοιαζόμεστε γιὰ τὸ «ὡς ποῦ μᾶς ἐπέτρεπε ὁ Νόμος»! Ὁ κύριος Ἀποστολίδης ἔκανε καί τὸ δικό μας, τυπώνοντας βιβλία καί ἀγνοώντας τὴ Λογοκρισία, καί τὸ Δούρειο Ἴππο τῆς Ἀνθολογίας. Τ ρ ε ῖ ς γραμμὲς λοιπόν! Ἀπὸ ποῦ καί ὡς ποῦ θὰ ἐπιβάλετε τὴ δικιά σας, τὴ λιγώτερο ἀποτελεσματικὴ μάλιστα, καί τὴν πῶ δειλὴ, ὡς τὴ μὲν γη γραμμὴ ἀντιστάσεως; Γιατί πο λ ι τ ε ὑ ε σ θ ε τώρα, καί γιατί ἔχετε πίσω σας τὸ Συγκρότημα; Γιατί εἰστε, δηλαδή, ἀπλῶς «κεντρώοι» - ἤ, μᾶλλον, ὅπου φυσάει ὁ ἄνεμος;..

6. Λέτε, κύριε Ζάννα: «Σὲ λίγες μέρες τὰ 18 Κείμενα γί ν ο ν τ α ἰ ἔνα καινούργιο πολιτικὸ καί πνευματικὸ γ ε γ ο ν ὄ ς.» Ὡστε τὰ γ ε γ ο ν ὄ τ α «γί ν ο ν τ α ἰ», Καί ὑπάρχουν καί γεγονότα ποῦ δὲν εἶναι «καινούργια» ἀλλὰ «παλιά»;!

7. Ἐπαναλαμβάνετε συνεχῶς τίς λέξεις «κυκλοφορία», «ἀνάρπαστα», «ἀπήχηση» κ.λ. παρόμοια (π.χ.: «Τὰ Κείμενα μ ε τ α φ ρ ᾶ ζ ο ν τ α ἰ!»...) Τί ἀποδεικνύει τὸ ὕψος τῆς κυκλοφορίας ἐνὸς βιβλίου; Ἀ ὑ τὸ διεκδικεῖτε, Καί ἡ οὐσία; «Ὁ Μπαμπᾶς ἐκπαιδεύεται», τοῦ Μελά, παιζόταν τέσσερα χρόνια στὴν προπολεμικὴ Ἀθήνα, μοῦ λέει ὁ μπαμπᾶς μου. Ἦταν λοιπὸν «ἀριστοῦργημα» τῆς νεοελληνικῆς δραματογραφίας;

Ἄλλὰ λ ι μ ᾶ ζ ε τ ε γ ι ᾶ π ρ ο β ο λ ῆ καί ὄχι γιὰ λογοτεχνικὴ ἀξία καί οὐσία!.. (Πάψτε τίς «Συνέχειες», τίς προωθήσεις «πιστῶν σας νέων» στὸν «Κέδρο», τίς σκέψεις γιὰ ἀναβίωση «θεσμῶν» σὰν ἐκείνων τῶν «12», τὴν ἀρπαγὴ πόστων γενικά, καί περιοριστῆτε στὸ καθαυτὸ ἔργο σας! Πόσους νομίζετε ὅτι θὰ διατηρήσετε ἀπὸ τοὺς καιροσκόπους ποῦ σᾶς περιβάλλουν καί σᾶς συντηροῦν; Δοκιμᾶστε!)

Ὅσο γιὰ τὴν «τεράστια κυκλοφορία» τοῦ ἔργου: μήπως πρόκειται γιὰ «ἀ π ῆ χ η σ η» ἀπλῶς, καί ποῦ δὲν ὠφειλόταν στὰ «κ ε ἰ μ ε ν α» ἀλλὰ στὸν ὀργανωμένον σ α μ α τ ᾶ, Στὸ ὅτι σερβιρίστηκε ἡ ἔκδοσις σὰν «κολμηρή», ἀπὸ τὸν φίθυρο καί τὰ ὄργανα τοῦ «Συγκροτήματος»;

Τὸν φίλο σας κύριο Σαββίδη ἐννοῶ. (Γιατί εἰσθε αὐτὸ ἀκριβῶς: ἡ κλίμα τοῦ «Συγκροτήματος», ποῦ προωθείται νά καταλάβῃ τὰ πόστα τῆς πνευματικῆς μας ζωῆς, τώρα ποῦ παρέρχονται καί οἱ τελευταῖοι τῆς «γεγιᾶς τοῦ '30» καί οἱ παλιότεροι.) Καί, μήπως, σὰν θ ὀ ρ υ θ ο ς ποῦ ἦταν ἡ «ἀπήχηση», κατέπεσε ἀπὸ τὴν ἀ π ο γ ο ῆ τ ε υ σ η ἀκριβῶς

τοῦ κοινοῦ, μὲ τέτοια «κείμενα» ποῦ διάβασε; Γιατί πῶς ἀλλιῶς δικαιολογεῖται ἡ σ ἐ π ω λ ή σ ε ι ς κ α τ ι ο ὕ σ α σ α ς ; («18 Κείμενα»: 15.000. «N.K., 1»: 12.000. «N.K., 2»: 10.000 ἀντίτυπα.) Τοὺς ἀριθμοὺς τοὺς ἔδωσε ὁ κύριος Σινόπουλος, στὴν ἴδια τὴν ἐκπομπή γιὰ τὴν ὁποία μιλάμε. Ἐμεῖς ὅμως ξέρουμε ὅτι ἡ «ἐπιτυχία» πάντα σημαδεύεται ἀπὸ ἀ ν ι ο ὕ σ ε ς καὶ ὄχι κατιούσες.

Αὐτά, μιὰ καὶ σὰς ἐνδιαφέρουν οἱ κυκλοφορίες, οἱ ὁποῖες γιὰ μᾶς τοὺς νέους τ ἰ π ο τ ε δὲν σημαίνουν.

8. Λέει ὁ κύριος Ἀργυρίου: «Ἡ γραμμὴ ποῦ ἀκολουθήσαμε ἦταν ὅτι θὰ προχωρήσουμε ἓνα βήμα πρὸ πέρα ἀπὸ τὸ σημεῖο ἐκείνο-ποῦ ὑποθέταμε ὅτι ἐπέτρεπε ὁ ἐπικίνδυνος νόμος.»

Ἐκ τοῦ ἀσφαλοῦς «ἤρωες», δηλαδή;.. Σὰς καταλάβαμε!

9. Σ' ἄλλο σημεῖο τῆς συνεντεύξεως, ὁ κύριος Ἀργυρίου καὶ πάλι λέει πῶς σκεφτήκατε ὅτι ὁ πνευματικὸς ἀγῶνας ἔπρεπε νὰ πάρῃ τὴ μορφὴ μιᾶς «διαρκοῦς ὄ χ λ η σ η ς τῆς δικτατορίας». (Μόνον ἡ «ὄχλησις» σὰς ἐνδιέφερε;) Καὶ ὅτι ἦταν ἔτοιμο τὸ ἔνατο τεῦχος τῆς «Συνέχειας», μὰ «δὲν κυκλοφόρησε μετὰ τὰ δραματικὰ γεγονότα τοῦ Πολυτεχνείου.» Γιατί; Γιὰ νά... «τιμωρήσετε», τάχα, καὶ τὸν Ἰωαννίδη μὲ τὴ σιωπὴ σας, ὅπως τάχα «τιμωρήσατε» τὸν... Παπαδόπουλο; Ἡ γιὰ νὰ «συμπαρασταθῆτε» στὰ παιδιὰ τοῦ Πολυτεχνείου; Ἡ μήπως γιὰτὶ «μὲ τὰ τάνκς... σιωπὴ», καὶ μὲτὸς μαλακῶνουνε τὰ πράγματα... «ὄχλησοῦλες» πάλι;

10. Ἰσχυρίζεσθε ὅτι ἡ δικτατορία ἀποφάσισε τὴ δημοσίευση τῆς Ἀνθολογίας Ἀποστολίδη γιὰ ν' ἀπαντήσῃ στὴ δήλωση Σεφέρη. Ὅμως ἡ Ἀνθολογία στὶς ἐφημερίδες ἀποφασίζεται νὰ δοθῇ στὴ δημοσιότητα στὶς 9-3-69 (6λ. ἔκτακτο τεῦχος 17 «Τῶν Νέων Ἑλληνικῶν», Ἡρακλῆ καὶ Ρένου Ἀποστολίδη, σελ. 1282, στ. 4-5, βγαλμένο τὴν 9-5-69: «Ἡ ἀλήθεια γιὰ τὴν Ἀνθολογία τῆς Νεοελληνικῆς Γραμματείας», ποῦ ἀπὸ πεντέμισυ χρόνια πουλιέται στὰ βιβλιοπωλεῖα, ἀλλὰ καὶ «Δίαυλους» Φραγκόπουλου, σελ. 188, πάνω-πάνω, ποῦ δίνει κι αὐτὸς ἡμερομηνία προγενέστερη πάντως τῆς δηλώσεως Σεφέρη: γράφει 23-3-69 γιὰ τὴν Ἀνθολογία), ἐνῶ ἡ δήλωση Σεφέρη ἐμφανίζεται στὶς ἐφημερίδες: α) στὴν «Ἀπογευματινὴ», μνεῖα περὶ δηλώσεως, στίς 20-3-69, καὶ β) στὶς ἄλλες ἐφημερίδες τὴν 1η Ἀπριλίου '69, δλόκληρο τὸ κείμενο τῆς δηλώσεως (ποῦ δημοσιεύετε καὶ σεῖς στὸν τόμο σας «N.K. 2», σελ. 15, μὲ ἡμερομηνία 28-3-69). Π ρ ᾶ γ μ α τ ι δ ἔ ν ὄ π ᾶ ρ χ ε ι ἔ π α φ ῆ μ ε τ α ξ ὀ τ ῶ ν δ ὄ ο, τῆς δήλωσης Σεφέρη καὶ τῆς ἀπόφασης γιὰ δημοσίευση τῆς Ἀνθολογίας Ἀποστολίδη. Ἐκτὸς τοῦ ὅτι, ἀπὸ πλευρᾶς οὐσίας, ποῦ μᾶς ἐνδιαφέρει τὸ Λαὸ, δὲν σημαίνουν τίποτε οἱ ὁποῖες πονηρὲς σκέψεις ὁποιοδήποτε πονηροῦ δικτατορίσκου, ὅταν τέτοιας ἔκτασης καὶ ποιότητος ἔργο ἀντικατοπτρισμοῦ τῆς πρὸ γνήσιας καὶ θαρραλέας ἑλληνικῆς συνειδήσεως ἐνὸς αἰῶνα, ξαναχαρίζεται καὶ καλλιεργεῖ σὲ βάθος τὸ Λαὸ. Στὰ παλιὰ μας τὰ σαπούτσια ὁ δικτάτορας καὶ οἱ διαβόλοι του ποῦ τὴν πάθανε καὶ τὴ δώσανε στὸ Λαὸ! Μακάρι νὰ τὴν πάθαιναν καὶ παραπέρα, καὶ νὰ μὴ τὴν διέκοπταν πάνω στὸν «A» τοῦ Ρένου, ποῦ δὲν τὸν ἄντεξαν. Μακάρι ἐπὶ δίδμισυ χρόνια νὰ μαθαίναμε ἀπὸ τὶς ἐφημερίδες τοῦ Τύπου τὰ καλύτερα Νεοελληνικά μας Κείμενα - ἀντὶ τὶς ἀνοησίες τῶν Ἀναγνωστικῶν.

Τέλος, ἄς ἔρθουμε σ τ ῆ ο ὕ σ ί α τοῦ ἔργου ποὺ συκοφαντεῖτε.

Βάζω τὸ συμφέρον τοῦ Τόπου καὶ τῆς Λογοτεχνίας πάνω ἀπὸ τὰ προσωπικά μου συμφέροντα — καὶ τὰ προσωπικά σας, καὶ τὰ παροδικὰ περιστατικά τῆς πολιτικῆς — ἀλλιῶς θὰ σᾶς ἔγραφα; (Ἡ Λογοτεχνία εἶναι πάνω ἀπὸ κάθε πολιτική. Ἡ ὄχι;) Καὶ πιστεύω ὅτι κα λ ᾶ ἔ κ α - ν ε κ α λ ῖ δ η μ ο σ ι ε ὑ τ η κ ε ἤ 'Α ν θ ο λ ο γ ί α.

Ὅταν τὸ καθεστῶς μᾶς ἀπαγορεύη τὰ βιβλία (καὶ ὑπῆρχαν καὶ τρεῖς-τέσσερις δικές μου συνεργασίες στὰ βιβλία ποὺ ἴ δικτατορία χτύπαγε), παραπονοίμαστε γιὰ σκοταδισμό. Ὅταν τὴν παθαίνη καὶ ἐπιτρέπη τῆ δημοσίευσή τους — ὅπως μὲ τὴν 'Ανθολογία 'Αποστολίδη — παραπονοίμαστε ὅτι «τὰ ἐκμεταλλεῖται». Μὰ τί θέλουμαι, τέλος πάντων, ἐμεῖς οἱ γραφιάδες; Καλὰ ποῦ ἡ 'Ανθολογία δημοσιεύτηκε! Τί θέλετε; Ὅταν γίνεταί ἕνα κακὸ στὸν τόπο, νὰ τὸ βοηθήσουμε νὰ γίνη μεγαλύτερο; Νὰ δυναμώσουμε τὸ σκοτάδι; γιὰ νὰ μπορούμε νὰ φωνάζουμε δυνατότερα πῶς ὑπάρχει σκοτάδι; Καὶ ἂν κρατοῦσε ἡ δικτατορία τὰ 30 χρόνια ποὺ εἶχε ἀπειλήσει ὁ Λαδάς, τί ἔπρεπε — ἂν ἐσεῖς δὲν ἀποφασίζατε νὰ «σπάσετε τὴ σιωπή» (καὶ βέβαια δὲν ἀναγνωρίζετε τὴ φωνὴ τῶν ἄλλων γιὰ φωνή) — τί ἔπρεπε; Νὰ παραδώσουμε στοὺς ἐπόμενους 30 χρόνια τέλειαν νύχτας, ἐνῶ μπορούσαμε νὰ διατηρήσουμε ἕνα φωτάκι ἀναμμένο; Δὲν κοιτάτε τί ἔκανε ἡ Ἰσπανία; Ὡς καὶ ὁ κομμουνιστὴς Πικάσσο ἀντιμετώπισε τὸ ν' ἀφήσῃ νὰ γίνῃ ἡ ἔκθεσή του στὴ Μαδρίτη.

Μήπως ἡ 'Ανθολογία πρόβαλε κείμενα καὶ διηγηματογράφους ποὺ εἶχαν τυχὸν θέσεις ἀνεκτὲς ἀπ' τὴ δικτατορία, ὁπότε θάχατε δίκιο νὰ τὴν κατηγορήτε ὅτι πρόβαλλε ἄλλες ἀξίες ἀντ' ἄλλων σκόπιμα; Καὶ οἱ: Ἐλλη Ἀλεξίου, Ρένος 'Αποστολίδης, Βενέζης, Βουτυράς, Γαλανοῦ, Πέτρος Γλέζος, Δίξελος, Τάκης Δόξας, Γ. Θεοδορίδης (Ντόρος Ντορής), Θεότοκας, Θεοτόκης, Γαλάτεια Καζαντζάκη, Καρθούνης, Καρωτάκης, Νίκος Κάσδαγλης, Καστανάκης, Θέμος Κορνάρος, Κουμανταρέας, Κουφόπουλος, Λουντέμης, Λῶλος, Μάνιστος, Κωστοῦλα Μητροπούλου, Μιλλιέξ, Ι. Μ. Παναγιωτόπουλος, Κατίνα Παπᾶ, Πλασκοβίτης, Κοσμάς Πολίτης, Ροῖδης, Σκαρίμπας, Π. Σπηλιωτόπουλος, Σφακιανᾶκης, Σχινάς, Τερζάκης, Τσιτσέλη, Χάκκας, Χατζηαναγνώστου, Χατζής, Χατζόπουλος (ἐκ συνόλου 86 ἀνθολογούμενων;)!

Αὐτὴ ἡ π ρ ο σ φ ο ρ ᾶ — νὰ περάσῃ ἡ πιὸ φιλελεύθερη παράδοση καὶ τὸ παρὸν τοῦ Τόπου καὶ νὰ δοθῇ πρὸς τὸ Λαὸ ἐν μέσῃ δικτατορία — εἶναι «συνεργασία» ἢ ἀ ν α τ ῖ ν α ξ ῆ η; Ἄλλους κοροιδεῦετε ἢ τὸν ἑαυτὸ σας πᾶτε νὰ κοροιδέψετε, Ποτὲ ἄλλοτε στὸν ἡμερησιο ἑλληνικὸ τύπο δὲν ἐπέρασαν κείμενα τῶν: Ἐλλης Ἀλεξίου, Ρένου 'Αποστολίδη, Γρηγόρη, Δίξελου, Γαλάτειας Καζαντζάκη, Καρθούνη, Θέμου Κορνάρου, Λουντέμη, Χατζῆ. Οὔτε κλῆν σ' ἐφημερίδες τῆς Ἀριστερᾶς - ξὸν σπάνια.

Ὡστε σεῖς, κύριοι, ἀπαγορεύετε κάτι ποῦ, ἀρχικά, οὔτε ὁ δικτάτορας δὲν τόλμησε: ν' ἀπαγορεύσῃ ἀνοιχτὰ στὸ Λαὸ τὰ πιὸ καλὰ λογοτεχνικά κείμενα, ποὺ ἀπὸ τὸ Λαὸ ἔρχονται καὶ τοῦ ἀ ν ῆ κ ο υ ν !.. Μὲ ποιά λογική; Καὶ γιατί δὲν θάλλατε καὶ ἐναντίον ὅσων ἐκδοτῶν ἢ καὶ ἐφημερίδων ἢ καὶ βιβλιοπωλείων δὲν ἔκλεισαν τὸ μαγαζὶ τους, ἄρα «βοήθησαν» — κατ' ἑσᾶς — τὸ καθεστῶς νὰ παρουσιάσῃ μιὰν ἄλφα προθήκη;

Ἦ μήπως «καλὸ τὸ ἔργο, καλὴ ἢ ἐπιλογή», ἀλλὰ ὁ ἀνθολόγος δέχτηκε τάχα νὰ δωρίσῃ τὸ ἔργο του μὲ ὄρους πού δὲν κατασφάλιζαν τὸ Λαὸ καὶ τὴν ὠφέλειά του ἀπὸ τὸ ἔργο;

Ἔχω στὰ χέρια μου ἀντίτυπο τῆς πρωθυπουργικῆς διαταγῆς πού ἔλαβαν ὅλες οἱ ἐφημερίδες. Στὴν ἐγκύκλιο αὐτὴ δίνονται τυπικὲς τυπογραφικὲς ὁδηγίαι πρὸς τὶς ἐφημερίδες - καί, τὸ ἐνδιαφερότερο ὄλων: Στὸ τέταρτο ἄρθρο τῆς διαβάξω τὰ ἐξῆς (ὑπογραμμισμένα ὅσα ἀραιώνω):

«4. Ἡ «Κρατικὴ Ἀνθολογία τῆς Νεοελληνικῆς Γραμματείας», εἰδικῆ ἡμετέρα ἀποφάσει, εἶναι ἐκ τὸς οἰασδὴποτε λογοκρισίας, παρ' οἰουδὴποτε κρατικοῦ φορέως, νοεῖται δι' ὧς ἐπίσημος κυβερνητικὴ ἀνακοίνωσις. Ἄρα παρέλκει οἰουδὴποτε τοιοῦτου εἶδους ἐνδιαφέρον περι ταύτην καὶ τὰ κείμενά της. Ὡς ἐκ τούτου, τὰ ἔντυπα δύνανται νὰ τυπώνουν τὰς σελίδας τῆς ὅποτε κρίνουν, ἄνευ οὐδεμιᾶς ἀδείας, ἐγκρίσεως κ.λ.» — ἄρα: εἶναι καὶ ἡ πρώτη φορά πού σπάει καὶ ἡ Λογοκρισία! — «ἐφ' ὅσον θεαίως ἀναδημοσιεύουν ἀκριβῶς ἐκ τῶν ὀριζομένων πηγῶν καὶ κατὰ τὰς περι αὐτῆς ἐντολάς», (αἱ ὅποιαί δίδονται προηγουμένως εἰς τὴν αὐτὴν ἐγκύκλιον καὶ εἶναι καθαρῶς τεχνικὲς-τυπογραφικὲς), «ὑπὸ τὸν γενικὸν ἔλεγχον πάντοτε τῆς τηρήσεως τούτων ἀπὸ τοῦ ἐν Ἀθήναις καὶ Θεσσαλονίκῃ ἐντεταλμένου ὑπευθύνου τοῦ Ὑπουργείου. Οἷκοθεν νοεῖται, ὅτι ἀλλοίωσις ἢ παραλείψις ἢ ὀπωσδὴποτε τυπογραφικὴ κάκωσις τῶν κειμένων τῆς «Κρατικῆς Ἀνθολογίας» θὰ κρίνεται ὡς ἐὰν ἀφορᾷ εἰς ἐπίσημα κυβερνητικὰ κείμενα.»

Ἔχουμε λοιπὸν ἐδῶ ἀκριβεῖς ὄρους ἀπολύτου καὶ κατωχρωμένῃς ἐλευθερίας: «Εἶναι ἐκ τὸς οἰασδὴποτε λογοκρισίας παρ' οἰουδὴποτε κρατικοῦ φορέως», ἄρα οὔτε καὶ ἀπὸ τὰ δικαστήρια κρίνεται, εἶναι πάνω ἀπὸ κάθε λογοκριτικὸ ἢ περὶ τύπου νόμο, δηλαδὴ ἡ κατοχύρωσις τῆς μὴ ἐπεμβάσεως στὰ κείμενα εἶναι ἰσχυροτέρα κάθε ἄλλου νόμου τοῦ κράτους. Ὅροι, λοιπὸν, ἀπολύτου ἀποκλεισμοῦ οἰασδὴποτε δικτατορικῆς ἐπεμβάσεως στὰ κείμενα, μὲ τοὺς ὁποίους οἱ Ἡρακλῆς καὶ Ρένος Ἀποστολίδης ξαναχάριζαν στὸ Λαὸ τὰ καλύτερα του κείμενα. Ποιοὶ αὐστηρότεροι ὄροι κατασφάλισης μπορούσαν νὰ κατορθωθοῦν ἀπὸ πρόσωπα μέσα σ' ὅποια καθεστώς; Καὶ ὅταν, παρὰ τὶς ἀπόλυτες αὐτὲς κατασφάλισεις καὶ διαθεβαίωσις, ἢ χούντα ἔξαλλη γιὰ τὴν οὐσίαν τοῦ ὕλικου τῆς Ἀνθολογίας ἐπενέθη — ὅλοι θυμόμαστε, ὅπως εἶπα, τὴν ἑξαλλη κατάσχεσι τοῦ φύλλου τῆς «Ἀπογευματινῆς» καὶ τοῦ «Ἐθνους» τοῦ Σαββάτου 3-5-69, στὰ κεντρικὰ περίπτερα τῆς Ὀμοιοίας, Σταδίου, Συντάγματος, περιοχῆς Πειραιῶς κ.λ.) ἀκριβῶς γιὰ τὸ διήγημα τοῦ Ρένου «ὁ Α»», οἱ Ἀποστολίδης ἀπαγόρευσαν, μετὰ τὴν ἐπέμβαση αὐτῆ τῆς δικτατορίας, τὴ δημοσίευσή τοῦ ὕλικου τῆς Ἀνθολογίας (βλ. «Τὰ Νέα Ἑλληνικά», εἰδικὸ τεύχος 17), ἀφοῦ δὲν μπορούσαν πιά νὰ ἐξασφαλίσουν ὅτι δὲν θὰ ὑπάρχουν ἐπεμβάσεις. Καὶ ἀπαγόρευαν οἱ ἀνθολόγοι μὲ κίνδυνον τῆς ζωῆς τους, γιὰτὶ ἤδη εἶχαν δεχτῆ τὰ ἀπειλητικὰ

και για φόνους τηλεφωνήματα (πού τάχως άκούσει ή ίδια, επί δικτατορίας) του Λαδά, του βασανιστή Καλαποθαράκου και τών άλλων.

Άλλά και ξέρουν — βλοιοί δημοσιογράφοι — ότι γινά τή δημοσίευση της Άνθολογίας στις έφημερίδες ό Ρένοσ έξέβισε τή Χούντα. Υπάρχει άνοιχτή έπιστολή του, πούχει σταλή σ' όλο τον τύπο και τούς ξένους ραδιοφωνικούς σταθμούς, όπου καταγγέλλει τή σύμμαχία δημοσιογραφικών «Συγκροτημάτων» με τό Πεντάγωνο και τούς «σκληρούς» έν γενεί τής δικτατορίας, έναντιον τής δημοσίευσης τής Άνθολογίας στις έφημερίδες, και πρίν άρχισή! Η ένέργειά του αύτή προέξέθεσε τό δικτατορικό καθεστώς, και ένώ ύπήρχε ή άπόφαση νά ματαιωθή ή ένάρξη δημοσίευσης τής Άνθολογίας στον τύπο, ή Χούντα έκδιάστηκε (έκτεθειμένη πιά άπό τό Ρένο, πού γι' αύτό έστειλε τό γράμμα του και στους ξένους ραδιοφωνικούς σταθμούς και στους ξένους άνταποκριτές) ν' άναστείλη τήν άναστολή, και ν' άφήση τήν Άνθολογία νά προχωρήση στον τύπο... Άν και βέβαια οί «σκληροί» ήταν άποφασισμένοι νά τή σταματήσουν... Τούσ όρήθησε δέ σ' αύτό και ή ύπονόμευση πού έκαναν τής Άνθολογίας τά ίδια δημοσιογραφικά «Συγκροτήματα», τών όποιών τώρα σεις είσθε οί φορείς «θέσεων» και επιδιώξεω.

Γνωρίζοντας πώς άντιμετωπίστηκαν (θέλω νά πώ. «μετωπικά») άλλοι, παλιότερα, πού έτυχε νά έχουν τήν ίδια με τον κύριο Άποστολίδη θέση, σās διαβεβαιώ έν τών προτέρων, ότι ούτε «φερέφωνο» του Ρένου είμαι, ούτε άπό συμφέροντα κινούμαι. (Αυτό τό άφήνω στά «παιδιά ισχυρών προστατών...») Ίσα-Ίσα!.. Άπλώς: τή γνώμη μου λέω. Κι άν σε κάποια κρίση μου κάνω λάθος, ή κανένα άδικο, παρακαλώ νά μου άπαντήσετε. Φτάνει πιά ή σιωπή γιά ό,τι και εί!

Θά ήταν πολύ, άν σās ζητούσα, έκτός τών πάρα πάνω, νά μου άπαντήσετε διευκρινίζοντας και τά έξής;:

11. Πώς ήταν, τάχα, ό Ρένος «συνεργάτης» τής δικτατορίας (γιατί περίπου έτσι μάς τον σερβίρετε), ένώ ύπέστη τόσες διώξεις;:

α) Δίχη έναντιον του τών Τεταρταυγουστιανών, τό '68, και έκδιασμός του νά πληρώση γιά ν' άποσύρουν τίς μηνύσεις, αλλάως είχε πρωτόδικη καταδίκη 200 000 δρχ και 2 έτών φυλάκιση, γιά επικρίσεις του έναντιον τους και έναντιον του άθλιου Ημερολογίου Μεταξά.

β) Στις 11-12-67 — ένώ δηλαδή τηρούσατε σεις τήν «άντιστασιακή» γραμμή τής λούφας σας! — στο σπίτι του Ρένου, 4 τά χαράματα, έφτανε ή Άσφάλεια, σταλμένη άπ' τό τμήμα Λογοκρισίας του Υπουργείου Προεδρίας, γιά νά του προκαλέση πανικό με τήν έρευνα, και νά μη κυκλοφορήση τό διεθλίό του: «Στή γέμιση του φεγγαριού», πού τότε τυπώσε χωρίς νά τό στείλη στη Λογοκρισία - όπως κι όλα του τής 7ετίας.

γ) Δίωξη άπό τό τμήμα Στρατιωτικής Δικαιοσύνης του ΓΕΣ (1967), υπογραμμμένη άπό τόν Άγγελή, γιά τήν ίδια συλλογή διηγημάτων του, πού περιέχει τόσα άνοιχτά έπαναστατικά διηγήματα.

δ) Δίωξη του γιά τόν «Α₂», τό '69, άπό τήν όποια σώθηκε επικαλεσθείς τήν πρωθυπουργική έγκύκλιο πού προανάφερα, ως άπαγορεύουσα

ἐπέμβαση ἐπὶ τῶν κειμένων καὶ ἄρα «ἀποκλείουσα καὶ στὸν ἴδιο τὸ νὰ ἔσθην» — πὺ δὲν ἤθελε, φυσικά! — «τὰ περὶ Ἐμφυλίου κ.λ.» («Ἐνας εὐφύης καὶ ἰσχυρὸς νομικὸς χειρισμὸς»)

ε) Διωξή του, τὸ '72 καὶ '73, γιὰ τὸ «Ἵπουργεῖο ἁ-Παιδείας» τῶν «ἀγραμμάτων» κ.λ., πὺ ἔγραψε σ' ἐπιστολὴ του πρὸς ὅλες τὶς ἐφημερίδες (16-12-72), ἀπαγορεύοντας στὸ Ἵπουργεῖο αὐτὸ νὰ δάλλη κείμενά του σ' Ἀναγνωστικά, ἀφοῦ τ' ἀλλοιώνει - ὅπως ἀπέδειξε ἡ περίπτωση Μαργαρίτας Δυμπεράκη. Μαζί του διώκοντο καὶ ὁ διευθυντὴς τοῦ «Βήματος» Λέων Καραπαναγιώτης καὶ ὁ ἐκδότης Χρήστος Λαμπράκης. Γλύτωσαν γιατί, στὸ μεταξύ, ἔγινε ἡ παραγραφὴ ἀδικημάτων ἀπὸ τὸ δικτάτορα, καὶ ἡ Εἰσαγγελία Ἀθηνῶν, ἐπειδὴ θεώρησε πολιτικὸ ἐπίσης τὸ κείμενο τῆς ἐπιστολῆς τοῦ Ρένου, ἔστειλε — μ ἐ κ ο υ ρ ἄ γ ι ο — τὴν ὑπόθεση στὸ ἀρχειο!

Θεωρεῖτε πὺς μόνα οἱ δικές σας «ταλαιπωρίες» μαθαίνονται;

Στις 10-5-69, μ ἐ π ρ ω θ υ π ο υ ρ γ ι κ ῆ ἀ ν α κ ο ἴ ν ω σ η διακήρτυτε σ' ὄλο τὸν Τόπο ἢ Χοῦντα ὅτι δ ι α κ ὄ π τ ε τ α ι ἡ δ η - μ ο σ ἴ ε υ σ η τοῦ «Α₂»!..

Γιατί διεκόπη; Καὶ γιατί τὸ κρύβετε, ἀφοῦ θέτετε τὸ ζήτημα;

Σᾶς ξαναθυμίζω τὸ κείμενο πὺ δημοσιεύτηκε μέσα σὲ βαρὺ πλαίσιο, στὶς ἐφημερίδες «Ἔθνος» καὶ «Ἀπογευματινὴ», 10-5-69, στὸ κέντρο τῆς σελίδας, ἄλλου πιά διηγήματος, ὄχι τοῦ «Α₂», πὺ ἔτσι θάναυσα διέκοπτε ἢ δικτατορία, ἐξάλλη γιὰ τὸ πάθημά της ἀπ' τὸν ἀναρχικὸ Ρένο:

*Κατόπιν ἐντολῆς τοῦ κ. Πρωθυπουργοῦ
διακόπτεται ἡ δημοσίευσις τοῦ διηγήματος «δ Α₂»,
λόγω ἐλλείψεως πάσης ἐπαφῆς τοῦ ὡς ἄνω κειμένου
μὲ τὴν ἠθικὴν τάξιν
καὶ συνεπεῖα τῆς διὰ τοῦ ἀφηγήματος τούτου
ἀμφισβητήσεως τῶν ἠθικῶν ἀξιῶν
καὶ τῆς σημασίας τῶν ἀγώνων τοῦ Ἔθνους.*

Μπορεῖ νὰ μένη ἀκόμα ὁποιαδήποτε ἀμφιβολία καὶ νὰ χωροῦν ἀκόμα συκοφαντίες;

Γιατί ἡ Χοῦντα ἀρχικά δέχεται καὶ τελικά διώκει τὴν Ἀνθολογία; Μήπως γιατί ἀρχικά παρασύρθηκε νὰ φανταστῆ ὅτι θὰ τὴ μεταχειριζόταν ὡς διτρίνα φιλελευθερίας, ἀλλὰ περαιτέρω ἀντελήφθη ὅτι τέτοια ἐξ ἀντικειμένου Κείμενα Παιδείας δὲν λειτουργοῦν ὡς διτρίνα καμμιᾶς Δικτατορίας, ἀλλὰ ἴσα-ἴσα τὴν ὑπονομεῦν;

Τέλος, πιστεύετε ἀλήθεια ὅτι τὰ «Κείμενα», καὶ τὰ ὅποια ἀνάλογα (ὡς τὴν «Κατάθεση», λόγου χάρι, πὺ ἀναφέρατε στὸ Ραδιοφῶνο, καὶ

δπου εἶχα τὸ πλεόν ἐπικίνδυνον κείμενο), ἦταν ὅτι καλύτερο μπορούσαμε νὰ δώσουμε οἱ πνευματικοὶ ἄνθρωποι στὸν Τόπο ἐπὶ Δικτατορίας; Αἰσθάνεσθε μὲ τὰ «Κείμενα» καὶ τὴ «Συνέχεια» δικαιωμένοι ἀπέναντι στὸν Τόπο, στοὺς σακατεμένους καὶ τοὺς πεθαμένους; Ἐδῶ χύθηκε αἶμα! Δὲν γυρνάει πίσω στὶς φλέβες ἐκείνων ποὺ πέθαναν! Τὰ δικά σας — τίμια σᾶς μιλάω! θέλετε καὶ τὰ δικά μας; καὶ τὰ δικά μας! — τὰ δικά σας καὶ τὰ δικά μας τὰ λόγια, ἂν πᾶν νὰ καπηλευτοῦν αὐτὸ τὸ αἶμα, δὲν ντρέπονται;

Ἐγώ, πάντως, ποὺ σᾶς γράφω, λέω πῶς τὰ δικά μας τὰ λόγια, τῶν νέων, θὰ ντρέπονταν. Θέλουτε ὅμως καὶ τὴ δική σας ἀπάντηση, γιὰ τὰ δικά σας. Δὲν θέλουτε τὴν κρίση σας γιὰ μᾶς.

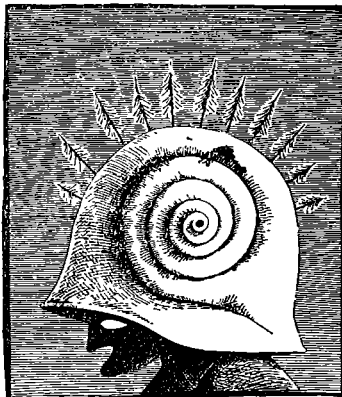
Μὲ περιέργεια περιμένοντας τὴν ἀπάντησή σας, ἂν θέλετε τώρα, ἂν θέλετε ἀργότερα, μέσῳ τῶν «κριτικῶν» σας, τῆς «σιωπῆς» σας, τῶν φίλων σας «τιμίων» ἀνθολόγων, βιβλιοπωλῶν κ.λ., ἐξαγορασμένων ἀπὸ σᾶς μὲ βοηθήματα τύπου Φόρντ - καὶ τ' ἀμερικάνικα αὐτὰ λεφτὰ δὲν ἐλέγχατε τὰ τελευταῖα χρόνια, «ἀντιστασιῶτες» μου;

2-10-74

Σᾶς χαιρετῶ.
Ἐλενα, Στριγγάρη

Υ.Γ. 12-10-74: Κι ὡς τὴν ὥρα, ἡ συνωμοσία τῆς σιωπῆς εἶναι ἀράγιστη. Καμμιά ἐφημερίδα, κανένα ἐντυπο, κανένας ραδιοφωνικὸς σταθμὸς τῆς «Δημοκρατίας» μᾶς δὲν ἔδωσε δημοσιότητα στὴν «Ἀνοιχτή» αὐτὴ «ἐπιστολή» μου, ποὺ θέτει ἓνα τόσο ἀποκαλυπτικὸ θέμα τῆς ρίζας καὶ τοῦ πυρῆνα τῶν «πνευματικῶν» μᾶς καταστάσεων. (Ἄμ δὲ θὰ σᾶς κάνουμε — οὔτε γὰρ οὔτε ἡ γενιά μου, ὅλοι ἐμεῖς οἱ νέοι ποὺ σᾶς βλέπουμε — τὸ χατίρι τῆς ἀνελεύθερης κι ἀντιπνευματικῆς σιωπῆς ποὺ σᾶς βολεῦει!) Στέλνω σὲ σᾶς τὸ γράμμα μου ἄμηνά!

ΜΗΠΩΣ ΕΠΙΤΗΔΕΣ ΚΑΝΕΤΕ ΠΩΣ ΒΛΕΠΕΤΕ ΚΡΑΝΗ
ΕΚΕΙ ΟΠΟΥ ΕΜΕΙΣ ΒΛΕΠΟΥΜΕ ΑΠΛΑ
ΚΟΧΛΙΑ ΜΕ ΦΤΕΡΑ ἢ ΕΛΑΤΑ;

Αθήνα, 10-11-74

Θα σας δώσω, φίλοι - όλοι μου χυρεύετε να ξεκινήσω
«Τα Νέα Ελληνικά», ή έστω τις υριόεις μου έδω, ετι κα-
λά «Τετρακίονα» του γεννηίου φίλου Δρόσου Τραχαντό-
γιαννου, για τα «τρέχοντα» μας θέματα και φατήματα
και μακροκίματα - θα σας δώσω ένα δώγμα λόγου από-
λυτα ισοδύναμου με πράξη, που θα σας πείση, και να
με ξερέτε από τριάντα χρόνια, για το που απολύτως
βρισκόμαστε, ποίο είναι το υπριώτατο θέμα, που αν
δεν λυθεί, δεν υπερνικηθεί αλύ, κάνε άλλο είναι
μπαταδικόμένο.

Δίδαγμα, κότε, εε μετ τάξη - κόνουτα και
οχήματα στον τίνικα, όδο μεροουεκ πιο παρκατατικά-
για τη δομή του λόγου, και ετις πιο άγιες προτάσεις
έπομα. Είπα ετις παιδικά, τιμη ανάμεεκ ετις λέξεις
κρύβονται βιωτέη - και τιμη είναι αύτεη έδα-έδα
που ορίλου μεετινά κάνε λέξη τον ετιόμενο τόνο
και το βόρος, και το νόημα το ετιόμο, και την
ποιότητα... και σημείωνα στον τίνικα το «λόγο»,
και τη «βιωτέη», μέεε εε κάνε πρόταση του μου ετι-
ναν, το «λόγο» και την «άνελ-ύλη» του «λόγου»,
το «λόγο», και την πραγματικότητα που υπόκει-
ται του «λόγου», χωρίς την οπία (και τη γνώση
την την πλήρη) κότενα λόγος δεν έχει κότε-
να νόημα...

Τὰ παιδιὰ μὲ μοιτάζαν νὰ φωγραφίωω σὸν πί-
 ταια — μὲ τὴν μικωλία, τλατριά — ὄχηματα τέ-
 τοια (ποὺ ἦταν οἱ «εἰμόνες» τροσάβων):

Τοῦ ἔλεγκ ὅτι ἔδω, σὰ κενά, εἶναι ἡ
 «προδιορίσουςα βιωπή», ἡ πάντα ὀρίσουςα τὰ παν-
 τα βιωπή, ἡ βιωπή ποὺ ἀποτελεῖ τὸ μεδούλι
 τῆς τρέξης — ἡ βιωπή τοῦ Κανάρη, ἂν θέλετε,
 ὡν τραβᾷ τὴ νύχτα βιωπηλὸς μὲ τὸ «μπορ-
 λότο» του γὰ κἀπὴ τὴν Τουρκίαν Ἀρκάδα,
 ἔχονταν πῆ μέσα του: «Κωσταζή, δὲ πεινάγης!» —
 ἡ βιωπή χωρὶς τὴν ὁποία κανεὶς λόγος δὲ σημαί-
 νει τίποτε.

Λοιπὸν ἡδέλα, φίλοι, γὰ σῶν πῶ, ὅτι ἐγὼ δὲν
 εἶμαι σὸν τοῦς ἄλλους λογίους καὶ γραφιάδων·
 ὅτι μπορεῖ νὰ μὲ ξέρετε τριάντα χρόνια νὰ
 γράφω τὸν γιὸ λυβέκλεο μ αὐστρὸ κριτικὸ
 λόγο ποὺ γράφουμε ποτὲ σὰ Ἑλληνικά, ἀλλὰ
 δὲ νὰ γράψετε νὰ χέτε κανεὶ τὸ λαῶς — καὶ κἀκεῖνα
 αὐτοὶ ποὺ περὸτερο μ' ἀγκιᾶτε καὶ μ' ἐκτιμᾶτε
 νὰ διαρῆτε τῆν, σὰ σὸν κἀ καὶ γὰ πάντα,
 δὲ μ' ἐνδικρέση καὶ δὲ μὲ κιατρώη ἡ ἔγνοια
 χι' αὐτὴν ἔδω τὴν πειτουρένια πρᾶγμακτιμότη-
 τα ποὺ λέγεται «Ἑλλάδα» (ἐγνοῶ: Ἑλλάδα εη).

μερνή, χρεσινή ή αύρινη - το ίδιο κάνει, καιώς τή
βλέτω και τήν προβλέτω...)

Ἐγὼ πέρασε μὲ δικτατορία ἑφτά χρόνια, καὶ
εἰς φρίττικε γὰρ τῆ λογοκρισίας τοῦ εἰς ἐπέβησαν
ἀμόρφωτοι μαρκωνάδες καὶ χωροφύλακες. Ἐγὼ
τῶν ἔδωκα μὲ κλωτικὰ ἐπὶ πλιγνὰ τῆς γτενε-
μεδένικα αὐτῶν λογοκρισίας τῶν ἀξέστων καὶ
μόρφωτων, καὶ ἔγραψα (περίπου) ὅτι ἤθελα -
ἀλλὰ καὶ βέβαια τὸ κατὰ μέρος γὰρ, κυρίως εἰ-
πεῖν, δὲν ἤθελα γὰρ χάριον, ἤθελα μὲ φωτικὰ
πτελῶρικα γὰρ μιορῶρικα γὰρ εἰς, γὰρ εἰς ἕκαστα ὅλες
τῆς χάρτιναι ἀλυβίδες τῆς ὀπερέτας τῶν ἀνω-
πουλάτων τοῦ εἰς πρόμαθον (καὶ μαζὶ: καὶ εἰς
τιὸ τίσιν πάλι ὀπερέτας, ἀπὸ ὅλες εἰς ἴσους ἔ-
γα, καὶ ὅλες εἰς χάρτινες οἱ ἀλυβίδες!) Ἐ, δὲν τὸ
κατὰ μέρος... Δὲ βάλαιτε πλάτες καὶ εἰς - δὲ φυλάξτε
ποτὲ τῆς πλάτες τῶν παλλημαρῶν εἰς - δὲ θέλετε
καὶ ἐπὶ ἀλήθεια γὰρ δῆτε... Στὸ βέβαιον, προτιμᾶτε
γὰρ εἰς ἔτσι... Τῶρικ, εἰς, ἐπὶ μέγιστη πλει-
οσύνητῃ εἰς, πανηγυρίζετε - βελῶτικα εἰς καὶ
μὲ τὸν ἀντάλαχο πᾶντα εἰς εἰς - δὲ ξέρω τί...
Πανηγυρίζετε τῆς νέας χάρτιναι ἀλυβίδες εἰς...

Μὰ εἰς βαρλέμα... Δὲ βγῶναι τύπος ἐπὶ
τοῖο καὶ. Τίποτα, μὲ τέτοια συντηρητικὴ πλει-
οσύνητῃ εἰς ἀμόρφωτων καὶ ἀμετάβλητων.
Καὶ δὲν μπορῶ σχεδὸν τίποτα, μὲ τέτοιους γόρους

τιού ἀλυσοδεύου — χάρτινα, καὶ καὶ χάρτινη φωνή,
τιὸ τειχοροχάρτινη ἀπὸ ὅλη τὴ γῆ ἐδῶ, καὶ γι' αὐ-
τὸ λοιπὸν «ἀλυσοδεύου», — καὶ δε ἡπόπειρά μου γὰ
φτάω με λόγῳ οὐδικετικῷ γὰ εἶναι κινήσω γὰ τὰ
οὐδικετικά.

Ἔβωλ λέγεται: «Ἡ λογομαχία τῆς δικτατο-
ρίας...» Ἐγὼ πὺ τὴν ἀγάθη ἐμεύων ἐκ τύπο-
τα, εἶν λέω: «... τῆς χτεσινῆς δικτατορίας, καὶ
τῆς προχτεσινῆς, καὶ τῆς αὐριανῆς, .. ἢ ἡ λογο-
μαχία τοῦ τεκνῶνλου τῆς σου εἶν, πὺ οἱ ἴδιοι σου
τερεῖτε καὶ μερὰ με τὰ ὄβολά σου, γὰ γὰ εἶν
χράση ὅτι εἶν ἀρέει με ὅτι εἶν νομίζει, ὅτι
εἶν καὶ δεύει καὶ καὶ δεύει τις κάβες του (ἴ!
ἔρκοι δοῦλοι!), ἢ ἡ λογομαχία πὺ τερεῖτε γὰ
ἐπιβάλλει μότος εἶν ἐαυτὸ σου, ὅδο πάλληκάρι
καὶ γάει, ἀπὸ ἐπικέεις γὰ κλήση, καὶ μέσα
στὴ «μὴ δικτατορία» σου, ἂν δὲ δεῖς γὰ πᾶν φυ-
λακή, γὰ χάσην ἐκ κλάπο τὸ καλοκαίρι (δὲ
περιλαμβανένη πάλλαβα μ' ἀχλὺν ὅλο γάλλοι καὶ
μπουκάλια ἀπὸ βαφελίνες με ἀπορροισαντικά),
γὰ χάσην τὸ Μπετόβεν πὺ δεμῶς καὶ τὰ βι-
βλικά πὺ δικτῶν τὰ ἀξία, πὺν ἐλάχιστου, πὺ
σοῦ ἀποκείουν γ' ἀγαθῶν καὶ γὰ ε' ἀγαθῶν, .. ἂν δὲ
δεῖς γὰ τὸς δεῖς γὰρχωντα στὰ ευρηματολόγια
«ἐπιδικετικῶν» τῶν «Ποιτικῶν», εἶμοι μόνο
λεγία (καὶ γὰ δοῦμε!), με τὸς ἀξέτους δεμο-

φύλακες γὰρ εἰς ταπεινώσουσιν, γὰρ τοὺς ταπεινώσουσιν
(πενήντα δραχμὲς πληρώνω μ' ἐμεῖς τὸ φιλιὸν μετὰ τὴν
γυναικίαν μου, πῶς ἀπὸ τὴν πλάτη τοῦ ὑπαρχιερέως
λαμα Κωβούρου — καλὴ σου ἢ ὕρα! — εἶναι πρώτη
εὐδερμότορα τῆς μέγα αὐλῆς· πενήντα δραχμὲς
εἶναι παραχμῆνο φιλιὸν δευτερόλεπτον μ' ἰδρωμέναι
χερῶν καὶ μάτικ ἐπιουρχίτια κατατροκαχμέναι...
ἂ! ὅλοι εἰσι ἀπὸ ἀνθρώποι, ἀπὸ ἀνθρώποι!..) ἢ, τὸ
τρίν, μὲ τ' ἔξεστα «δικαστήρια» γὰρ εἰς ταπει-
νώσουσιν, γὰρ εἰς τελευτώνουσιν... ἢ «ἀμφιβάλλοντα»,
τάχα, καὶ γὰρ τὰ πρὸ φωνητικῶν δέματα, καὶ γὰρ τὴν
πρὸ χρυβῆς ποιότητες, .. καὶ γὰρ «ρωτῶν», γὰρ οὐκ
πῶς ἀπὸ τὸν ἄρχον, εἰ γὰρ μὴν ξέρουσι οἱ ἴδιοι
ὅσο καλὰ ἢ ἔξου, πῶσο ἀληθῆρα εἶν' ἢ ἀληθῆρα
τὸν καταγγέλλει λόγιος ὁ ἀληθινός — πάντα
λόγιος εἶν' ὁ ἀληθινός, «δικαστὴς» μου! καὶ
καίνον, γὰρ «λόγιος» τὸν ἐκκυρώσασκε, οἱ προ-
δρομοὶ εἰς ὅλο τὸν ἀπὸ ἀνθρώπου χρόνον τοῦ «γῆν
καὶ αἰεῖ»! — ἢ ἔξου γὰρ οὐκ ὁ ἀληθινός, καὶ αὐ-
τοὶ γὰρ τὸ ξέρουσι, μὰ γὰρ τὰ τάχα λέει «μὴ ὁ νό-
μος...», καὶ γὰρ μὴν ἐνδικαίον, λέει, ἢ ἀληθῆρα,
παρὰ μόνον «ἂν ὁ νόμος...» - ὁ «περὶ τύπου»
νόμος, μὴ ὁ νόμος τὸν προετατεύει καὶ εἰς ἄ-
χρηστον ἂν ἰσχυριστῆ γῆν «ὑβρίσεται» ἀπὸ τὴν
κρίσιν, καὶ τὸν τὸν δικαίου κριτῆ, ἢ «εὐνοοῦται»
ταῦτα, ἢ «δυσκοιμήσεται», ἢ «ἐλαττεται ἔπαχ-

χειροποιήτως», ἢ «τροσεβάλλεται ἡ γούρμα» του
 (τῆς ἀγκύρας), ἢ «ἡ μνήμη τῆν εὔτος» του
 (ὀδοσήμετε ἀγκύρου καὶ κἀκίετα γράσαντος)
 ἢ ἡ ἀθλία «Πολιτικά» ἢ ἴδια, πῶς «περιουρί-
 ζεται» τάχα «ἡ Ἀρχή» τῆς, ἢ «ὑπιονομεύεται»,
 τὸ κἀκεστὴς τῆς — πῶς τὸ ἴδιο αὐτοῦπονο-
 μεύεται (καὶ κἀκὴ γὰρ γὰρ) ἀδυναμωτικὰ κἀ-
 νδε μέρα καὶ ἐπίσημα! — ἢ «τροσεβάλλομαι
 τὰ ἱερὰ» τῆς «καὶ τὰ ὄδια» (τὰ κατὰ τὸν
 καὶ δίκουρόμενα κἀνδε μέρα ἐπὶ λάβη ἀπὸ
 τῶν ἴδια καὶ τῶν «ὑπεύθυνου», φορεῖν τῆς
 — «ἄχετο! δὲ σηκάνει! αὐτὰ εἶς τὰ ἰσχυρὴ
 εἶς! ἐμεῖς ὄδια καὶ ἱερὰ τὰ βλέπουκε, καὶ
 μέν ἐπὶ λάβη μου!..») »

Ἰα, δὲ μ' ἀρμήνετε, κἀερφια, μ' ὄλα τῆς
 χαρτῖνα, ἀλυδίδαυ εἶς, καὶ μ' ὄλα τὰ βρωμο-
 χαρτῖνα κἀκὰ εἶς καὶ γευτιές εἶς, κἀκού εἶς
 καὶ γεῦτεν εἶς, φορεῖς κἀκῶν καὶ γευτιῶν εἶς
 ὄλων — δικὰ εἶς εἶν' ὄλα! μόνοι εἶς τὰ γεννᾶ-
 τε καὶ τὰ χάλυεῦτε ὄλα εἶς! — δὲ μ' ἀρμήνετε
 μ' ὄλα αὐτὰ τὰ γενιχρά εἶς, μ' ὄλα αὐτὰ τὰ πύτουρα,
 τριάντη χρονία πῶς πάλωμ μέρα δῶ καὶ μέ
 τριμῶν οἱ κῶτεν! ..

Ἄν ἦσάνταν κἀκὰ παιδιὰ ἐπὶ τὴν τάξην μου,
 δὰ εἶς ψυχρὰ φια εἶον γίναμικ — νά! τῆ δοκῆ

τοῦ «λόγου» μου τώρα αὐτὴν ἐδῶ:

_____ ἢ αὐτήν: _____

καὶ γάρτε γιὰ «λόγο» ἢ γιὰ «βιωτή» ὅ,τι θέλετε:
ἢ τὸ Μαῦρο ἢ τὸ Κερό.

Τὸς εἶπα:

«Καὶ πὺν Ἰσοδυνακεῖ ἀπόλυτα μέ τράξι»»

χ.π.

Ἐδῶ ἦσαν εὐλοχευοῦστικαί καὶ διηροῦστικαὶ 42 βελίδες «τετραμηνικῶν», ὅπως τὰ λέξαμε. Εἶπαν οἱ φίλοι γινῶ τὰ θέλαν καὶ τὰ περμένικη, σε κἀθε τούχος τῶν «τετραμηνικῶν». Μὰ ἐγὼ τῆρα αὐτῆ τὴν ἀποκρίσιν ἀποῖα: γὰ κἀν ὑπάρδεν οὐτ' αὐτέ, σὶκ κἀτὰ «τετραμηνικῶν» τοῦ φίλου μου Κωνσταντίνου! Εἶπικ μοῦ καὶ τὴς τῶπῶσικ χυριστὰ, «ἐντὸς ἐπιπορίσικ» γιὰ κἀκω καὶ τὴς χυριστὰ «εἰς κνήκικ» τοῦ περιεστεικισοῦ πορτικῶν ΡΑ.», ὅσικ πολλὴ σισικὴν φίλου, ὅσοι δὲ ξερμένικον κῶμα ὁλοεῖκ ἀκῶσικ με τὰ χροῖκ... Ἐπῶχικ σῖκτικ καὶ δὲ τὴν χυριστὰν - ξερῶ - καὶ δὲκω καὶ τὸς τὴς σῖκω, γελῶντικ γιὰ τὸ εἰ γῶσικω οἱ τελευτῶσικ κῶμακῶσικ κῶ, «εἰς κνήκικ...» Ἐυχαριστικῶσικ καὶ μέσικ μου πὺν ἔσικκα - ἐδῶ ἀγῶ - καὶ κῶν τὸ παρτικῶσικ (ἀπὸ παιδῶν πὺν ἦσικ) χυριστὰ τοῦ κῶσικ πικῶσικ μου:

«Γνωσικα ε passa ἰσῶσικ μου.
Δὲν ἀξῶσικ τὴν ἔγῶσικ σου!»

Μέσικ σῖκ 42 ἀδῶν βελίδεσ, ἀπῶσικ ὅσικ πὺν ἔγῶσικ μου κῶμακῶσικ γιὰ μέσικ, ἀπ' τὴν πῶσικ τῶσικ σῖκτικῶσικ ὡσικ σῖκτικῶσικ... Ἀλλὰ δὲ ἢ ἀπῶσικ γιὰ σε κῶσικ. Ὅ,τι καὶ γὰ γῶσικ, ὅ,τι καὶ γὰ τῶσικ, ὅποισῶσικποτε, ὅποισῶσικποτε!... Ἐστῶσικ, καὶ τὴς ἦσικ ἀπῶσικ καὶ κῶσικ μου.

Δὲ δὲ ξυρικῶσικ ποτε κῶσικ μου λόγῶ γιὰ περιεστεικῶσικ. Παρῶ μόνῶ ἢν εἰν χυριστὰ «Πολιτικῶσικ» εἰν κῶσικ τὸ λόγῶ ἀπῶσικ ἐλευθῶσικ καὶ πῶσικ ἀπὸ κῶσικ ἀπῶσικ νόμῶ σῖκ!

Ἐγὼ σῖκ πῶσικ εἰν δὲν κῶσικ.

Καὶ δὲν ἢ ἔνδῶσικ γιὰ οὔτε καὶ γὰ τὸ βῶσικ τὸ πῶσικ δῶσικ πῶσικ πῶσικ τῶσικ πῶσικ καὶ ἐλευθῶσικ σῖκ, κῶσικ πὺν πῶσικ τῶσικ πῶσικ γῶσικ σῖκ.

41-X-74
πῶσικ τῶσικ πὺν κῶσικ πὺν 30 χροῖκ
ἀπ' τὴν Ἀπῶσικ - εἰ «Ἀπῶσικ»!

Felner